Rkp. 5376. Wielicz-teki

Pod r. 1562 Oczieski występuje jako podkomorzy ziemi krakowskiej.

ibidem

2. Jan Oczieski kanclerz

starosta 1559 Oświęcimski

zatorski 1556 – Był starostą

jeszcze w 1562 r.

---

syn Wawrzyńca.

1 Mikołaj Mlyszkowski krajczy koronny

starosta oświęcimski 1550 zatorski 1545

międzyrzecki 1553 kasztelan wojnicki

1552 † 1557.

3. Zyg. Mlyszkow. starosta oświ.

1570 zatorski 1577.

Biblioteka Jagiellońska

Czytelnia Pracowników Nauki

Sygnatura ....

....

Autor ....

....

Tytuł ....

....

Tom, rocznik ....

Notatki Bibl. Jagiell.

Data .... 195...... r.

Imię ....

Nazwisko ....

....

Jedn. CWD Bydgoszcz - 3494/Bz

Zakładka

Czytelnia Pracowników Nauki

Nazwisko ....

....

Imię ....

Data .... 195...... r.

Tom, rocznik ....

....

Sygnatura ....

GrZGraf. 1383 - 11.5.57 - 70.000
piśm. 60 g - 5.57

Obwód ~~[illegible]~~. Wadowicki

Miast 11 przedmieśc. 1. miasteczko 1. 320 wsi
35311 domów 5837 Familij. Ludności było
117928 mężczyzn i 130792 kobiet razem
248720 między tymi 190 dzieży 333 Szlachty 225 Urzęd:
ników i innych dystyngowanych osób 1667 mieszczan
rzemieśln. i artyst. 1651 Włościan 35 9 Chałupni:
ków zagrodników i ludzi rozmaitego zatrudnie:
nia 2385 żydów między temi 1187 mężcz. 1198 kobiet.
Obcych było osobno 834 – Bydła: 10831 koni,
7860 wołów 60065 krów. 16462 owiec.

1810 r.

San w Saybuszu osobny lekarz dystryktowy Miasta
Kenty Skawina, Oświęcim: Zator mają miejsk Chirur.
miasta Biała i Oświęcim miejskie Akusz. Aptek 5 w
Myślenicach 1. Wadowicach 1. Białej 3. W Zebrzydowicach
szpital u Braci Miłosiernych na 14 łóżek
Pracowitość i industria w tym cyrkule wygórowała
Biała porządne miasteczko najwięcej sukien i płacier 400 Tuchwebrstühle
w robią zaprowadzono wiele machin do sukiennictwa
sukna sławne szkoła normalna, mieszkańce dobrze się
mają. Średni gościniec idący przez przykrą górę Go:
bierz ciągnie się do Węgier
Kraj górzysty, grunta nie najlepsze mieszkańce pra:
cowici wiele bydła trzymają Rzemysł w garbarniach
sukna, płótnie i stolarszczyźnie.
Żydzi nie są cierpiani w Myślenicach, Białej, Żywiec,
Kenty, Wilamowice, Wadowice, Skawina, Sucha,
Lanckorona, Myślenice, Jordanów, Maków – Żydzi
zaś są w Oświęcimiu, Zatorze i po części w Andrycho:
wie
z samego Państwa i Makowa w jednym roku za roboty
Karskie i stolarskie zarobiono 4,789 fl 15 s. lm.

R. 1819 krów 101691 Zboża korcy wiedeńskich
1574203. cyrkuł najbogatszy i najprzemysłowniejszy

mieszkańcy bardzo przemyślni i zwyczajem
del prowadzą ~~wielka~~ reszta po ziemi się zanoszą

Cyrkuł doskonale uprawiony bydła najwięcej trzymają
także swin chów i skrzót

[…]stwo Zator i Oświęcim składało się w większej części
Myślenickiego znaczniej Sandeckiego i mało do
cheńskiego obwodu ma 87,45 □ mil 338187 ludności

Piękne przedmieście należy do wsi Lipnik ma kilka
fabryk miasto to leżące na pograniczu Galicyi
Śląska i Prus jest ważnym punktem handlu spe:
cyjnego.

Droga do Myślenic z Nowego Targu prowadzi
przez dziką dolinę Raby która hucząc płynie po
kamieniach z obu stron wysokie góry drzewami szpil
kowemi obrośnięte

Cellarius p. 541 (ed Mitzler) mowi ze Xtwo Oswie:
cimskie (Auschwitz) juz R. 1454 juz nabyl Krol
Polski lecz Xże Oswiecimski Jan potyl byl niespo
kojny poki mu Krol wszystkich pieniedzy nie wyplaciL
co stalo 1457 Kromer lib XX. fol 503. Sprzedaz
ta stala sie w Gliwicach lecz rege Bohemia feudi domino
non consentiente. Jednak podlug Dlugosza zmuszony
byl Janusz sprzedac to Xiestwo wskutek nieszczesliwe
prowadzonej wojny z Polakami ktorą wliczie z bratem
swym Przemyslawem przeciw Krolowi Polskiemu pro:
wadził

Jan Xże Oswicensis w pergaminie r. 1327 Królowi
czeskiemu danym wyznaje się być Wasallem i że od niego
w lennictwie trzyma terram nostram Oswicensem
cum suis civitatibus et castris videlicet Osvvicem
civitate cum castro Zator, civitate Sant, Zipsa, Wa:
dowicz et Spinowicz (?) oppidis

Zator i Oswiecim należały najprzod do Xięstwa Krakowskiego
r. 1179 polski Xiążę Kazimierz najmłodszemu synowi Mięczysła:
wowi
i Władysławiczowi Xiąciu górnego Szląska lub Oppawy
Raciboru, Cieszyna i Tropawy nadał. Jan potomek jego
zaczął się tytułować Xięciem Oswiecimskim.

w Gliwicach
Roku 1457 Krol Kazmierz za 50,000 grzywien szerokich
groszów Praskich od Xcia Janusza Oswiecimskiego kupił Xtwo
Oswiecimskie z miastem Oszwyacim cum telones et molendi:
nis civitas Kanthi cum theloneo et molendinis nec non villa
Bielany, Lauki, Babicze, Lipnik, Osyek, Brzeszcze,
Monowicze et Dwory te były Xiąt inne zas wsie szla:
checkie w tym Xtwie były Polanka antiqua, nova Polan:
ka, Vulosyenicza, Poramba, Grodzyecz, Sporowicze, Widek
Vitkowicze, Glabowicze, Bulowicze, Czanicze, malecz, Cza:
cuga, Nowawyesz, Roczyny, Broszkowice, Brzezinka,
Rayszko, Franciszkowicze, Przecyeszin, Skiedziey, Vithko:
wice, Vilamowice, Helyznarowice, Bynakow, Druckosse
Miklussowicze, Zisarowicze, Halcnow, Bertolowice,
Komorowice, Zebraca, Rostwina, Rabkowice, Starawyesz,
Janussowice, Tharmasoy et alia omnes

Babiagóra

skład główny soli kamiennej, szkoły paraf.

Kalwaryję zało żył Mikołaj Zebrzydowski (illorum impiæ confoederationis acerrimus hic fuit oppugnator et vindex mówi nagrobek) był najprzód Starostą Krakowskim potem Wojewodą Lubelskim – dux Militiæ S.R. Majest. – Supremus Mareschalcus Wojewoda Krak. bronił wiernie zamku Krakowskiego i miasta od Maximiliana + 1620 żył 67 lat pochowany w Krakowie na Kalwaryi pochowany Jan z Zebrzydowic Zebrzydowski Miecznik Królewski + 1640 Ætat 40. — Franciszek z Zebrzydowic Kasztelan Lubelski Starosta Nowo Korczyński Szreszowski, walczył dzielnie z Abbasi Baszą pod Kamieńcem, zbił Kozaków pod Zborowem + 1650 Ætat 35.

Andrychów (czyli Jędrzejów) [illegible] miasto dziedzictwo Bobrowskich paraf. dusz 7600 niegdyś w X. Oświecim.

Babice bl. Oświecima przy gościńcu Wiedeńskim była włość X zęca. Między Wisłą i Solą r. 1813 niezmierne szkody wylewu. Tu było wybieranie Królów (? inne Babice)

Babice nad rzeką Skawą bl. Wadowic

Bachowice czyli Bachorowice w. o milę od Zatora ludna, obfita w rolę, łąki i wody — Z Bachowic Gebułtowski.

Baczyn w Szczerzeckim dawniej sołtystwo pł. kw. 58 zł 28 gr. na gościńcu.

Barwald dolny dzd. L. Moszczyński w. Krol. było Sołtwo w X. Oświec. pł. kw. 2030 zł par. dusz 1696.

Barwald gorny dzd. Rusockich W. 16. Dawny przytułek rozbójników góralskich.

Barwald średni w. miał niegdyś Sołtystwo a w małym Berwaldzie Wójt pł. kw. 333 zł.

Biała miasto była tu rezydencyja S. Jana na przedmieście Lipnik leży obok m. Bielsk rzeką tegoż imienia tylko przedzielone, ludne, bardzo handlowne z przyczyny warsztatów sukiennych, których tu oprócz innych rękodzielni do 2000 się liczy z Bielskiem. Należało do Stwa Lipnickiego. Bogate w różne fabryki rocznie o 100 sztuk muszlinu 115 sztuk Kazimirku 28 postawów sukna różnego na 185 warsztatach.

wieś w cyrk. Wadow. lub Boch. nadał Jaxa Gryff Norbertankom w Zwierzyńcu r. 1181. (? inne Babice wieś należąca niegdyś do fundacyi Klasztoru Staniątek od Andrzeja Jaxy 1238 dana podług Dług.

Starowolski wspomina palatium Spitcoviense ad Vistulæ confluvium occurit, arx Bobrcensis in ducatu Osvetimensi, Oświecimia inter paludes, palatium Sciecense in ducatu Zatoriensi laudinde core permunitum in comitatu Zivecensi monasterium Canonicorum regularium et palatium pulcherrimum in Sucha.

Barwałd dobra te Król Kazimierz prywatnym skonfiskował: w starostwa zamienił Długosz lib. XIII

Kęty (?) w par. Wojakowa dzd. Strzeleckich w. 6.

Mile od Myslenic w gorze Strak robią wyborne kamienie młyńskie.

Zrakow w całej okolicy dokoła 6–8 mil są jemieluchy (?) Ampelis garrulus Lin. Seidenschwanz

[Tu się opierali długo Konfederaci natarci głodem od Rosjan przeszli podziemnym chodem do zamku krakowskiego po zdobyciu którego posłano ich w głąb Rosyi skąd niektórzy Chojecki i niewolę swą drukiem ogłosił.

[starostwo to było mało intratne dlatego Rzeczpospolita według Konstytut 1667 fol 22 pozwoliła staroście cło od ryb i drzewa na Wisle do lat 30; a według Constit. 1736 fol. 107 znowu do lat 30. pierwsze cło pobierano pod Broszkowicami od ryb ze Szlarka idących po 10 gr od kopy i 10te drzewo a to na poprawę zamku oświe... ...iego był kasztelan i starosta Oświecimski

Bodzow w. Sł. Opat. Tyniec nad Wisłą, Bielany z drugiej strony; widok piękny.

Bogdanówka w. Woyt. pt. Kw. 20 sp. m. 1. od Lanckorony i od Jordanowa.

Budzow w. w powiec. Szczerzec. Solt. pt. Kw. 100 sp. na gośc. bl. Skawy 12.

Harmezy czyli Charmana w. bl. Wisły ma stawy, las, młyny

Hucisko w. Wojłostw. w. p. Szczerzec. pt. Kw. 103 sp.

Jaroszowice z Zaskawiem w. dzd. Staroświejskich Bibersteinów w. 18.

Myslenice m. małe ma wiele drewnianych budynków kilka jednak murowanych ładnie rynek w czworogran był tu dawniej urząd obwodowy lecz po pożarze przeniesiony do Wadowic mieszkańce żyją z rolnictwa i rzemiosł jest tu Verwalteria, Zollamt, Poczta

Kalwaryja nędzne miasteczko ma pański zamek ładny klasztor Bernardynów, piękne austeryje Klasztor na wysokiej gorze, otaczają go gęste ładne lasy pomiędzy kaplicami najbardziej celuje kaplica Wniebowzięcia najładniejsza hojnie wyzłocona, koło niej mieszka Bernardyn kapelan, podczas święta Wniebowzięcia niosą matkę boską dziewice biało ubrane ~~wodorem~~ jest tam i potok Cedron w nim podczas odpustu kąpią się kaleki. W klasztorze pokazują jeszcze różańce Zebrzydowskiego i papieskie bulle na odpusty, na górze Kalwaryi mieszka także pustelnik. Obraz Kalwaryi wyrytował nędznie r. 1800 złotnik Krakowski Kaborski. Za odpusty przybywa corocznie wiele ludzi z Polski, Szląska, Morawii, Węgier, Prus.

Lanckorona zamek leży na ostrokręgowej górze z niej przecudny widok widać klasztor Bielany, daleko odległy zamek Tęczynek i Karpaty.

Oświecim [R. 1453 Wojsko króla Polskiego pod wodzą Jana Szczeckockiego Starosty i Jana Kuropatwy Podkomorzego lubelskiego zdobyło zamek Xiążęcy o który się potym daremnie Janusz Xżę Oświecimski kusił który się bronił w klasztorze Dominikańskim gdzie się obwarował.

według Konst. 1564 odbywały się sądy Oświecimskie pierwsze w poniedziałek po trzech Królach drugie po S. Janie Chrzcic. Zatorskie zaś pierwsze w piątek Szychodniowy Kwadragesimalny drugie w Poniedziałek przed Sw. Michałem. Sądy ziemskie tylko w Zatorze 4 razy w dni Suchedniowe.

Wolek ~~[illegible]~~ Kazmierz Xże Oświecimski dał mu nazwę Voleck zdezelowany ten zamek r. 1453 wzmocnił Janusz Xże Oświecimski z niego się bronił i przyległe polskie kraiiny łupił oblegał go zato z woyskiem polskim Jan Tęczyński Woiewoda Krakowski i zmusił Xsięcia do ustąpienia za pewną summę Xtwa Oświecimskiego.

Myslenice za Krola Władysł. było sołtystwo to trzymali za przywilejem Monarchy Jan z Zaklicżyna i Franciszek z Jaworzyc po których śmierci sołtystwo to dał Król Kazmirz za radą i instancyą Spiczymira Kaszt. Krak. uczciwym Hynkowi Wilhelmowi i drugiemu Hynkowi braciom rodzonych mieszczanom Welickim r. 1439 nadając im prawo niemieckie i przydawszy im też wieś Myslenice pozwalaiąc im osadzić poddanych po obu stronach żeby na sto i więcej łanów frankońskich tak powstało miasto mające za herb motykę sądziło się prawem magdeburskie A. 1557 Spytek z Zaklicżyna Jordan Kasztel. Krakowski przywilej od Króla otrzymał na to Woytostwo do którego 5 wsi dzie-dzicznych przyłączył: Zagiewniki Pieszchow Borzęta, Bysinę, Zolanke wszystkie do Kasztelanij Krak. in korporował reszte zaś miasto Myslenice od niego poczęto się miastem zwać do niego przyłączono oraz i do Kneśta wioski Gorna wieś Dolna wieś, Stroża, Zeim, Lubień, Tęczyn, Krzeczow są bona regalia (Mysłenice także) które dostawali Kasztel. Krak. Wymurował tenże Kasztelan zameczek podmiastem Mysłenicami gdzie często siedział ten sprzątał przy Kościele Mysłenickim fundował altarystę Corporis Xti Stanisław Koniecpolski Kaszt. Krak. przy Kościele ciosowego Kamienia wystawił dla cudownego obrazu Kaplicę r. 1647. — Stanisław Warszycki 1650 sprawił w Kościele Organy, Dzwon, Ornaty bogate szpital przy Kościele pobierał p[illegible] z młynow Kasztellańskich zapisany w pierwszej połowie p[illegible]ego wieku przez Ja-nusza Anton. Korybuta Wiśniowieckiego Kaszt. Krak.

Jędrychów miasto sławne [illegible]

Kęty porządne miasto sławne urodzeniem S. Jana Kantego w miejscu jego urodzenia i mieszkania stoi wielka do kościoła podobna wystawiona kaplica Biskup Zigler starożytny obraz Jana Kantego od Akademij Krakowskiej Szkole Sandeckiej postany mieszkańcom Kęt darował

Witkowice r. 1550 Stanisław Witkowski herbu Nowina posiadał Witkowice, Zawadkę i Markową Zorzbę. W r. 1529 ~~części~~ posiadał Marcin Prusskowski część w Witkowicach.

Haucnow r. 1560 dziedzictwo Kaspra Witkowskiego.

Osiek dziedzictwo Zeyfredów czyli Bethmanow potem Bonarów dlatego zwany Zeyfredy.

Osiek górny w XVII w. dziedzictwo Witkowskich

Żywiec był tu zamek Szwedzi r. 1656 ~~ze~~ zajęli zrabowali i w kilku miejscach ogień podłożyli lecz polacy ugasili r. 1624 Królowa Konstancyja za 60000 złtp. od Mikołaja Komorowskiego kupiła Państwo Żywiec które miało 10 mil dugości 6 mil szerokości (Ziewitz Cellar Seubusch)

Żywiec (Saybusch) mieszkańce dobrze się mają trud = w pięknej Dolinie rzeki Soli gdzie do niej Koszarawa nią się najwięcej chowem bydła, przędzeniem i wożeniem uchodzi ma 3440 mieszkańców znaczne targi góralskie towarow. W samym Żywcu i około niego jest (r. 1801) blisko znaczny handel płótnami stary zamek piękny park 200 sukienników są i płócienniczy. większa część są drewniane i zwierzyn.

4

miasto Jarmarków 10 ma

Andrichau miasto w romantycznym położeniu jest [robią płótno i obrusy, wyrabiają tu sukna także i bajewało się niegdys Andrichshoff.

w nim 280 tkaczów [a do całego tamtejszego cechu należy więcej jak 700 majstrów tu są 4 dobrze urządzone blichy na których corok blisko 28000 sztuk [płótna blichują [Każdy mieszczanin jest rzemieślników. Co wtorek ~~czwartek~~ bywają liczne targi na których zawsze 15 do 20000 zł cyrkuluje Małe to miejsce licznie odwiedzane ma korzystny odbyt na towary jest tu 55 szewców Pod Andrychowem płynie rzeka Wieprzówka.

[30,000 sztuk płótna sprzedaje się obrusów mieszkańce prowadzą duży handel obrusami, drelichem i płótnami.

[i 3 ~~dob~~ magle i 4 dobrze urządzone blechy na których do ~~sz~~ sztuk płótna bielą.

Oprócz warsztatów ma miasteczko bardzo i wygodne dla handlu położenie z powodu schodzących się tu gościńców do Wiednia i do Węgier. Dzięki wolności wiczów, kwitną tu fabryki obrusów drelichów różnych których mieszkańce daleko do Niemiec Wołoch Czech i Węgier handel prowadzą. Od Kętów 1 mila. Stąd idzie też gościniec robiony Węgier na Żywiec ku Jabłonce przez wysoko grzbiecisty Kocierz i znowu ku Sądecowi przez Nowytarg i od Myślenic Jordanów ku Węgrom. Włościanie po wsi którejści części wolni. Schyllingowna dziedziczka na Jędrzychowie i Wieprzu była za Przyłęckim kasztelanem Oświecim 1643. Jest tu osada drelicharzów i obrusników. są tu szkoły trywialne

Kozy włość z. Jordana Jakoba który bydło swe sprowadzeniem zagranicznego znacznie polepszył. [zrujnowany] wielki zamek murem obwarowany na Starostwo bez jurysdykcyj Kazmierz

Lanckorona R. 1657 spalili Szwedzi między lasami na wysokiej wyniosłej skale otoczonej przepaściami. II

Wołek zamek ~~dd~~ spalony przez Tatarów ciągnących na Szląsk

Lipnik z fabryka rosolisu i octu Jerzego Thomke.

Myślenice nad Rabą większa częścią drewniane miasto w okolicy urodzajnej

Kalwarya między górami z dawnym zamkiem

Zator przy ujściu Skawy do Wisły z zamkiem 1500 mieszkańców Janusz 1494 odstąpił to Xstwo Janu Olbrachtowi

Kenty mieszkańce wyrabiają sukno, płótno i skóry

Swoszowice z kopalnią siarki wydającej rocznie 10,000 ctn. k.k. Schwefelwerk....

Spytkowice wieś. Nad którą wznosi się Babia góra najlepszy na nią widok z Jordanowa ma 5549 stóp nad poziomem

Bulowice wiele gorzelni tu jest lecz niemasz żadnych browarów był tu mały kościółek drewniany o którym mówiono że go ś. Wojciech zbudował — dąb duży pod którym Sobieski idąc na Wyprawe wiedeńską obiadować

Skotniki przy Skawince wiele garbarzy

Milówka wieś Jarmarkami obdarzona.

Sopotnia wieś należąca do państwa Żywieckiego od Jordanowa 7–8 mil odległa Bystry potok Koszarawy z wysokości 30–40 stóp po skale spadając szumi i pieni się na roztrącających nieustannie jego bryzgach a gęste krople robią tuman i deszcz Ob. Jenny p. 620.

Żywiec do klasztoru należało 100 wsi i 5 miast

Andrychów jest wieś należąca do probostwa Wiepr dziedziczka była Schyllingowna dziedziczka na Jędrychowie i Wieprzu była za Przyłęckim kasztel. Oświecim 1643. dziś zwie się także Jędrzejów ~~....~~ ~~wieś Andrzejów~~

II z zamku Lanckorońskiego Stefan Batory wygnał Maximiliana. R. 1655 Szwedzi dn. 29 Septembra zdobyli pod Duglasem Lanckoronę lecz następnego roku Polacy przez podstęp nazad otrzymali (Landiscorona)

Szwoszowice z siarkami niedaleko ~~Wieliczki~~
z siarkami

Oświęcim stolica niegdyś Xięstwa miasto drewniane
było w równinie z zamkiem drewnianym gliną oblepio-
nym przez miasto płynie rzeka ? Podług Cellariusza wielki
tu handel solą koparą prowadzono. Ruiny zamku Soła podmywa.

Zator miasteczko drewniane z zamkiem. Xtwo Zatorskie
podług Cellariusza Król Zygmunt I dopiero wcielił do
Polski.

Osiek podług Cellar. w Xtwie Zatorskim z pięknym
obronnym pałacem.

Obok kościoła klasztornego była dawniej mała twierdza
kościoł: klasztor Tyniecki oraz pałac opacki bogato
odnowił i ~~[illegible]~~ malowidłem ozdobił Flo-
rian Amand na Janowku Janowski opat tyniecki
poźniej biskup Tarnowski który bibliotekę tyniecką
znacznie pomnożył i szkoły tutaj normalne oraz
we wsi Ruchowie, Borzostka założył tenże we wsi
kościół farny wymurował.

Nowoszowice (Szwoszowice pewnie) hepatyczne wody
urządzenie kąpieli i mieszkań niedostateczne, jest
tyżer zwiedzają te ~~[illegible]~~ kąpiele osoby z przyległych
okolic i z Krakowa

Zielowice Schwefelwasser wird nicht benützt.

Tyniec Bolesław Chrobry z żoną Judytą wystawili
klasztor poźniej podupadł żona syna jego Rychsa niektą
z młodym Kazimierzem ~~10 34~~ 1037 do cesarza Kon-
rada II zastawiła mu 2 korony i ozdoby aby wrócić w
posiadłości Salfeld, Magdeburg a podług niektórych
i Braunschweig – Kazmirz młody był najprzod u stryja
swego Króla Stefana w Węgrzech po śmierci jego w
Saxonii, nakoniec poszedł do szkół do Paryża nako-
niec wstąpił do ~~[illegible]~~ klasztoru benedyktynow w Clugni w
Burgundii i żył jako Xiądz Karol wreszcie uwolnił go
papież od ślubów on powrócił do Polski i sprowadził
zakonników z Clugni do Tyńca którym 8 miast i 100
wsi nadał – syn Kazimierza Bolesław II używał opata z tego zakonu
jako posła do różnych dworów. Batory wspierał ten
klasztor – w czasie Konfederacyi barskiej ~~[illegible]~~ Tyniec
oblegano ostatni raz 1768 pod Suwarowem. R. 1772
przyłączono Tyniec wraz z Galicyą do Austryi zostały
się wtedy 6 wsi w Wadowickim 5 wsi w Jasielskim a 3 wsi
w Tarnowskim cyrkule R. 1800 zakonnicy między
sobą o wybor przeora się kłócili dlatego r. 1806 spro-
wadzono z klasztoru Wipplingen z Wirtembergu
kilka benedyktynów wraz z opatem v. Khek
R. 1809 przy odstąpieniu Podgorza do Polski mnichy
uciekli a poźniej skasowano klasztor z dochodów
utworzono nowe biskupstwo tarnowskie zabudowanie
służyło za letnie pomieszkanie biskupa, poźniej
zaś Jezuitom są tam rozpowieści o duchach w
postaci mnichów, ognistej, o ukrytych skarbach,
o okrucieństwach Tatarów, Szwedów i Konfederatów

Stanisław Lubieński Opat tyniecki r. 1622 Kościoł klasztorny nova forma nova porticu, novo tholo, novisque turribus et sacellis ad lateris adjectis ac erecto frontispicio zbudował. ~~[illegible]~~

Żywiec rozmierzał około r. 1619 Jan Brożyna sławny matematyk

Wadowice, blisko rzeki Skawy, w ks. Zatorskiém. Założywszy je
Kazimierz ks. na Oświecimiu i Zatorzu, obdarzył 1430 r. prawem niem., u„
wolnił od wszelkich podatków na lat 6, po których upływie opłacać ma„
ją mieszczanie z łanu po pół grzywny w szer: grosz: i dawać po 2. mia„
ry (: mensuras :) pszenicy, żyta i owsa. Wadowiczere otrzymały od Zyg.
Augusta 1550 r. pozwolenie, zaprowadzić jarmarki: na w niebowz: Pań„
skie i na wszystkich Świętych, targ zaś we czwartek. Lustratorowie
1564 r. między dochodami z miasta umieszczają: „ w kupuyą się sthadi z
„owczami Wołochowie do tyasów na paszą, leczie dawają ode stha 2.
„baranow, a zimie 2. y ser wałasky. Thego roku dosthało się baranow
„y z kozłami 38, a serow 7. Zerowe: kiedy bukyew obrodzi, biwa po kil„
„kudziesiąth złothich, a thego roku dosthało się fl. 6. Thargowego nie
„masz, bo thargow nie biwa, a na jarmarky mayą wolnoscz. Summa
„census oppidi facit mar. 123, gr. 20, den. 9." Nie wchodzi do tego do„
chód z sadzawek czyli stawów zwanych: odroślisko i tarlisko. Lustra„
cya 1569 r. mówi: „ wielyeby łanow było pod miasthem, dacz sprawy
„nyeumyeły, alye wedlie starego zwyczayu płacą czinsz trzykrocz do ro„
„ku, to iesth na swiathki mar. 17. na s. Michał 17, na Boże nar. 17." Po
wojnie swedzkiej zastali lustr. 1660 r. domów 75, każdy dawał po 5. jaj
i po serze, rajcy zaś obowiązani byli dostarczać Sście co roku 4. szol„
dry (: szynki wieprzowe :). „ Dani barania od praesens niedają, ani
„niepłacą, bo Wałasy niepasają, ponieważ lasy przez commissyą do In„
„waldu odpadły. Mają mieszczanie quit zapłacenia pieniędzy coronat:
„zł. 8. Pieniądze podwodne: przy naszej bytności przyjechał Posłya„
„gent Walminski, na wybranie retentów od miasta." — August III pra„
gnąc polepszyć stan miasta, przydaje 1739 r. cztery nowe jarmarki, ro„
-ku zaś 1754 pozwala mieszczanom bez najmniejszej przeszkody sól
sprzedawać, zabraniając żydom, stosownie do dawnych praw i zwycza„
jów: mieszkać i trudnić się jakim bądź handlem, pod najsurowszemi
karami. — Małe to miasteczko, należąc do Sstwa Zatorskiego, opłacało
podług lustr: 1765 r. czynsz z domów w ilości zł 62, gr. 12, z ogrodow zł.
9.

g. gr: 18; za szołdry, jaja i sery zł: 21, gr: 18, od szynku miodu i od robie, nia piwa po zł: 36, od garców i alembików zł: 87, gr: 18.

<u>Oświęcim</u> (: <u>Osvecimia</u>, <u>Oswiecimum</u> :), nad Sołą, blisko jej ujścia do Wisły. Kazimirz II Sprawiedliwy nadać je miał 1163 r: w dożywocie Wichfrydowi z Niemiec przybyłemu, lecz słusznie utrzymuje Naruszewicz, iż data przywileju jest fałszywa, przez pomyłkę druku u Okolskiego, gdyż Kazimirz piszący się w tém nadaniu ks. krak. i sandom., później księstw obu został dziedzicem. Tenże Kazimierz z okoliczności trzymania do chrztu syna spokrewnionego Mieczysława ks. na Raciborzu, darował mu 1179 r. ziemię Oświęcimską. Odtąd należeć począł Oświęcim do Szląska, a następnie i odrębnej dzielnicy książęcej został stolicą. Mieszko czyli Mieczysław ks. Opolski i Cieszyński, potwierdzając prawa miejskie 1291 r. ustanawia skład soli i ołowiu, ustępuje miastu pożytek jaki miał z ołowiu i nadaje pastwiska. Gdy Janusz ks: Oświęc: zbrojną ręką wiele krzywd Polsce wyrządzał, wysłani 1453 r. Jan Szczekocki Sta i Jan Kuropatwa Podkom. lubelscy, oblegli miasto. Stanął rozejm pod warunkiem: aby zamek koronie był ustąpiony, pokiby książę pewnej summy pieniężnej nie wypłacił, albo też hołdu królowi nie złożył. Korzystając Janusz z oddalenia się Kazimierza IV do Litwy, oblega t. r. zamek, a lubo odparty, nie przestawał kraje Polskie najeżdżać. Lękając się złych skutków, zawiera ugodę, mocą której za odebraniem 20000 szer. gr. praskich, ustępuje swe księstwo wiecznemi czasy. — „ Tak ci wiedy kraina Oświęcimska, jakoby po długim oderwaniu swoim, znowu się do dzierżaw polskich wróciła: y zaraz na początku roku drugiego wszystka razem szlachta krainy onej, wiarę i posłuszeństwo swoje królowi i królestwu znamienitą przysięgą obowiązała" 1.) Nie przestając Janusz na powyższej summie, dopominał się o swe posiadłości; dopłacono mu przeto, tak, iż ogólna liczba wynosiła 50000 grzyw. szer. gr. praskich, które uiszczono i zakwitowano 1457 r: Niespokojnego umysłu książę, połączywszy się t. r. z niepłatném żołnierstwem z Czechów, Szlązaków i Polaków złożonem, usiłował ubiedz zamek, lecz gdy mu się nie powiodło, rozpościerał zdzierstwa i rabunki na pograniczu. — Władysław najstarszy syn Kazimierza IV, udając się 1471 r. na objęcie korony czeskiego, zjechał tu z ojcem, oczekując przez 3 dni na dworzan i wojsko. Po czułém rozstaniu się z ojcem, wyjechał 29 lipca w towarzystwie

1.) Kromer Tłom. Błażowskiego

3. pol.

o. polskich biskupów i 6. książąt szląskich, na czele 7000 jazdy i 2000
piechoty. — Zygmunt I pozwolił mieszczanom 1539 r. kupować w żupach kra-
kowskich sól centnarową, wystawując takową na sprzedaż mieszkańcom
ks. Oświecimskiego i Zatorskiego. Roku 1558 nadał Zygmunt August mia-
stu pobór mostowego na Wiśle, Sole i z innych mostów; polecił 1563 r. ażeby
nad dotąd znajdującą się liczbę żydów, więcej nie przyjmowano, i aby ciż nie-
ważyli się domów w rynku kupować, ani nabywać. Dopiero 20. lutego
1564 r. nastąpiło urzędowe wcielenie księstwa do korony, a w szczegól-
ności do Wtwa krak. Oświecim z przyległościami obrócony na powiat z za-
chowaniem tytułu księstwa, otrzymał Sąd grod. i kaszt. mm., na zamku
przechowywano zaś akta ziemskie i grodzkie tutejszego i Zatorskiego po-
wiatu. Tegoż 1564 r. postanowił król, aby sól bałwanowa, przeznaczona
do Szląska i Morawii, koniecznie przez miasto prowadzoną była, gdyby
zaś kupcy lub furmani omijali skład tutejszy, w takim razie zabrana
sól, w połowie obróconą będzie na użytek Zamku, a druga połowa
spieniężona na polepszenie stanu miasta. Pierwsza lustr. 1564 r. ta-
kowe zawiera szczegóły: „Poczttha: dawaya na zamek pro festo Pen-
tecostes juvencas pro fl 8., cerevisiae achtualia tria; pro festo Natio.
Dni achtualia cerevisiae tria et porcos 2; pro festo Pasche succidias
lardi 4. Kazdi szwyecz, kteras ich 10, płaczi per gr 24. a za kuri per
gr 2. Rzeznicy: JKM. zachowacz racził dan do zamku pro festo Pas-
che 2. vitulos integros, pro Pentecostes dimidia vitulla et pro festo
Martini per 3. lapides sepi ex 10. bancis. Piekarze wedłya priwileya
maya jathek 16, z kazdei czinszu fl. 1. A pro Natio. Dni panum 1,
valor. gr 2. Łaznia zamek naymuye na kwarthał per fl 2. Uchwalili
bili na szię czopowe na obwarowanie miastha, kthore im KJM. podwiel-
dzicz racził, poki miastha nieobwaruya. Mayą ie sami wibyeracz, licz-
bę sniego pospolsthwu przi Stharosszie czinicz, a murow dokonczywszi,
mają od niego wolni bicz. Pithani żidowie za iakiemi prawem za-
sziedli, powiedzieli: że za yednem z miastheczkiem i podathki dawaya
kazdi roki pyeprzu funt. 12, a szafranu 1." — Mieszczanie otrzymali
1569 r. wolność ~~piwa~~ warzenia piwa zwanego marzec. i wyłowanie
z rzeki Soły, wraz z połowem ryb, wszelkim rodzajem sieci. Te i tym po-
dobne prawa i dobrodziejstwa, zapewniające znaczne korzyści mieszkańcom

potwierd

potwierdzane były przez następnych monarchów. Wojna szwedzka sroga zadała klęskę miastu, świadczy bowiem lustr: 1660 r. iż „ domów jest tyl-ko 20, rzemieślników 6. a było przedtym osady 500. rzemieś. 200. Uskarżali się mieszczanie, że Administratorowie żup Wielickich wielkie praejudicium prawom i przywilejom ich czynią, gdy skład solny do Bieżowic, Birunia y Pszczyny przenieśli; a oni do tego składu zł 36 na jeden pobór zawsze wypłacać muszą. Nadto, że gdy furmani Oświęcim mijają, ani komora JKM ani miasto pożytku mieć nie może. Żydzi dawać powinni pieprzu funtów 12, szafranu funtów 2. Pieniądzy coron. mieszczanie dają zł. 38. – Co się tyczy zamku: znajduje się izba sądowa o 7. oknach, w kaplicy starożwiecki ołtarzyk, lecz sklepienie opada; kancellaryja sklepiona, a wieża szlachecka naprawy potrzebuje. – Uchwała sejmu 1736. r. bacząc: iż „przeszły Starosta cło 30 letnie, na naprawę zamku przeznaczone wybrał „ a żadney reparacyi nie uczynił i bardziey zdezelował." – nowe przeto obmyśliła źródła dochodu celnego, na podźwignienie upadłłem grożących murów. „ Wchodząc do zamku, pisze lustr: 1765 r., jest most z dylów, brama z wrotami podwójnemi, za nią mur z obu stron ku dziedzińcowi; sklep na archiwum ksiąg grodz:, kuchnia, spiżarnia. Na drugiej kondygnacyi: pokój, sala, izdebka, kaplica spustoszała, dach zgniły. Wieża w narożniku, w tej więzienie dolne i górne. Mury poobalane miejscami, stojące porysowane. Stawy przy mieście: Mary, Tarlik, Młyńczak, Kaprowiec." – Herb powiatu czyli ziemi Oświecimskiej, wyobrażał orła czarnego w błękitnem polu, z literą O. na piersiach. Ostatni starosta Piotr Małachowski opłacał 1772. kwarty: zł: 1414. gr: 10. den. 10. Małe i źle zabudowane miasteczko przy granicy Szlązka, leży u podnoża wyniosłego wzgórza: odwieczny koś: z klaszt: Dominikanów, zajmowany w 16 wieku przez różnowierców, uległ suppresyi. Miejsce to jest rodzinnem Jana z Oświęcimia, zwanego Sacranus. Był on kanonikiem i profes: akad: krak:, a między 1493 i 1512 r. kilkakrotnie urząd rektora sprawował; będąc oraz nadwornym teologiem J. Olbrachta, Alexandra i Zygmunta używany bywał w ważnych sprawach krajowych. 1)

Zator. (: Zatoria :) nad Skawą. Część ziemi krak. w której leży Zator, stała się w XII wieku własnością książąt szlązkich. Mieszko czyli Mieczy.

1.) Ob. o nim: Wiszniewskiego hist: lit: pol: Tom V, st 21.

Mieczysław ks. na Opolu i Cieszynie, pozwala 1292 r. ażeby Rudger i Piotr bracia, założyli w majętności Zathor zwanej miasto, którego granice oznacza; uposaża ich 6tym Łanem, domem i ogrodem, wolnemi od dziesięcin i wszelkich danin; pozwala im mieć jatki mięsne, ławy chlebowe i z obuwiem, izby łaziebne, 2. sklepy z sulinem, 3 młyny na Skawie i. t. d. Mieszczanie opłacać mają z łanu po pół grzywny srebra do skarbu książęcego, i wnosić po 2. miary [: mensuras :] żyta, pszeniey, i owsa. Dla tém rychlejszego wzrostu miasta, zabrania: ażeby w okręgu milowym nie stawiano browarów, nie sprzedawano sulina i nieznajdowali się krawcy, kowale i palący wapno [: calcificos :]. Ustanawia w mieście skład ołowiu, miedzi i cyny. — Następnie należeć począł to miasto do książąt Oswięcimskich, aż też i samo zostało stolicą małego księstwa. — „R. 1438 Dersław Rytwiański będąc przymajętniony w bogac„twa y w serce, potężną jezdnych y pieszych ludzi gromadę zebrał był. No„cy jedney z ludem pod Zatorz poszedł, a przyszańcowawszy drabiny miastec„ko wziął ponieważ mieszczanie nie się takowego niespodziewali." 1.) — Bielski zaś przydaje: „wszakże po kilku lat Król Polski wrócił zasie Zator Wac„ławowi Oswięcimskiemu książęciu, pod tą umową i przysięgą, aby zamek „Berwald ku królestwu pols: był przywłaszczon, a on sam aby też był „zawżdy otdownikiem, t. i. manem króla polskiego." — Jan ks. Oswięcimski i Zatorski, przywilejem po czesku pisanym w Zatorzu 1493 r., pozwala mieszczanom w ich własnej młodocianej dębinie Dąmbrowa zwanej, wykopać dwie sadzawki i napełnić je wodą, które książe sprowadził z Wieprzówki przez Gierałtowskie pole; a nadto dozwala powyżej tychże sadzawek, utworzyć dwie inne, czyli odrastadliszcza, do pielęgnowania i utrzymywania zarybku; wyznacza nakoniec pastwiska wolne od opłaty. Tenże Jan czyli Janusz, sprzedaje swe księstwo 1494 r. Janowi Olbrachtowi za 80000 zł. węgierskich (: dukatów :), 2.) zastrzegając dla siebie i dla swej żony Barbary rocznie dożywotnią płacę 200 grzywien monety i liczby pols: (: po 48 gro:) i 16 bałwanów soli. Z imienia i nazwiska wymienieni mieszczanie, wykonywają 1507 r. przysięgę: iż stosownie do zawartego układu, między królem J. Olbrachtem z jednej, a panem i dziedzicem swym Januszem, z drugiej strony, po zgonie tegoż księcia, nikogo innego tylko króla Zygmunta, za pana i dziedzica uznają, i koronie pols: wierni będą. Zygmunt zaś, potwierdzając wszelkie ich prawa i przywileje,

przyrzeka

1.) Kromer Hem: Błażowskiego

2.) Pro octoginta millibus florenorum hungaricalium auri, veri puri et justi ponderis.

przyrzeka swojem i następców swoich imieniem, takowe nienaruszenie zachować. — Waw. Myszkowski, graniczący z dobrami wspomnionego księcia, miewał z nim częste zatargi, a gdy prosił Zygmunta I o wymiar sprawiedliwości, król wyjeżdżając do Litwy, na później ją odłożył. „Lata 1513 Myszkowski „mając trudność z Janem ks. Zatorskim o wodę od stawów, wyjechali oba, „dwa na tłomieysce o które się mieli sami zgodzić, poswarzyli się, gdy „książę nie chciało wody ustąpić, Myszkowski dobył miecza, zabił go, i uie„chał. Od thego czasu księstwo Zatorskie na starostwo obrocono ku królestwu „polskiemu." 1.) Zygmunt I pragnąc przyczynić się do polepszenia bytu mieszczan, pozwala im 1524 r. most na Skawie wystawić i pobierać po 4 denary od woru obładowanego solą lub innym jakowym towarem, pod warunkiem; aby grzywnę monety i liczby pols., którą dawniej ze spławu do zamku opłacali, takową corocznie wnosili; jarmark na ś. Jana Chrzci: ustanawia. — Zupełne księstwa tego wcielenie do Korony, a w szczególności do Wtwa krak., nastąpiło przez akt urzędowy, podpisany 20 lutego 1564 r.. Lustracya tego roku podaje, iż znajduje się w mieście: jatek rzeźnickich 8. z każdej pobierają po 3. kam. łoju; szewców 19. płacą po gr. 12, piekarzy 9. po gr. 19. i po strucli; czynsz z łaźni grzyw. 3, gr 36. — „De penis et judicato po„wyadaią że niemasz czo sędziec, a ieśli ktho czo przewini, thedi wyn nie „biorą, ale karnią karzą." — Zygmunt August przenosi mieszczan 1569 r. z dawnego ich prawa książęco-szląskiego na niem., uchylając wszelkie prawa pols. i zwyczaje powszechne. A że ci zeznali, wyraża król, iż nigdy przedtem osobiście, ani przez najemnika, stróży do zamku nieodbywali, lecz na 2. stróżów przez Burgrabiego utrzymywanych, 8 zł: rocznie płacili, przeto i my zwyczaj takowy przy swej mocy zachowujemy. Nie tamujemy im wolności sprzedawania wina małmazyi, muszkatelu, miodu i innych trunków, a nadto: pozwalamy piwo dwojakie, jaki zwyczajne, jakoteż zwane marcem warzyć, sprzedawać i szynkować, a to po cenie i miarze w Krakowie używanej. Drugi t. r. dany przywilej mówi: z powodu braku wody w mieście, pozwalamy ją dla wspólnego użytku rurami prowadzić do rynku, z jakiego bądź strumienia lub sadzawki naszej; a chcąc zbawiennemu zamiarowi mieszczan przyjść w pomoc i bacząc na szczupłość ich dochodów, nadajemy im 2. targi jarmarczne, przeznaczając dochód z takowych na utrzymanie wodociągów w należytym stanie, do czego też użyta być ma po wszystkie czasy, wartość.

1.) Bielski

wartość 4^{tej} części za taxowanie wina i innych trunków Podstarościé dawana. Podług lustr: 1765 r. znajdowały się cechy: piekarski, szewski i rzeźnicki. Żydzi na Kamieńcu pod zamkiem mieszkający, opłacają protekcyonalnego zł. 260 nowo zaś tamże osiadli żydzi zł. 240. Stawy przy mieście: Królewski, Szydłowiec, Sitowiec i 4. małe stawki. „Zamek murowany z facyatą, o 3. kondygnacyach, dach nowo pobity. Na 1. piętrze pokojów wielkich 4., małych 3. nowo wyreperowane. Ex opposito, pokojów zdolnych do pomieszkania 2. kaffiarnia i. t. d. Na drugim piętrze sala zrujnowana, pokojów trzy należycie wyreperowane, 4ty nad bramą, inne zaś ab antiquo zrujnowane. Schody na 3cią kondygn: pod dach, ale pomieszkanie jeszcze puste, kominów 8 de nova radice wyprowadzonych. Mury zamku od południa porysowane; ex opposito stajen izba sądowa, w której się sądy ziemskie Księstw Zators: i Oświecims. odprawiają." — Miasto murem opasane i obronne, głównem było powiatu noszącego tytuł księstwa, którego herb wyobrażał orła białego w błękitnem polu, z literą Z. na piersiach. Zatorski i Oświecimski powiaty, także ziemiami zwane, sejmikowały tu, obierając deputata na Trybunał i posła na sejm, roku zaś 1736 pozwolono 2. posłów wybierać. Niegr. Sstwo tutejsze, opłacało 1772 r. kwarty: zł. 7353, gr. 28, den 4. Ostatni Ssta Piotr Dunin, nabywszy tę majętność od rządu austr., starożytny zamek mieszkalnym uczynił. —

Kenty, albo Kęty, nad Sołą. Władysław ks. Opolski, przywilejem w Raciborzu danym 1277. r., potwierdzając przedaż przez Brunona i braci jego wójtostwa w Kętach (: de Lant :), na rzecz Arnolda i braci tegoż, wyraża: nadajemy im wszystko, co do tego wójtostwa należy, a prócz tego, z szczególnej łaski naszej, posiadać będą z 60 tamże znajdujących się łanów, 6ty łan wolny od opłaty czynszu; młynów i stawów w gruntach swoich tyle urządzą, ile im się podobać będzie, bez żadnej opłaty; 3ci denar pobierać będą od spraw odsądzonych, wszystkie zaś sprawy sądzić mają jure Lembergensi. 1.) Miejsce to wyniesione przez tegoż Arnolda do rzędu miast, przybrało nazwę Libenwerde, a mieszkańcy po upływie lat wolności, opłacać mieli od łanu po pół grzywny srebra, po 2. miary pszenicy, żyta i owsa. — Jan ks. Oświecimski, obdarzając 1291. r. prawem niem., na sposób jakim się rządzi miasto stołeczne Oświęcim, wyznacza pastwiska, pozwala przewozić wszelkie rzeczy bez opłacenia cełł, nadaje miastu opłatę ławowego (: mensales denarios vulgariter Thischeller) od kopany

1. Miasto szlązkie, po niem. Lewenberg, ma w herbie lwa.

kopaczy soli (: de salis sectoribus vulgariter Salczhewern) pod warunkiem: a-
żeby z takowego dochodu, drogi mosty i ścieszki naprawiano. Kazimierz Jagiell.
potwierdza 1454 r. wszystkie prawa i nadania miasta Libenwerde alias Lanthy.
Zygmunt I stanowi 1510 r. — chcąc koniec położyć sporom między Oświęcimem
a Kętami (: Kanthy:) o skład soli zachodzącym, rozporządzamy: aby wolno by-
ło mieszczanom tutejszym sól ze składu Oświec., albo też z żup naszych
krak., bez sprzeciwiania się i przeszkody mieszczan Oświe: sprzedawać i roz-
wozić w okruchach, wzbrania się zaś w bałwanach, pod zagrożeniem kar przez
nas wskazanych. Tenże Król zaprowadza 1519 r. jarmarki: na ś. Małgorza-
tę, na podwyższenie ś. Krzyża i ś. Katarzynę, targi w sobotę. Ażeby zaś
kupcy tém ochotniej na takowe przybywali, uwalnia ich od cła, mostowego
i od wszelkich opłat. Lustratorowie 1564 r. zamieszczając miasto w k.s. Oświe-
cimskim, zowią je Kenthi alias Libenwerde. Czynsz z ról i domów podają
grzywn. 34, gr. 34; kolenda albo poczta na Bożenar: czyni grzy. 3, gr. 40; z
postrzygalni gr. 30. „Od używania lyasu z stharadawna dawaya pro Mar-
„tini owsa maldrów 6. facit metretas 72, et metreta continet virteli 4." —
Potwierdzając Batory 1579 r. przywileje miasta, zowie je Kenthy, inną razą
Kanthy. Paweł z Obor Leśniowolski Sta Zatorski, mówi w rozporzą-
dzeniu swojem 1627 r., iż miasto Kąty należy do Stwa Zatorskiego, w
końcu zaś dodaje: „pozwoliłem mieszczanom Kęnckiem prowadzić wodę
„i jaz bić według potrzeby na młyn ich." Lustr. 1660 r. wymieniwszy cechy:
sukienników, tkaczów, piekarzy, krawców, rzeźników i szewców, przydaje:
„powinni mieszczanie wysłać na każdą potrzebę podczas posp. rusz. wóz
„wojenny i hajduków 5. porządnych w barwie. Płacą pieniędzy podwodnych
„na simple po fl 19, pien. koron. zł. 20." Lustr: zaś 1765 r. takowy
podaje dochód: z domów zł. 66, gr 19, den 3; za łowienie ryb w Sole
zł. 4, gr. 24; kolendy na Bożenar: zł. 7, gr. 11; za szolder (: szynka) 14,
zł. 8. gr. 12; za połci 4 na W. Noc zł. 19, gr. 6; od robienia miodu i
szynku wina zł. 192; browarnego zł. 72; od garców gorzałczanych zł. 98.
gr. 12. — Ordynacya magistratu 1766 r. zawiera: „zważając szczupłość
„cechu kowals. y niewielkie jego zgromadzenie, podług praktyki miasta
„Krakowa, niżej wyrażonych rzemieślników, t. i. rymarzy, siodlarzy, noża-
„wników, bednarzy, tokarzy, blacharzy, ćwiekarzy, stelmachów, sieciarzy
„y tych, co żelazem y ocelą kupczą, do cechu kowals. przydajemy, przyłą-
„czamy, y do ordynacyi ich, jak się rządzić, zachować y sprawiać podług

obligacyi

„obligacyi swoich każdy powinien będzie przypuszczamy. Jeżeliby zaś wyżej „wyrażeni rzemieśl. lub który z nich zgromadzeni albo kongregacyą swoją odbi„wać mieć chcieli, tedy za ustanowieniem nowej ordynacyi, salva wolnego napo„tym wydania rekwirującym nowego zgromadzenia zostawia y ostrzega." — To potwierdza Król 1767 r., jakoteż i ustawy cechu piekarskiego. — Tu urodził się Jan zwany Kanty, ś.) dok. teol., niemniej darem nauczycielstwa w akad. Jagiel., jak gruntowną świątobliwością życia i pełnością cnót prawdziwych głośny. Zmarł 24. grud. 1473 r.; pochowany w kośc. ś. Anny w Krakowie. Długo prowadziły Kęty spór prawny i wielce kosztowny z Krakowem, o posiadanie zwłok Jana, nareszcie przyznano je stolicy. Dopiero 1. Stycznia 1767 r., policzony został w poczet świętych. Do 1772 r. należały Kęty do Sstwa Zatorskiego. Miasto położone na drodze idącej z Szląska do Węgier, dość porządnie zabudowane, osiadłe jest rzemieślnikami, wyrabiającemi sukno, płótno, skóry; zdobi je kościół farny i Reformatów, fundowany 1700 r. przez Jgd. Żydowskiego sędziego grodz. krak.

Żywiec, (: po niem. Seypusch), przy ujściu Koszarawy do Soły. Kazimierz Jagiel. wynagradzając znamienite zasługi i stateczną wierność Piotra Komorowskiego hr. na Lipłowie i Orawie, nadaje mu 1467 r. i jego potomkom z zupełnem prawem, zamek i miasto Żywiec, ze wsiami i wszelkiemi przynależytościami. Zastrzega wszakże: aby tenże Komorowski, ani jego potomkowie, nieważyli się w zmiankowanej majętności soli wydobywać ani warzyć, gdyżby to żupom król. szkodę, stratę, a nawet i upadek sprawić mogło. — „Dom Komorowskich Korczaków, lubo na pograniczu z Węgrami, zkąd wszystkie prawie sekty gościniec sobie do Polski usłały, przecież nienadwerężenie przy wierze ś. katol: zawsze się trzymał." 1.) Batory zawdzięczając wierność i przychylność Krzyszt: z Komorowa Kaszt. Oświecimskiego ustanawia 1579 r. w mieście jego dziedzicznem Żywiec jarmarki: na nawróc: ś. Pawła, w ostatnią niedzielę przed zielonemi ŚŚ. i na ścięcie ś. Jana, targi zaś w sobotę. Pozwalamy oraz, wyraża Monarcha, ustanowić skład na towary z Węgier do Szląska i odwrotnie prowadzić się zwykłe, a szczególniej na ołów, miedź i sól z żup krak., zwłaszcza że to nieprzyniesie uszczerbku, ale niemała będzie dogodnością dla miast i żup naszych Krakowskich. — Hrabstwo Żywieckie, mając blisko 10 mil niem: długości, a 6 szerokości sprzedaje Mik. Komorowski Sstа Oświecimski 1624 r. Król. Konstancyi za 600000 zł: 2.). Gdy prawo wzbraniało Królom, dóbr nieruchomych w kraju skupowania, utyskiwać przeto z tego powodu poczęto na sejmie. R. 1631 za-

padła

~~[illegible] [illegible]~~ 1) Urodzić się miał 1390, według innych 1397, a według Skargi 1412 r. z własnoręcznego jego rękopisu w bibl. uniw. krak. okazuje się iż się z r. 1389 na 90 urodził — (Muczkowski: Miesz. i pożyt. uczniów krak. s. 10) 1) Niesiecki 2) Piasecki

[...]dła uchwała: „ Królowa spokojnie dóbr tych będzie używać będzie, póki sum„ma 600000 zł. do rąk królowy, aby po zeszciu JKM. potomstwu Jej oddana y od„liczona niebędzie. Warujemy, że skoro Reipublicae pecunia, te dobra z rąk „JKM abo potomstwa Jej eliberowane będą, in bona regalia obracały się „z tym przydatkiem, żeby zupełna intrata dóbr tych od Rzeczyposp. wykupio„nych, do kwarty należała. A gdyby też po wykupieniu od Rzeczyp. tych dóbr, „szlachcic polski który kolwiek, chciał summam refundere. tedy wolno będzie „praemissa avisatione na sejmie." Szwedzi złupiwszy zamek 1656 r. żywcem zwycza.jem swojem spalić go usiłowali, kilkakrotnie ogień podkładając. – Ciągłe przygody skarb wycieńczyły; musiał przeto Jan Kazimierz zaciągnąć długi na dobra tutejsze, które przez dzierżawców i zastawników trzymane były, aż dopiero uchwała sejmu 1676 r. pozwoliła, ażeby Jan Wielopolski

syn Jana Wielopolskiego starosty bieckiego — kasztelanki Oświęcimskiej która 1661 poszła za Wielopolskiego

Stolnik K., Gener. Małopolski, zrodzony z Konstancyi Komorowskiej, wykupił majętność Żywiecka. – Miasto przedtem handlowne i dość zamożne, posiadało missyą Jezuicka; zdobi je okazały pałac i ogrody.

Biała nad Białą, przedzielająca od Szląska. August II pozwala przywilejem 9 stycznia 1723 r., ażeby Jakób Zygm. z Rybna Rybiński Weda Chełmiński, Gen. art. kor., Sstа Lipnicki, wyniósł do rzędu miast wieś Białą należącą do Sstwa Lipnickiego (: wieś Lipnik :), w ks. Oświecimskiem i Zatorskiem. Obdarza prawem niem., pozwala każdemu domu stawiać, ogrody, sady zakłada, łaźnie i jatki budować, gorzałkę zaś pędzić i inne trunki robić, tylko Sście ma być wolno; ustanawia 8 jarmarków i targ w sobotę; uwalnia od wszelkich poborów, ceł i stanowisk wojskowych na lat dwa, od chwili ogłoszenia przywileju. Mieszczanie w D. S. Kazimierza wybierać mają z pośród siebie 8 osób, z których Ssta zamianuje burmistrza i 5 rajców. Ktoby czynił jakowe przeszkody, wyraża Król, lub nadwerężał osiadającym nadane swobody, zapłaci tysiąc czer. złot., kara takowa wpływać ma w połowie do skarbu naszego, a w połowie na użyteli rzeczonego przeznacza się miasta. – Przywilej Augusta III pod d. 1. marca 1757 r. jest następującego brzmienia: „ Przełożono nam przez „Panów Rad przy boku naszym zasiadających, że po erekcyi miasteczka „Białły, dla rozmnożenia handlów i rzemiosłów, jako pogranicznym „różni obywatele, tak katolicy, jako et Augustanae confesionis zasiadszy, niętylko wolnościami z nadanego im prawa maydeburskiego za„szczycali się, ale też wspólnie we wszystkich ordynkach miejskich wraz cum civibus catholicis zostawali et ad praesens zostają, tudzież y cmentarz.

„tarz swój wolny mając, oni spokojnie dzierżyli y po dziś dzień dzierżą:
„My tedy zważając, że toż miasteczko nasze, takowej się w różnego konsztu
„rzemieślnikach, jako i w handelach pomnożyć będzie mogło, tychże mieszczan Au„
„gustanae confes. przy wolnościach y prawach iakie civibus catholicis służą, ac
„circa possesionem ich cmentarza, salvis jednak Parochio loci juribus stolae,
„powaga nasza król. in toto zachowujemy y konserwujemy." — Tegoż 1757 r. zatwier„
dził król cech szewski, a magistrat przepisał ustawy dla cechu piekarskiego:
„wszyscy bracia cechu powinni mieć dostatek y obfitość chleba żytnego jako
„i pszennego dla obywatelów miasta y pospolstwa w nim będącego, jako też
„dla podróżnych ludzi zawsze na każdy czas y dzień, a osobliwie podczas targów
„y jarmarków. Mają piec y miewać chleb nietylko groszowy, półgroszowy, tecz
„i szelężny kwartnikowy, zgoła rożnej ceny. A gdyby na czas jaki chleba po„
„dostatek niemieli, tedy podpadają i podpadną winę pieniężną urzędowi Ra„
„dzieckiemu oddać gr. 15 za każdy raz; a wszakże gdyby się to stało nie za u„
„porem y niedbalstwem ich, lub jakimkolwiek nieporządkiem, ale za zbytnią su„
„chością, gwałtowną zimą, lub niedostatkiem zboża, w takiej okoliczności
„ma mieć urząd na to wzgląd y baczenie, y w tey winie folgę im czynić. Po„
„winni też będą starsi cechu doglądać z pilnością, żeby chleb sumiennie,
„według tanności albo drogości zboża popiekano, o co skargi aby nie były,
„pod zabraniem i konfiskacyją takiego chleba y rozdaniem na ubogich" i t. d.
Przedostatni 26 art. zawiera: „pomienionego cechu magistratowie, każ„
„dego roku 12 zł. czynszu dawać powinni będą urzędowi radzieckiemu na
„czaś y dzień N. roku." — Dowodem szybkiego wzrostu ludności jest nader
znaczny dochód z miasta, podany przez lustr. 1765 r., jako to: „czynsz z
domów zł 1440; od masarzów (?) po zł. 18., uczyni zł. 804; od domów
podzameckich zł. 3973, gr. 18; od komorników zł. 644, gr. 24; blech miej„
ski zł. 856; szynk winny przez katolików trzymany zł. 2040; skład soli z[ł.]
846, gr. 12, ale czyli może też summę importować, wątpliwość jest, dla wyn[iszczonej?]
szczonej soli zagranicznej, a zatym straży wojsk transportowi soli pols. n[ie]
dopuszczających. Skład winny od obcych zł. 22. gr. 20; skład płótna od m[ie]
szczan z Bielska zł. 56. Żydzi za kontraktem gorzałki i piwa w mieście
na całe Państwo Lipnickie, zł. 24000; szynk miodu przez tychże zł. 1920; z gar[kuchni]
kuchni przez Żyda trzymanej zł. 70. Żydzi gospodarze, których jest 4 i z ko[mor]
nikowem zł. 250, gr. 28. Szutzgeldu (?) wraz od żydów komorników zł. 939
gr. 26. Ze 4 austeryi przez żydów trzymanych zł. 2499 gr. 26, i t. d. Ogólna
summa z miasta: zł. 39604, gr. 8. Przełożono nam z strony JW Szty (: Alo[j?]

Fryd

Fryd. Brühla Gen. art. K.) skargę, że tego prowentu w następujących latach nie będzie, gdyż dekretem sądów asses., żydów z całego starostwa wypędzenie nakazane." — Jezuici mieli, tak zwaną rezydencyą; miasteczko handlowne, ma porządne murowane domy, osiadłe najwięcej płócienni-kami i sukiennikami. Po drugiej stronie mostu, leży w Szląsku miasto Bielsk (: Bielitz:) niegdyś udzielne księstwo, które nabył 1752. r. Alex. Józ. Sułkowski Dowcy M. L.

Andrychów nad Wieprzowką; Stan. August przywilejem 1767 r. pozwala: ażeby Stanisław z Postawic Ankwicz kasztl: Biecki, opiekun majątku dzieci swoich z Salomei, córki Franciszka Schwartzemberg z Wilowic Czernego, kasztl. Wojnickiego spłodzonych, zamienił wieś Andrychów, w ks. Zatorskiem leżącą, na miasto — „ gdzie nie bez zaszczytu krajowego i pożytku skarbu kor., manufaktury obrusów, drelichów i innych od lat kilkudziesiąt trwające, pomnażają się i z tamtejszych ludzi sposobnością i staraniem, nietylko w państwach naszych, ale i w cudzych krajach przedawają się. Prawo teutońskie, które się magdeb. zowie miastu dajemy, oddalając wszelkie prawa polskie i litewskie. Magistrat burmistrzowski i wójtowski, obierać sobie będą pluralitate votorum mieszczanie po 4. kandydatów, z których dziedzic jednego wybierze i.t.d. Bractwa kupieckie, tak, że cechy wszelkie rzemieślnicze oprócz piwowarskiego stanowić i artykuły układać moc mieć będzie. Aby każde przedmieście ławnika swego miało, któryby w sądzie miejskim zasiadał i. t. d. Dla pożytków miasta, targi w poniedziałek, jarmarków zaś 12. naznaczamy, z których jeden w wilią ś. Wojciecha przez cały tydzień stać ma." — Miasteczko to, ozdobione farą i pałacem hr. Ankwiczów, szybko wzrosło, liczy do 500 rzemieślników nad warsztatami pracujących, drugie zaś tyle ludzi, po Polsce, Węgrzech, Czechach, Prusiech, Rossyi, rozwozi: serwety obrusy, płócienka i drelichy. Słusznie przeto szczycąc się mieszkańcy tutejsi; wyśpiewują: „Nasz Andrychów chociaż lichy, przyodziewa świat w drelichy."

wspomniany już 1287 jako murowane miasto którego brali ludzie z wsi Kurozęki (?) byli obowiązani (Bielsko lub przywileje)

Myślenice nad Rabą, pierwotnie Misslimicze. Przywilej Kazimierza W. z r. 1342. opiewa 1.) „ zeznawamy, iż mężom opatrznym i uczciwym „Hinkowi Wilhelma mistrza gór i drugiemu Hinkowi Pawła synom, mieszczanom

1.) Tłumaczony z łacińskiego 1766 r.; obacz ks. kanel. 28, N 583.

„szczanom z Wieliczki, Sołtystwo we Wsi Myślenicach ze wszystkim pra„
„wem, nic zgoła prawa pożytku sobie niezachowując, przedaliśmy za —
„grzyw. gr. praskich. Wszelkie Myślenicach prawo pols. w prawo niem. prze,
„nosząc, dajemy tymże sołtysom zupełną władzę i moc, lasy kopać i orać„
„drać z obudwu stron rzeki Raby i Bysiny, z łanami frankońs. sto albo
„więcej. Uwalniamy obywatelów od płacenia czynszu na 20 lat na twar,
„dym lesie, na chruście 16, a na oczy dwie; która wolność gdy wynijdzie,
„obywatele albo kmiecie na każdy roli z łanu swego będzie powinien dać
„9 szkotów groszy za czynsz, jednę miarę żyta i owsa drugą. Przydaje„
„my sołtysom i ich potomkom dom rzeźnicy i wszystkie jatki rzeźnicze,
„stoły szewskie i piekarskie, komory, kramnice, i chlebne ławy, ogrody,
„dom myśliwczy, a drugi rybitwy, także wszelkie myślistwo ptaków, zbar„
„cmi pszczół; żołędź i bukiewo na własny pożytek będą mieć; jezioro pod
„górą która zowią Borzęta i wszystkie łąki około niego leżące. Nadto, je„
„żeliby kiedy przerzeczeni Sołtysi, albo ich potomkowie miasto na sołty„
„stwie budować chcieli z przyzwoleniem naszym, będą mieć w mieście
„wszystkie prawa miejskie i kupieckie, skład z obwołaniem targu. Chcemy
„też, aby żaden z Wdów, Kaszt. i innych sędziów kmieci wsi przerzeczo,
„nej o sprawy wielkie i małe sądzić nie mają, jedno ciż Sołtysi i ich po„
„tomkowie prawem niemieckim to jest majdeburskim. Dajemy tymże
„Sołtysom i ich dzieciom 6ty pieniądz (: denar) czynszowy, a trzeci rze„
„czy osądzonej. Chcemy też, aby ciż Sołtysi i ich potomkowie, po wyj„
„ściu wolności, na każdą wyprawę królestwa, w lekkim ubraniu zbroj„
„nym, w pancerzu z oszczepem, w przyłbicy żelaznej, a na koniu 6 grzy„
„wien kosztującym, pod chorągwią kaszt. nam i naszym potomkom słu„
„żyć będą powinni. Ustawujemy też, iż kaszt. krak. człowieka swego do
„wielkiego sądu; który Sołtysi według obyczaju mieć mają, trzykroć na
„każdy roli posyłać ma, któremu kmiecie na tych sądziech, za dwa obia„
„dy jednę tylko grzywnę, a sołtysi za trzeci obiad puł grzywny dawać
„mają po wyjściu wolności" — W królkim tak przeciągu, musiało się mia„
sto zabudować i być dość osiadłe, które postanowieniem Kazimierza W.
1365 r. objęte zostało w liczbie kilkunastu miast, z których wybrani prze.
dsze obywatele na Ławników, składali najwyższy czyli prowincjonalny sąd

Leudonski

Teutoński, zasiadając na zamku krak. — Zaproszony ces. Zygmunt z żoną
Barbarą na koronacyą Zofii księżniczki Kijow., żony Jagiełły, zbliżając się
ku miastu 1424 r.; radośnie powitany od Króla na czele świetnego orsza-
ku i przy coraz wzrastającym natłoku ludu i rycerstwa, prowadzony był
do stolicy. W czasie wojny z Krzyżakami, steki niepłatnego żołnierstwa,
z Czechów, Ślązaków i Polaków, ubiegłszy miasto 1457 r. rozszerzał do ko-
ła zdzierstwa i rabunki. Ruszono przeciw nim znaczną liczbę szlachty, któ-
ra nie była w stanie zdobyć wcale niewarowne to miejsce, a że wstydem od-
stępując, zuchwałość opryszków pomnożyła. Aż rabusie spalili miasto 1458
r., lecz doścignięci od wojska, z kraju wyparci zostali. Potwierdzając Ale-
xander 1502. r. prawa miasta Miślimicze, ponawia przywilej, ażeby od miesz-
kańców i ich rzeczy, nie pobierano opłat celnych w całem państwie. Lustr.
1664 r. takowe zawiera szczegóły: „wyprawują mieszczanie na okazyą wojen-
„ną podczas posp. rusz. pachołków 4. z wozem i rynsztunkiem. Dawali sprawę, że
„ab immemorabili tempore nie był usus żaden, aby mieli pieniądze coronationis wy-
„dawać, any się go od skarbu upominano. Względem podatku według zwyczaju
„starodawnego J.W. P.P. krak. dignitatem castellan. auspican. pewną kwotę
„składają. Łaźnie nie masz, a X. Proboszcz grunt, na którym consistebat
„zabrał i sobie przywłaszczył. Płacono z Cechu fl. 250, teraz całe spu-
„stoszał. Za zniszczeniem miasta (: w wojnie szwedz.) ubyło rzeźników,
„jeno jeden rzeź bije. Cech kowalski ukazał copią listu godnej pamięci
„J.P. Koniecpolskiego kaszt. krak., którym utwierdza i nadaje consuetu-
„dines bracie cechu służące y rzemiosł z ~~[illegible]~~ inszych t.i. ślusarzów, miecz-
„ników, bednarzów, kotlarzów, nożowników, rymarzów, stolarzów, stelma-
„chów, kołodziejów, siodlarzów, powroźników. Cech szewski i garncarski
„zanosi skargę, iż wielu przychodniów czyli partaczów przybywa y zna-
„czną im szkodę wyrządza. Rybaków jest 6. powinni we dni postne
„y masłne dostarczać ryb do woytowstwa y płacić czynszu po gr. 15." —
Majętność ta w pow. Szczyrzyckim, należała że 13 wsiami do Dóbr,
stołowych Kasztelanów krak. Stan. August zatwierdza 1766 r. wszyst-
kie prawa miejskie, przedmieść Dolne i Górne zwanych, jakoteż i nada-
wy cechu Śliackiego, a r. n. cech krawiecki i piwowarski od dawna ist-
niejący; inni rzemieślnicy jeden cech składali. Z drzewa zabudowane
miasteczko po 1772. r. stało się własnością Franciszki z Krasińskich żony
królewica Karola, syna Augusta III. W murowanym kościele farnym, znaj-

duje

duje się od 1633 r. cudowny obraz Matki B., przywieziony z Wenecyi, przez Jerzego ks. Zbaraskiego.

Lanckorona nad Skawiną. Samo brzmienie nazwiska, Landskrone okazuje, iż winno swój początek osadzie niemieckiej. Kazimierz W. pozwalając 1361 r. wójtowi założyć miasto, uposaża go dwoma łanami frankoń. potowa dochodu z jatek mięsnych, piekarskich, sukienniczych, szewskich, łaźni z młynem, przeznacza mu 3ci denar od spraw odsądzonych, i 6ty den. czynszu z łanów wkładając obowiązek: ażeby na każdą wyprawę wojenną stawił się uzbrojony dzidą, w pancerzu i na koniu 6. grzywień wartującym. Nowo założonemu miastu, nadaje król przywiléj erekcyjny 1366 r.; obdarza prawem magdeb., pozwala wolny wrąb drzewa na budowę, dowóz piwa (: quod szrotin dicitur ?!) na użytek miasta przeznacza; postrzygalnią, wagę i targi we czwartek ustanawia, przypuszcza nakoniec do uczestnictwa praw krakowowi służących. (omnibus generaliter juribus, quibus civitas Cracov. gaudet, gaudeat). Tenże Monarcha korzystając z dogodnego położenia miejsca, zameki wybudował i murami obwarował; umierając zaś 1370 r. testamentem przekazał wraz z innemi majętnościami i Lanckoronę: braciom z Brzezia herbu Zadora. Jeden z ich potomstwa, przybrawszy nazwisko Lanckorońskiego, stał się szczepem sławnej w dziejach naszych rodziny. Jarosław Łaski Wda Sieradzki, przez związek małżeński odziedziczył około 1500 r. Lanckoronę, która przez kupno, czyliteż zamianę przeszedłszy na własność król., tworzyć poczęła sstwa niegr. Zygmunt I na przełożenie Mik. Walskiego kaszt. Sandom., ssty Lanckor., Marszałka dworu król. Bony stanowi r. 1537: ponieważ miasto nasze Lanckoruna, żadnego nie odnosi pożytku z targu czwartkowego, a to z przyczyny, iż w tymże dniu odbywają się targi w blisko leżących miastach, przenosimy przeto targ takowy na niedzielę, a dla tem rychlejszego wzrostu, ustanawiamy jarmarki: na ś. Jana chrzci. i na ś. Bartłomiej: Podług lustracyi 1564. r. łanowe, domowe i ogrodowe czyni grzyw. 17, gr. 35; owos na ś. Jakób grzyw. 5, gr. 41, den. 1; dochod z jatek rzeźniczych, piekarskich, szewskich i łaźni do wójta należy; z targowego nic nie wpływa, gdyż targi niebywają; młynów jest 3. na Skawince. „Penae sive „judicata: prze ubosthwo zbithki rzadkie, przetho nie masz czo sądzic. „W zamku strzelbi sesth dział 6, hakownicz 6, rusznicz 2, halabarthów „w bronie 9, pawęz (: tarcz:) starich 6." — Głośny Wojciech Łaski Wda Sieradzki, stronnik domu rakuskiego, gwałtem opanował zamek 1576 r., posiadany prawem dożywotnim przez wdowę po Zyg. Wolskim kasz. czer-

skim

[illegible]kim, z mian wszystkie sądowy kapturowych wyroki, trzymał na nim załogę z Niemców i Wołochów, z dzierstwa w okolicy wyrządzających. „Te-„misz czasy król Stephan wyprawił pod Lanckoronę działa i ludzie doby-„wać jej. Gdy kilka dni strzelano do zamku y dziury iuż były, iedno iść „do szturmu, poddał się Zacharyasz Gorecki zwłaszcza, że mu na odsiecz Woje-„woda nieprzysłał ludzi, tak jako był z nim umówił: albowiem miał był lud „cesarski przyść z Węgier nadalej do trzeciego dnia, a na znak tego mieli „ognie w nocy na gorach układać. Przeyrzał mu król tę winę i inne wszyst-„kie więźnie wolno puścił, których było do kilkudziesiąt, a wszystko „niemcy." 1.) Gdy o zburzeniu zamku zamyślano, wyjednali posłowie sejmo-wi, iż został ocalony i wzmiankowanej wdowie oddany pod obowiązkiem, aby straż onego którému z krewnych, lecz wojskowemu powierzyła. — Mik. Zebrzydowski Wda Krak., Ssta lanckor. obrażony na Zygmunta III, prze-bywał na zamku, knując plan rokoszu; nakoniec z orszakiem przyjaciół i licznemi hufcami, wyruszył ztąd przy końcu Marca 1606. r. do Stężycy. Po zajęciu Krakowa przez Szwedów, dowodzca załogi Jak. Williński stra-ciwszy nadzieję obrony i mając wzgląd, aby nieprzyjaciel niewywarł zem-sty na blisko leżącą Kalwaryą, poddaje 1655 r. zamek mocą umowy. Lu-stracya 1660 r. swiadczy: iż mieszczanie przysięgą w grodzie krak. zezna-li, jako Szwedzi spalili 79. domów, 23 stodół ze zbożem, jatki rzez-nicze, piekarskie i szewskie. W małej liczbie znajdujący się: ślusarze, krawc-cy, kuśnierze i kowale, wolni są od opłaty czynszu; mieszkanie dają pienię-dzy koron. zł. 6. gr. 20, targi ustały. „Zamek na wysokiej gorze zbudowany, „wiatrom gwałtownym y inszym injuriis caeli podległy, ustawicznej poprawy „y conserwacyjej potrzebuje, na co koszt niemały P. Starosta ustawicznie nu-„si łożyć. Opatkaniony jest do koła parkanem z drzewa, we dwoje bu-„dowanym, a we środku ziemią nasypanym. Na rogach trzech, baszty są „z drzewa pobudowane, a na czwartym baszta zmurowana wielkim kosz-„tem, bo wapno aż z Krakowa wożono. Studnie dwie były w żywej skale „z wielką pracą y nakładem y iuż łokciów namniej 60 wybito a jeszcze „wody y znaku nieposłakowano. Praesidium które P. Ssta Mich. Zebrzy-„dowski Miecz. Kr. dla bezpieczeństwa chowa, oprócz urzędników, wiele na-„kładu y kosztu potrzebować musi. Dał sprawę Podstarości, że niemasz nic

1.) Bielski

„nie strzelby W. J. M., jeno P. Boży." — Konfederaci barscy, pod dowództwem
Maury. hr. Beniowskiego opanowali zamek 1768 r. Umocniony, służył związ„
kowym za punkt oparcia działań wojennych i czynienia wycieczek; w jednej
z takowych, pokonany Dumouriez od wojsk rosyjskich 22. czerwca 1771 r., utrzy„
mywał się jednak na zamku przez rok cały, nakoniec podaje się austryakom
d. 6. czerwca. Ostatnim posiadaczem ństwa był Józ. hr. Wielopolski o„
płacający 1772 r. kwarty: zł 23963, gr. 8, den 10. Położenie miasteczka
jest ~~na~~ nader jest powabne: dokoła lasy, skały, wąwozy, wzgórza, a nad
niemi panują zwaliska zamku. — Ostatnim starostą Józef Wielopolski

__Kalwarya__ (: __Mons Calvariae__ :), na lewym brzegu Skawiny naprze„
ciw Lanckorony. Osobliwością miejscową jest klasz. Bernardynów, kapli„
cami marmurem ozdobnemi, które wyobrażają tajemnice męki Pańskiej. —
Historyja tej fundacyi, wiele zawiera zajmujących szczegółów. Mik. Zebrzydow„
ski Wda krak., umyślił wystawić tu kaplicę; lecz gdy uczyniono uwagę, że po„
łożenie wzgórz pobliskich, zbliża się bardzo podobieństwem do miejsc, które
Chrystus cierpieniem swojem uświęcił, wysyła przeto 1599 r. dworzanina Hier:
Strzałę do Ziemi S. ażeby dokładny rysunek kaplic, ukrzyżowania i grobu
Pańskiego, przywiózł. Dane zlecenie skutecznił powiernik, a w jesieni 1600 r.
rozpoczęła się budowa kaplicy ukrzyżowania, którą Klaudyusz Rangoni le„
gat pap. poświęcił 4. października 1601 r. Według planu Jezuity Jana Ma„
rii Bernardonus, założono 1603 roku fundamenta na kościół i klasztor
Bernardynów, robotami zaś zawiadywał budowniczy Paweł Baudarth
z Belgii. Tymczasem Szczęsny Żebrowski, rozmierzał góry, drogi, odle„
głość stacyi, ogrojca, strumienia Cedron, według pomiaru jerozolim„
skiego. Wróciwszy Wojewoda z pamiętnego rokoszu, doprowadzał po„
bożne swe dzieło do skutku, które gdy 1617. r. ukończone zostało, po„
stanowił je nazwać __Jerozolimą polską__; lecz zwyczaj ludu możniejszy
nad wolę Panów, dał miejscu temu __Kalwaryi Zebrzydowskiej__ nazwisko.
Wkrótce nabrała wziętości i zbogaconą została darami tłumnie z Polski,
Węgier, Szląska i Moraw przybywających pielgrzymów. Królewic Włady„
sław za powrotem z wyprawy chocimskiej 1621 r. należne Bogu składa„
jąc dzięki, nabożnie obszedłszy tutejsze drogi męki Zbawiciela, hojne złożył
wota. — Pod wizerunkiem fundatora, umieszczone są szumne napisy, za„
czynające się od tych wyrażeń:

Viator

Viator quid prospicis?
Quem haec designat imago, scire vis?
Hic ille est, quem loca haec sancta, a te visitata funda-
rem suum agnoscunt.
Vir magnus origine, magnus judicio atque prudentia,
Magnus gestis suis.
Vir hic in promovendo Dei cultu,
Propagando bono patriae,
Pares paucos, primum neminem se habuit.

Syn tedy Wdy, Jan Miecznik kor., znaczne łożąc nakłady na różne potrzeby i ozdoby Kalwaryi, zmarł 1641 r. i pochowany wniej został. Spoczywają także zwłoki Ant. ks. Czartoryiskiego Łowczego W. K. † 1766 r. i Kajetana ks. Sapiehi Wojewodzica Mscisławo, Marsz. kon. fed. Wtiwa Potockiego, który zginął 1771 r. w potyczce pod Lanckoroną. U stóp góry Kalwaryi, jodłami i sosnami okrytej, leży miasteczko t. n. własność ks. Czartoryskich linii Koreckiej, z pięknym pałacem i ogrodem. Mieszkanie sami chrześcianie, trudniąc się rolnictwem i tkactwem, znaczne ciągną zyski z najmu pomieszkań w czasie przypadających odpustów. –

Babia-góra (: Mons Vetulae :) między Żywcem a Jordanowem. Dawniej zwano ją Babą; być może iż otrzymała to imię od kształtu, który patrzącym się z daleka, podobny zdaje się do starej niewiasty, kamieniami grubemi nakształt owiec otoczonej. Górując 5549 stóp nad poziom Bałtyku, najwyższą jest w paśmie zachodniem Tatrów, zwanem Bieskidy. Jeżeli stan atmosfery pozwala, która najczęściej bywa zamglona lub dżdżysta, widzieć można z jéj wierzchołka, bez pomocy szkła Kraków o 12. mil odległy. Góra ta graniczna jest między Polską a Węgrami, co oznaczają dwa rzędy kopców, wierzchem grzbietu z kamieni ułożonych. Wierzchołek składa się z 2. wyniosłych cyplów; zachodni ma nazwę diablego zamczyska. Są to zwaliska ogromnych płaskawych głazów, okryte różnobarwnym porostem. Sciana od północnej strony wielce spadzista, od południa zaś łagodnie pochyła, służy na pastwisko owcom i wołom. Niemasz na niéj żadnego jeziora, o jakiem dawni nasi naturaliści i kra-

opisa

jopisarze wspominają; lecz wytryska mnóstwo źródeł, które drobnemi strumieniami na dół spadają. We względzie roślinnym dzieli się na 3 wyraźne strefy: najniższą zalegają odwieczne lasy buków i jodeł; w średnim pasie rośnie kosodrzewina, jałowiec i borówka, a najwyższy same tylko wydaje trawę. Góra ta, obfituje w nader rzadkie rośliny, i zioła uzdrawiające; okolice jej skaliste, mało ziemi do uprawy mające, a i to niepłodnej, wielce są zaludnione; domy górali porządne, lepszy ubiór i cieńsza bielizna, byt ich pomyślniejszy wykazują. U podnoża góry płynie rzeczka Skawica w bliskości źródło swe mającą. 1.)

— · —

1.) Opisanie tej góry, wyjęte z dzieła A. Grabowskiego: ~~Kraków i okolice~~.

Die balneologische Commission hat in Folge Erlaubniß der k.k. Finanz Landes-Direction ddto 27 Juni 1858 Z. 15,310 die salinischen Heilquellen in Rabka (Wadowitzer Kreises) durch ihren Mitglied Prof. Skobel temporär aufdecken und untersuchen lassen. Aus dem durch Prof. Skobel erstatteten Berichte erhellet: daß im Dorfe Rabka (Wadowitzer Kreises Bezirk Jordanów bis zum J. 1813. sechs Salzquellen sich befanden, deren Heilkraft von den angränzenden Gebirgsbewohnern zur Behandlung des Cretinismus und namentlich zur Zertheilung der Kröpfe mit besonderen Erfolge angewendet wurde. Im J. 1858 wurden nur die 3 dem Wege näher liegenden Quellen zeitweise aufgedeckt und durch Prof. Skobel untersucht, indem vor der Hand die Prüfung der anderen drei verschütteten Quellen wegen ihrer beträchtlich tieferen Lage unausführbar war. Die qualitative Prüfung ergab daß freie Kohlensäure in Gasform, Chlor (Chlorek sodu) in vorwiegender Menge, ferner Jod (Jodek sodu) Brom (Bromek sodu) alkalische Kohlenstoffe (Węglany alkalowe); Magnesia (węglan magnezyi) Gyps (Węglan wapna) und Eisen (Węglan żelazawy) die hauptsächlichsten Bestandtheile jener Quellen bilden, welche deshalb zu den jod brom und eisenhältigen salinischen Mineralquellen gehören. In einem Pfunde (= 7680 Gran) hatte das

Wasser der ersten Quelle 61,42 Gran, die zweite 126,41 Gran, die dritte 178,94 Gran feste Bestandtheile.

Die ausgezeichnete chemische Zusammensetzung jener Quellen, die mit günstigsten Erfolge früher benützte constatirte therapeutische Anwendung ~~[illegible]~~, ferner die große Ergiebigkeit, ferner die vortheilhafte Lage in einer reizenden, leicht zugänglichen und gesunden Gebirgsgegend derselben, lassen die Errichtung einer Trink- und Badeanstalt daselbst ~~[illegible]~~ hoffen: was um so mehr zu wünschen wäre, da sich diese [ausgezeichneten] Quellen ihres bitteren Beigeschmackes wegen weder zum gewöhnlichen Hausgebrauche noch zum Abkochen des Fleisches und der Gemüsespeise eignen, und im jetzigen Zustande verstopft und [nutzlos] abgeleitet dem Staatsschatze nicht nur keinen Vortheil sondern noch bedeutende Kosten aus Anlass der Bewachung verursachen: während nach ~~[illegible]~~ einer vorgenommenen genaueren chemischen und physikalischen Prüfung, wie auch Herstellung einer Heilanstalt diese [für die leidende Menschheit] wohlthätigen Quellen nicht nur einer Zierde der Provinz sondern auch durch ein bedeutendes Einkommen dem Staatsschatze nützlich sein könnten.

Podług Konskrypcyi 1846 ma cyrkuł wadowicki: 18

Miast. 11 Andrychow, Biała, Jordanow, Kęty,
Lanckorona, Myslenice, Oświęcim, Skawina,
Wadowice, Zator, Żywiec

Przedmieść 2. Biała (miasto Biała), Isep (m. Żywiec)

Miasteczek (Märktr) 2: Kalwaria, Wilamowice.

Wsi. 340.

Przysiołków 15. Brzycina, Grzybówka, Koliba, Las
(do wsi Dwory), Mikołaj, Obszar, Piekło, Pobiedr, Pod=
las (do Kęt), Pasieka (do Brzeźnicy) Przybor, Solca,

Stawa (do Monowic), Węgłowice (do Łaszkawa)
Wronowice, Zaszkawie (do Jaroszowi)

13

Obwod Wadowice

Włosiany – od W. Maciewiczowej nabyt. W. Zielinski –

Zeleżyna od W. Ostrzeszowicza nabyt W. Soltanski

Gierałtowice od W. Gotaskiej nabyt Hr. Wąsowicz Stanisław

Marii Poremba od W. Kaweckiego nabyt W. Adam Gorczynski.

Części Frydrychowic od W. Brubnera W. Dunin nabyt.

Barwałd gorny od Hr. antoniego Stadnickiego W. Wojciech Brandys

Lenże od W. Stawinskiej nabyt. tenże –

Łodygowice od Hr. Borzęckiej Xiąże Anhalt pless.

w Obwodzie Bocheńskim

w zeszłym roku odmienieni

dziedziców wsie nie wspomniane

w Gazecie

Budzanów

Liplas.

Stróże -

C: obacz: str. 1099
Gazeta Lwow. 1811. 1
20

Statystyczne wiadomości o niektórych mieyscach Cyrkułu Myślenickiego.

Od dawna już Cyrkuł Myślenicki był tym, w którym pracowitość i chęć zarobku, nayświęcey w Galicyi panowały. Z nayradośnieyszemi uczuciami widział uważny Podróżny przyiemne, w stosunku z innemi okolicami Galicyi piękne miasta, przestronne iasne pomieszkania, wesołe twarze mieszkańców ożywione tavgi, ~~iedinym~~ iednem słowem, naypewnieysze oznaki dobrego bytu i ukontentowania.

Jakże przyiemną rzeczą iest widzieć że pomimo nieprzyiaznych okoliczności czasu, których ucisk wszystkim prawie Kraiom stałego ładu doznać się daie, przemysł w tey spanałey przestrzeni Kraiu nie nieucierpiał, że owszem przeciwnie mieszkańcy piękne plony pracowitości ~~swey~~ swoiey ciągle zbieraią

~~ceu~~ ciągle coraz bardziey i bardziey pod=
nosi się miasto pograniczne
Biała. Przemysł pannie w tak
blisko leżoncem, prawie z nim po=
łączonym mieście, Bielsku w
Szląsku austryackim, nie był mu
nigdy szkodliwy, szczególnie Sukkow
zorem; mały obwód miasta, mieści
w sobie ludzkich pracowitych miesz=
kańców, zwrzek dobrych ~~ludzi~~ obyczay=
nich ludzi, nieprzerwany ani zawiścią
zarobku, ni też różnemi wyznaniami
wiary.

W małym obwodzie miasta, sta=
wiaią ciągle trwałe piękny domy
który to obwód z powodu braku
gruntów i pomnażaiącey się co rok
ludności, gruntami sąsiedzkiey ka=
meralney włości Lipnika, powięk=
szonym zostanie.

Głuwna gałęź przemysłu jest taż
sama co w sąsiedzkim mieście Bielsku;
to iest: wyrabianie sukien i płutna.
Obywatele starają się jak naybar=
dziey o zaprowadzenie machin nay=
lepszych. Są już walce, machin do
skubania, strzyżenia, krajania,
łane żelazne do prasowania, drzewiane
do ~~prasowania~~ farbowania, cylind=
rowe do czesania, ~~Ludzież do~~ machiny
~~z warsztatami~~ z warsztatami tka=
ckiemi, gdy jeden człowiek tyle z robić
może, co dawniey ludzi z alet wie
zrobiło; wiele innych ieszcze przednich
urządzeń

2 8 21

przykładaią się do wzrostu instytutów rękodzielnianych, i podaią właścicielom sposobność oszczędzienia rąk wielu, a przez to zbywania płodów rękodzielnanych za nierównie mnieyszą cenę niżby ie innych okolicznościach zbywać mogli. —

Sukiennicy maią między sobą wydział do którego wszystkie wyrobione towary przyniesione bydź muszą i nieprzędzey przedane bydź mogą pokąd za dobre uznanemi nie będą. Szczególnie to urządzenie zapewnia zarobnikom a wogulności rękodzielnikom Bratskim powszechną wiarę i jest oraz dowodem uczciwości mieszkańców. —

Prócz tego celuie iescze Brata dobrem mieniem mieszkańców i ustawiczną czynnością, pochodzącą z znacznego napływu obcych. —

Obywatele Brate maią ponaywięk=szey części przyiemną postać, i bardzo są troskliwe o wychowanie dzieci swoich. Szkoła mieyska zupełnie na wzór szkoły cyrkularney iest urządzona, w którey więcey jak 400 uczy się dzieci. —

Żywiec czyli Saybusch iest
równie mieyscem, w którym
mieszkańcy dobrze się maią.
Trudnią się tam nayczęściey
chowem bydła, przędzeniem
i wożeniem towarów, przez co
bardzo wiele zyskaią.
Cała okolica około Żywca, tem
że samem się trudni, a wesoła
postać wieśniaków, dobry stan ich
bydła, i przyiemne pomieszkania
są dowodem panuiącey tamże
pilności i dobrych iey skutków.
W samym Żywcu i w koło niego,
iest blisko 200 Sukienników,
którzy wszyscy maią dostateczne
zatrudnienie i dobre pożywienie.
Kamesznica i Sole w samym końcu
Cyrkułu na granicy węgierskiey leżące
i w górach ukryte, są mieysca bardzo
dobrze się maiące, a byt ich dobry tem
większe jeszcze sprawia ~~umaią zimne~~
ukontentowanie, że wdzięczney nie ma-
ią ziemi, a zatem mieszkańce muszą sobie
wynadgradzać przemysłem oszczędne
dary natury.
Furmanka czyni dla okolic Żywca i
dla dwóch mieysc wspomnionych wiele
zysku. Przedniey dobrze utrzymywany
gościniec.

który nawet przez przykrą górę Go-
dzierz nie iest przerwany, i aż do Wę-
gier się ciągnie, bardzo im iest dogodny.
Szkoda że go Węgrzech daley nie ciągną;
zyskaliby na tem nietylko przemyślni
Myślenickiego Cyrkułu mieszkańce,
ale nawet i Komitat Trenczynski, Wę-
gry zaś bardzo korzystny dla przemysłu
i handlu otrzymałyby związek. – Komi-
tat Arwayski, uznał iuż pożytek takich
związkowych gościnców, i prawie znay-
większą czynnością nadalszem ciągnie-
ze do kilku granicznych punktów
ciągnieniem, ku którym równie i z stro-
ny galicyiskiey z naywyższem pozwo-
leniem kierowane będą roboty na gości-
ńcach, z tych stron, gdzie ieszcze nie są
poczynione. –
Miasto Andrechau romansowe poło-
żenie maiące, a przez zbywane w ogól-
ne strony rękodzielnianych płodów
swoich od dawna iuż znane, coraz
bardziey zakwita. Jest w niem 280
tkaczów; a do całego tamteyszego cechu
więcey iak 700 maystrów należy. To mia-
sto ma 3 magle na których robią ia-
ławiczne, oraz 4 na mieyscu dobrem
leżące i przyzwoicie urządzone bielnicy, na
których w rok blisko 28000 sztuk
płótna bielaią.

Wszystko iest zatrudnione w tem
mieyscu, każdy właściciel domu
iest albo sukiennikiem, tkaczem,
lub innym iakim rzemieślnikiem.
Każdego czwartku iest bardzo liczny
targ, na ktorym podług czynionych
postrzeżeń, zawsze piętnaście do dwu
dziestu tysięcy złotych śląskich cyrku
laią. Z tego powodu miasto te bardzo
liczno iest odwiedzane, i korzystny
ma odbyt na swoie towary. Dla tego
też znayduie się w tem małem mieyscu
56 szewców wiele roboty maiących,
ktorzy, gdy ich liczba dla swoyskiey
ludności iest za wielka, towary swoie
po naywiększey części obcym przedaią.
Przy tey okoliczności nie można tego
przepomnieć, że Posiadacze dobr w
cyrkule Myslenickim, o udoskonale
nie gospodarstwa wieyskiego bardzo
są troskliwi. — (*)
Jeden z nich (ktorego nazwiska tu
się wcale nie wymienia, ponieważ
niewiedzie czyby to z życzeniem iego
było zgodne) poświęca wolne czasu
swoiego godziny tłomaczeniu przed
niego dzieła Jana Thära, o gospodar
stwie wieyskim, przez co pozyska
sobie wdzięczność wszystkich myśla
cych gospodarzów i miłośników i
literatury.

Na chwalebne wspomnienie zasługuie szcze-
gulniey. W. Jakob Jordan Dziedzic włości
Kozy, który nietylko stan własnego swoie-
go bydła przez wprowadzenie wybornego
zagranicznego bydła polepszył, ale nawet
polepszenie te przez swoy przykład i zna-
komitą zapomogi u Poddanych swoich za-
prowadził, którzy kiedyś za te wielkie
dobrodzieystwo błogosławić go będą.—
Do tak dobrego i kwitnącego stanu Cyrkułu
Myslenickiego, przyklada się wiele i istotnie
Rzadca rządowy i Starosta cyrkularny
J. W. Baron Lipowski; gdyż nietylko w
prawym duchu i podług prawdziwych
zasad godnego urzędnika publicznego
dobru części kraiu zarządzeniu swoiemu
powierzoney, naywiększą poswięca uwagę,
interessom do przemysłu i handlu ściąg-
gaiącemi się dogodnie i gorliwie kieruie
ale nawet uprzątnąwszy z przyzwoitą
czynnością rozne zawady żadney niepuszcza
sposobności, do wykonania dobroczyn-
nych zamiarow Rządow i doczywania
przez zachęcenia i dopomożenia przemy-
słu. Byłoby zatem niesprawiedliwością
ażeby przy opisaniu stanu dosyć znacz-
ney części Galicyi, niewspomnieć z chwałą

o tym męzu, który tak wniey istotną
położył uwagę —

(*) O gospodarstwie wieyskiem w Cyrkule Myslenickim; obaczyć Numera 17 i 18 Gazety naszey. —

Myślenice. Zygm. I w Krak na sejmie 1508 na żądanie Mikołaja Jordana sulteta in Myślenice potwierdza przywilej Krola Alexandra (który na żądanie Spytka de Jarosław Kasztel. Krak. i Mikołaja Jordana w Lublinie 1506 uwalnia od cł Myślenice) – Stefan Krol w Krakowie 1578 potwierdza wszystkie przywileje (w magistr) Kazmierz na sejmie Piotrkowskim feria 6a prox. ante S. Thom. apost 1460 ustanawia targi – Stanisław Warszycki Kaszt Krak r. 1658 daje ordynacyje cechowi rzeźnickiem – Zygmunt Aug. na sejmie w Krak. 1548 wszystkie przywileje potwierdza ~~w Krak~~ (w magistr.)
Wład IV. 1633 potwierdza przyw. i cechy Kuśnierzy Krawca
Stan August r. 1766 w Warsz. potwierdza wszystkie przywileje i z metryk Koronnych wypisuje bo się podczas pożaru w mieście spaliły i tak 1342 dla Krakow Hinconi ~~M~~ filio magistr montium et Hinconi filiis Pauli civis de Wieliczka sultetiam in Myślenice vendit cum jure germ. nad rzeką Rabą i Bysiną
Przywilej Franciszka 1739 na Krolewskie miasto od strony zachodniej nad Rabą w lesie ślady zamku piwnice tunel do Dobczyc
Jan z (Jordan) Myślenic dziedzic z Wieliczka (magister montium) funduje ołtarz co potwierdza biskup Zbigniew (był ten Jan sultetus in Myśłen) R. 1461 Jordan Spytek wojew Sandom funduje szpital – Jan bisk Krak 1465 ~~nadaje~~ potwierdza dotacyja Jordana ołtarza Bożego Ciała i przywilej biskupa Zbigniewa – W wojnie szwedzk. zniszczone miasto
W Kościele 2 Kaplice: Obońskiego z r. 1794 i Koniecpolskiego w niej obraz cudowny, wieża zbudowano 1543

Żywiec herb głowa żubra z pierścieniem w mordzie
w Kościele s. ~~Krzyż~~ Nagrobek : Molle sub
hoc jaceo Petrus Komorowski w drugi Joan=
nes Spytek Komorowski femina Welaskowna
1680 ętat 36. (Sobota zamek)

~~Rychwald~~ Rychwałd
Rychwałda nazwanego z niemiecka Lachnacz
las. – monumenta albo zebranie starożytnych
dzieł ozdób cudów pociech i łask boskich
przez obraz cudowny Matki boskiej N. Marei
w Kościele Rychwałdskim przywilegia i pra=
wa opowieści starych czasów spisane r.
1728. fol. 70 arkuszy
był malarzem 50 lat żył w małżeństwie
z Zofią Kalfasowiczowną doczekał się 50
wnuków 10 prawnuków żył lat 70 woj
tem był 40 lat świecie urodził 1658

Łękawica Kość drewniany

Gilowice Kość. drewniany
~~Slemień Kość murowany nowy~~

Pobiedr. Kość drew. przed Kościołem głaz z XV wieku
na nim rycerz stary za pasy

Przytkowice z góry widać Kraków Tyniec Czerni
chów Szczyp. Lipowiec Lanckoronę Kalwarię

Sosnowice stary dwór groby ariańskie

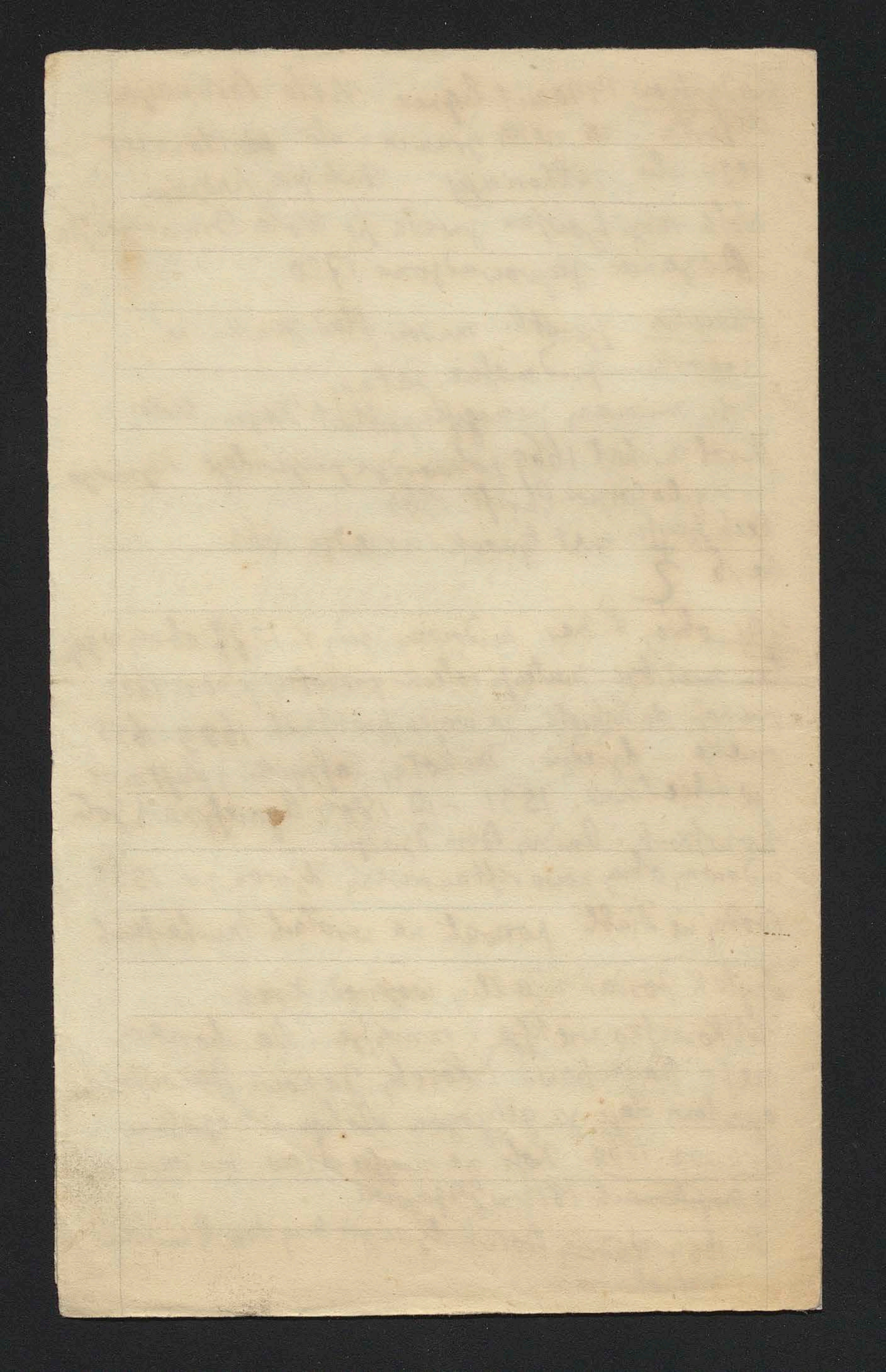
Kręcin Kość drewn.

Radziszow 1440 eccl. lignea: Villa Brunagow deserta – za rzeką granica: alii cmetonales regii alii rathorienses Antiqua Radziszow
Wola radziszowska zwała się Wola Brunagowska
Rożaniec zaprowadzono 1720

Skawina szczątki murów ślad zamku na zagórku – przedmieście Tatary
Kośc. murowany w magistr. portret Kazim. Wielk
Król Michał 1669 potwierdza przywileje Kazimierza in Vigilia Corpor. Christ 1364
Cech szewski opat tyniecki urządza 1663.
herb [illegible]

Głęboka obraz N. Mar. cudowny już r. 1277 obraz w gaju ten miał być Mateusz Łołecki proboszcz przed r. 1662 przenosi do Kościoła, za wojen szwedzkich 1653–1655 opieka – dziedzic Mikołaj Zaszycki z Luszowic i w Liberkowie 1531 – R. 1803 Agnieszka z Gołuchowskich i Andrzej Bem dziedzice
cudowny obraz nowo restaurowany dzwon z r. 1559.
Bodaj cię Djabli porwali na wrotach Mnichowskich

Spytek Jordan z Zakliczyna wojewod Krak.
Wilkowisko większe i mniejsze, Raciborzany części Markuszowi i Zręby Janowi Jankowskiem opatowi daje za Głogoczów Włosań i Mogilany
Cracov. 1569. Kośc. na miejscu drew. murowany w ~~magistr~~ 1812 w Głogoczowie
R. 1604 Andrzej Borek dziedzic Mogilan murem Kościół

Bulowice Buldorf Kośc. spalił się 1814. zrestaurowany 27
nowo
Kąty w linie zbudowan – Obraz S. Jana Kantego
z r. 1473 (na płótnie) w Kościele ? – W Kaplicy S. Jana
Kantego relikwie w srebrn. trumience i Obraz tego
Św. na desce stary. Tu leży Ad. Osliński
w klasztorze reformatow portr. Stan. Czernego i portr.
Andrz. Żydowskieg. + 1721; inne portrety: S. Z (B. Z)
G. K. ? zmarły 1702 i drugi: ? C. N. W. K. D. N.
na Korytarzu portret Kobiety K. C. K. S. (?) + 1739
i portret Salomei Czerny Kasztelan Oświecim + 1726
oraz drugiej M. S. M. B. ? i herb Zembckai.
Komorowice Napis na dzwonie: Ten dzwon jest
dielan na cześć (jak w Kozach) i głoski: [illegible]
Tarnawa Kaplica drewn. nowa z r. 1845
Osielec Osiedlec Kościół nowy murow.
Z Nidku nie ma pożytku
Z Witkowic nie ma nic
Powyżej Osieka wyjeżdżając na górę widok na Tatry
Jordanow w Kościele herb Trzy trąby i r. 1508
Szwedzi miasto spalili – r. 1529 Kościół erygowany
a r. 1706 wystawiony
Spytkowice od Jordanów Kośc. drewn z XVIII wieku
portret Teressy Eleonory ~~Kam~~ Makowieckiej
Kasztel. Kamieniecki z XVII w. + 1655 Jordana
Spytek Jordan z Zakliczyna y Melsztyna Kaszt Krak
potwierdza prawo magdeb. dat. w Zgłobieniu 15 Czerwc
1571 Anna Jordanowa Kaszt. Krak. – Stefan Batory
nadaje Jarmarki D. Jurow 15 Grudn. 1576. wtedy w Tasi.

wielka Anna Zebrzydow palat Calis i Anny
z Sieniawy Jordan Kasztel. Krak. – Wład.
IV. Warsz. 1635 potw. nadania dziedzic Kasper
Zebrzyd. Kaszt. Kal. – Za Aug III r. 1752 dz.
Roman Sierakowski vexillifer Crac – R. 1675
mutat potwierdza Rafał Nakowski dzied.
Starosta Trembowelski – R. 1805 dostało
cztery Jarmarki – Założone miasto 1508.
przez Zorąby

Spytkowice od Jordanow Roman Sierakowski vexillifer crac
zakłada Kościoł za Załuski bisk Krak. potwierdza
strój długawy kapoty kaflowe jak paletoty – w zakrystyi
portr. Andr. Stanisł. Załuskiego bisk. i Sierakowskiego
kanonika – nad ~~wsch~~ drzwiami portret Romana Siera
kowskiego – jest tu Księga transakcyj famili Sierakow
skich poczynający od Stanisława opata S. Krzyskiego
od r. 1662 – 1768 (Kronika) na stron 2810.

Raba wyżnia posiadają r. 1758 Sierakowscy – Kościoł
murowany nowy bez gustu – był przed r. 1580 – Kasper
Sierakowski muruje Kościoł teraz rozprzestrzeniono.

Sieniawa drewniana kaplica dzied. dzi Jędrzej z Łukowicy
Sędzimir stolnik wieluński r. 1738 dziedzic miał
żonę Sierakowską.

S. Krzyż, S. Sebast, Krzeczow, mogilany, ~~Kucharz~~ na
gorach leżą, (może pogańskie Kośc.) Oświecim, Żywiec, Tyniec
między Rabą a S. Sebastianem Krzeczow – nad Łętownią
na górze S. Sebastian z lipami, Kościoł ma być przeniesiony
z Łętowni.

Łętownia kościoł drewniany z XVII wieku

28

grobowe były z ... [illegible]

Rzeki Kosi. mur.

Si non fuisset porcus — Non esset Vadovita doctus
Cedat loco Jezuita — sedebit hic Vadovita

Hemieri obóz Konfederatów

Gierałtowice tu wykopano dukat Władysława

Roków pod Wadowicami dwór stary modrzewiowy za
sprawą piwnice gotyckie

1847 tyfus w Wadowicach.

1598
30
1568

1598
12
86
48

pietaki pan był Komorowski a w Kiełbasowie rzepę jadał – Komorowski robi pieniądze Król go wiszi w zamku mieszkanie jako rybacy pod zamkiem zebrani żywią go kiełbasami i rzepą za to nadał miastu przywilej

z żywca w drugie święto idą do kaplicy S. Wita

Augustin proboszcz † 1845 kolektanea z kroniki żywieck 1836

1620 Mikołaj Komorowski dostawszy z Włoch ludzi robi pieniądze Adam ~~Kom~~ Grabowski zbiera od ludu worek siarczy pod trybun. kor. osadzony za bernardyn zebrany kradnie corpus delicti

29

Grojec nagr. wspólny Andrzeja Porębskiego sędz. oświę. żony + 1640. drugi z popioł pam. Andrzeja Porębskiego dziedzica Osieka Grojca i W. Poręby + 1640 – Baltazara Porębskiego – Franc. Bembeka + 1765

Osiek zamek stary z wieżami papernia

nagrobek Mikołaja Porębskiego i Beaty z Iwinowa Porębskich + 1611. – kamień grobowy Salomona Bettmana + 1576 ołat 25

~~Wilamowice Kolonija w XIV wieku Kozy Starawieś~~

~~Wilamowice trudnią się handl. płótn. Halcnowice~~

~~Lipnik Starawieś – Kościół z XVIII w.~~

~~Wilam. Halcn. Lipnik tylko po niem. pańs po polsku~~

~~Janiszowice~~ ~~Januszowice 1504 Złotn. z Zbrzuszowa~~

~~Myszkowski dziedzi~~

~~Liszowice fabr. cukr.~~

~~Dankowice w końcu XVII w. Małachowscy w Kościele portret Jerzego fundatora w kaplicy, portret Kanonika Jerzego. byli tu Arjanie. w Kościele sztychowo na Genealogia Sapiehów drzewo~~

Frydrychowice jak w Lenczach wiele drobnej szlachty pr. szlachcic Leniecki – r. 1440 dziedzic Alexand. Frydrychowski de domo Kornicy – erectio rosarii 1657 nagr. Filipa Kowalskiego proboszcza + 1657; portret szlachcica herb Łodzia A. S. D. B. – A. D. 1663 obiit. – Drugi portr.: A. 2. D. 2. herb Kolumna – Staw:

Brandys.

Wożnik była ~~filia~~ mater ad Ryczow – cystersów mogilskich dyplom. w Mogile fabryki r. 1847 uratowały od głodu

Nidek Kość. r. 1539 wystawił Kościół – na dzwonie r. 1685 S. Ω M. – wieżę zbudował Jan Nidecki 1663 wtedy restaurowany Kość.

Witkowice kościół zbudował dziedzic Samuel Sto: nowski 1671; dzwon z herb. S. D. W. A. K. 2 i r. 1613

Rye
Spyt
Pr
5
d
My
Pal
V
D
ze Dług. 1440 eccl. lignea
kar. kiot myszkowski
n
St
ne
Os
Voj
zato
Ki
przy
więc
Cath
de S
zator
149
Sejm
praw
przys
Zygm
166
Bryg
1469
kośc
Porad

Rzezów wieś mogiłka

Spytkowice. Ferd. i Wład. Myszkowski 1627 daruje Pnciszow i Podolsze dominikanom Krak. i [którzy] Wawrzek Kasztelan Myszkowiec [w kościele] porti. Szyszkowsk. bisk. i Mikołaja Oborskiego | Kościół stawia bisk. Szyszkowski 1646. Nagrobek Marcina Dobrzechowskiego dworzanina bisk. Marc. Szysk. + 1647. zamek Myszkowscy stawiali [w tafiałka:]

Palczowice Palczowskich (Starościeska Chrystyna która poszła za Łodzińskiego 1780; grób w kościele Joachima Lubomirskiego nad drzwiami kościoła rok budowy 1398

Pnciszów Mikołaj Myszkowski in villa sua Pnciszow ecclesia dotem assignat [nie 1484] 1384 r. 1440 Mikoł Mysz. dziedzic a w 1529 Jan i Jerzy Myszkowscy; kościół 1821 Lucia Przerbska wystawiła. W ogrodzie Kaplica a w niej malowany nagrobek Kobieta przed Krucyfixem klęczy Katarzyna Strzyżowska z powiatu radomskiego. 1617 +

[za Dług. 1440 eccl. lignea K.A. r. kiedy Myszkowski]

na podłodze nagrob Sigismund. Myszkowski praefect Oswięcim + 1577 olat 66 posuit Petrus Castr Vojnic et Capit. Chęcin [filius] patri. – R. 1799 kameralne, potem [letnera w Końcu Pnciszkiej]

Zator zewnątrz na kościele od pałacu nagr. Andr. Bronowskiego + 1612 klęczy przed Chrystusem; sklepienie gotyckie; przy zakrystyi pomnik Anny z Krempek [-ska] Januszowskiej wielkorządczyny Oświęcim + 1640 przed ołtarzem postać Kobiety: Catherina de Gerałtowice conjunx Jacobi Palczowski de Strolice vicecap Zator + 1585 w kamieniu wyrzeźbiona

Zator Zygmunt I potwierdza Jana Księcia Oświęc. i Zator 1493 sprawienia 2 sadzawek – Zygm. Aug. Lublin na Sejmie fer 4a in 8a [-uri]ficationis B. Mar. Virg 1569 nadaje prawo magdebur. Kasuje dawne jus ducale seu silesianum, propinacyą daje, cechy pozwala na sposób Kraków za starostwa Zygmunta Myszkowsk. to polio. Zygm III 1598 Jan Kaz. 1667 nadaje jarmarki, Zygm Aug 1559 nad. jarmark.

Bryzgin [?] przyw. 9.

1469 Kazmierz Xże Oświec. i Zator. na kaplicę S. Babary zapis kościół eryg. 1290 – Jan Xże Oświec. 1392 z Włosienicy i Poradlsze daje dochody – był oblegany murem

~~Włosiennica~~ (Słowiańska ~~Włosiennica dawnie~~) ~~de~~ Kośc. Oświe
cimsk. nowy kośc.

Oświecim Kraków ipso die S. Petri et Pauli 1470
Stanisław i Jan fratres de Brezie Lucas et Zbigniew
fratres de Wodzisław, Leonard et Henric Rusocy
fratres uposażają kościół w Włosiennicy nadają i ordynacyę
robią

Premislaus dux Oświecim 1285 locat villam Poręba
(wielka) in sylvis inter villam Włosiennica et Grojec
et civitatem Oświecim – Poręba 1532 należy
do Porębskich (w Oświecim?

Andrzej Szczyński starosta Oświęc. 1585 staw stawia
za to Król Stefan Baltazarowi Porębskiemu dziedzi
cowi Grojca daje wolny wrąb w lasach Monowskich
za szkodę

(Summarius archiwum hrabiego na Stupowie Szembeka
wojew. dworn. str. 141 przywilej lokacyjny Poręby 1285
i przywileje na stawy od 1417. dotacya kościoła
w Porembie z r. 1467; divisio Porembskich r.
1653 Zygmunt bierze dolny Osiek z Zamkiem
że Jan i Andrzej inne wsie – tu Genealogia Porębskich
staw Bonar tu – Frydryk Bonar dziedzic Osieka
1571 – wiele przywilejów)

Oświecim nagr. Hieronima Rusockiego krak. kano
nika prob. Oświecim + 1687 ob. Xdz Kitrys grob w grojcu
Acta judicialia od 1578 w dole znaki muru brick i piwnica
za miastem

Poręba kościół stawiał Stanisł. Ankwicz tu nagrobek
Zygmunt. Porębskiego sekret. Król + 1641.

Głębowice zamek otoczony z jednej strony stawem z
drugiej wałem z mostami zwodzonemi piętrowy baszty 2
wewnątrz jak w Suchy, niece z herbem Stary Koń i
litery J. P. Z. P. Z. O. Z. L. 1647 w kościele pomnik
Gosałtowskiego rycerza z Maskowa

Piotrowice R. 1645 Jan Salomon Piotrowski fundy
kościół 1672

Zalenka 1598 eccl. restituit Alexander Myszkowski
dzwony jeden z r. [illegible] drugi z r. 1413.

Inwald Wieś niemiecka w Jędrzychowskim państwie. W Kalwaryi łapią (jemioły) Korzu-
mentowe (kwiczoły) które daleko przedają. Stryszów, Dembowce w Wadowickim
tu robią bardzo wiele małych czyperków. W Swoszowicach co roku do 2500 cetna-
rów siarki wyrabiają której 2000 do Wiednia przedają. Drelichy z Wadowickiego
cyrkułu kupują Hollendry na ~~[illegible]~~ żagle wyrabiano 1800 w tem cyrkule do
8448 sztuk drelichu na 70 sztukach Sułkowce w Wadowickim tu corocznie
robią gwoździ do gontów bardzo wiele przedają je nawet do Rossyi i Bukowiny
Kopalnie galicyjskie mają tylko 16–20 procentowe kamienie żelazne tylko ko=
palnie w Zakopanem posiadają więcej żelaza w żyłach.
Instytut podrzutków w Lwowie r. 1793 został założony od r. 1819 opatrzeniem jego
rządzi się trudni się tam dzieci do lat 10 porzutki lub dzieci bardzo ubogich albo nieś=
złonych osób, dzieci te oddają na wykarmienie mamkom w Lwowie lub przyległych
wsiach pobierają za to rocznie 26 złr. m. Konw. co kwartał mamki przez doktora
i plebana się rewidują, a po 10 latach rodzice dziecie albo odbierają albo też
do rzemiosła oddane bywa w Roku 1823 przyjęto podrzutków 145 a w r. 1830
podrzutków 282.

Żuraki (Stanisł.) z tej wsi są zagonowa szlachta zubożałe plemie

Niżniów (") w XVIII wiek ze wsi założone miasteczko

Dobrka do 100 tkaczów robią grube płótno co r. do 2000 sztuk które żyd tamtejszy do Gdańska sprzedaje

Uszkowicz i Dobrzanicz 2 kolonie niemieckie w Brzeżańskim

Za Rawą na piaskach ku Tomaszowi w polskie rośnie dziko cychoria

w Mierzwicy rośnie w plantacyi Chrzan barbe w r. było 40,442 sztuk między niemi 500 sie demletnich sprzedano - 36,000 sztuk : Mokrotynie i Jaktorowie ~~rośnie~~ są tej rośliny plantacye.

Książki hebrajskie galicyjskie sprzedają do Rossyi południowych Prus, Węgier

W Lwowie były w czasie Kontraktów w sali redutowej wieczór interessowe zeszyna naksztalt (giełdy)

W Wojnitowie bardzo wiele garncarzy

W Smolnie w państwie Drohobyc. Kim był 1791. [illegible] 1, [illegible] 4, [illegible] [illegible] 1 te wydały 5105 Cent. [illegible] 2931 C. zu [illegible] 550 Cent. [illegible] 551 cent [illegible] 2561 Cent [illegible]

Soli zaś wydał 1791 ten cyrkuł:

Drohobycz 4 panwie	88083 Centnr	40 ℔
Modrycz 2 —	22246 —	70
Solce 2 —	17705 —	10
Stebnik 0 —	29437 —	80
Starasol —	58354 —	86

W Samborze wiele tkaczów robią tu serwety, obrusy.

W Chirowie robią na przedaż rocznie 20000 par pończoch

W Złoczowskim obwodzie robią płótno żaglowe którego corocznie 1000 bali do Gdańska przedają balla po 5 kawałków. W Jarosławiu szczenone z całego kraju fabryki świec woskowych i blichy woskowe i fabryka grubego sukna. Założone w Złoczowskim fabryka ładnego sukna. Kocmirga większa część druciarzy tego miasta chodzi po galicyi. Na Sanie pławią do polski Zbarażka stoniny i drzewo okrętowe jakoto grube dyle, Drzewo dębowe do beczek klepki na beczki degi i maszty - W Radymnie robią sieci na przedaż W Mikuliczach i Rozdole wiele wódki przedają. Przeworsk robią płótno i drelich

Żołkiew w stylu włoskim. W Kościele ładna Madonna Carlo Dolce matka boska trzyma dziecie na jednej ręce drugą ręką przewraca karty Biblii – Jakób Sobieski Królewicz klęczący odbiera koronę z ręki anioła: napis Si non hujus alterius mundi. 32

Kalwaria Jest tu pałacyk z fasadą i 2 wieżami ostatni tu mieszkał Kazimierz Czartoryski. W Kościele między innemi obrazami zalecają się S. Franciszek i S. Maria Magdalena. – 2 duże obrazy Władysław IV składa ~~podziękowanie~~ prośbę matce bożej za odwrócenie napadu tureckiego; l'exergue de ce tableau represente la bataille de Byczyn, a w górze w kształcie medalionu zaślubienie Władysława z Cecylią Renatą; drugi obraz pedstawia Franciszka I dziękującego za pokój Cesarstwa. W Kaplicy Grobu są 4 obrazy duże Ukrzyżowanie, zdjęcie z Krzyża i złożenie do grobu są to Kopie z Rubensa przez Lexickiego; niemają tak świetnego kolorytu co oryginały lecz rysunek dobry. Na fasie gdzie Grobu są obrazy Zebrzydowskiego i Pawła V – Rzeczka Skawinka została przezwana Cedron. – W Kaplicy S. Magdaleny jest pokoik Mikołaja Zebrzydowskiego – Potomek Zebrzydowskiego fundował w Zebrzydowicach szpital dla 12 oficierów veteranów

Mucharz kościołek tu miał Msze czytać S. Wojciech Kościół nowy lecz dziesięcinę płacą odległe wsie

Lanckorona R. 1768 odpierał tu dobywających się nieprzyjaciół Beniowski.

Zamek w Zatorze z ruin odbudowała Thekla Łętocka Wąsowicz nad bramą orzeł Zatorski, fasada zamku z wieżą oknami gotyckiemi orłem polskim i herbami Xiąząt Oświecimskich. Po prawej ręce oranżeria pod 3 arkadami za niemi park angielski do Skawy po ~~…~~ lewej ręce aleja starych drzew Kościół od zamku oddziela. Z zamku widać Karpaty, Wadowice, Kalwaryję, zamek w Oświecimiu pałac w Osieku stawiony za czasów Starowolskiego i obronny Henryk ~~Walezy~~ nocował tędy – Konfederacja.

Czo
my
law
i hm
relig
nie; j
nosi
mi j
ludzi
hie
inne
i hro
ich
wan
Bos
poli
L:a
ustu
kido
miel
dobr
Zarz
mos
lat
zje
to ró
unit
zery
dam
domk
lowa
ne z
pows
Kraj

Czorsztyn zbudowany jakby przez Peruna dziwnie, piorun zaczął go burzyć
my na naszej ziemi niemamy grot bazaltowych, lodowców wiecznych
lawin, zamków siedzib rozbójników feodalnych; ale zato mieszkania białe
i śmiejące rozrzeszone po wzgórzach dają pewne schronienie z gościnnością
religijną zabytkiem górali sławiańskich. Góry u których stopy się ściele najbuj-
niejsza wegetacyja wzywają aby na ich szczycie korzystać z woni słońca i wol-
ności. Rzeki najcudniejsze jak srebrne wstęgi ozdobowe pokryte życionośne-
mi statki zbożem i drzewem lecz nie zbytkiem lub na podbicie swobodnych
ludów napełnione ~~wianek~~ ten wianek przerzynają. Mieszkańcy łagodni
szczęśliwi że posiadają ziemię która daje 10 za 1 nie pragnęli obcych skarbów
innego bogactwa nad pracę, innego złota na zboże. Lubiąc ziemię Lachy
i spokój przeciągały wszelkie burze po nad ich głowami ~~nie przes~~, rabowali
ich Goci, Huni, Tatary, Niemcy. Sami Sławianie nie mieli udziału w rabo-
waniu obcych państw mianowicie Rzymskiego. Mieli najlepsze pojęcie o
Bóstwie jednem, religia nie była u nich zmysłowa i dziwaczna jak
politeizm greków, Aniołowie ich byli podobni do chrześciańskich jak n.p.
Piasta a Demony Biesy nie były to istoty złośliwe jak Tyfon lecz raczej
usłużne i wierne jak u Twardowskiego mieszkały na szczycie Bies-
kidów. Piast król chłop i żona jego Rzepicha są wzorem królów. Sławianie
mieli Bóstwo gościnności Radegasta, Peruna, ~~Bóstwo mę~~ i męstwa i
dobroczynności których wieczny ogień dotąd w sercach Sławian tleje

Zarzecze ma fizjonomię wioski hollenderskiej, drzewa w kształty domy schludne
mosty, drogi wysypane, płoty żywe. Zarzecze przed une quarantaine
lat było lasem z dworkiem drewnianym Moskich co dimanche
zjeżdżały się z 20 mil okolic osoby by się bawić towarzystwo przedstawia-
ło rodzinę. Aigner zrobił plan do nowego dworu który ma rotundę
imitowaną z świątyni Sybilli w Tivoli do niej przytykają pawilon, oran-
żeryje; piękny kościół; chaty chłopskie z balkonami, kolumnami, balustra-
dami mają fizyjonomię wioski z okolic Berg-op-Zoom i Breda
Domki te z cegieł nietynkowane a cokuły i okna z kamienia; cegły są poma-
lowane olejno czerwono zielono niebiesko najwięcej fioletowo, posadzki robio-
ne z sztucznego kamienia. Galicyjanów miłośnictwo do kwiatów znane jest
powszechnie sławne są ogrody Jabłonów, Niedźwiedź, Medyka, Krysowice
Krasiczyn, Krakowiec, Łańcut, Przeworsk, Boratyn (obwód [illegible] Wodzickiego)

Nigdzie nie ma tak gustownego doboru kwiatów jak w Zarzeczu. Różne róże co do nuançe i woni jednak podobne par leur éclat: la belle blanche d'Aunay, comtesse Langeron, duchesse de Guiche, boule d'Hortense, cuisse de Nymphe, Ninon, feu d'Amor, grande merveilleuse, bizarre triomphant, Léonidas, général Foy, Miaulis, Otello, Poniatowski etc; owe rozliczne dahlie, pelargonie, chrisanthemum (georginie) Rośliny oddychają (żyją woni) – Chlombs périodiques od maja do końca oktobra kwitną podług inwencji Delilla. Zabawy co dimanche [illegible] ciągiem jedna drugiej tańce która ma najpiękniejszy wieniec tę obierają za królowę miłości i piękności. Nie troszczą się tu o tytuły hrabiów, margrabiów, xiążąt które przypominają w Polsce napady barbarzyńców lez wiek, osobiste przymioty i patryotyzm robią różnicę. W zapusty przychodzą i wieśniaczki mieszać się do tańca. J. Christien Ostrowski w Opisie Pol. T. III p. 140–148 nazywa Zarzecze: „Dolce soave sito del mondo, qui ne trouve de rival ni en Pologne ni dans les pays étrangers qui lui servirent de prototype."

Łańcut r. 1656 spalony od Szwedów; Chr. Ostrowski nazywa „une demeure vraiment royale". Styl mięszany gotycki z włoskim są tu obrazy Lebrun i Angeliki Kaufmann, wazy i statuy Kanowy oraz rzeźby florenckie. Pani Staël w dziele Dix années d'exil opisuje swój pobyt w Galicyi 1812 gdzie pod konwojem wojskowym przybyła do swej przyjaciółki z Genewy Izy Marszałkowej Lubomirskiej. Wtedy w Łańcucie mnóstwo było wygnańców francuzkich i tu owa przyjaciółka Jana Jakóba Rousseau z nad brzegów Saleve żyła otoczona olbrzymiemi tulipany, azalea pontica, catalpa, rhododendron mówi ona: „Ce chateau si fameux de Pologne, parce qu'il réunit tout ce que le gout et la magnificence peuvent offrir de plus parfait."

Przeworsk un charmant joujou tylko na mniejszą stopę niż w Łańcucie

Dubiecko wspomina Ignacy Krasicki w swych poezyjach.

Kryłowice ma mosty sztuczne wysokie, świątynia, wyspę z obiemi drzewy zwaną O-taiti

Bolestraszyce Jest tu nagrobek Antoniego Rozwadowskiego z wierszami Niemcewicza

Śniatyn był ostatnią osadą starej Dacyi u Ptolomeusza zwana netin-Dava

Rakowiec zamek wystawił dla obrony przeciw Tatarom Olbrycht z Wiśniewa Wiśniowski r. 1660; zniszczony r. 1760.

Dubiecko założone przez Piotra Kmitę

Łaszowice (w tarnow.) w Kościele spoczywają zwłoki Tarłów, z tych ostatni który zginął w pojedynku za Aug III leży tu nabalsamowany

Kenty w r. 1840 ustanowione tu Targi na woły tygodniowe

Oleszyce tu umarł Adam Sieniawski.

Oświecim stąd rodem Palczewski Paweł uczony za Zygmunta III

Lwow tu był Kanonikiem i mistrzem Kaznodzieją archikatedry przełożył Legendę poprawną na polskie

Brodziński Kazmierz r. 1809 urodzony w Królowce w Galicyi

Korzeniowski Józef urodzony w Brodach około 1800

Słowacki Euzebiusz urodzony w Podkurzeuh w obwodzie Brzeżańskim

Wiszniewski Michał urodzony r. 1794 w Galicyi.

Oświęcim 35

Piotr Stosch.

Zygmunt Stosch de Kaunicze et Albrechticze dworzanin Krola polsk. Kazimierza r. 1484.

Paprocki ~~Dl~~ Zrdcadlo list 413.

1436 Hanuss Stoss řečeny Kapusta z Nedlic. 1400.

1480 Jan Stoss

Joannes Stoss de Kaunic + 1403.

Kenty Kościół S. Jana Kantego wystawił Joachim Lubomirski starosta bukowski.

Trebol leży we wsi Wielkie drogi przy Piaskach i Sosnowiecach.

Bełz w XVI wieku miał zamek drewniany był on oblegany od Króla Ludwika lecz nie wzięty

Łańcut tu się r. 1656 odbyła konfederacyja stanów Rzeczypospolitej podczas wojny szwedzkiej in Januario.

Janów pod Lwowem miasteczko r. 1621 Tatarzy spalili. Tegoż roku d. 12 Octobr. nocował tu król polski ciągnąc przeciw Turkom: (Ob: Dziennik wyjazdu na pospolite ruszenie r. 1621. w Ambr. Grabowskiego Starożytności historyczne. W Krakowie 1840 T. I str 152.

Tyniec. Tu r. 1656 Szwedzi obóz polski rozegnali zabrawszy chorągwi polskich 4 znaczków 2 dział 2 śmigownic 2 hakownic 1 i piechoty polskiej 60 w niewolę.

Podgórze Krzemionki góry. stąd d. 2 ~~[illegible]~~ Augusti bili Polacy do Szwedów na Kazimierzu w Krakowie z 6 dział r. 1657.

Pomorzany Jakub Sobieski Królewicz r. 1699. odstąpił bratu swemu Alexandrowi za 900000 zł. pol. prawa do tej włości

Bochnia. Zajął to miasto Karol XII r. 1702

Okopy S. Trójcy, Sniatyn, Lwów r. 1718 ~~[illegible]~~ miały arsenały opatrzone bronią.

Oświęcim tu się około r. 1540 z ojca Macieja Syreńskiego urodził sławny Szymon Syreniusz filozofii i medycyny doktor nauczyciel lekarstwa w akademii Krakowskiej † 29 Marca 1611 autor dzieła Zielnik w Krakowie 1613 fol. wydanego.

Swoszowice należało do dóbr królewskich. Anna Jagiellonka 1593 wypuściła je w dzierżawę Waxmanowi

Jaworów. Królowa Maryja Kazimira 1698 zakazała aby nikt nie objeżdżał myta w Jaworowie.

37

Biecz Klasztor Reformatow wystawiony od Franciszka Wielopolskiego wojewody Krakowskiego

Oswiecim 7 mil od Krakowa za rachowanie zamku pospolita Rzeczpospolita brac akcyze od drzewa Wisłą do Krakowa idącego

Zator 5 mil od Krak. tu się odbywały sejmiki obydwóch powiatów.

38

Ziemia Krakowska – Biecz dawnej z piany Ropy robiono siarke murem wałem otoczony – Wojnicz miasto drewniane Sandecz miasto murowane: Kasztelani w tej ziemi Sandecki Wojnicki, Biecki, Oświecimski Herb Ziemski Orzeł biały w czerwonym polu na ramieniach złoty prąg – Powiat Sandecki ma Herb tarcza na dwoje podzielona na jednem polu 9 gwiazd w czerwonym polu na drugim 3 linie czerwone niebieskie – Oświecim miasto drewniane z zamkiem drewnianym Herb Orzeł czarny w polu lazurowem na piersiach O. Zator miasto drewniane z zamkiem celestini coloris pole orzeł biały Z na piersiach Ostatni Xiąże Zatora zabity zdradnie przez Spytkowa Myszkowskiego i od tego czasu przeszedł Zator do Polski

Biskup Przemyski – Kasztelani: Sanocki, Przemyski
Przemyśl znaczny zwierzyniec Królewski z różną zwie-
rzyną tu był – Sambor murami obwiedziony – Drohobycz
miasto structibus praeacutis in planicie munita tu Kopal-
nia Soli – Sanok miasto drewniane z zamkiem muro-
wanym – Przeworsk miasto murem obwiedzione nad
rzeczką Mleczka – Koło Krosna zamek Kamieniec
Podole – Brzezani z zamkiem – Zbaraż miasto
to nadziało się swym prawem potem dziedzictwo z zamkiem

39

Dębniki, Rybaki, Skaleczna z przewozem, Skotniki przy traktie wielkim wołowym, Bodzow nad Wisłą, Bersze, Ptaszow, Rybitwy Przewoź w Wadowickim i bocheńskim sprzedał 1801 właściciel Tomasz Gorajski.

Jezuici r. 1773 w Galicyi

Missio in Biała – Missio in Jordanow – Missio in Zywiec
Collegium in Crosno – ~~Collegium~~ Liczkoviensis Missio – Colle
gium Jarosłaviense – Leopoliense – Nastasoviense – Prae
misliense – Samboriense – Stanislaopoliense – Rozniatoviensis
missio

Reformaci w Jarosławiu, Wieliczce, Zakliczynie,
Bieczu, Rzeszowie, Przemyslu, Kętach.

Akt inkorporacyi Ziemi Sądeckiej do Król. Węgier. nastąpił
d. 20 Novembris 1770 przy zebranych obywatelach w Sądcu
przez Forek Administratora J.R.M.

Kapucyni w Lwowie Olesku, Rozwadowie, Sędziszowie
Maryampolu, Krośnie, Dunajowcach,

Wojsko austryjackie niby na Konfederatow w Kroczytow
Jasielskim d. 15 Maji i 5 Juni 1772 pod dowodztwem dodatku
Jenerała Hadyka

W powiecie Bieckim 1772 były klasztory w Bieczu Reforma-
tow, w Zmigrodzie Dominikanow w Jaśle Karmelitów anti-
quæ observ. w Dukli Bernardynów
w lasach tegoż powiatu niedzwiedzie, dziki, wilki, jelenie dorcades,
lisy, zające Rzeki główne Wisłoka Biała, Ropa Rzeczki
mniejsze: Wojnarowka, Sękowka, Dębowka, Chlebianka,
Czarna i Dukiełka: te są przydatne koło miast dealbatoribus
telarum są na nich ~~młyny~~ młyny; Zrazu ryby w nich
jelcce, brzanki świnki, lutii parvi
Biała ma źrodło we wsi Białej niedaleko Grybowa płynie pod
Grybów, Bobowa, Ciężkowice, Tuchów; wpada pod wsią Swierczkow
do Dunajca. Ropa ~~ze~~ wsi Ropie z roznych strumykow pow-
staje płynie przez Szymbark, Gorlice, Biecz, Jasło gdzie się Tacza
z Dębowiczką gdzie tworzy Wisłokę ta płynie przez wsie Dębowka
wpada: Błażkowa do Wisły. Starostwa były następne 1) Bieckie
2) Lubuskie 3) Jasielskie

Trebiński Kaptel. Biecki 1770 został Jezuita w Krośnie podczas obioru Stanisława Augusta

Drogi ~~[illegible]~~ 1) przez Grybów, Cieżkowice, Tuchów 2) Matasiów, Sąkowa, Gorlice, Biecz do Pilzna 3) Żmigrod, Dukla, Jasło, Frysztek

Rzeczka Klebianka wpada w rzeczkę Jasior pod wsią Jedlicze która Jasior wypływa z pod Jaśliska wpada pod Ulaszowicami i Kowalowami w Wisłokę

Po prawej ręce gościnca od Turaszówki ku Jaśle jest zrodło które zawsze wre i które się zapala używane z skutkiem na paraliż

w Stebniach Kościoł parafialny

Chrząstówka wieś Klaszt. Tynieckiego równie jak Warzyce, Bierówka

Lubel wieś Cystersów Koprzywnickich

Gorajowice, Bryśniek wsie Starostwa Jasielskiego

1768 Ignacy Cetner Wojew. bełzki Starosta

Ankwicz Kaszt. biecki i Sądecki

Ferenc de Sandor najprzod pod pozorem Geometry wszedł w Sandeckie potem 3 Oktobra 1770 z wojskiem węgierskim zajął Sandeckie, porobiwszy wały od Biesz=czadu aż do Babiejgóry porostawiał Kordon udając że niby od powietrza d. 20 Oktobra oświadczył zebranej szlachcie w Sączu u Bernardynów za=bor. Do Xięstwa Zatorsk. i Oświecimsk. r. 1772 wkroczyło 16000 wojska austr. Moskale wpadli do Bilska za Konfederatami z austr. żołnierzy i dobosza w Rynku zabili zwro=wadził moskali niejaki półkownik Drozd pierwej w Milicyi Xcia Radziwiłła. Rząd Austryjacki Konfederatom z Cieszyna do Zatora kazał ustąpić

Minister cesarski przyjechał do Lwowa 28 Septembr. 1772 w ~~sobotę~~ niedzielę dnia 4 Października wśrod bicia armat odśpiewano w Katedrze przy Ministrze Te deum za zajęcie Galicyi. potem musieli przysięgać Stany i Gubernatorem był Hadyk

Zabrano Starostwa Bardckie, Czorsztyńskie Sądeckie, Olsztyńskie, Nowotarskie Josephi Spiskie Zamki: Czorsztyn, Sącz, Nowojowa, Nowytarg. Dominia: Nawojów, Brzezno, Świdnik, Harklowa, Muszyna. Miasta: Nowy Sącz, Nowytarg, Krościenko, Muszyna, Tylicz, Piwniczna, Stary Sącz i XIII miast spiskich wsi ogółem 275. —

In Districtu Osviecimensi p. 416.

Osobny był ten dystrykt Ewangelików lecz dla małej liczby ~~zborów~~ przyłączono go do dystryktu Krakowskiego Seniorami czyli Superattendentes ~~tych zborów~~ tego dystryktu byli podług Węgierskiego: 1) Paweł Gilowski potem na Rusi Senior zboru w Łańcucie + 8 Kwietnia 1595 pisał po polsku: Postilla czyli Homilie nad Epistołami niedzielne i świąteczne – Catachetica articulorum fidei explanatio. Apologia Catecheseos hujus contra calumnias Martini Crechovicii – Latina: Antiquae fidei Christianae descriptio sive de Origine verae et falsae religionis. Magdeburgi 1558. 2) Jacobus Beutnerus Kaznodzieja w Kościele Gorlickim 1614 3) Bartholomaeus Bythnerus Szlązak najprzód minister w Głębowicach potem Maliciensis ostatni Senior dystryktu Zatorskiego potem Sandomirskiego + 28 marca 1629 mając lat 70 Maliciis pisał: Exhortatio nomine fratrum Evangelicae Professionis in Regno Polonice ~~[illegible]~~ existentium 1612 powtórnie Francofurti ad Moenum 1618 – Tractatus de Invocatione Sanctorum, Enchiridion Consolatorium pro iis qui hoc tempore persecutiones gravissimas Evangelicae veritatis causa patiuntur 1624 po czesku 1631 po polsku 1635.

~~16~~ 1580 Stanislaus a Zywiec pastor Siasecens (może Piasecensis?)

Żołynia ~~[illegible]~~ Średnia wieś, Jodłów, Baranów, Żółkiew, Dublany Nowotaniec, (Pobiedr około 1602 był tu pastorem Matthias Rymnius 433) Kuźnice (Willamowice około 1602 pastor Jan Lescavius młodszy p. 433.) Wieliczka. (Marcyporemba r. 1602 był ~~pastor~~ minister Jakob Augustinus Phylaxenus p. 433.) Andreas Varterhius in distr. Oświęc minister 1602 p. 433.) Łużna ~~[illegible]~~, Wiatowice (Lucas Vartenhius Andreae frater 1637 in distr. Oświęc minister p. 434.) Pielbiesurany, Jasionów, Nowotaniec, Kobylany, Hoczew, ~~[illegible]~~ Jazłowiec, Crudec, Buczacz, Lomorany

Adriani Regenvolscii Systema Historico-Chronologicum Ecclesiarum Slavonicarum. Trajecti ad Rhenum 1652. 4°

Iborowski kasztel. Oświęc + 1630 ultima Aprilis

Ropica ~~Ruska~~ polska (czyli Ropkow) koło Gorlic r. 1658 była dziedziczka Marianna z Dembian Ryszka stolnikowa Krakowska arianka posiadała i ~~Gorlice~~ ustawy w których u niej wygnany Moskorzewski Szlichtyng Gosławski, Lubieniecscy Przypkowski przytułek mieli.

Około r. 1717 Kalwini prześladowani wynieśli się z Kóz do Szląska gdzie założyli Hałdanów.

R. 1732 były w Galicyi następujące Kościoły wyzna: nia helweckiego (Kalwińskiego) Bełżyce (może Bełżec) Szczepanowice, Łaśki w Bocheńskim, Tursko (w Sandeckim) Bończa (?) Łapczynej woli, Wilamowicach, Siedlach (może Siedlec w Sandeckim) Sięczków

należała szlachta Zeleńscy, Gorajscy, Wełowiejscy, Chrząstowscy Rusoccy, Bobrownicccy. Ujejscy.

Baczyn (star. lanckoron.)	750
Bęczarka	682
Bęczyn (fara Pobiedr)	523
Biała (pod Makowem)	1491
Bielanka	338
o† Bieńkówka (staroft. lanckoron.)	2143.
Biertowice (Biertuttowice seu Zabawa (Czernych) sołtystwo f. 1334 – staroft. lanckoron.)	569
Bogdanówka	656
Borek fałęcki	384
Borzęta (Kasztelanii Krak)	914
Brody (z kolonią Solka) (istn. r. 1153) (villa Radwanitarum)	1429
Brzezinka pod Brzeźnicą (paraf. Pobiedr) (wł. Wielkorządów Krak.)	438
Brzyczyna dolna i górna Attinnuz zu Korabniki	
Budzów (pod Tyńcem) (Kapituły Krak.)	135
Budzów (pod Makowem) (wójtow. niem. f. 1369) – star. lanckoron.	2253
Bugaj	378
Bukow (klaszt. tyniec.) (dawniej Bukowie)	367
Bysina (Kasztelanii Krak)	996
Bystra	1307
Chabówka (Spytka Jordana)	725
Chełm	306
Chorowice	344
Dolna wieś	1142
† Gaj (eul. 1326)	607
† Głogoczów (1255 klaszt. w Szczyrzycu – r. 1560 nabył Spytek Jordan wojew. Krak. r. 1239 datowat Cedro – 1326 eul.) – (r. 1581 kijący tu byli)	1409
Górna wieś (wójtostwo w Myślenicach)	930.

Grzechynia (do Wielkorządów Krak.) 2088

Hałbówka

Hajduga (paraf. Łobiedr) do Wielkorządów Krak. – dziś nie istnieje 725.

o + Harbutowice (dawniej Herbuttowice) (Herbordi villa. 1326) (star. lanckoron.) 1397.

Jachówka (star. lanckoron.) 1150

Jasienica (starostw. lanckoron. lokow. r. 1335) 975

Jaskowice (paraf. Łobiedr) villa Radvanitarum, str. 1363 556

Jastrzębia (lokow. 1350 r. star. lanckoron.) 434

o Jawornik (dawniej Jaworznik) (1326 eccl.) (r. 1580 fara) . . 1043

◎ ♁ Jordanów Stow. (Spytka Jordana) 1171

Jugowice (Hugowice – r. 1386 Geczwijscrai sprzedaje Miechowitom) 176

Jurczyce (paraf. Radziszów) r. 1427 wieś nobilium 242

Juszczyna (pod Makowem) (star. lanckoron.) . . 1836

◎ + Izdebnik (star. lanckor.) 2062

◎ + Kalwaria Zebrzydowska (Radvanitarum) (Nowy Zebrzydów (Miasteczko) 1635) 959

Kobierzyn (do Miechowitów. r. 1324 probostwo) 408

Kojszówka (do star. lanckoron.) (attin. Zabielna 1581) 768

Koło tynieckie 49

Konary (w XVI w. Konerskich)

Kopytówka (paraf. Marcyporęba dawniej Łobiedr) 457 255

Korabniki (nit Inm Altinnuz Brzyczyna) 630

Kostrze (dawniej Kostrzec – klasztoru tynieck.) 370

Krzczonów (Kasztelanii Krak.) 1159

o + Krzeczów (Kasztelanii Krak.) 638

Krzyszkowice . 1186

o ♁ Krzywaczka (Kriwa Dambrowa 1326 eccl.) 1127

Kulerzów (Klasztoru Zwierzynieck.) 162

Łagiewniki (Kasztelanii Krak.) 252

◎ ♁ Lanckorona Stow. (dostaje 1366 prawo niemieck. 1864

o ● ♁ Łętownia (Spytka Jordana Kaszt. Krak.) 1845

Libiertów 455

o† Lubień (lokow. r. 1363) (Kasztelanii Krak.) . . . 1902
Lusina . . . 507
◎† Maków (star. lanckoron.) . . . 2761
Malejowa (Spytka Jordana) . . . 750
† Mogilany (Klasztoru prążyck. – od 1560 Jordana) – r. 1239 darował Cedro) (132 beul.) . . . 1298
◎† Myślenice Nowe (132 beul.) (miasto założ. 1342) . . . 2325
Naprawa (Jordana Spytka) . . . 1086
Opatkowice (Klasztoru tynieck.) . . . 328
◎† Osielec (Osiedlec starostwa lanckoron.) . . . 1882
Palcza (star. lanckoron.) . . . 987
Paszkówka (paraf. Pobiedr) (ludność z Pobiedrem) . . . 656
o† Lcim (Nieданowa wola) lokow. r. 1351) (Kasztelanii Krak.) . . . 3084
o† Pobiedr (r. 1326 parafia – 1385 nobilium)
Łodnybie . . . 149
Polanka (pod Myślenicami) (Kasztelanii Krak.) . . . 691
Ponice (Poniecze) (Spytka Jordana) . . . 1131
◎† Przytkowice (dawniej Przypkowice – villa Radvaniterum) . . . 1032
Łychowice . . . 254
o● † Raba wyżnia (Spytka Jordana) (założona w XVI w.) . . . 1408
o† Rabka (Rabsztyn Klasztoru prążyck. od r. 1234 darował Cedro – w XIV w. odeb.) (Spytka Jordana) . . . 1256
o† Radziszów (Radessow. Bolesław Chrobry dał do Tyńca) (132 beul.) (dawniej attinencja: Juszczyce 1581) . . . 1445
o† Radziszowska Wola (132 beul.) . . . 1726
Rdzawka . . . 836
Rokiciny (Spytka Jordana) . . . 564
Rudnik (star. lanckoron.) . . . 1542
Samborek (Klaszt. tynieck.) . . . 320
Siarczana góra . . . 70
o† Sidzina pod Makowem (dawniej Miłoszów 1581) starost. lanckoron. . . . 2691
Sidzina pod Skawiną (r. dał Tyńcowi Bolesław Chrobry z warzelnią soli) (r. 1445 kupuje Akademia Krak.) . . . 634
Sieniawa . . . 862

Skawa 1790
Skawica (star. lanckoroń.) . . 1932
⊙† Skawina Stadt (erekc. r. 1364) . . 1074
Skawinki (lokow. 1359 – staroft. lanckor. . . 825
Skomielna biała } Spytka Jordana. . . . 1457
Skomielna czarna . . . 1154
o Skotniki (do wielkorządów Krak.) . . 1317
Słonne (Słona – Spytka Jordana) . . . 836
Solka Colonie zu Brody (Solca monset rybn. XIII saec.) . . 571
+ Sosnowice (paraf. Pobiedr) .
:o† Spytkowice pod Jordanowem . . . 2054.
Stróża (czyli Szlachta albo Słomna) (lokow. 1348) (Kasztelanii Krak.) . 2142
⊙† Sułkowice (czyli Sulikowice) pod Lanckoroną (1326 eccl.) – star. lanckor. . 2930
Świątniki czyli Górka (Kapituły Krak.)
Swoszowice (szlach. 1410) (i część Bożego Ciała 1580) (z attynencyą Siarczana góra czyli Siarki) 636
Tenczyn (albo Toporów) kasztelanii Krak. . . 1332
Tokarnia (szlacheckie) (Spytka Jordana) . . . 865
Toporzysko 1252
Trzebol (attynencya do Wielkiedrogi)
o† Trzebunia (lokow. 1504) (star. lanckoron.) . . 2130
⊙† Tyniec (fund. klaszt. 1044) (1326 eccl.) . . . 1274
Więczorka 533
Więcierza (Spytka Jordana) 898
Wielkiedrogi (paraf. Pobiedr) . . (1280 militum Radwanitarum) z attynencyą Trzebol . 630
Wieprzec 403
Włosań (klasztoru Szczyrzyck. od. 1560 Jordana) r. 1239 darował Cedro 698
Wysoka pod Jordanowem 841
Zachełmna (star. lanckoron.) . . . 549
Żarnówka 1810
Zaryte 667
Zarzyce wielkie (paraf. Jzdebnik dawniej – dziś Lencze) starostwa lanckorońskiego . 338
Zarzyce małe . 214
Zawada szembekowska . . 652
Zawadka pod Lanckoroną . . 356
⊙† Zawoja mit der Althaunug Wełcza . . 5346
† Zebrzydowice (villa Radvanitarum) (Villa Siffridi 1326) (do Oświęcim) . 1170.
Zorzów (paraf. Skawina) 563

45

Kozy Seiffersdorf
Kęty - Libenwerde
Lipnik Kunzendorf
Łodygowice Ludwigsdorf
Piotrowice Petirsdorf Petirswalde
Babica Alter Weile, altweych
Pcim - Nedanowa wola
Starawies - Stare Wilamowice. Altdorf
Wadowice - Frauenstadt
Wilamowice - Wilhelmsau Wilmesau.
Hałcnów - Altzen
Wilkowice - Wolfsdorf
Czarnęcy - Hartmudisdorf
Żywiec - Seypuss
Straconka - Dresseldorf

46

Wolke zamek Wołek
Newenstat – Zator
Frawenstat – Kenty
Trzywogetz (Bürthal) –
Spikowicz – Spytkowice
Bratmansdorf –
Keymandorf –
Geraltsdorf – Gierałtowice
Peterswalt – Piotrowice
Flossnicz – Włosienica
Hartmansdorf – Harmęży ?
Podolczie – Podolsze
Beigelsdorf – Wiglowice
Bachowicz – Bachowice
Jaresswicz – Jaroszowice
Tluczan – Tłuczań
Zabricz – Żebracza
Zakrzow – Zakrzow
Zorzow – Zorzów

KRAKAU 6/5 3 E
KRAKÓW

Świetna
c. K.

1646
1846
1846

47

4) Kraków
5)
6 Podgórze Tyniec
7 Skawina mogilany
8 Kalwaria Brzeznica
9 ~~Poniew Kalwaria Zebrzydowice~~
10 ~~Wtorek~~ Kalwaria Lanckorona
11 ~~Ponied~~.
12 Stryszow nocleg Brzeznica ~~Wtorek~~
13 Kalwaria Brody Stryszow ~~Czwart~~
14 ~~Kalw~~ Izdebnik mogielany Szwoszowice ~~Piątek~~
15 Kraków Podgórze
16 Podgórze wieliczka
17 Dobczyce nocleg.
18 Kalwaria Klecza
19 Klecza
20 Wadowice Andrychów Kęty nocleg
21 z Kęt do Kobiernic
22 Kobiernica nocleg Wtorek
23 Oświęcim? ~~Ofiek~~
24 Oświęcim Wtor Gierałtowice
25 Wtor Kobiernica, Kozy,
26 Środ Kobier. Lipnik, Biała, Bielsk
27 Czw. Łodygowice Żywiec
28 Piąt Żywiec, Grojec, odpust Żywiec
29 Sob Żywiec Wieprz (S. Wit) Koziów, Las, Kuków, Sucha, Maków
30 Niedz Biała, Skawica, Zawoja.
31 Pon Zawoja, Łokarnia (ob.)

Septembe

1 Wtorek Babia gora Zawoja
2 Środa. Zawoja
3 Czwartek Żyw. Wetcza, Żywiec Jeleśnia, Pewel
4 Piątek Żywiec Wolny Przyborów Babiagóra – Sidel ogrodnik
5 Sobota ~~Babiagóra~~ Zawoja, Lebam
6 Zawoja nocleg Juszczyn
7 Poniedz. Krzyszówka, Jordanów Rabka, Nowytarg
8 Wtorek ~~Ludzimierz~~ odpust

9 Środa Ludźmierz Wascmund Wajdowny

10 Czwartek Ludźmierz Nowytarg (Koffke) [illegible]

(z [illegible])

11 Piątek Szaflary, Poronin Zakopane

12 Sobot. Kościelisko Zakopane

13 Niedz. Zakopane Nowytarg (Litman)

14 Poniedz. Maniowy Czorsztyn Krościenko

15 Wtorek Łącko nocleg w Kasinie

16 Środa Staremiasto jarmark Nowy Sącz Grybów

17 Cz. Ropa Gorlice Mariampol z [illegible]

z [illegible] [illegible]

18 Piątek Mariampol Biecz

19 Sob. Kołaczyce (nawet) Brzostek Jaworze

20 Niedz. Pilzno [illegible] pod Rzeszowem

21 Pon. Jarosław Ostrów pod Radymnem

22 Wtor. Zimnawoda

23 Środa

24 Czwartek

25 Piątek

48

Wadowice [illegible]

[illegible]

Przeciszów Gollmersdorf

Osiek Bertmannsdorf

Kenty Liebenwerder teraz
Liewied

Głębowice Reimannsdorf

Willamowice Wilmesau

Starawieś vel Stare Willamowice
Altdorf vel Wilmesdorf

Pisarzowice Schreibersdorf

Lipnik Kunzdorf

Kozy Seibersdorf

Komorowice [illegible] Batzdorf

Jawiszowice [illegible]

Hatanow Olszyn

Dankowice [illegible]dorf

180

[illegible] Skrzyński [illegible]

[illegible] Zakulska [illegible]

Ubrzydowski dziedziczka

wiosz. – Annie Zakulskiej

w Gorkach Święto[illegible]

w Ubrzydowicach 17 października

~~1647~~ 1817 testam[illegible]

Magdalena Bażo[illegible] z domu [illegible]

Sułkiewska Wojciecha [illegible]

Kulskiego [illegible] Tomasz [illegible]

Mełkowski [illegible] 500 zł

500 [illegible] zostaw na niej

[illegible] [illegible]skiego na

Tyniec
o Potrzowice
o Jeżykowice
o Wielkadroga
o Marcyporęba
o Rzozów
o Sosnowice
o Krzęcin
o Wola Radziszowska
Gołuchowice
o Woźniki
o Grabie
o Krzywaczka
o Wyźrzanowice
o Świątnowice
o Lnytkowice
o Kalwaria
o Lanckoron
o Skawinka
Palcza o
Więkorka
o Jachówka
Skomielna
o Radzyń
o Sucha
o Zachwika
Skawinki
o Bogdanów
o Białka
o Juszczyn
o Skawa
o Maków
o Skawa

Tandecian 126

Chrosłów

o Wojniki

o Tyniec

o Skawina

o Borek

Stary

o Rzeboszowice

o Przytkowice

o Lesznica

o Lanckoron

o Łężnie

o Zakrzów

Kęty - Bielany
Lauki = Łęki
Babice
Lipnik
Opiek
Brzeszcze
Monowice
Dwory
} Księżec

Polanka wielka = antiqua
Włosienice
Poremba
Grodziec - Grojec
Zasole
Sparowice przysiołek
Skidek
Witkowice
Głębowice Glabowice.
Bulowice
Czaniec : Czanice
Malec kamedułów Biel: wieś
Czaczynga - Kęczuga
Nowawieś
Rozyny
~~Zbroż~~ Broszkowie - Zbroszkowie
Brzezinka
Rzyśko
Franciszkowice między Grojcem i Skidniem woda zabrała sioła
Zrzeciszyn ätinent do Skiden
Skidzień - Skiedziey
Witkowice
Willamowice (Wilomowice)
Helenarowice
Bryaków Bryakow
Dziekosy Kosy duże i małe (Dünberdorf)
Miklusowice
Pisarzowice
Halcnow
Bielotolowice koło Bestwiny
Komorowice polskie Kommersdorf polski a reka Biała dzieli od niemieck. Batzdorf Komorowice

Zebracza Zebrzyczyna przysiołek koło Bestwiny przy ujściu Białki do Wisły
Bestwina Bestwina
Rabkowice - Dankowice (niemca)
Starawieś
Janussowice (Jawiszowice Jajuszowice)
Harmasy - Hermesy

Muchar
Dwory
Kenty
Opiek
Kozy

Chrząstowice (koło Brzeznicy) do Kossow
Borek (?.?.) gdzie był Oświęcimski
Chobot kawał ziemi gdzie się onei

i Stronie

Lesnica i Zakrow leżały w Księstwach
a należały do ~~Księstwa~~ starostwa Lanckorońskiego
Poręba Markowa

Szerwalnia w Niepołomicach

Porzezie koło Niepołomic kawał
lasu na wole szlachcianka
objechała.

Xżna Carignan córka
Xcia Kurlandzkiego Maryja
Teresa dała starostwo oświę[c]
nickie i lanckorońskie

Święty Krzyż wał co Maria Teresa
się zebrała
Koło Andrychowa wieje Maksymiliański

Kobiernica do starostwa Oświęc zakupiona
przez Dunina mespiranie 14 młynów
handlują mąką. dziura gdzie złoto kopali
Inwałd obraz czarnego Kopalnie węgli
małe.

51

Skawina przed założeniem miasta były tu wsie Pisary oraz Babice stare i nowe na których gruntach (jak Długosz pisze) miasto Skawinę lokowano.

Jurczyce w Zatorskim r. 1625 Doroty Przerębskiej
r. 1448 haeres Petrus Jurczycki.

Polanka r. 1448 haeres Petrus Jurczycki (w Zatorskim)

1765 fer. 4a in vigilia S. Jacobi. – Dział majątku po ś. p. Franciszku Czernym Kasztelanie wojnickim (+1760). **Posiadłości Franc. Czernego**

I) Scheda: Klucz Andrychowski z wsiami: Andrychów, Wieprz, Roczyny, Targanice, Sułkowice, Brzezinki, Inwałd, Zagornik z folwarkami mający rocznej intraty 50,000 złp.; – Wieś Bestwinka i Kaniów dolny z trzecią częścią lasu Jawiszowskiego czyniąca intraty rocznej 8000 złp.; + Wieś Kańczuga z częścią w Nowejwsi z dawna przyległą, rocznej intraty 2300 złp. (Na Andrychowie ciężyło Widerkaufów duchownych w summie 127200 złp. z prowizyją roczną 5250 złp. i pensyi rocznej do kościołów 387 złp. – Na Inwałdzie Widerkaufów 22100 złp. z prowizyją roczną 1147 złp. i pensyją roczną do Kościoła 300 złp.) Scheda ta przypadła S. Ankwiczowi K. B. po Salomei z Czernych Ankwiczowej.

+ Na Nowejwsi 19900 złp. z prowizyą 899 złp.; – Na Kańczudze 14366 złp. z prowizyą 936 złp. 25 gr. i pensyi 800 złp.

II) Scheda: Klucz Bestwiński z wsiami: Bestwina, Janowice, Pasieki, Komorowice, Biertułtowice seu Zabewa, Kaniów gorny, z folwarkami czyniący rocznej intraty 46,000 złp.; – Wieś Czaniec i Podkościelny rocznej intraty 7800 złp.; – Wieś Charmęży rocznej intraty 5053 złp. (Summy Widerkaufowe ciężące: Na Bestwinie 35,700 złp. z prowizyją roczną 907 złp. i pensyją roczną 40 złp.; Na Charmężach 15,000 złp. z prowizyą roczną 355 złp.; – Na Czańcu 5000 złp. z prowizyą 300 złp.). Scheda ta przypadła Piotrowi Małachowskiemu staroście oświecim. po Teresie z Czernych Łochockiej.

III) Scheda: Klucz Porębski z wsiami: Poremba, Ptaza, Kościelec, Pita, Bolęcin, Pogorzyce, Nieporaz z folwarkami

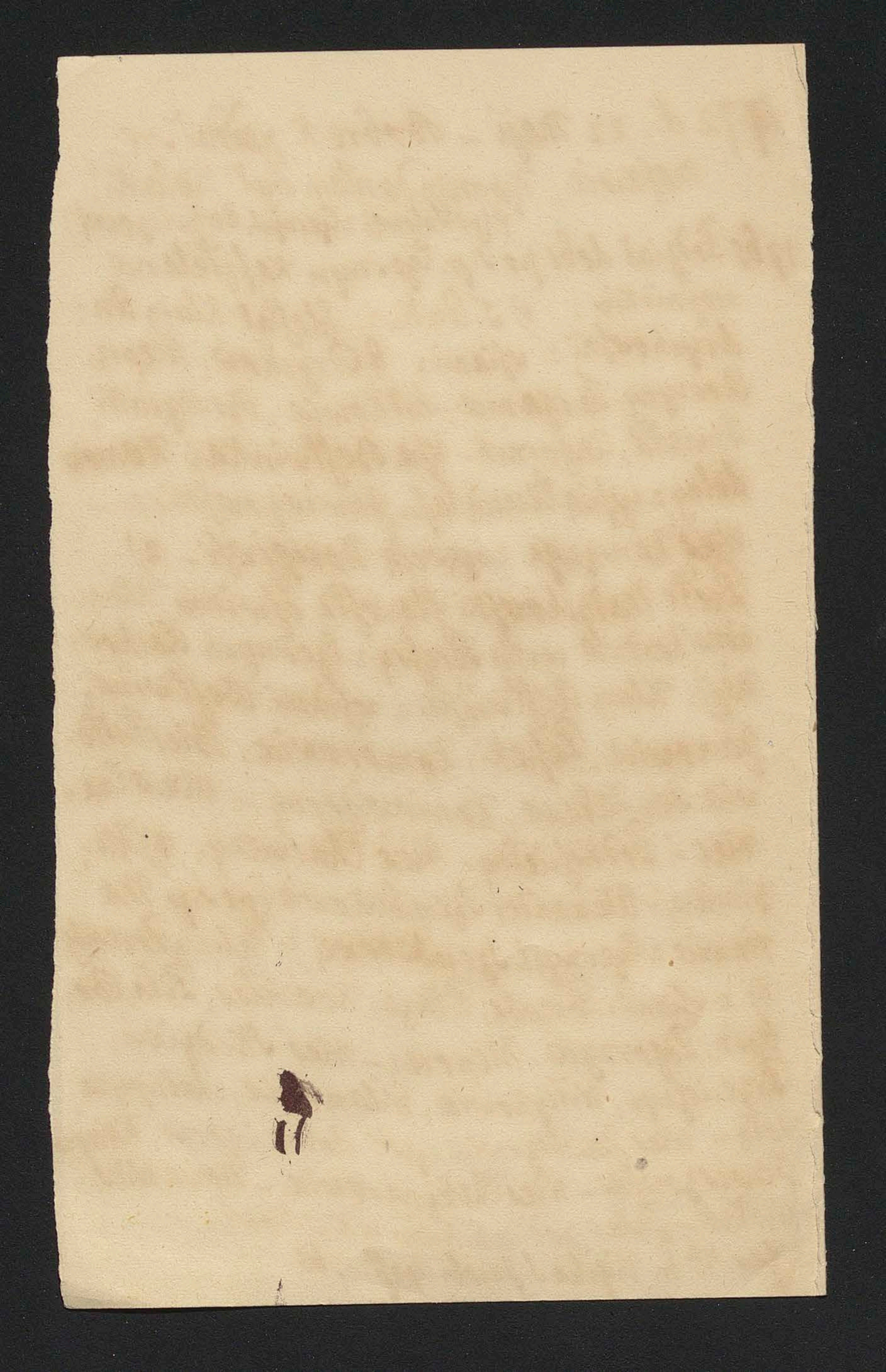
mający rocznej intraty 16,000 złp.; – Wieś Skidzyń, Przecieszyn, Wilczkowice, Wilamowice i chałupy za Sołą rocznej intraty 18500 złp.; – Wieś Jawiszowice część dolna i górna, Kaniów Jawiszowski rocznej intraty 13500 złp.; – Wieś Chełcznarowice z 2 folwarkami, rocznej intraty ~~[illegible]~~ 5500 złp.; – Pałac pod Zamkiem w Krakowie rocznej intraty 750 złp.; – Nowa Wieś i Widłak rocznej intraty 4763 złp. (Summy widerkaufowe ciążące: Na Jawiszowicach 8500 złp. z prowizyą roczną 302 złp.; – Na Chełcznarowicach 7500 złp. z prowizyą 247 złp. 15 gr.; – Na Wilamowicach pensyi rocznej 100 złp.; – Na Kluczu Porębskim 9648 złp. z prowizyą 637 złp. 25 gr. i pensią roczną do Klasztoru w Alwerni 100 złp.; – Na Pałacu w Krakowie 2000 złp. z prowizyą roczną 70 złp.) Scheda ta przypadła Kazimierzowi i Alexandrowi Szembekom po ś.p. Mariannie z Czernych Szembekowej.

53

1772 d. 22 Maji – Bobrek poddał się Moskwie, Komendantem był Cielecki.

1765 Podział dóbr po ś.p. Czernym kasztelanie wojnickim: (po Salomei z Czernych Ankwiczowej) 1) J. Ankwicz dostał Klucz Andrychowski z wsiami: Andrychow, Wieprz, Roczyny, Targanice, Sułkowice, Brzezinki, Inwałd, Zagornik – wsie Bestwinka i Kaniow dolny z częścią trzecią lasu Jawiszowskiego – Wieś Kańczuga z częścią Nowejwsi – 2) Piotr Małachowski starosta oświecim (którego żona Kordula córka Teresy z Czernych Łochockiej): Klucz Bestwiński z wsiami Bestwina, Janowice, Łazeki, Komorowice, Biertułtowice seu Zabawa, Kaniow górny – Wieś Czaniec i Podkościelny – Wieś Charmęzy. 3) Kazimierz i Alexander Szembekowie (po ś.p Mariannie z Czernych Szembekowej): Klucz Porembski z wsiami: Poremba, Ptaza, Kościelec, Piła, Bolęcin, Pogorzyce, Nieporez – Wieś Skidzień, Przeciesryn, Wilczkowice, Wilamowice, chałupy za sołą – Wieś Jawiszowice część dolna i górna, Kaniow Jawiszowski – Wieś Chełczynarowice – Nowa Wieś i Widłak – Pałac pod Zamkiem w Krakowie

Fer. 4a in Vigilia S. Jacobi Apost. 1765

Wadowice.

Stefan król (Varsoviae d. 22 Febr. 1581) potwierdzając przywilej Kazmierza Księcia oświecimskiego dla miasta Wadowic z r. 1430, przez Janusza Księcia oświecim r. 1496, przez Zygmunta I r. 1527 i Zygmunta Augusta 1567, pozwala mieszczanom wadowickim z lasów królew. Ponikiew i Choczeńka drzewo brać na użytek domowy oraz postawić folusz sukienny nad stawem Jakuba Wierzykowicza mieszczanina wadowickiego przez który płynie rzeczka Choczeńka. – Zygmunt III potwierdzając powyższe nadania (Varsaviae d. 27 Octobris 1628) miastu Wadowic uwalnia mieszczan od wszelkich ceł nakształt miasta Kent i nadaje jarmarki jeden na Zielone świątki, drugi na S. Wawrzyńca, trzeci na Wszystkich świętych, czwarty w pierwszą niedzielę po N. P. Maryi Gromnicznej przyczem pozwala wybierać po 1 groszu targowego. Procz tego pozwala Wolnicę od S. Jana Chrzciciela aż do jarmarku po Gromnicach na której okolicznym mieszkańcom wolno krowy i cielęta sprzedawać w mieście na rzeź za opłatą od sztuk większych po 2 groszy a od mniejszych 1 grosz.

„Anno Domini 1505 obiit praeclara Princeps Agnes
„Dei gratia Ducissa Zathoriensis et domina Wa=
„doviensis, benefactrix hujus ecclesiae; oretur
„pro ea." To Epitaphium jest na małej tabliczce
namalowaniè po prostu na tablicy przybity na
ścienie podle zakristiey w Kościele w Wadowi=
czach.

Anno 1552 popisane są przez poborce wsi w Ko=
ronie Polskiey, których jest: Wsi Krolewskich
i ziemiańskich 45525, Wsi duchownych, które księ=
ża albo duchowni trzymają 7445. Summa wszystkich
wsi Królewskich, księżych i ziemiańskich w Koronie
Polskiey 52970. – Plebanii okrom innych Kość=
ciołow, jedno gdzie fary są 6565.

Te 2 notaty współczesne wpisane przy dziele
drukowanem: Biblia, Concordantiae in
eadem. Lugduni 1545 in fol.

1545 dominica prima post cinerum – Joannes Słubiczka (Kowal) ad ecclesiam OOSS. in civitate Wadowice testamentaliter legat 2~~00~~50 flor. ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ pro fundando altarista altaris S. Annae. – Summa to loko:wana na połowie wsi Tomice Alexego Frydrychowskiego dziedzica Frydrychowic i Radoczy z czynszem rocznym 12½ flor. widerkaufowym roku 1545. **Wadowice**

Kalwarya Zebrzydowska miasteczko leżące w powiecie poli=tyczno-sądowym Wadowice, odległe od Krakowa 38 kilometrów, od Podgórza tyleż a od Wadowic 14 kilometrów; szosą zaś od Krakowa 5 mil, od Wadowic 2 mile; składa się z 135 domków i chat, oraz 1920 ludności, należy do parafii Zebrzydowice; ludność trudni się głównie rolnictwem i stolarstwem, leży w dolinie pomię=dzy dwoma pasmami wzgórz lesistych obfitujących w malow=nicze widoki. Sam Klasztor Bernardynów leży 406 metrów nad poziom m. b. na górze Żarek czyli Górze Kalwaryjskiej albo Pałata. Dróżki z kaplicami leżą na gruntach miasteczka Kalwaryi, wsi Brody i Bugaj rozsiane, tworząc trójkąt którego granicę północną tworzy Klasztor, południową Domek Loretański, a wschodnią Grób Maryi.

Kaplica Matki Boskiej Cudownej w Kościele Klasztornym ma w ołtarzu cudowny obraz Bogarodzicy (licha kopija obrazu w Myśleni=cach), który zostając w dworze wsi Kopytówki (1½ mili od Kalwaryi) u Stanisława z Brzezia Paszkowskiego d. 3 Maja 1641 w dzień Znalezienia S. Krzyża krwawemi łzami płakał, co widząc pleban Porembski i wiele ludzi, w niedzielę d. 5 Maja 1641 oddano go do Klasztoru w Kalwaryi, gdzie po przeprowadzeniu processu dekretem Tomasza Oborskiego sufragana i administratora za Łaś=kawy uznany i ku czci publicznej wystawiony został. O cudach świadczą liczne wota i zapiski klasztorne od r. 1642. – Pod tą kaplicą jest wchód do grobów kościelnych.

K. S. Rafała czworoboczna z dachem potkolistym ma 3 wejścia z 2 obrazami Jerzyka z r. 1816. – Z tej kaplicy idą do Wieczernika, a potem do Pożegnania.

K. Pożegnania Jezusa z Apostołami i Maryą (za Cedronem) czworoboczna z ły=tem zaokrąglonym; na prawo wejścia Kazalnica. Obraz Małeckiego: Pożegnanie. – Tu się odprawia Msza św. w Wielki Czwartek, w Boże Ciało i w dzień S. Tomasza (21 grudn.)

Kościół Grobu Matki Boskiej otoczony murem, przy nim Rezydencya. Kościół z balustradą kamienną przy nim 2 Kapliczki. W murze frontowym po obu stronach bramy wchodowej stoi 12 figur Apostołów. Pod ołtarzem w sklepionym grobie leżąca figura Maryi w trumnie. W wielkim ołtarzu dawny obraz Grobu M. B. M. po bokach 2 obrazy Jerzyka. Za ołtarzem wschody kamienne prowadzące na ganek, na którym wielka statua B. Maryi. Tu się odprawia msza codziennie i przechowuje się S. Sakrament.
Z tąd droga prowadzi do Kaplic: Ogrojca, Pojmania i Wniebowstąpienia.

K. Ogrojec, sześcioboczna z 2 wchodami. Tu się odprawia Msza czasami.

K. Pojmania czworoboczna. – Z tąd odwiedzają Kaplicę Wniebowstąpienia.

K. Most na Cedronie na który z obu stron wiodą po 3 stopnie. – Wody z Cedronu używa lud za lekarstwo.

K. Brama wschodnia. Duża Kaplica czworoboczna z kopułą i 4 wieżyczkami. – Tu się odprawia Msza św. w Kwietnią niedzielę (na pamiątkę wjazdu Chrystusa).

K. Sadzawka Betsaida, sześcioboczna z kopułą, otwarta wśrodku zagłębienie z wodą do której się schodzi wschodami, dokoła galerya.

K. Dom Annasza, zbudowana w trójkąt.

K. Dom Kajfasza, z rotundą sklepioną z 2 obrazami Jerzyka. – Pod tą Kaplicą Piwnica z statuą Chrystusa przywiązanego do słupa. – Tu bywa Msza św. w ciągu Wielkiego Postu co Czwartek, śpiewana.

K. Ratusz czyli u Piłata, Kaplica większa w kształcie krzyża z rotundą i gankiem nad wchodem, na którym figura Ecce homo. – Naprzeciw głównych drzwi 28 kamiennych wschodów (po 7 w 4 ustępach) prowadzących na dół do drogi; Po tych wschodach w czasie odpustu tylko klęczkami postępują.

K. Heroda, czworoboczna, sklepiona wysoka, z 3 ołtarzami.

K. Włożenia Krzyża, w kształcie krzyża, – tuż koło wschodów wiodących od Ratusza czyli Piłata.

K. Pierwszy upadek, otwarta podłużna w środku na postumencie figura Chrystusa upadającego pod Krzyżem – zbudowana r. 1615.

K. Spotkania czyli Serca P. Maryi, w kształcie serca z 2 wchodami

K. Cyreneusza, kaplica otwarta czworoboczna w środku figura Chrystusa z Krzyżem i Cyreneusza.

K. Weronika, kaplica mała z daszkiem na 4 filarach, w środku figura S. Weroniki.

K. Domek Loretański.

K. Wieczernik, sklepiona, z obrazami Jerzyka – założona 1614.

? K. Omdlenia N. P. Maryi.

K. Drugi upadek albo Brama zachodnia, jedna z większych kaplic, podłużna, z figurą Chrystusa – założona 1616 r.

K. Płaczących niewiast, mała kapliczka.

K. Trzeci upadek, kaplica jedna z większych wystawiona r. 1740 przez Franciszka Rusockiego skarbnika oświecim. i zator. na miejscu gdzie stała statua Upadku III bez nakrycia; podłużna, sklepiona z tyłem zaokrąglonym; na ołtarzu figura Chrystusa upadającego; na przeciw ołtarza pod chórem zakrystya która stanowiła pierwotnie stacyą. – Tu co piątku bywa Msza Św.

K. Obnażenia, założona r. 1623, poniżej kaplic Namaszczenia i Ukrzyżowania.

K. Ukrzyżowania, z 2 ołtarzami, w których obrazy Lesickiego, sklepienie wsparte na 2 filarach, na boku kaplicy ganeczek którym komunikacya z wnętrzem kaplicy. Kaplicę tę poświęcił Klaudyusz Rangoni r. 1600 biskup regineński, legat papieski. Klemens VIII nadał tej kaplicy odpusty. – Bywa tu Msza na Św. Znalezienia i Podwyższenia S. Krzyża.

K. Namaszczenia, mała czworoboczna.

K. Grobu Chrystusa, podłużna zaokrąglona od tyłu, z kopułą i rotundą budowana z ciosu. Malowidła ścienne Grzywińskiego, w kaplicy obraz rytowany na blasze złoconej przez L. Lisbergera 1649 oraz zewnątrz portrety Pawła V i Mikołaja Zebrzydowskiego. – Pokryta blachą.

K. Znalezienia S. Krzyża albo S. Heleny, tuż przy Kaplicy Ukrzyżowania nieco niżej – z mieszkaniem w tyle dla pustelnicy i drugiem w sutérenach. W Kaplicy obraz Chrystusa krzyż dźwigającego.

K. S. Maryi Magdaleny w lesie, po za rezydencyą przy Grobie Pańskim z eremitorium w którym odbywano dawniej rekolekcye. – Tu ślady zamku Włodkowej trudniącej się rozbojem i pojmanej r. 1497 przez Jakuba Dembińskiego starostę Kraków.

K. Wniebowstąpienia Pańskiego, po za Grobem P. Maryi i Kaplicą Pojmania, ku Lanckoronie – murowana z drzwiami z od północy i południa. W ołtarzu figura Chrystusa. – Tu na Wniebowstąpienie Pańskie odbywa się Nabożeństwo, z processyą, Mszą Św. Summą i Kazaniem.

D. O. M. Anno ab incarnatione Dni 1600, 4ta Octobris ipsa die S. Francisci Summum Pontificatum tenente Sanctissimo Dno Clemente VIII, regnante Serenissimo Sigismundo III Poloniae, Sveciaeque Rege etc. etc. sub Anno S. Jubilei solenne Portae Aureae hujus Capellae Crucifixionis Dni fundamenta jacta sunt ad eam formam quae modo Hierosolymi cernitur, in loco ubi Dnus Jesus Crucifixus fuit, tandem proximo anno post fundationem eodem mense et die qui fuit S. Francisci sacer et feria V contigerat Illustr. Dnus Nicolaus Zebrzydowski palatinus et Capitaneus generalis Cracoviensis etc fundator horum omnium locorum sacrorum, initia sui operis Deo omnipotenti commendans, ad Dedicationem hujus Capellae invitavit reverendissimum Dnum Claudium Rangonem Eppm Reginensem, Nuntium apostolicum qui hanc Sanctissimam Capellam in modum templi cum omnibus solemnitatibus dedicavit praesente reverendissimo Dno Bernardo Maciejowski Episcopo Cracoviensi etc. item aliis ex Senatu quam plurimis illustrissimis viris tam in spirituali quam seculari dignitate constitutis. – Haec memoria renovata est 1861 in Martio.

60.

Kaplice czyli Stacye dróg Kalwaryjskich – Zebrzydowskiej na Wielki tydzień 1858.

K./

1. Św. Rafała
2. Kaplica Pożegnania
3. Grób N. P. Maryi
4. Ogrojec na Gorze oliwnej
5. Pojmanie.
6. Cedron.
7. Brama.
8. Annasz.
9. Kajfasz
10. Więzienie
11. Kajfasz powtóre
12. Piłat.
13. Herod
14. Piłat powtórnie
15 włożenie krzyża
16 Pierwszy upadek
17. Serce Maryi
18. Cyreneusz.
19. Weronika
20. Brama zachodnia
21. Niewiasty płaczące
22. Trzeci upadek
23. Jaskinia Obnażenia.

24 Kaplica Ukrzyżowania
25. Złożenie z Krzyża

Stacye w Kalwaryi Zebrzydowskiej.

A.) Dróżki P. Jezusa.

1. W kościele klasztornym 22
2. S. Rafała (z ołtarzem) 21
3. Wieczernik (Kościółek) (z obrazy Jezyka)
4. K. Pożegnania (Valedictionis) (obraz Matejki) /: tu się odprawia Msza :/
5. Grób Matki Boskiej i S. Sakrament (Kościół) z Rezydencyą. Msza codziennie 15. 16.
6. Ogrojec (z ołtarzem) (Hortus Getsemani) – tu bywa Msza
7. K. Pojmania (Captionis)
8. Cedron (most nad Skawinką z małą kapliczką)
9. Brama wschodnia (Porta aquarum) – Msza w Kwietną niedzielę. . 13

   Betsaida (Piscina probationis) z kaplicą okrągłą w której mała sadzawka).
10. Dom Anasza (Kaplica w trojkat).
11. Dom Kaifasza (Kaplica w rotundę). pod tą Kaplicą jest № 12 Piwnica.
12. Piwnica (Carcer) pod domem Kaifasza z statuą Chrystusa przywiązanego do słupa). – Co czwartek w poście Msza.
13. Ratusz czyli Dom Piłata (Praetorium) (Ecclesia Praetorii).
14. Gradusy czyli stopnie (wschody) przed Ratuszem (Gradus)
15. Dom Heroda (z 3 ołtarzami). (Palatium Herodis).
16. Włożenie Krzyża (Kaplica w kształcie Krzyża) (Impositio)
17. Pierwszy upadek (Kaplica)
18. K. Serca Maryi czyli Spotkania się Chrystusa z matką (w . . kształcie serca). (Occursus B. Mariae)
19. K. Cyreneusza (Kaplica otwarta z 4 stron z sztachetami)
20. K. S. Weroniki (Kaplica otwarta – nowa)

21. K. Drugiego upadku czyli Brama zachodnia (Porta occidentalis) – (duża i obszerna) 6

22. K. Płaczących niewiast (Mulieres flentes)

23. Upadek trzeci (Kościołek) założ. 1740. – Msza co piątek. . . 5

24. K. Obnażenia (Spelunca depositionis vestium) . . . 4

25. Ukrzyżowania (Kościołek z 3 ołtarzami) z obrazami Leksiakiego. – Tu bywają Msze św. 3

26. K. Namaszczenia.

27. K. Grobu Chrystusa (z kopułą i ołtarzem) (Sepulchrum) 2

a) Kaplica Znalezienia S. Krzyża i S. Heleny, z pustelnią żeńską.

b) K. S. Maryi Magdaleny (z pustelnią męską) czyli Pięciu Braci Polaków.

c) K. Wniebowzięcia na Górze Oliwnej (obok Pojmania)

d) K. Niepokalanego Poczęcia

e) K. S. Antoniego.

f). Piscina probationis.

g) K. S. Anny przy Kościele Klasztornym.

B.) Dróżki Matki Boskiej (w odwrotnym kierunku).

Mysterium Compassionis

1. W kościele klasztornym Kaplica M. B. Bolesnej . . . . . 1.
2. K. Grobu Chrystusa 27
3. Ukrzyżowanie 25
4. K. Obnażenia 24
5. Upadek trzeci 23
6. K. Drugiego Upadku czyli Brama zachodnia (Porta occidentalis) 21
7. K. Serca Maryi (Cordis B. Mariae) 18
8. K. Ocudzenia.
9. Wieczernik (kościołek) (Coenaculum) 3

Obdormitionis

10. Domek Loretański (kościołek).
11. K. Uwielbienia (naprzeciw Annasza) (Capella ~~[illegible]~~ glorificationis) [inserted above: K. Aniołów (C. Angelorum apparentium)]
12. K. Zgromadzenia Apostołów (Congregationis)
13. Brama wschodnia (Porta orientalis) 9
14. K. Żyd czyli Uzdrowienia ślepego. (Sanationis) 5

Assumptionis

15. Grób Matki Boskiej (kościół) (Sepulchrum)
16. Wniebowzięcia N. P. Maryi (Ecclesia Assumptionis). 5 5
17. K. Spotkania się Jezusa z Maryą (Occursus) .
18. Aniołów tryumfujących. (Angelorum triumphantium)

Statua S. Jana Nepom. obok drewnianego mostu na Cedronie.

19. K. Patryarchów weselących się (z ołtarzykiem)
20. K. tronowa (z ołtarzykiem) (Collocationis throni)
21. K. Koronacyi N. M. P. (Coronationis) 2
22. K. Chwały w niebiesiech czyli Ubóstwienia (w Kościele Klasztornym) (Cap. Thaumaturgae) . . . . 1.

63

Góra Kalwaryi przedtym nazwana była ~~Zlek~~ Żarek
jako przyległa większej górze Żar zdawna nazwanej gdzie
mieszkaiąc Katarzyna Włodkowa z mężem rozbojem
się bawiła dla czego z roskazu Kazim. III 1477 żywo spalo-
na a zamek potem, przez Jakoba Dębińskiego Wojew. Sand.
zgruntu zniesiony
a Starost. Krak. (a z kamieni tych Eremitorium 5 Braci i
Kaplica Sw. Magdaleny ufundowane która do tych czas stoi.
Mikołay Zebrzydowski Woj. i Star. Krakowsk. i Lanckorońsk.
spoziera jąc z Żoną Dorotą Herburtówną często z zamku
Lanckorońskiego
(na gorę Żarek (yże ludziom tam się z nieba ognie spada-
jące pokazywały) powziął myśl Kaplicę Krzyża S. wysta-
lub
wić aby Pleban Zebrzydowski, Lanckoroński w Krzyżowe
tydni Processye odprawiali, i aby podczas wielkiego postu
wziąwszy Kapelana tam się pobożnym oddawali rozmyśla-
niom. Poparł tę myśl sługa Jmci Pana Urodzony Hie-
ronim Strzała który odprawiwszy pielgrzymkę 1599 do
ziemi Sw. przywiozł dwa Exemplarze Planu Kaplic Gro-
bu Stufa w upominek — Założył tedy 1600 podczas wiel-
d 4
kiego Jubileuszu ~~1~~ Octobris pierwszy Kamień na Kaplicę
Ukrzyżowania a Jerusa podług Abrysu Jerozolimskiego która
r. 1610 przez w dzień S. Floryana
przez Klaudyusza Rangona Bisk. ~~Le~~ Reginenskiego, Leg.
ta Papieskiego i przy Obecności Bernata Maciejowskiego
Bisk. Krak. i innej szlachty poświęcone do tej Kaplicy
będąc w przed Legatem w Polszcze w przytomności z Zebrzydowskim
Klemens VIII pozwolił od pustu zupełnego na nawiedzanie i
podwyższenie Krzyża na lat 10. — Przechodząc się JmDzin
z Buckym xiędzem
po polu zarosłem chwostem umyślił wybudować Klasztor i
oddać go Bernardynom mającym straż grobu. 1° (2°
pod imieniem S. Mary
~~umyśl~~ wziąwszy ~~[illegible]~~ założywszy w dzień Portuncules
~~[illegible]~~ wtorego Sierpnia Klasztor przy obecności Klaudyusz

Rangona, Maciejowskiego, Pawła Wołuckiego Łuckiego
Biskupa i inny Senatorów przy huku działa pierwszy
(d. 2 Augusta 1603) (Skarbimierz p. 2)
Kamień. Dalszy jest sposoby wystawienie Klasztora naka-
zane mu było od Spowiednika za Rokosz w Koronie
podniesiony, lecz fundacia 1600 a Rokosz 1605. gdy już połowa murów gotowa była.
Pan z Komorowa Hrabia na Liptowie i Orawie Kaszt.
Sądecki kłócąc się z Zebrzydowskim o plac grunt Kalwaryi
opanował górę i działa nasadził na szańcach, które dziś
widno lecz za pomocą Boską przez Zebrzyd. z ludźmi odeg-
nany. Potem syn jego 1612 Mikołaj Komorowski Sta-
rosta Oświęcimski także groził zburzyć Klasztor lecz
widząc że Zebrzydowski gotów krwią bronić i że ku Żywcowi ciągnął pogodził się
W Studnię z kamienia wodę z wielką biedą wydobył Niemi-
ec Hans Tesar z niej woda dobra Klasztorowi i pątni-
kom wygodna. Rozmiar dróg Zbawiciela ukończony
1604 przez ~~[illegible]~~ uczonego Geometrę i Matematyka Przys-
nego Zebrowskiego żyjącym przy Zebrzydowskim podług
mappy Adrychomiusza. Dokończona ~~[illegible]~~
rozmiar 1604. Jeszcze nie była Kalwaryja gotowa gdy (pra-
wie Zebrzydowski ruszył z Rokoszem 1605 pod Stężycę) do 6000
ludzi tam już do obchodu dróg Świętych przybyło. Zebrzyd-
owski wróciwszy się z Rokoszu wystawił Kaplicę Ogrojca
Annasza, Kajfasza y Heroda roku 1609 a Domek P. Ma-
ryi, Wieczernik, Włożenie Krzyża na Pana, serce
Najświętszej Panny, Bramę Sądową, Wniebowstąpienie
Pańskie, Refata S. 1611. a r. 1617 wszystkich dokończył
roboty. Doziarał sam w krześle się każąc nosić malarzów

64

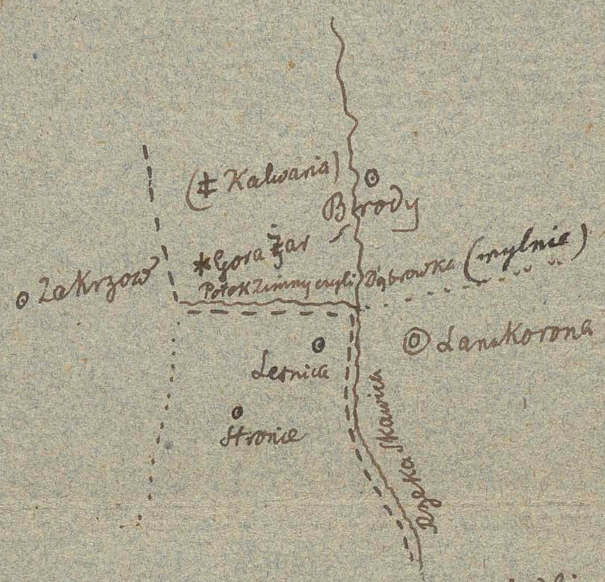
d. 4 Oktobr
r. 1609 (na Dzień Sº Franciszka celebrował Biskup Piotr
Ławła Wołuckiego
Tylicki po Krakowski w Assystencyi (Biskupa Łuckiego
Ławła Dąbskiego Kanon. Krak. i Bisk primicye)
(Laodyckiego poświęcając ołtarz a Mszę miał pierwszą
czyli nową Ojciec Franciszek Zebrzydowski (syn Andrzeja
Zebrzyd: z Wieczborku Podczaszego Koronnego Funda
Bernardyn
tora Synowiec (~~tu~~ w Rzymie 1613) po mszy Biskup oddał
prowincyjałowi
w ręce Klasztor Ojcowi Bonawenturze Poznańczykowi
i obraz Srebrny P. Maryi za staraniem Bernata Ma-
ciejowskiego Kardynała i Arcybisk Gnieznińskiego
w Rzymie zrobiony od Syxta V poświęcony z odpustami
ten
pewnem (pierwej był w Lublinie u Ojców Jezuitów,
w
~~W~~ Krakowie na Zamku w Kaplicy Zebrzydowskiej
na Lanckoronie a teraz tu w Wielkim Ołtarzu
w Kalwaryi
(po czem strzelano i dział i trąbiono było przytym
ludzi 10000. Paweł V dał najprzód 1605. 5 Septemb.
odpust na 10 lat a potem 1612. 7 Lipca na wieczne czasy
Zebrzydowski wystawił Kościoły w Lublinie Jezuitom, w Zebrzy-
dowicach Bonifratrom miał 1 syna Jana Miecznika
wstąpiła do Zakonu S. Agnieszki w Krakowie 1603 gdzie
Koronnego 3 córki 1) Anna zwana Ludgarda ~~z [illegible]~~
2) Zofia r. 1608 wydana za mąż za Smogoleckiego Starostę bydgoskiego potem za Sta
nisławem Wiero[illegible]skim Kasztelanem Chełmińskim. 3) Gryzelda
~~3) [illegible] 1590 a [illegible] po [illegible] żona [illegible] miejskiej~~
Gryzelda tnęcia r. 1614 wstąpiła do karmelitek bosych gdzie skrzętna nazwana
+1652 w Kielcach.
w Klasztorze zakorowawszy przed drzwiami Kazał sobie grób
zrobić lecz ozdrowiał a poźniej 1626. 17 Juni mając
lat 63 w Krakowie na Zamku umarł gdzie wraz z żoną
w Kaplicy Zebrzydowskiej pochowany. Nagrobek Żony Zebrzy-
dowskiego w Kalwaryi z boku W. Ołtarza. Syn jego odpra-
wiał podróże do Apulii ad montem Garganum Apparatione S. Mi-
chaelis do Hispanii Grobu Sº Jakuba do Rzymu Panny.

Syn Zebrzydowskiego zbudował kilka Kaplic Męki Pańskiej; Cedron, Bramę Wschodnią, Kaplicę Znalezienia Krzyża; Kaplicę Krzyża Pańskiego, Jaskinię zdarcia szat, sprowadził Gradusy, Klasztor murem otoczył Kościół malowaniem i Ołtarzami złocistemi przyozdobił — 1621. Królewicz Władysław IV po wojnie Tureckiej solenne oddawał Wota Biskupi różni Stanisław Lubomirski Wojew. Ruski po bitwie pod Chocimem Stanisław Koniecpolski Wojew. Sandomirski Hetman W. Kor. Jerzy Forgacz prymas Węgierski 1615. z muzyką chorągwiami przychodził lud z Krakowa, Lwowa, Lublina, Sambora, Warszawy, Zakroczimia, Wieliczki, Bochni, Litwy, Prus, Podola, Moskwy Czech, Morawy, Szląska, Węgier. Xżę Adam Wacław Cieszyński z 3 corkami 1614 w Kapach Czerwonych z 200 ludzi procesyję odprawili. Obrazy cztery św. Kaplicy Ukrzyżowania malował (Kapitan Zakonu naszego de observantia malował na Custodyą Krakowską do Kościoła Bernardyna w Krakowie 3 obrazy + w Grodnie 1668) Lexycki nakładem Michała Zebrzydowskiego wnuka fundatora + 19 Kwietnia 1667 mając lat 54 pochowany w Kaplicy nowej w Kalwaryj corka jego Anna za Czartoryjskim + 1667 przy Ojcu pochowana. Franciszek Zebrzydowski młodszy brat Kasztelan Lubelski, ~~Nowowiejski~~ Koreczyński Starosta Sereszowski pochowany w Kalwaryj + 1653 na

Kalwaryja albo nowe Jeruzalem na Polach Zebrzydowskich Zasadzone a przez Ojca Franciszka Dzielowskiego Zakonu Fr. S. Min. de Observ. Kust. Krakow. krótko z fundamentu swego wywiedziona w Kazimierzu przy Krakowie w druku Baltera Smieszkowica J. K. M. Typog. Roku Pańskiego 1669. 8o kart 7 str. 445. dedyk. Janowi ze Bnina Opalińskiemu cześnikowi koronnemu: Helenie na Zebrzydowicach Opalińskiej

<u>Kalwarja</u> (w wadowick) miasteczko to dopiero w XVII
wieku założone na gruncie wsi Brody która należała
jeszcze do województwa Krakowskiego i do Mikołaja Zebrzy=
dowskiego ~~[illegible]~~ marszałka wielk. kor. i starosty lancko
rońskiego jak swiadczy Rozgraniczenie na pergaminie spi=
sane i przez Zygmunta III w Warszawie d. 20 marca 1597
potwierdzone z pieczęcią wiszącą w kancelaryi dominikalnej
wsi Brody przechowane. Potwierdzenie to mówi wyraźnie
iż w sobotę przed S. Bartłomiejem 1593 na rozkaz Królewski
Komisarz Mikołaj Firlej wojewoda krak. z komornikiem
krakowskim Janem Polanowskim sypali kopce ~~[illegible]~~
graniczne pomiędzy wsiami: <u>Zakrzow</u> (wsią królewską należącą
do starostwa barwałdskiego, będącą na ówczas w dzierżawie Miko=
łaja Komorowskiego tenutariusza Berwaldtu i Zakrzowa)
pomiędzy wsiami: <u>Lesnica i Stronie</u> wsiami królewskiemi
(należącemi do starostwa barwałdskiego ~~[illegible]~~) których tenu=
tariuszem czyli dzierżawcą był na ówczas Jan Komorowski
syn Krzysztofa Komorowskiego kasztelana Sandeckiego)
pomiędzy wsią: <u>Brody</u> (dziedziczną Mikołaja Zebrzydowskiego
marszałka w. kor. i starosty lanckorońskiego) i miastem
<u>Lanckorona</u> (którego dzierżawcą był wtedy Mikołaj Zebrzy=
dowski starosta lanckoroński i marszałek w. Kor.) Granicą
tą (rozdzielającą więc Xięstwo Zatorskie od województwa Krak.
i starostwo barwałdskie od lanckorońskiego i wsi Brodów)
był potok zwany: Zimny potok albo Dambrowka
płynący z zachodu na wschód mający swe źródło w górze na
granicy wsi Zakrzowa, rozdzielający wieś Brody od wsi
Lesnica i Stronie i wpadający na granicy miasta Lancko=
rony do rzeki Skawicza która płynęła z południa na
północ (i pewnie granicę Xięstwa oświęcimskiego od źródła
tworzyła, która to granica przy granicy wsi Brodów z
Lanckoroną i Lesnicą obracała się na zachód wzdłuż owego
zimnego potoku koło góry Żar (ex opposito montis Żar) nale=
żącej do Brodów – Z tego widać iż rzeczka Skawica tylko
do wsi Brodów od południa granicę Księstwa oświęcimskiego
tworzyła. – (Rzeka Skawica Skawicha wspomniana w przywileju
Bolesława pudyka)

Zebrzydowice ma nazwę od Brody Brdy (góry) Zabrdowice
t. j. miejsce za górami.

W XIII wieku okolica ta była pusta. Bolesław wstydliwy
r. 1278 Władysławowi xięciu oświecimskiemu nadał
całe pogranicze nad rzeką Skawicą (która zowie
Skawa) poczawszy od wsi Trebol (dziś Wielkie Drogi)
aż do granicy węgierskiej, tylko dzisiejszą wieś
Brody aż do granicy Zimnego Potoku wyłączył cała
ta okolica poczawszy od wsi Trebol do granicy Węgier
skiej była pusta, granicami polskiemi były góry
Poznsew leżące koło wsi Lencze, rzeczka Solcza (dziś
Solce płynąca od południa ku Zdebnikowi, góra Żar (dziś
Kalwaria) góra Upik we wsi Skawinki więc pierwotną
granicą była rzeka Skawina po za którą Radwanici w XIII wieku
mieli swe wsie uwolnione od księstwa Oświecimskiego: Trebol i
Lencze cała okolica była pusta graniczyła z Mogilanami opata
tynieckiego i myślenicami i wsią Krzywaczką Kurozanek. W XIV wie
ku powstają wsie Brody, Lanckorona, Leśnica, a w XVII w. Kalwaria
i w XVII w. Kętów

Kalwaria (w wadowick.). R. 1593 (feria 2a in
vigilia festi S. Bartholomei) Komisarze Królewscy
Mikołaj Firlej wojew. krak. Sebast. Lubomirski kaszt.
małogost. Wojciech Padniewski kaszt. oświecim i inni
sypią kopce poczowszy od miejsca, gdzie się trzy
schodzą granice wsi Leśnica i Stronie, wsi Brody
i zamku Lanckorona przy ujściu Zimnego poto:
do rzeki Skawinki czyli Skawicy, tymże potokiem
aż do jego źródła pod górą zamkową Lanckorońską
aż do ~~go~~ drogi wiodącej z miasta Lanckorony
czyli wsi Zebrzydowic dawniej Radwanica
zwanych; dalej postępując pod górą zamkową
lasem czarnym zwanym Solcza od zachodu
na wschód a potem na połnoc aż do potoku Brodz:
kiego granicą wsi Brodów i Lanckorony, aż do
miejsca gdzie się granice wsi Zebrzydowic (Rad:
wanicy) z Izdebnikiem stykają, gdzie płynie
rzeka Solcza stanowiąca granicę (od Zebrzydowic
czyli Radwanica) aż do gościńca wiodącego z Kra:
kowa do Lanckorony - To było rozgraniczenie mię:
dzy wsią Brody a Lanckoroną, Izdebnikiem i
Lincyami - Drugie rozgraniczenie między wsiami
Brody a Leśnicą i Stronie (dzierżawy Jana Komo:
rowskiego) poczynało się naprzeciwko góry Żar przy
drodze wiodącej ze wsi Zakrzowa (czyli Stronie) do
Krakowa poczowszy od Zimnego potoku (dawniej
Dambrowka zwanego) ~~od~~ wsi Brodów płynącego
gdzie się stykają granice Brodów, Zakrzowa i Leśni:
cy, idąc tymże potokiem aż do ujścia rzeki Skawicy

gdzie się granica styka z Lanckoroną. Zimny potok (Dąbrowka) płynął od wschodu na zachód z podzamku Lanckorońskiego do Skawicy i stanowił granicę Brodów od Leśnicy i Stronia. – Trzecie rozgraniczenie między wsiami Brody i Zakrzów (zebrzydowice) (starostwa barwałdskiego) poczynało się od drogi wiodącej z wsi Barwałdu do wsi Brody na przeciwko góry Żar i szło aż do granic wsi Stanisław czyli Zakrzów lasem aż do potoka płynącego z góry Żar z źródła zwanego Zimna Studzienka, dalej aż do wierzchołka tejże góry i do drogi wiodącej ze wsi Stronie do Krakowa postępując z południa na północ aż do granicy wsi Leśnicy. – Dziedzicem Brodów był Mikołaj Zebrzydowski wojewoda lubelski starosta krak. hetman nadworny, starosta Lanckoroński. Dziedzicem Zebrzydowic zaś był Jan Zebrzydowski dworzanin król. – Taż Komisja graniczna mówi „villae Radvanitarum „scilicet Brody, Zebrydowice et Przipkowice „in silva in privilegio Boleslai ducis cracov. „specificata locatae, exemptae a jurisdictio„ne ducis osviecimensis, pertinentes ad jurisdictio„nem ducis Cracoviensis.” — Komisja ta oblatowana w aktach grodzkich Krak. fer. 6a post fest. Nativitatis S. Joannis Bapt. 1597 Libr. Rel. Tom. 24. zajmuje Kart 37: Granities inter villam Brody et villas: oppidum Lanckorona, Szdebnik, Leneze (capitaneatus lanckor.) Lesnica, Stronie (capit. barwald.) Zakrzow; ma w transsumpcie przywilej Bolesława Pudyka z r. 1278 potwierdzony przez Kazimierza W. r. 1356.

Kalwarya Zebrzydowska (obw. wadów.) Góra na której Klasztor stoi zwała się Żarek, nad nią wznosił się jeszcze wyższy wierzchołek zwany Żar. Na górze Żarek wznosił się mocno obronny zameczek w którym przebywała Katarzyna Włodkowa (żona Włodka ~~z~~ Labuth) trudniąc ~~się napa~~ się nadadami rozbojniczemi. R. 1477 Jakub Dembiński wojewoda sandomir. starosta Krak. zdobył ten zamek Barwałd zwany i rozwalił, a z kamieni takowego wystawił Mikołaj Zebrzydowski wojewoda i starosta Krak. Eremitorium czyli Pustelnię pięciu Braci z Kapliczką S. Maryi Magdaleny. Tu zamierzył też Zebrzydowski wystawić 2 Kaplice Ukrzyżowania i Grobu Pańskiego podług wzorów które mu dworzanin jego Hieronim Strzała r. 1599 z Ziemi świętej przywiózł. Kaplicę Ukrzyżowania założono d. 11 Octobr. 1600 i w rok skończono; poświęcił ją Klaudiusz Rangoni biskup regineński legat papieski w obecności Bernata Maciejowskiego biskupa Krak. Klemens VIII nadał Odpusty. R. 1602 w Lipcu zaczął stawiać Klasztor Bernardynów; pierwszy kamień węgielny położono 1603 d. 2 Sierpnia na Kościół Klasztorny P. Maryi Anielskiej (Portiunculae) – Resztę kaplic miał Zebrzydowski wystawić za pokutę od spowiednika naznaczoną że Rokosz podniósł, co się niezgadza z dziejami bo ~~[illegible]~~ rokosz był dopiero r. 1605. – Komorowski Kasztel. Sandeck. chciał przeszkodzić fundacyi dowodząc, iż miejsce należało do Starostwa barwałdskiego, opanowawszy górę, porobił okopy dla dział; później znowu syn r. 1612 Mikołaj Komorowski Starosta oświęcimski kusił się o ten grunt. – Równocześnie w klasztorze wykuto studnię w skale – Rozmiaru dróg kalwaryjskich dokonał r. 1604 Szczęsny Żebrowski podług mappy Adrychomiusza, przy czem dawał rady i uwagi przybyły tutaj wtedy Chryzostom a Capranica bernardyn, Komisarz ziemi św. – R. 1605 założono fundament pod Kaplicę Piłata; resztę miejsc zaś Krzyżami oznaczono. R. 1605 było na odpuście ~~Podwyższenia~~ S. Krzyża do 6000 ludzi.

Rokosz przerwał dalsze roboty; dopiero 1609 wystawiono Ogro-
jec, Annasza, Kajfasza i Heroda; r. 1611 Domek N. P. Maryi, Wie-
czernik, Włożenie Krzyża, Serce P. Maryi, Brama sądowa, Wnie-
bowstąpienie Pańskie, S. Rafała, co do r. 1617 ukończono.
– Zebrzydowski sam doglądał murarzy aby robota szła rączej. –
Kościół klasztorny wykończony poświęcił 1609 Piotr Tylicki bisk. krak.
w dzień S. Franciszka, przy której to sposobności primicye czyli
pierwszą albo nową Mszę Św. odprawił synowiec fundatora x.
Franciszek z Więcborga Zebrzydowski bernardyn wprzód starosta
szadkowski (syn Andrzeja podczaszego Kor.) zmarły 1613 w Dry-
mie, klucze klasztoru oddał wtedy biskup Tylicki prowin-
cyałowi Bernardynów x. Bonawenturze Poznańczykowi.
Tegoż dnia oddał fundator srebrny obraz N. B. Maryi odlewa-
ny w Drymie za staraniem Bernarda Maciejowskiego kardy-
nała arcyb. gniezn. poświęcony przez Syxtusa V. który dotąd
przechowywany był w kaplicy zamkowej w Lanckoronie. Paweł
V. Romae d. 22 Septembr. 1612 nadał odpusty tej Kalwaryi.
Zastrzegł fundator w akcie fundacyi aby pod klasztorem i około
stacyi nie budowano żadnych prywatnych domów ani budek kupie-
ckich, oraz aby bydła nie pasano. Żona Zebrzydowskiego Dorota
Herburtówna +1610 pochowana w Kalwaryi. Z córek jedna Anna zos-
tała 1603 Bernardynką (Ludgarda) w klasztorze S. Agnieszki, druga
Zofia zaślub. 1608 Maciejowi Smoguleckiemu staroście bydgosk.
a potem Stanisławowi Niemojowskiemu kasztel. chełmińsk., trze-
cia Gryzelda została 1614 Karmelitanką (Teresa) – Syn Jan
Zebrzydowski wystawił: Grób Matki Boskiej, Cedron, Bramę wschod-
nią, Kapliczkę Nalezienia S. Krzyża czyli Heleny, Kaplicę Obnaże-
nia, Gradusy, rozprzestrzenił Kaplicę Krzyża Pańskiego, wystawił
wszystkie kaplice Drogi Matki Boskiej począwszy od Domku, klasz-
tor murem otoczył; Kościół wymalował + 6 Septembr. 1642 pochowany
w Kalwaryi. – Michał Zebrzydowski wystawił kaplicę w kościele dla cudow-
nego obrazu, klasztor rozprzestrzenił, sprawił 4 obrazy Lecickiego (+ 1669)
do Kaplicy Ukrzyżowania. Umarł 10 Kwiet. 1667 – Kaplicę Upadku trzeciego
r. 1648 Franciszek Rusocki stolnik oświęcim. wymurował. (Ob. Dzielow-
ski Franc. Kalwarya albo Nowe Jeruzalem na polach Zebrzydowskich za-
sadzone. w Kazimierzu przy Krakowie w druk. Balcera Smieszkowica 1669.

Kalwarya Zebrzydowska.

Okolica Kalwaryi zwłaszcza punkt Dróżki zwany jest najwznios-
lejszym w całem paśmie podgórskiem Beskidu zachodniego. Wzno-
si się do 2016,6 stop wied. nad powierzchnię morza a 1388,7 stop
nad powierzchnię Wisły. Sama Kalwarya wznosi się na 1264,8 stop w.
a Lanckorona 1719.0 stop. Pod względem geologicznym stanowi tu
pokład piaskowiec Karpacki należący do spodnich ogniw formacyi
Kredowej, a z piaskowcem tym stoi prawie w bezpośredniej stycz-
ności wapień koralowy i jurasowy, występujący na wierzch w
wzgórzach Krzemionek pod Krakowem. (Berdau Fel. Flora cracoviensis)

(str. 29) Franciszek Zebrzydowski x. był synem Andrzeja z Więc-
borga Zebrzydowskiego podczaszego Koron. starosty sieradzk. i piotr-
kow. Imię swe chrzestne Mikołaj zmienił na Franciszek wstąpiw-
szy d. 10 Kwietn 1604 do zakonu.

(str. 33) Mikołaj Zebrzydowski + 17 czerwca 1620 (a nie 1623).

(str. 36) Jan Zebrzydowski miecznik Kor. umarł na zamku Nowo-
Korczyńskim d. 6 wrzesn. 1641, sprowadzony do Kalwaryi d. 19 wrze-
nia 1641 (ob. Meler Dydak: Radwan 1642 Kazanie), pogrzebiony na
Kalwaryi d. 26 wrzesn. 1641 (ob. Piotrkowczyk Aleksy: Nagrobek p. 656
Kazanie). Starowolski (Monumenta) ma mylną datę śmierci + 1640. Octavo
Idus Septembr. vixit annos 60. Dziś niema już tego nagrobku w Kalwaryi, a
Łepkowski mylnie podaje, że pochowany w Krakowie.

(str. 37) R. 1656 odbyła się w Kalwaryi Kapituła prowincyonalna x. Bernar-
dynów, podczas której na egzekwiach za fundatorów miał Kazanie Eleutery
Zielejewicz gwardyan trocki (Excytarz pobożnej pamiątki 1660)

(str. 41) O odpustach Kalwaryjskich obszerniej pisze Łepkowski (Kalen-
darz Wilda 1856 str. 26 i Dodatek do Czasu Tom XV str. 381). Dolinę
uwieńczoną z jednej strony ruinami zamku lanckorońskiego a z drugiej świą-
tynią Kalwaryjską wśród boru przebiega po dróżkach napełnionych kaplicami
przebiega tysiące drużyn pielgrzymów odprawiających nabożeństwo z chorągwia-
mi, krzyżami, wieńcami na długich tykach dla poznania się nawzajem
słychać pieśni w różnych językach, przesuwają się w tej panoramie Szlązacy,
morawianie, Czechy, Rusini, Górale, Mazury, Krakowiacy, Spiżanie, Węgry,
Niemcy w narodowych strojach. Podczas najgłówniejszego odpustu dwa dni

przed świętem Wniebowzięcia Matki Boskiej po południu rozpoczyna się
pochód z zmarłą Marią do jej Grobu, zapełniający prawie półmilową prze=
strzeń między obiema górami. Przy każdej Kapliczce stawają rzesze słu=
chając Kazania. Szlązacy i Szlązaczki otoczeni bractwami religijnemi
i mnóstwem duchowieństwa niosą trumnę w której złożona woskowa
statua Maryi. Późnym wieczorem zbliża się cały orszak do Grobu i
wśród płaczu i łkania 60,000 ludu zanoszą figurę Bogarodzicy do gro=
bu w Krypcie Kościoła sklepionego. Rzesze przez noc zostają przy
grobie, na milowej przestrzeni na polach i w lasach płoną obozowe ognis=
ka, śpiewy nabożne przerywają ciszę nocną, a Księżyc oświeca ten najcud=
niejszy widok zamknięty w ramy dwóch malowniczych gór: Lanckorońskich
ruin i Kalwaryjskiego Klasztoru. Drugi dzień poświęcony obchodowi dróżek;
trzeciego dnia przy muzyce z radością odbywa się procesya z statuą
zmartwychwstałej i do nieba wziętej Maryi od Grobu do Klasztoru. Wieczo=
rem nie poznasz się już z widokiem okolicy. Klasztor stoi samotnie
wśród góry otoczony głuchym borem, żółta wydeptana ziemia pozostała
jako ślad po rzeszach pielgrzymów, które poznikały, a tylko z dala przy=
nosi jeszcze echo dalekie odgłos pobożnego śpiewu, którym pątnicy żegnają
widok świątyni. — W Wielki Czwartek przed Kaplicą Ratusza (ecclesia
Praetorii) odbywa się obchód zwany Kilofe czyli odczytania Chrystusowi
wyroku śmierci. Po Kazaniu, którego liczne rzesze pielgrzymów pobożnie
słuchały, odzywa się z ganku otaczającego czworobok Kościoła chrapliwa
trąba i cztery kroć rozlega się po polach i borach donośny głos „Kilofe! Ki=
lofe." co ma oznaczać: zbiegajcie się. Na ganku przed kamienną figurą
związanego Chrystusa ukazuje się postać w czerwone szaty przybrana
i odczytuje po polsku tłomaczony wyrok śmierci na Chrystusa. Odzywa
się bęben rozstrojony, słychać stuk toporów obrabiających krzyż oraz
szczęk straży z rzymskiemi proporcami biegnącej. Czytanie wyroku
Chrystusowi uprzywilejowane jest w jednej rodzinie chłopskiej ze wsi Bugaja.
W Wielką Sobotę wieczorem późnym odbywa się procesya rezurekcyjna
z Kościółka Grobu Chrystusa do Klasztoru. Piękny to widok przy świetle po=
chodni licznego duchowieństwa, przy muzyce towarzyszącej milicyi odpustowej
i przy radosnych śpiewach Alleluja!

(str. 43): Grochowski Stanisław: Hymny o męce Pańskiej do obrzędów Kalwaryi Zebrzydowskiej i do tamecznego nabożeństwa ~~[illegible]~~ należące, przekładania Ks. Stanisława Grochowskiego. Kraków, w drukarni Szymona Kempiniego 1611. 4º K. 12 ded. Mikoł. Zebrzydowskiemu. Jest tu 12 hymnów tłomaczonych z łacińskiego, z których połowa już poprzednio w Hierozolimskiej Processyi (Kraków, u Łazarza 1607. 4º) była drukowaną. – 2a ed. Hymnów o męce Pańskiej. Kraków u Skalskiego 1611. 4º K. 13.

(str. 45) Do bibliografii Kalwaryi:
Historya Kalwaryi Zebrzydowskiej. Wadowice, drukiem spadkobierców J. Pokornego 1864. 8º str. 29 (Wyciąg z Łepkowskiego).
– toż po niemiecku.
Przyjaciel ludu w Lesznie T. VIII str. 297 – T. XI str. 70.
Starożytna Polska Balińskiego T. II. str. 237.
Przyjaciel domowy. Lwów 1855 str. 226. 235. 242.
Rozmaitości lwowskie 1857 str. 340.
Czas. Nº 259 z r. 1851 – Nº 187 z r. 1852 – Nr 154 i 198 z r. 1853.
– Nr 174 z r. 1878 (Wycieczka do Kalwaryi Zebrzydowskiej)
Dodatek do Czasu 1859 Tom XV str. 389–390 (Odpusty Kalwaryjskie)
Baręcz:
Szematyzm zakonny z r. 1871.

(str. 50) Archeologia Kalwaryi:
Przed frontem Kościoła 10 posągów kamiennych, z tych 2 środkowe przedstawiają Zbawiciela i N. Pannę – inne Św. Zakonników i Zakonnic reguły S. Franciszka.
Kościół wewnątrz wymalowany od 1851–1853 przez Krakowskiego malarza Józefa Niedźwiedzkiego za rządów Kustosza Laetus Moska, na który to cel dał 8000 złr. Franciszek Staszkiewicz proboszcz Lanckoroński. Wystawiono wtedy Wielki ołtarz i S. Józefa. Na sklepieniu przedstawiają malowidła szczegóły tajemnic żywota N. P. Maryi.
Nad świątynią dach gontowy
Nowe obrazy S. Jana Kapistrana i S. Dydaka (na miejsce dawnych lichych) oraz Matki Boskiej Bolesnej i S. Anny wymalował Jan Łęczyński (ur. w Kalwaryi 1826 z ojca Stefana piekarza tamtejszego, uczeń szkoły technicznej Krakow. uczeń szkoły technicznej Krak. osiadł w Kalwaryi gdzie się ożenił, malował obrazy do Kościołów

w Szląsku pruskiem, w Poznańskiem, Sandeckiem).
(str. 54) W celi w której r. 1817 cesarz Franciszek I z żoną Karoliną bawił podczas bytności w Kalwaryi, jest napis: Franciscus Austriae Caesar et Galiciae | Rex Francisci Patriarchae Sacros Lares, | Capellasque non nullas personaliter visitans | Celebriores fecit Sexto Nonas Julii anno | Chronostice signato. |
(str. 59) Obok Śmiertelnego tańca wisi duży obraz zniszczony nieco przedstawiający stojącego Chrystusa i N. Pannę, przed nimi klęczy z złożonemi rękami Mikołaj Zebrzydowski w podeszłym wieku w habicie bernardyńskim z paskiem S. Franciszka.
(str. 60) O zamordowaniu dziecka Stefana Studzieńskiego przez Żydów r. 1753, pisze Kuryer polski 1753 N° 874. Instygował w tej sprawie Konsystorz Kijowski.
(str. 69) Kajetan Sapieha wojewodzic nowotarski, marszałek województwa połockiego, zginął r. 1771 pod Lanckoroną.
(str. 73) Kościółek Grobu Matki Boskiej, na balustradzie 12 posągi polichromatycznie pokostowane 12 Apostołów. W grobach pochowani tutaj: x. Gaudenty Thynel przez 40 lat kustosz Kalwaryi + 10 Pazdz. 1833 mając 73 lat; x. Franciszek Xaw. Staszkiewicz proboszcz lanckoroński, dobrodziej klasztoru + 1851; x. Letus Mosler prowincyał + 1863.
(str. 78) Kaplica (Kościółek) Ukrzyżowania, r. 1859 zgorzała d. 17 Maja od uderzenia pioruna, spłonęła wieża, dach miedziany zniszczony, tylko pozostały całe 4 obrazy Franc. Leszczyckiego (których 4 kartony przedstawiające sceny z życia S. Kunegundy znaleziono w Ługdunie 1884). Przy tej kaplicy żył przez 56 lat x. Laurenty Wyrozyński bernardyn + 5 Marca 1872 mając lat 88 odznaczający się przykładnemi cnotami mianowicie r. 1846 na misyi w Żdżarzu po rzezi chłopskiej w tarnowskiem.
(str. 86) Ostatnim dziedzicem Kalwaryi był Kazmierz x. Czartoryski (brat Józefa) + 1828, który r. 1789 dostał pomieszania zmysłów. Zostając pod kuratelą wyjechał za granicę, pod dozorem przydanego p. Podlewskiego z Wołynia i z Kamerdynerów. Po powrocie 12 letnim za granicą pobycie w Anglii i Francyi wrócił r. 1801. Majątek jego zadłużony sprzedano za zezwoleniem rady familijnej. Zbioradał on Kalwaryę, Brody (które nabył Wojciech Brandys), Marcy Porębę, Strzemieńce Wysoką (które kupił Gorczyński). Płaszów i Kujawy (w krakowskiem), Kokurów i Popowe (w powiecie krzemienieckiem), Kamienicę Szarą (w Krakowie) sprzedana r. 1798.
(str. 97) Kazanie miane przez x. Marka Karmelitę w kościele Bernardynów na Kalwaryi w dzień S. Karola (4 Listopada 1769) druk. w Bibliotece Karnodzkiej: Księga 1882. IX. – i w Tygodniku Katolickim 1871 N° 40, str. 688.

Komorowski starosta oświęcimski – Drogi Kalwaryjskie rozmierzył Szczęsny Żebrowski geometra r. 1604 – r. 1609 poświęcił kościół Piotr Tylicki bisk. Krak. i Bernardynom oddał. – Syn Zebrzydowskiego Jan miecznik Koronny (który za młodu 1604–1608 zwiedził ~~[illegible]~~ Węgry, Włochy, Neapol, Hiszpanię, Francyję) wybudował Grób N. Panny i Gradusy + 6 Septembr. 1642 pochowany w Kalwaryi. Michał Zebrzydowski wojewoda i starosta Krak. wystawił Kaplicę przy Kościele dla cudownego obrazu N. Panny + 19 April. 1667 mając 54 lat pochowany na Kalwaryi. „Obrazy 4 na górze Kalwaryi w Kaplicy „Ukrzyżowania P. wielkim kosztem wystawił, które „jeden kapłan zakonu naszego de observantia O. Fran- „ciszek Leżycki, biegły w sztuce malarskiej, i rów- „nego nietylko w Polszcze ale i w dalszych prowin- „cyach nie mając, tenże i na Kustodyą Krakowską „do Kościoła S. Bernardyna na Stradom 3 obrazy „wielkie do Ołtarzów wystawił, tandem w Grodnie „w roku przeszłym 1668 umarł." (str. 136) – Córka Michała Zebrzydowskiego Anna Czartoryska + 1667 Franciszek Zebrzydowski Kasztelan lubelski + 1653 = str. 425–435 „O obrazie cudownym N. P. Krwawo płaczącej na Kalwaryey łaskami boskiemi ozdobionym." (Obraz ten będąc w posiadaniu Stanisława Paszkowskiego dziedzica Kopytówki, płakał – przeniesiony później do Kalwaryi do nowej Kaplicy.)

Kalwarya albo Nowe Jeruzalem na
polach Zebrzydowskich zasadzone
a przez Ojca Franciszka Dzielowskiego,
Zakonu Franciszka Sw. Minorum de obser-
vantia, Kustosza: Krakowskiego, krótko
z fundamentu swego wywiedziona. W Ka-
zimierzu przy Krakowie, W druk: Balcera
Smieszkowica J. K. M. Typ. R. P. 1669. 8vo
Kart 7 str. 445 i 3. z 49 rycinami na miedzi sztych
pomiędzy kłokmi na str. 406 jest Cudowny obraz
Bogarodzicy na Czmyntarzu - i str. 412
Statua Bogarodzicy w kościele w wielkim
ołtarzu. - ded. Janowi Opalińskiemu cześni-
kowi koronnemu i jego żonie Helenie
na Zebrzydowicach... x. Fr. Działowski:
str. 80-148 Traktat o Kalwaryi (historya) dalej:
"Medytacye" albo Rozmyslania Dróg Pans-
kich." - Na górze Żar czyli Żarek był zamek
Katarzyny Włodkowej r. 1433 przez Jakuba Dem-
bińskiego wojewodę sandom. starostę krak. zniesiony
Fundamenta pierwsze pod Kaplicę Ukrzyżowania
założył d. 11 Octobr. 1600 Mikołaj Zebrzydowski
wojew. krak., r. 1602 sprowadził Bernardynów,
r. 1603 zaczął stawiać kościół klasztorny. Komorow-
ski Kasztelan sandecki zrobił najazd zbrojny o
grunt Kalwaryjski; toż samo r. 1612 syn jego Mikołaj

71

Kalwarya zebrzydowska miasteczko r. 1857 miała 859 mieszkańców dziedzic Wojciech Brandys 197 morgów do tego wieś Bugaj w. 349 ludności, 602 morgów (między temi 311 morgów lasu); Brody z Solcami 1154 ludności ~~de~~ 1620 morgów ~~mgow~~ (między temi 360 morgów lasu)

Zebrzydowice wieś (Bonifratrów) 913 ludności, 1889 morgów między temi 393 morgów lasu

Barwałd średni w. Wojc. Brandysa 864 mieszk. 1490 morgów (między temi 335 morgów lasu (Barwałd górny należy Władysława Siemońskiego a Barwałd dolny do Wiktoryi Stawińskiej)

Lanckorona miasto (Maurycego ks. Montleart) 1458 ludności, 1958 morgów ~~lasu~~ (między temi 365 morgów lasu) – Lesnica wieś tegoż 223 ludności, 437 morgów (między temi 58 morgów lasu); Stronie wieś tegoż 520 mieszkańców, 755 morgów (między temi 39 morgów lasu)

Stryszów wieś Juliana Gorczyńskiego 1319 mieszkańców, 2489 morgów (między temi 630 morgów lasu)

Do parafii w Zebrzydowicach należą: Zebrzydowice 1368 dusz, Brody 1851 dusz, Bugaj 453 dusz, Kalwarya 912 dusz, Stanisław dolny 892 dusz

Do Brandysa należą też Przytkowice, Zebiedr, Paszkówka, Wielkiedrogi z Trzebol, Sosnowice, Jaśkowice, Bęczyn, Brzozówka – także Marcyporęba, Brzeźnica i Paszkówka, Kopytówka, Owsianka i Nowedwory, Stanisław górny, część Przeciszowa

Villae Radvanitarum: Leńcze górne i dolne, Podolany, Zarzyce mała i wielkie – Krzecin, Trzemieśnia, Zelczyna, Gołuchowice, Grabie, Ochodza, Polanka Hallerów, Rzozowice, Borek szlachecki

W Kalwarji przy Klasztornego Kościoła jest 42 Kaplic z tych 5 Konsekrowanych: Crucifixionis consecr. r. 1601, Sepulchri Domini r. 1642, Sepulchri Mariae r. 1642, Tertii Lapsus r. 1823, Ascensionis Domini r. 1827

Oryginały: Ecclesia Sepulchri Domini – Sepulchri B. Mariae V.

1599 die Mercurii 15 Septembris, in Cracovia — Georgius tit. S. Sixti S. R. E. presbiter cardinalis Radziwil dux Olicae et Nieswiez, perpetuus administrator episcopatus cracov. confirmat inscriptionem a) bonorum pro Hospitali et praepositura illius in ecclesia parochiali Zebrzidoviensi dioecesis Crac. de novo erigendi per magn. Nicolaum Zebrzydowski supr. regn. Pol. marschalcum factam; b) Dislimitationem per scopulos villae Zebrzydowice polonico idiomate per ill. Nicolaum Zebrzydowski conscriptam (idąc ku południowi nad stawem Matowg jest 16ty kopiec, dalej brzegiem rzeki która płynie od Żarku — wszystkich kopców opisanych granicznych jest 44) — atque bona eidem hospitali et praepositurae inscripta libertati ecclesiasticae adscribit, reservando jus patronatus Nicolao Zebrzydowski ejusque successoribus — statuimus insuper ut praepositus ejusdem hospitalis ad ecclesiam et hospitale resideat, ipsam sartam tectam conservet, 2 vicarios continue foveat singulis annuatim 30 flor. pol. salariando et victum quotidie suppeditando, ac per unum ex eis alternatim cum 2 clericis seu cantoribus, horas seu officium per rectorem autem scholae litanias de B. V. Maria in ecclesia decantari faciat, missam quotidie cum collecta pro fundatore expleat, organarium servet „peregrinum quemlibet hospitio suscipiat, ipsi victum „vel saltim in pane et cerevisia si aliter fieri nequeat „per diem unam suppeditet", apparamenta et supellectilia ecclesiastica servari curet et tempore belli ad sacellum domus Zebridorianae in ecclesia cathedrali cracov. transportari faciat. Quod autem hospitale attinet,

Zebrzydowice.

ut praepositus cum decore et munditie habeat egenos et defectuosos et ita tractet ut pro unicuiusque victu et amictu annuatim 50 flp. expendat, juxta ordinationem ab fundatore sibi traditam. Si vero proventus hospitalis aucti fuerint tunc numerus pauperum in hospitali etiam crescere debet. Praepositus debet habere in hospitali pro servitus pauperum 3 servitores et 1 cocum, item pecora et pecudes et supellectilia domestica. Ad quam praeposituram fundatam instituimus venerab. Victorinum Swinarski actu presbiterum, per magn. Nicolaum Zebrzydowski praesentatum. (Oblat. fer. 2a post dom Invocavit 1600 coram judicio terrestri cracov. – in Libr. Inscript. terrestr. crac. Tom 78 pag. 17–35)

a) Inscriptio dotis hospitali et praepositurae in Zebrzydowice erigendo.

1599 feria 5a postridie festi Nativitatis Beatissimae V. Mariae. — Ill. Nicolaus Zebrzydowski de Zebrzydowice Supr. regn. Pol. Marschalcus, gener. cracov. sniatin. capitaneus zelo pietatis et religionis accensus, tum virorum nobilium vel in defectu eorum etiam alterius conditionis modo militiae dimicationi cum hostibus nominis Christi deditorum, et exinde fortuna et viribus exhaustorum et ad membrorum mutilationem deductorum potissimum ex Societate Militum tituli S. Michaelis Archangeli noviter constituta seligendorum, in defectu vero horum omnium aliorum virorum cujuscunque conditionis et vocationis existant undecunque adductorum, qui sint valetudinarii, qui de se providere non valeant dum catholicam romanam ecclesiam profiteantur ac de suis moribus et anteacta vita honesta testimonium produxerint conditioni consultum iri volens, Xenodochium seu Hospitale pro conservandis et alendis in illo 12 viris modo praemisso circumscriptis in villa sua Zebrzydowice district. cracov. fundat, cui hospitali adjungit praeposituram in ecclesia parochiali Zebrzydowice, qui praepositus erit dispensator proventuum xenodochii. Praepositus debet esse genere nobilis, presbyter S. Romanae Ecclesiae; praesentare debent praepositum successores cum consilio Rectoris Domus Professae Soc. Jes. et Seniorum Fraternitatis Misericordiae Cracoviae. Pro dotatione hospitalis destinat (dat) annuatim 1000 flps. proventus

coram officio castr. crac.

ex qua summa 600 flp. pro pauperibus, 100 flp. pro chirurgo servando, 300 flp. pro praeposito et duobus vicariis quotidie ibidem Officium B. Mariae V. decantantibus cedere debent. Eapropter Xenodochio et Praepositurae huic donat villam Zebrzydowice cum praedio, curia, 10 Kmetonibus et 11 hortulanis, item sortes suas in villa Gornie Lencze in ducatu zator. districtu Osviecimen cum pecoribus, apisteriis, humuletis. Quoniam proventus ex villa Zebrzydowice tantum 700 fl. efficit, obligat se et successores suos fundator solvere residua 400 flp. ex bonis Brody in duabus ratis annuatim. Specialem ordinationem pro Hospitali fundator in Actis Spiritualibus Consistorii Cracov. reposuit. (Libr. inscript. castrens. cracov. Anni 1599 Tom. 166 p. 211–220 № 119.) F

F etiam in Libr. inscr. terrestr. Crac. Tom 78 pag. 17)

1600 fer. 3a ipso die Conversionis S. Pauli Ap. – Nicolaus Zebrzydowski etc. hospitali in villa Zebrzydowice nuper per se erecto (cujus praepositus Victorinus Surinarski presbyter non ita pridem praesentatus) 132 flp. censum annui pro summa 2200 flp. inscribit super oppido Lanzanow distr. vislic. (Libr. inscript. castr. crac. A. 1599. Tom. 166 p. 739–743 № 374)

1611 fer. 5a post domin. Judica – Nicolaus Zebrzydowski palat. et capit. general. cracov. sniatin. postquam xenodochium in villa Zebrzydowice anno 1599 fundasset, quia Praepositus Ecclesiae et Xenodochii in Zebrzydowice ob alia munia non valet administrationi ejusdem xenodochii intendere et curam pauperorum ibidem gerere, atque ideo vigore Comissionis loci Ordinarii episcopi cracov. abdicavit se se de praepositura ecclesiae et xenodochii

Zebrzydowiensis: ideo idem fundator fundat pro eodem Hospitali Conventum Beati Joannis Dei curamque ejusdem Hospitalis tradit religioso fratri Melchiori Bonaventurae priori Conventus et Hospitalis B. Joannis Dei totique conventui, cui Xenodochio et fratribus Hospitalis praedicti Ordinis B. Joannis Dei qui juxta institutum Regulae suae in eodem Xenodochio degere et pauperum curam gerere debent, donat bona haereditaria in priori fundatione expressa videlicet villam Zebrzydowice, cum censu reemptionali annuo 400 flp. ex bonis Brody in priore fundatione expresso; item cum censu reemptionali annuo 132 flp. (pro summa 2200 flp super bonis Leczanow locata coram Actis castr. cracov. Anno 1600) priori fundationi etiam addicto. (Lib. inscript. castr. cracov. A. 1611 Tom. 191 pag. 2036–2044 N.º 1284)

1611 fer. 5a post domin. Judica. – Nicolaus Zebrzydowski crac. palatinus et generalis capit. cracov. sniatin. recognovit, quod jam prius de data Cracoviae Calendis Decembris 1602 literis fundationis et de data Cracoviae in aula episcopali d. 13 Martii 1611 literis dotationis et erectionis ecclesiae tit. S. Crucis ad normam sacellorum Montis Calvariae ac Capellae Sepulchri Domini aliorumque Capellarum nec non monasterii cum ecclesia pro fratribus Ord. Minor. de observantia in memoriam Passionis Jesu Christi secundum dimensionem stationum in fundo suo Zebrzydowiensi exstructarum et exstruendarum montem olim Zarek nuncupatum cum sua sylva nec non alia bona et areas assignavit; nunc approbat et ratificat hanc fundationem praecavendo ut omnibus devotis liber ac tutus sit viis sic dimensis transitus, universas eorundem sacellorum ac totius viae areas et campos scopulis 33 minoribus et 5 majoribus ad similitudinem Coronae Salvatoris

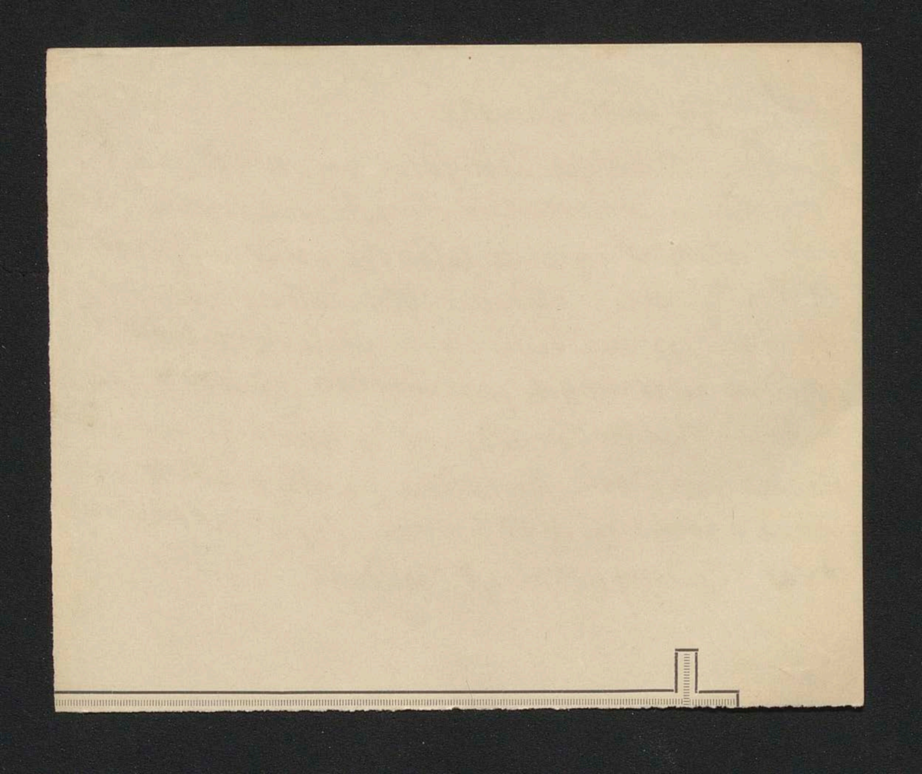
Kalwaria Zebrzydowska.

nostri comprehensimus et in speciali instrumento descrip=
simus ultra limites prioris fundationis inter quos me=
moria Montis Calvariae continetur 150 minoribus scopu=
lis ad similitudinem Coronae Beatissimae Mariae V.
circumscriptis — pro reparatione et conservatione eccle=
siae et capellarum, pro complanatione viarum, pro
necessitatibus ad cultum divinum videlicet pro vino
ad missas et farina ad hostias, oleo pro lampadibus et
candelis, juxta ordinationem. Nunc approbamus hanc
fundationem in suo ambitu juxta utraque duo
privilegia, et juxta continentiam inter scopulos
150 minoribus item 33 minores et 5 majores distincto
(Lib. inscript. castr. crac. A. 1611 Tom 191 pag. 2045–2052 No. 1285)

75

Kalwarya Zebrzydowska

Pomiędzy Mikołajem Zebrzydowskim wojewodą krak. a Mikołajem Komorowskim starostą oświęcimskim z powodu zatargów o granice lasów Barwałdzkich przyszło do otwartej walki. Zaledwie r. 1604 udało się zręcznemu Jezuicie Kasprowi Sawickiemu udało się rozbroić i pogodzić zwaśnionych przeciwników (Wielewicki Dyaryusz) – Klasztor Bernardynów w Kalwaryi zaczął stawiać Jan Maria Bernardoni jezuita architekt rodem z Como w Lombardyi (+ 20 Novembr. 1605 w Krakowie mając 64 lat). Budowy dokończył Baudarth.

Kalwarya Zebrzydowska (w wadowick.) R. 1633 d. 23. 24. i 25 marca t. j. w Wielką środę, Czwartek i Piątek Albrecht Stanisław Radziwiłł Kanclerz w. x. lit. obchodził drogi męki pańskiej z żoną; było tam natenczas do 4000 ludu, miał nawet przybyć Król Władysław IV lecz nie był. (Pamiętniki Radziwiłła I. 154)

76

77

Kalwarya Zebrzydowska (w wadow.) r. 1647 odwie-
dzał ją w wrześniu Albrecht Stanisław Radziwił Kanc.
w. litew.

Pogrzeb Maryi P. odbywa się 13 sierpnia po południu.

Zbiór modlitw i pieśni dla wygody ludowi pobożnemu na Kalwaryą
Zebrzydowską pielgrzymkę odprawującemu. Bochnia 1848.

Łepkowski Józef: Kalwarya Zebrzydowska i jéj okolice pod wzglę-
dem dziejowym i archeologicznym. Kraków, w wydawnictwie dzieł
katolickich, wytłoczono u Stanisława Gąszkowskiego, 1850. 12º str.
111, z 3 rycin. litogr.

Historya Kalwaryi Zebrzydowskiej. Wadowice druk spadkobierców
J. Pokornego i społki, 1864. 12º str. 29.

Kalwaryi Historia. Cieszyn 1861.

Geschichte des Kalwaryer Berges zu Zebrzydowice od Kalwarya im
Königreiche Galizien. Wadowice, Druck v. J. Pokorny's Erben et Comp. 1864
12º str. 22

(Serwatowski Walery): Modlitwy i obchody Kalwaryjskie przez W...... Kraków
w Wydawnictwie dzieł Katolickich 1851. 12º str. 216.

Podworski Stefan x.: Drogi Kalwaryjskie czyli Książka do nabożeństwa służąca dla wygody pątników Kalwaryą Zebrzydowską zwiedzających. Kraków 1883, druk W. L. Anczyca 8°. str. XV. 446.
(Czartoryski J.) Głos wołającego na puszczy. Kraków 1727 (nabożeństwo)
Mika J. x: Książka Kalwaryjska czyli Uwagi, modlitwy. Bochnia u Pisza 1842.
Summaryusz Męki Pańskiej wedle miejsc świętych Jerozolim. s Kut nad Zebrzydowicami wykonterfetowanych. Kraków druk Andr Piotrkowczyk 1618. 12° 5 ark. (modlitwy i pieśni)
Siedm Koronek błog. Panny dla pielgrzymow Kalwaryey Zebrzydowskiej. Kraków, dr. Szymon. Kempiniego 1613. 12°.
(wydał Postekalski)

78

<u>Kalwaria</u> Wspaniałą kaplicę Grobu P. Maryi wystawił dopiero Michał Zebrzydowski wojewoda krak (+ 12 maja 1667 pochowany u Bernardynow w Kalwaryi) W XV wieku był Jan Zebrzydowski Kasztelan Oświe: cimski który miał syna Floriana Kasztelana lubelskiego i synem zaś Floriana był Mikołaj sławny z Rokoszu. W Kalwaryi pochowana Marianna z Stadnickich Zebrzydowska wojewodzina krak. + 1671 d. 26 listop. u Bernardynow.

Obchod N. P. Mar. zaczyna się d. 13 Augusti od kaplicy domek maryi, niosą po południu lub wieczór przy pochodniach P. Ma: ryję w trumnie panienki ze szląska do Grobu.
d. 15 z rana summa u Grobu N. P. Maryi po summie niosą stojącą matkę boską do Kościoła. Msza na ganku w Klasztorze. Podczas summy przy grobie pokazuje się na niebie gwiazda przed południem.

Kalwaryja Zebrzydowska. Po swej żonie Zebrzydowskiej która była ostatnim potomkiem oddziedziczył te dobra Jan Karol Czartoryski podkomorzy krak. starosta lanckoroński, bocheński, wielicki około 1670 — Kościół i obszerny klasztor zbudowany w stylu rzymskiej architektury leży na pochyłości gór, za nim las świerkowy. Miasteczko składa się prawie z samych karczem. 79

R. 1828 posiadał Kazimierz Xże Czartoryski który przez sprzedaż lasów dzierżawcy Brandysowi dobra te zmarnował bawiąc za granicą.

Kalwaria budowana 1603 według rysunku architekta Jana Maryi Jezuity przy dozorze Pawła Baudarth z Belgii — Brościusz ją rozmierzał — a Prószowski widok rysował który sztychowany w Rzymie — inny przez Berszheimera. — inny w dziele Bruina

Reactio seraphicae gratitudinis piissimorum fundatorum Calvariensium correspondens actioni Zebrzydowsciorum familiae opposita per Casimir. Narmąc S. Theol. Lect. Ord. Minor. S. Francisci regularis observantiae. Vilnae typis Universitatis 1710. fol. K. 6. (pochwała przez Kalwaryi i Zebrzydowskich rodziny — oraz thezy teologiczne — dedykowane Bernardynowi Zebrzydowskiemu prowincyałowi bernardynów i gwardianowi klasztoru Krakowskiego † 1713)

Nieoszacowany boskiego upodobania klejnot niepokalanie poczęta Marya z królewskiej Konchy Anny św. w Zebrzydowskich górach d. 8 września wydany, wprowadzeniem bractwa jej nabożnym jubileром w r. 1755 do konserwacyi oddany. Kraków w druk. Michała Dyaszewskiego. 8°.

ded. Adamowi Gołuchowskiemu podstolemu Kijow. Konwentu Kalwaryjskiego syndykowi ... x. J. Połamieński gwardyan. Kalwar. (nabożeństwo dla bractwa)

|: Adam Gołuchowski podstoli kijow. urodzony z córki s.p. Ferdynanda Maneja Sztolca generała austr. (który erygował kaplicę niepokal. pocz. N. Maryi w Kalwaryi do niej Adam Gołuchowski dobudował zakrystię z ciosu i bractwo powyższe zaprowadził) z Katarzyny Łępiawskiej zostawił synów: Wiktora, Alexandra, Floryana Gołuchowskich :|

Nabożeństwo do cudownej Matki Boskiej w kaplicy na górze Kalwaryjskiej zebrał X. E. F. Wadowice, druk J. Pokornego wdowy 1853. 12°. str. 36.

80

Kalwaria Zebrzydowska r. 1825 był dziedzicem
Kazmierz Czartoryski w Krakowie (+ ~~...~~ 1828 ~~182.~~ tamże)
a dzierżawcą Wojciech Brandys za 20000 złp.
Kalwarię ~~...~~ oddziedziczył po swej żonie Annie Zebrzydowskiej (córce Michała) Jan Karol
Czartoryski podkomorzy krakowski starosta krzemieniecki lanckoroński
+1680 po nim trzymał syn jego Józef chorąży litewski +1750, po nim
Stanisław łowczy koronny syn jego +1765 po nim syn Kazmierz Czarto
ryski +1828 d. 2 septembr. urodz. 1758 od którego sukcessorów Brandys
te dobra nabył.
Jan Karol Czartoryski zaczął budować kaplicę N. P. Maryi
bolesnej którą dokończył Józef Czartoryski chorąży lit. Któ:
ry wystawił kaplicę S. Maryi Magdaleny i Eremitorium. Tenże
Józef słynny z pobożności porobił dużo legatów pobożnych,
kościół w Zrytkowicach wystawił i srebrną lampę do kościoła
Grobu Chrystusowego w Jerozolimie darował. Pobożny lubił kontem:
placyje i wydał dzieło: Głos wołającego na puszczy.

Kalwarya Zebrzydowska. Tablica położona (r. 1869) w kurytarzu dolnym klasztoru głosi, iż Mikołaj Zebrzydowski r. 1600 d. 4 Octobris w dzień S. Franciszka założył fundamenta Kaplicy Ukrzyżowania, która po skończeniu budowy r. 1601 d. 4 Octobr. przez Klaudyusza Rangoni biskupa regineńskiego nuncyusza w przytomności Bernarda Maciejowskiego bisk. krak. i innych dygnitarzy poświęconą została.

81

82

Kalwarya.

(Werki pod Wilnem): Nizyński Melchior: Przewodnik do Gory Kalwaryi w Werkach pod Wilnem fundowanej od Jerzego Białozora biskupa wileń. Wilno 1650. 16o z rycinami. (Załuski: Conspectus 386 nr)

(Gorzdy na Żmudzi): Barnowski Nicolaus (Samogita): Novae Hierusalem Fax nova ingentem Christi gratiarum thesaurum in Samogitia per M. Georgium Tyszkiewicz Gordianis in montibus nuper absconditum peregrinis revelans, coram invisente Calvariam Casimiro Leone Sapieha marschalco curiae M. D. L. accensa. Vilnae (s.a.) fol. (Jocher)

(Pasławska pod Przemyslem:) Nabożenstwo do Nowej Jerozolimy czyli Kalwaryi Pasławskiej na Rusi pod Przemyslem. Lwow, 1671. 16o i r. 1736. (wydał franciszkan)

(Weiherow - Veiheropolis - Nowe miasto w chełmińsk.): Benszheimer

(w Górze pod Warszawą:) (Wierzbowski Stephanus episc. posnan.) Vinea Christi vel Jura et privilegia Calvariae seu Hierosolymitanae in oppido Gora prope Varsaviam a. 1678 fundatae. Varsaviae 1680. fol. (excudebat Carolus Schreiber) 65 ark.

— Frankowicz Andrzej Jan: Jeruzalem nowe we wsi z dawna nazwanej Gora objawione w r. 1667, z Kaplicami Męki Pańskiej wierszem opisane. Warszawa 1670. 8o. str. 180 (oprawne zwykle przy Adrychomiusz Chryst. Jeruzalem jakie było. Warszawa 1691. 8o.)

83

MONS
CALVARIAE

O
Paulus V. Pont. Max
locum hunc Benedictione sua prosequi
et Indulgentijs ditare dignatus est.

S. Michael Defen. nos

Dextera Domini
fecit virtutem.
Nicolaus a Zebrzi=
dovice Palatinus
et Generalis Craco=
viensis Sniathinen. et
Capitaneus erexit
fundavit
Anno Chri MDC.

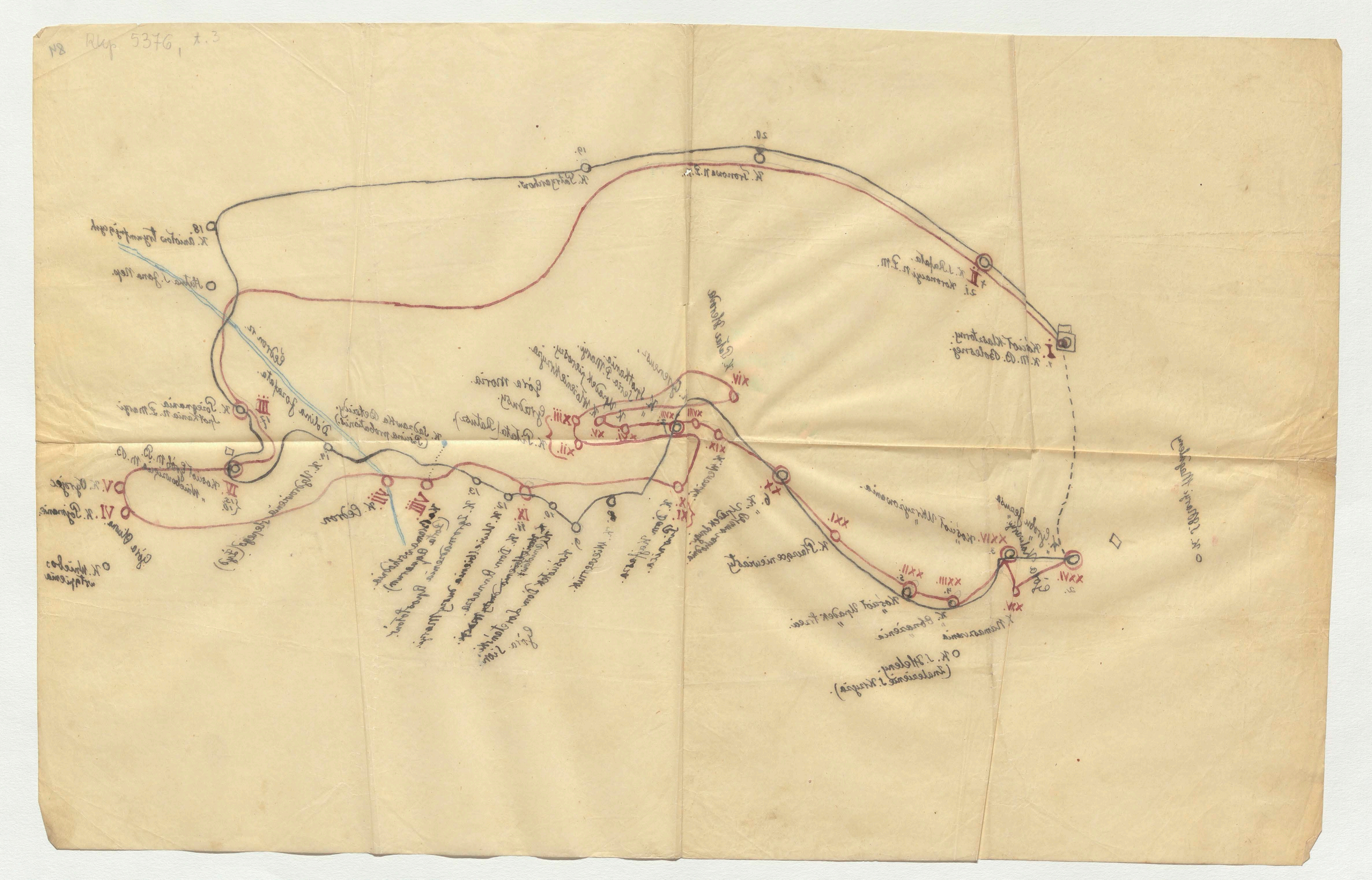
Inuenimus eam in
Campis Siluae.
Psalm. 131.

Landscorona
Heremitorium V fra-
trum Polonorum.
S. Mar. Magdal.
Gl. Aua Aria
Sepulcrum Domini
Domus B. Mariae
Palatium Caiphae
Porta
Dolorosa
Palatium Herodis
Via Crucis
Coenaculum
Domus Annae
Palatium Pilati
Monast. ff. minor. de obs. sum. rest. S. Mar. Angel.
Capella S. Raphaelis Archang.
Via captiuitatis
Via
Via B. M. Virginis
Piscina probatica
CHS mergitur in Cedrone
Ecclesia S. Michaelis Zaberzidur.
Hospital.
ad Sepulc. B. Virgi.
Sepulc. B. Mariae
Hortus oliuet
Loc. Captionis
Occidens
Oriens

Montis Calvariæ in Polonia,
ad similitudinem eius qui in Palæstina est, Typus.

45.

20.
K. Tronowa N. P. M.
19.
K. Patryarchów.
18.
K. Aniołów tryumfujących
Statua S. Jana Nep.
II. K. S. Rafała.
21. Koronacyi N. P. M.
I. Kościół Klasztorny.
1. K. M. B. Bolesnej.
K. S. Maryi Magdaleny
K. Pałac Heroda
XIV.
K. Cyreneusz.
K. Spotkania.
" Serca P. Maryi.
" K. Upadek pierwszy.
K. Włożenie Krzyża.
Góra Moria.
Gradusy.
XVIII.
XVII.
7.
XVI.
XV.
XIII.
XII.
K. Piłata (Ratusz).
K. Sadzawka Betsaidy.
(Piscina probaticis.)
Dolina Jozafata.
Cedron rz.
III.
17.
K. Pożegnania
Spotkania N. P. Maryi
XIX.
K. Weroniki.
XX.
6. K. Upadek drugi.
" Brama zachodnia.
X.
XI.
K. Dom Kajfasza.
Piwnica.
8.
K. Wieczernik.
9.
Kościółek Dom Loretański.
Góra Sion.
10.
K. Rozstania się Apostołów.
IX.
11.
K. Dom Annasza.
12.
K. Uwielbienia duszy Maryi.
13.
K. Zgromadzenia Apostołów.
VIII.
K. Brama wschodnia.
(Porta Aquarum).
VII.
K. Cedron
14.
K. Uzdrowienia ślepego (Żyd)
IV. Kościół Grób M. B.
" Wniebowzięcia M. B.
15.
16.
V. K. Ogrojec
VI. K. Pojmania.
Góra Oliwna.
K. Wniebowstąpienia
K. Grobu Jezusa
" Kalwaryi."
Góra Kalwarya
XXVI.
2.
XXV.
K. Namaszczenia
XXIV. Kościół Ukrzyżowania.
3.
XXIII.
4.
K. Obnażenia
XXII.
5.
Kościół Upadek trzeci.
XXI.
K. Płaczące niewiasty
K. S. Heleny.
(Znalezienie S. Krzyża).

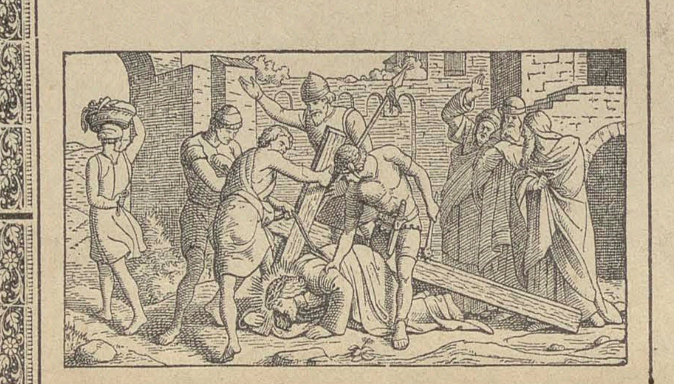

KALWARYA ZEBRZYDOWSKA.

Kościoły i kaplicy przedstawiające krzyżową drogę.

1. Klasztor.
2. Kapl. św. Rafaela.
3. Kapl. rozłączenia.
4. Kościoł n. P. M.
5. Kapl. ogrodu Getsmańskiego.
6. Kapl. pojmania.
7. Potok Cedron.
8. Brama wodna.
9. Dom Anny.
10. Dom Kaifasza.
11. Więzienie.
12. Kościoł sądu.
13. Schody przed domem sądnem.
14. Pałac Herodesa.
15. Włożenie krzyża.
16. Pierwszy upadek.
17. Spotkanie z P. M.
18. Szymon Cyren.
19. Weronika.
20. Brama zachodnia.
21. Płaczący niewiaste.
22. Trzeci upadek.
23. Jaskinia złożenia szat.
24. Ukrzyżowanie.
25. Miejsce pomazania.
26. Grób.

Kościoły i kaplicy przedstawiający tajemnicy najśw. P. M.

Tajemnicy z J. Chr.

1. Kapl. P. M. bol.
2. Grób P. J. Chr.
3. Kościoł ukrzyżowania
4. Kapl. obnażenia.
5. Kapl. trzec. upadku.
6. Brama zachodnia.
7. Kapl. Serca P. M.
8. Ostatnia Wieczerza.

Tajemnicy odpoczynku.

9. Dom loretańskie.
10. Kapl. aniołów, które się zjawili w białych szatach.
11. Kapl. duszy P. M.
12. Kapl. zgrom. apost.
13. Brama wschodnia.
14. Uzdrowienie ślepego.
15. Kośc. Boż. Grobu.

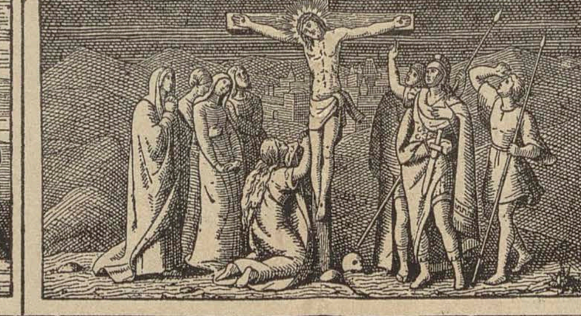
Tajemnicy na niebowz.

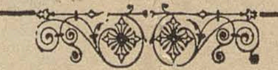
16. Kośc. Niebowzięcia.
17. Kap. spotk. J. Chr.
18. Kap. anioł. zwycięz.
19. Kap. wesoł. patryar.
20. Kap. postaw. tronu.
21. Kap. koronowania.
22. Kap. cudowna.

Miejsca specialne.

Zamek książęcy.
Wila zamku Landskoron.
Kap. znalez. krzyża od św. Heleny.
Kap. św. Magdaleny.
Kap. niepokal. poczęcie.
Kap. św. Antoniego.
Ryzydencya p. gr. P. J.
Ryzydencya p. gr. P. M.
Kap. św. Anny.

Nakładem i drukiem Franciszka Orła we Frydku.

86

Kalwarya Zebrzydowska „Hymny o Męce Pańskiey, do obrzędow Kalwariey Zebrzydowskiey, i do tamecznego nabożeństwa, należące: przekładania Księdza Stanisława Grochowskiego, Kruszwickiego Kustosza: W Roku Pańskim 1611. W Krakowie, Bazyli Skalski drukował." 4to 16x26 cm. 13. (Jest tu [zamiast] 13 hymnów i dedykacya wierszem Mikołajowi Zebrzydowskiemu Wojewodzie i Generałowi Krak. – Z tych hymnów jest 6 przedruk. z Hierozlim. Procesyi, reszta nowy przekład. – Nieprzedrukowano w Turowskim) Tyle wtedy (1611) było stacyi 1) Wieczernik 2) Anioły. 3) Ogrojec. 4) Pojmanie. 5) Cedron 6) Sąd u Annasza. 7) Sąd u Kajfasza. 8) Więzienie u Kajfasza. 9) Poranny sąd u Kajfasza. 10) Sąd u Piłata. 11) u Heroda. 12) Biczowanie ołtarz

13) Koronacyja, ołtarz. 14) u Piłata dekret, ołtarz. 15) Droga z krzyżem do Kalwaryi. 16) Ukrzyżowanie. 17) Zdjęcie z krzyża. 18) Pomazanie. 19)... Przekład piękny. – 2a edyc: Hymny... W Krakowie w drukarni Symona Kempiniego r. 1611. 4to

Hierozolimska Processia w Kosciele chwalebnego Grobu Pana Jezusowego zwyczayna; przy obchodzeniu Kaplic .... wzięta z ksiąg Hierozolimskiey Peregrynatiey albo Pielgrzymowania J. W. P. Mikołaia Chrysztopha Radziwiła.... przez X. Stanisława Grochowskiego Kustosza Kruszwickiego, z Łacińskiego textu przełożona. W Krakowie w drukarniey Łazarzowey R. P. [skreślone] 1607. 4to str. 95 i 1. (Sign. A–M.) (Prozą i wierszem z drzeworytami. – ded. Marcinowi Szyszkowskiemu biskupowi łuck. wierszem – nieprzedrukowane przez Turowskiego – str. 71 są trzy stare pieśni na

Zmartwychwstanie, poprawione: 1) Chrystus z martwych
powstał. 2) Przez twe święte Zmartwychwstanie. 3) Wesołym nam dzień nastał. — Książka wydana dla Bractwa
Compasiey Zbawiciela.
2ª edyc. Hierozolimska.... przełożona. 4to str. od 167–
243 (Sign. Y–Z. Aa–Zi 4) bez drzeworytów (należy
właściwie do: Księdza St. Grochowskiego Wiersze i insze
pisma co przebrańsze. Kraków w druk. Mikołaja
Loba 1608. 4to. Wydanie to ma u góry na tytule feletę:
: D i niema cyfry stronicy 167.
3ª edyc. Hierozolimska.... przełożona. 4to str. od
167–243 (Sign. Y. Z. Aa – Zi 4) bez drzeworytów (należy właściwie do zbioru Wiersze. W Krakowie w
drukarni Jana Szeligi 1609. 4to Wydanie to ma
u góry na tytule rozetę krzyżową oraz cyfrę
stronicy 167.

Kalwarya Zebrzydowska. Bibliografia:
Kalwarya Zebrzydowska. Opis historyczny przez W. W. (Walerego Wielogłowskiego) Nº 27. 28 (z drzeworytem widok Kościoła i Klasztoru) 29 i Objaśnienie do Opisu Kalwaryi Zebrzydowskiej (przez przełożonego Klasztoru) Nr. 45 w piśmie: Przyjaciel domowy. Pismo zbiorowe dla gospodarzy. Rocznik 1855. Wydawca Jn. Szupnicki. Lwów, druk. Kornela Pillera 1855. 4to (Streszczony opis z dziełka Łepkowskiego. Najlepszy jest jeszcze opis widoku z góry Klasztornej (Nº 29). Kościołów i Kaplic dróg P. Jezusa jest 20 a dróg N. P. Maryi 21. Większe kościołki: Grób Matki Boskiej, Ukrzyżowania, Drugiego Upadku, Piłata, Heroda, Kajfasza, Domek Matki Boskiej. Z obrazów zasługują na uwagę: Maryi Magdaleny, S. Franciszka Seraf. szkoły włoskiej, 4 obrazy de Koryckiego. X. Staszkiewicz prokop. Lanckorońska zapisał na odnowienie Kalwaryi 1000 dukatów i kilkaset talerów (a nie 40000 złr. x. Staszkiewicz jak mylnie podaje Łepkowski). =

=

Kalwarya Zebrzydowska w cyrkule Wadowickim (przez J. Łepkowskiego (z drzeworytem kościoła), str. 26–31 w Kalendarz powszechny na r. 1856 Rok IV. Kraków, nakł. Juliusza Wildta, w druk. Czasu. 4to (opis procesyi dwa dni przed Wniebowzięciem Matki Boskiej i opis uroczystości Kilofe w Wielki Czwartek przed Kaplicą ratusza oraz procesyi w Wielką Sobotę z Grobu Chrystusa do Klasztoru. Miasteczko Kalwarya ma 8 jarmarków dorocznych i targi co środę na mocy przywileju cesarza Franciszka I.

=

Wycieczka po Kraju (Wspomnienia z wrażeń doznanych w podróży odbytej w 1841 r.) I. Widok z zamku Krakowskiego (p. 996) II. Bielany (p. 999). III. Opactwo Tynieckie (p. 805–811 Nr. 21 d. 20 Lipca 1842). IV. Zamek Lanckoroński (p. 811–814 Nº 21 d. 20 Lipca 1842) w piśmie Przegląd naukowy literaturze wiedzy i umnictwu poświęcony Tom III Warszawa 1842 red. Hip. Skimborowicz) – V. Kalwarya Zebrzydowska (pag. 1125–1138. Nr. 28 d. 1 Październ. 1842). VI Zamek Lipowiecki (pag. 1299–1303). VII Zamek Tenczyński (p. 1303–1307) VIII. Klasztor w Czernej (pag. 1307–1309 Nr. 32 d. 10 Listopada 1842) artykuły Cholewińskiego w piśmie: Przegląd naukowy Tom IV. Warszawa 1842 red. Hip. Skimborowicz, 8vo – (Czasop. 191)

88.

Kalwarya Zebrzydowska. Bibliografia: Książka Kalwaryjska. (drugi tytuł:) Uwagi stosowne do pobożnego rozpamiętywania Męki najdroższej Zbawiciela naszego; oraz Tajemnic życia, zaśnięcia i wniebowzięcia Matki jego, w Górach sławnej Kalwaryi Zebrzydowskiey, podług dawnej Książki ułożone... do druku podane R. P. 1791. 8vo (wydał w Krakowie x. Paschalis Serwan bernardyn krak. kosztem Teresy i Franciszka Ochodzkich) kart 7, str. 179. Wymienione tu stacye 1) S. Rafała archan. 2) Pożegnanie (kaplica) pierwsze 3) Grób Matki Boskiej (kościół). 4) Ogrojec. 5) Pojmanie. 6) Cedron (most, kaplica) 7) 8) Brama wschodnia (statua Chrystusa ...) 8) Dom Annasza. 9) Kajfasz (pierwszy) wieczorny. 10) Piwnica (Ratusz) 11) Kajfasz powtórny, poranny 12) Piłat pierwszy stający. 13) Herod Król (Kaplica XVII w.) 14) Piłat wtóry (Dekret) (Kaplica) – Gradusy. 15) włożenie Krzyża. 16) Upadek pierwszy 17) Spotkanie z Matką Najśw. czyli Serce Najśw. Panny. 18) Cyreneusz albo Upadek II. 19) Werońika. 20) Brama zachodnia (nowszemi czasy Upadek II) 21) Niewiasty płaczące. 22) Upadek trzeci (z statuą kamienną). 23) Jaskinia czyli Obnażenie z szat. 24) Ukrzyżowanie (kościół z ciosu murowany pierwotnej fundacyi). 25) Grób Pański (przy tego były w XVII w. a) Zdjęcie z Krzyża. b) Pogrzeb Pański; co wszystko nazywa się Grób dzisiaj. Przy Grobie jest Rezydencya (dla gości), za nią Pustynia Maryi Magdaleny – za Ukrzyżowaniem na dół Pustynia S. Heleny. (nowsze)

Obchody: 1) Wielki piątek. 2) Wniebowstąpienie 3) Poniedziałek świątczny. 4) Wigilia Wniebowzięcia P. Maryi 5) Narodzenie P. Maryi. 6) Wigilia S. Franciszka.

Stacye Dróg (Bolesnych) Matki Boskiej: 1) Kaplica N. Maryi P. Bolesnej (w rogu cmentarza przy Kościele Klasztornym) 2) Grób P. Jezusa (jest) 3) Kościoł Ukrzyżowania (dawniej Kaplica ś. Krzyża) (jest). 4) Jaskinia obnażenia (jest) 5) Upadek trzeci kościół (jest) – 6) Brama zachodnia ~~[illegible]~~ czyli Upadek II (jest) 7) ~~[illegible]~~ pawieńskie (Serce Matki Boskiej) (jest) 8) Wieczernik ~~(jest)~~ 9) Domek Przenajświętszej P. Maryi.

Stacye Dróg Smętnych P. Maryi (zaśnięcia)

1) ~~Zaśnięcie~~ w Domku P. Maryi 2) Zaśnięcie (w domku) 3) Zaśnięcie (pogrzebu) 4) Zaśnięcie 5) Zaśnięcie w Bramie wschodniej. 6) Zaśnięcia 7) Grób Matki Boskiej

Stacye Dróg Radosnych czyli Chwalebne

1) Wniebowzięcia w Grobie Matki Boskiej na Górze 2) Wniebowzięcia 3) Wniebowzięcia 4) Wniebowzięcia 5) Wniebowzięcia 6) Wniebowzięcia w Kaplicy Ś. Rafała 7) Kaplica Wniebowzięcia przy Kościele Klasztornym) (w Kaplicy na Cmentarzu

R. 1673 miasteczko Kalwarya czyli Nowy Zebrzydów liczyła z Brodami 147 dymów i należała do Jana Karola Księcia Czartoryskiego podkomorzego Krakow.

Do parafii Zebrzydowice należą: Zebrzydowice, Brody, Bugaj, Kalwarya, Stanisław dolny

89

Kalwarya Zebrzydowska

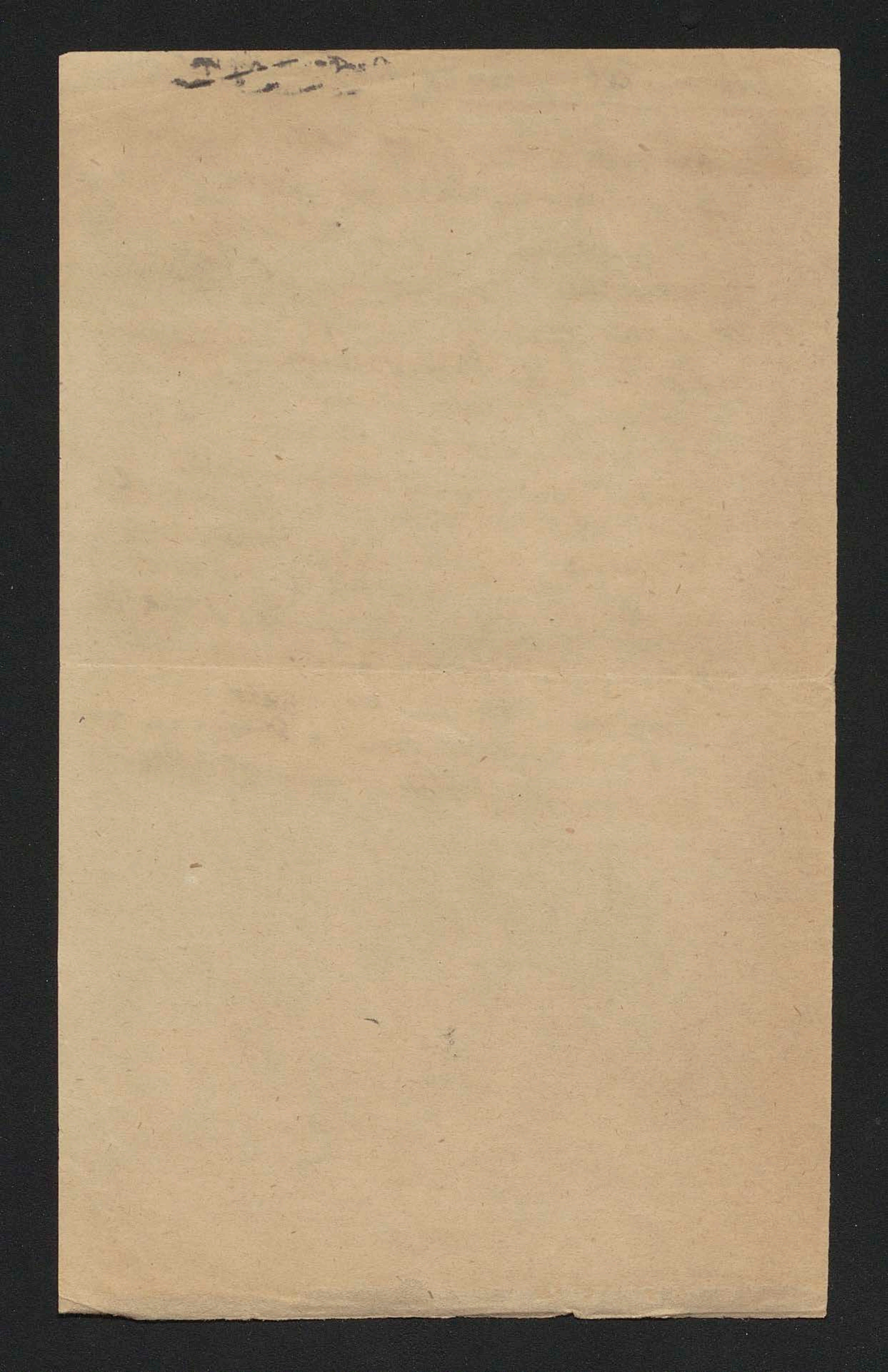
Połaniecki Jan Kapistran: Nieoszacowany bos-
kiego upodobania Klejnot niepokalanie po-
częta Marya z Krolewskiej Konchy Anny ś.
w Zebrzydowskich gorach 8 Września wydany,
wprowadzeniem Bractwa jej nabożnym jubi-
lerom do Konserwacyi oddany. Kraków
w druk. Dyaszowskiego 1755. 8vo str. 165.

" " Ozdoba Korony Polskiej. Kraków dr. seb. Fab. Hebe-
nowskiego 1760. 8o str. 105 i 83 (Prowiant
podróżny) - ded. Stanisławowi i Annie z Rybiń-
skich Czartoryskim Podczaszym Koron.

(autor był 1755 gwardyanem Kalwaryjskim, r. 1760 kapituła:
cyałem i gwardyjanem Kalwar.

Kalwaria Zebrzydowska. (~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~):

Prowiant podróżny drog męki Chrystuso=
wej w trojakiej Tajemnice Matki jego
Przenajświętszej na Gorze Kalwaryey Ze=
brzydowskiej. Kraków w druk. Franc.
Cezarego 1702. 8o. str. 147. 1.
na str. 62 (sztych Obraz P. Maryi z Kopytowki
z wotami – i widokiem Kalwaryi na dole –
od str. 139: Informacya o innych Kaplicach:
Kaplica i Eremitorium S. Heleny (Znalezienie Krzyża)
gdzie mieszka pustelnik – Kaplica Wniebo-
wstąpienia – Kaplica S. Maryi Magdaleny,
na miejscu Zarek i eremitorium i na cześć 6
Pustelników polskich – Sadzawka Bethsaida –
O obrazie cudownie płaczącym ze wsi
Konytowki 1641 d. 3 Maja ~~[illegible]~~ płaczącym
r. 1642 za Konsensem Tomasza Oborskiego Sufra
gana i administratora w Kalwaryi wystawiony

Kalwarya Zebrzydowska. 91

Rożniatowski Abraham: Commemoratio passionis Christi secundum dimensionem locorum Calvariae Zebrzydoviensis. Cracoviae 1634. 4to

Postękalski Maryan: Officyum albo Godzinki Michała Sw. skrócone dla tych którym zabawy insze są przekazą do dłuższej modlitwy, częścią z Brewiarza, częścią z Pisma S. zebrane. Przydane są do tego modlitwy, przestrogi, odpusty Bractwu osobliwie służące. Kraków u Franc. Cezarego 1618. 8o. 5 ark. ded. Annie Lubomirskiej Kasztelance Wojnickiej ... Maryan Postękalski zak. Bern. Definitor w Kalwaryi Zebr. d. 29 Czerwca 1612. – Cezary pisze iż przedrukował to dziełko nieżyjącego Postękalskiego.

Postękalski Maryan (+ około 1612): Viarum redemptionis nostrae propriis Passionis D. N. Jesu Christi stationibus in agro Zebrzydoviensi distinctarum Rememoratio, adjunctis Orationibus et Psalmis. Cracoviae in off. Andreae Petricovii 1611. 12o. str. 322. ded. Nicolao Zebrzydowski 1611.
(2a ed.) Viarum ... Rememoratio. Cracoviae in off. Matthiae Andreoviensis 1620. 12o str. 393 i 6 (rejestru) (w ~~Bibl.~~ Czartor.)

„Kalwarya nowa w Krolestwie polskim na
czci i na chwałę Jezusa Chrystusa a na pobudkę
do miłości jego sercom chrześciańskim przez JW
Pana a Pana JMP. Mikołaja Zebrzydowskiego z
Zebrzydowic wojewodę i generała krakowskiego
sniatynskiego etc. starostę w roku pańskim 1602
postanowiona Jubileuszami, odpustami i roz=
maitymi Klejnoty od Stolice apostolskiej ubo=
gacona: Do ktorej przydany jest Obchód drog
P. Maryey. Opisał Jan Warta, i z dozwoleniem
starszych do druku podał.... W Krakowie u
dziedzicow Jakuba Sybeneychera Roku Pańskiego
1617. 4º. Kart 40. (na odwr. tyt. drzeworyt: Zło=
żenie do grobu P. Jezusa. — dedyk. Mikoł. Zebrzy=
dowskiemu... Jan Warta (między innemi mówi „To
swiadczy nowy herbarz teraz zgotowany przez Ks.
Wargockiego do druku podany." ? — Opis wierszem zaj=
muje 4 kart; mówi że za Bernarda Maciejowskiego biskupa
krakow. nuncyjusz Claudiusz Rangonius swą ręką zakła=
dał Kalwarią — Podzamkiem lanckorońskiem leży wioska
Getsemane przez nią płynie Cedron za nią pod zamkiem
lanckor. góra Oliwna i kościół; nad Zebrzydowicami kaplica
gdzie Chrystus nawiedzał uczniów śpiące — Grób kamienny P. Maryi
ciosany — na górze Synaj: Dwor Annaszów, Wieczernik, Dom Kai=
fasza z piwnicą, Dom P. Maryi murowany, Ratusz na górze Moriah,
Krzyżowa Kaplica (gdzie krzyż robiono), Serdeczna Kaplica gdzie
P. Maria zemdlała, pałac Heroda, Brama jerozolimska, Kaplica
Krzyża P. Jezusa, (na górze Kalwaryi) Grób Pański, Klasztor z kościołem, Kościół S.
Michała archanioła, za Cedronem Szpital dla chorych. Tyle było wtedy
zbudowanych reszte oznaczały krzyże drewniane — Procesja
żałosna czyli Obchód męki pańskiej rozpoczyna się od Kościoła

wielkiego do Wieczernika, rzeki Cedron, wsi Getsemane
Oliwnej górze, Ogrojec, miejsce pojmania przez potok Tyropeon
mimo sadzawki Betsaidy do Annasza, Kajfasza, Ciemnicy,
Ratusz, droga in montem Bezeta, na ratusz znowu do
Piłata, Ołtarz Koronowania, sentencyi, Kaplica Krzyżowa
na górze Kalwaryi, Kaplica serdeczna (spotkanie P. Maryi)
u Szymona Cyreneusza, Weroniki, Drugi upadek w bramie,
Białegłowy lamentujące, Trzeci upadek, Kalwaria: ołtarz
przybijania, podniesienia, zdjęcia z Krzyża – miejsce ciała
Pańskiego pomazania, Grób = Drogi zaś Najśw. Panny
[illegible] mają 7 tajemnic czyli Koronek
a każda znowu 7 znaków oznaczonych Krzyżami: 1 Koronka
u Zebrzydowic, 2 Koronka w Kościele Zebrzydowskim, 3 Koron:
ka idąc z Zebrzydowic do domku Najśw. Panny, 4 Koronka
do domku Najśw. Panny (5. Koronka męki pańskiej Ogrojec
Annasz, Kajfasz, Piłat, Herod, Ratusz, Kalwaria, 6 Koron:
ka z Kalwaryi ku domkowi P. Maryi odprowadzenie)
5 Koronka w domu Najśw. Panny, 6 Koronka do grobu
Najśw. panny, 7 Koronka [illegible] Uwielbienia Najśw.
Panny od grobu idąc do klasztora gdzie ołtarz Koronacyi
(ta 7a Koronka jest to wielka procesyia)
W Zebrzydowicach śliczny Kościół S. Michała gdzie 7
ołtarzy i bractwo żołnierskie S. Michała.
(idąc z Wieczornika kapłani tamże chleb gruby rozdają
przez czterech ewangelistów złożone
ludowi)
Rozmiatowski Abraham: 2) Zwierciadło smutne i żałosne drogiej i niewinnej
męki Pana a Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa, według dymensyey miejsc
S.S. Kalwaryjskich na Zebrzydowicach opisane odprawującym peregrynacye
tamteczne ludziom chrześciańskim pożyteczne. Kraków 1618. (bibl. Ossol.)
3) — — (toż samo) Kraków u Antoniego Wosińskiego 1634. 4o. ark. 7 K. 29 (bibl. uniw. Kraw.)
4) — — (toż samo) Pamiątka krwawej ofiary Zbawiciela wedle miejsc hierozo:
limskich nad Zebrzydowicami wykonterfetowanych roku 1610 napisana. Kra:
ków w druk. Akademickiej 1692. 4o. Kart 105.
Nr 2) przypisany Annie z Pilce Opalińskiej kasztelance poznań. starościnie leżajskiej (autor)
Nr 3) " " Janowi Zebrzydowskiemu, Zieleń (drukarz)
1) — — Pamiątka krwawej ... wykonterfetowanych. Kraków, w druk. Piotra Piotr:
kowczyka 1610. 4o. K. 7 str. 105. ded. Mikołajowi Zebrzydowskiemu
wojew. Krakow.

Kalwarya Zebrzydowska. (Bibliografia) 93

Dzielowski Franciscus: Calvaria seu Nova Hierusalema in Campis Zebrzydoviensibus prope Crac. descripta. Ex Opusculo Polonico 12. Crac. 1669 edito Latine (Załuski J. A. Conspectus Nr. 377) po polsku tylko

Rozniatowski Abraham: Commemoratio Passionis Christi secundum dimensionem locorum Calvariae Zebrzydoviensis. Cracoviae 1634. 4to (Nº 379) Załuski

(Anonymi): Commemoratio Viarum Passionis Christi et triplicis mysterii B. V. Matris Ejus in Monte Calvariae Zebrzydoviensi. Ex Opusculo polonico 12. Cracoviae 1699 edito Latine. (Nº 380) Załuski

Scarbimirii Nicolai: Rememoratio viarum Redemptionis nostrae (Stationes Viae Christi seu Passionis Domini in Monte Calvariae prope Cracoviam). Cracoviae 1620. 12º (Nº 381) Załuski

Rozniatowski Abraham: Pamiątka krwawej ofiary Pana Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa, wedle miejsc Hierozolimskich nad Zebrzydowicami wykonterfektowanych. Kraków w druk. Piotra Piotrkowczyka 1610. 4º k. 3, str. 105. (Bibl. Jagiel.)

Rozwiatowski Abraham. „ „ Pamiątka .... a teraz na wzbudzenie gorętszego nabożeństwa, przedrukowana 1692. Kraków w druk. Akad. 1692. 4to k. 2, str. 102. (Ossol.)

94

Kalwarya Zebrzydowska.

Skarbimierz z Mikołaj (dyfinitor prowincyi pols. gwardyan Kalwaryjski): Kalwarya abo krótka historya fundacyey miejsca Ojców Bernardynów Zakonu S. Franciszka i także o Drogach bolesnych Chrystusa Pana wymierzonych nakształt miejsc świętych Jerozolimskich na gruncie Zebrzydowskim pokazana. Kraków, w druk. Macieja Andrzejowczyka 1622. 8º. str. 283. — ded. Mikołajowi i Franciszkowi Zebrzydowskim... (Bibl. Ossol.)

" " Viarum redemptionis nostrae (Stationes Viae Christi seu Passionis Domini in monte Calvariae prope Cracoviam) Rememoratio per Nicol. Scarbimirium. Cracoviae 1620. 12º zob. ...

" " Viarum compassionis funeris et Assumptionis gloriosissimae Virginis Mariae in montibus Calvariae Rememoratio; conformiter ad Passionis dominicae Vias.

Hierosolimitanae dimensionis in eisdem montibus, insertis discursibus contemplativis, hymnis, orationibus, coronis peregrinorum usui accomodata. Auctore Nicolao Scarbimirio. Cracoviae typis Mathiae Andreoviensis 1630. 12° K. 15, str. 275 i K. 2. Ded. Joanni Zebrzydowski ensifero. (Bibl. Ossol. i Czartor.)

" " Drogi trojakiej spółcierpienia, Pogrzebu i Wniebowzięcia Błogosławionej P. Maryi nowa Pamiątka; przydane są rozmyślania, nauki, hymny, modlitwy przez x. Mikołaja Skarbimierza. Kraków, w druk. Macieja Andrzejowczyka 1633. 8vo K. 8, str. 288 i summaryusz. — Ded. Annie Lubomirskiej Kasztelance wojnick. (Bibl. Ossol.)

95

<u>Kalwarya</u> (w wadowickim) Bibliografia: Wallfahrts=Andacht wie solche am Fest der heiligen Pfingsten zu Ehren des bittern Leidens und Sterbens Jesu Christi auf dem Calvari=Berg, von der deutschen Gemeinde in Cracau bey St. Adalbert ausgehend pfleget verrichtet zu werden. In Ordnung gebracht und in Druck gegeben. Breslau 1759. 8º. str. 169. 5. (Bernardyn)

Skarbimierz Mikołaj: Kalwarya albo historya o fundacyi miejsca tego Kraków w druk. Macieja Andrzejowczyka 1632. 8º. (Ded. Michałowi i Franciszkowi Zebrzydowskim)

" " Viarum compassionis funeris et assumptionis B. Virginis in Monti: bus Calvariae Zebrzydowiensis rememoratio. Cracoviae typ. Mathiae Andreovien. 1630. 12º. ded. Janowi Zebrzydowskiemu. k. 16. str. 235 i k. 2.

Dzielowski Franciszek (Bernardyn): Kalwarya albo nowe Jeruzalem na polach Zebrzydowskich zasadzone. W Kazimierzu przy Krakowie w druk. Baltazara Smiesz: kowica 1669. 8º.

Postekalski Marian (Bernardyn): Drog odkupienia naszego włosnymi męki Pana naszego Jezusa Chrystusa po miejscach znakami na gruncie Zebrzydowskim pilnym rozmierzeniem rozdzielonych pamiątka. Krak. w druk. Mikoł. Loba 1611. 12º. str. 216. (wierszem) ded. Gryzeldzie Zebrzydowskiej corce Mikołaja (z Zamoyskich)

" " Viarum redemptionis nostrae propriis passionis D. N. Jesu Christi

stationibus in agro Zebrzydowiensi distinctarum rememoratio adjunctis orationibus et psalmis. Cracoviae in offic. Math. Andreoviensis 1620. 8u. ff. 393. 12. (ded. Nicolao Zebrzydowski palat. cracov. ... autor 1611.) (edycya druga)

" " Siedm Koronek błogosławionej Panny to jest siedm Medytacyi przed ołtarzami na Kalwaryi Zebrzydowskiej. Kraków 1613. 12o. b) — — tamże 1617. (u Szymona Kempiniego) c) — — tamże 1623. 12o.

Burkowic Hiacynt (bernardyn gwardian Kalwaryi): Prowiant duchowny na drogi święte Kalwaryjskie pielgrzymującym z exhortami, medytacyami i modlitwami. Kraków druk. wdowy Fr. Cezarego 1662. 8o K. 14 ff. 114.

(" ") Prowiant podróżny dróg męki Chrystusowej i trojakiej tajemnica matki jego Przenajświętszej na Górze Kalwaryey Zebrydowskiej. Kraków dr. Fr. Cezarego 1702. 8o. ff. 147. (wydał Jarocki Franciszek)

(" ") Książka Kalwaryjska czyli uwagi, modlitwy. Bochnia u Pisza 1842

Grochowski Stanisław: Hymny o męce pańskiej do obrzędów Kalwaryej Zebrzydowskiej i do tamecznego nabożeństwa należące. Kraków Bazyli Skalski druk. 1611. 4o. ff. 2b (ded. Mikoł. Zebrzydowskiemu wojew. krak.) b) — — (tożsamo) Kraków druk. Szym. Kempiniego 1611. 4o.

Łotaniecki Jan Kapistran (bernardyn gwardian Kalwar.): Ozdoba Korony polskiej po świętej Jerozolimie pierwsza Święta Jerozolima Zebrzydowska nieustannemi faworami słynąca Kalwarya nazwana. Kraków w druk. Sebast. Fab. Hebanowskiego 1760. 8o. K. 1 st. 105. : 83 (Prowiant podróżny dróg n. P. Maryi - przedruk) 2 ed. (1690)

" " " Archanielska Michała S. Archikonfraternia na górach Kalwaryey Zebrzydowskiej przez Mikołaja Zebrzydowskiego założona r. 1755 odnowiona. Kraków dr. Mich. Dyasiewski 1755 8o. kart 20.

Kalwarya zebrzydowska (Bibliografia)

Warta Jan: Kalwarya nowa w Królestwie Polskim przez Mikołaja Zebrzydowskiego wojewodę krak. w r. 1602 postanowiona. Do której przydany jest Obchód drógi P. Maryi. Kraków, u dziedziców Jakuba Sybeneychera 1617. 4° k. 40 (wierszem)

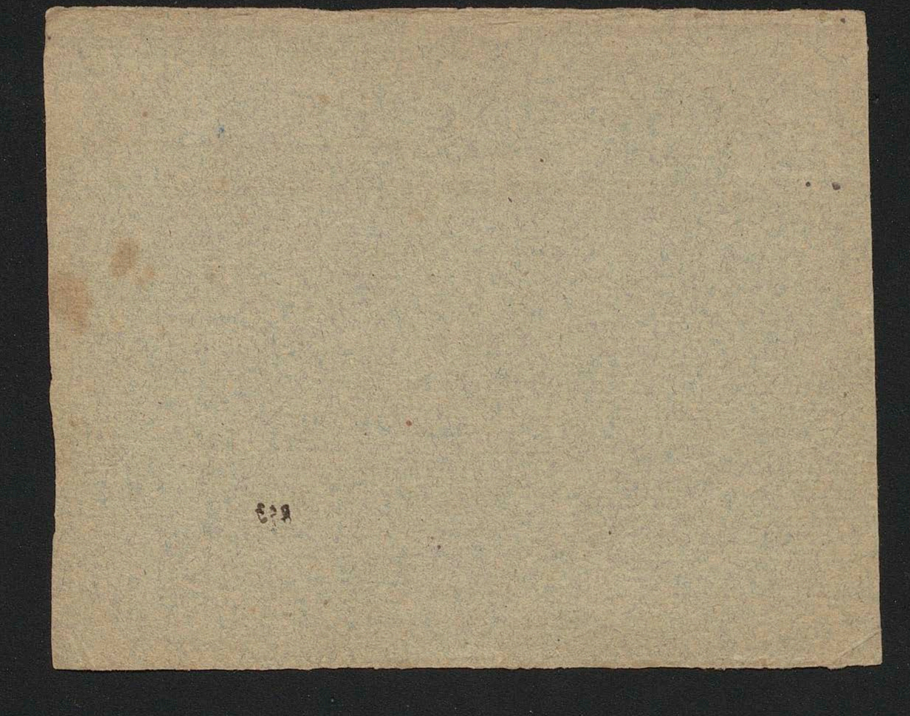
(Rożniatowski Abraham) (Ks. Kalski [illegible]): Summaryusz Męki Pańskiej wedle miejsc świętych Hierozolimskich nad Zebrzydowicami wykonterfetowanych. Kraków, druk. Andr. Piotrkowczyka 1618. 12° 5 ark (str. 32) (Modlitwy i pieśni)

(Serwan Paschalis): Książka Kalwaryjska. Uwagi stosowne do pobożnego rozpamiętywania Męki najdroższej Zbawiciela naszego, w Górach sławnej Kalwaryi Zebrzydowskiej. (Kraków) 1791. 8° k. 3, str. 109.

— (toż) Bochnia, u Pisza 1842. 8° (wydał x. J. Mika)

97

Kalwaryja Chłop przedstawiający mękę Chrystusa; noszenie krzyża (Kornjakt) – Dyjalog o męce pańskiej cf: Ozdoba korony polskiej po ś. Jerozolimie pierwsza ś. Jerozolima Zebrzydowskich p. X. Jana Rotanieckiego. Kraków 1760. 8vo

98

Summariusz męki Pańskiej wedle miejsc świętych hierozolimskich, nad Zebrzydowi= cami wykonterfetowanych nabożnym piel= grzymom kalwaryjskim kwoli, teraz znowu dokładniej tamże na Kalwariey spisany: za wiadomością starszych. W Krakowie w drukarni Andrzeja Piotrkowczyka K. J. M. Typogr. Roku P. 1618. 12° k. 31 końca brak. (A–E.7)

(pieśni i modlitwy, są tu już wspomniane: Kaplica S. Rafała Wieczernik, Cedron, Getsemani, Grób N. P. Maryi, Ogrojec, Ka= plica pojmania, Annasza, Kajfasza, Ciemnica, Ratusz, Pałac He= roda, Brama, Kaplica Krzyża św. Kościoł P. Maryi.)

(Tłomaczenie hymnów podobno Stanisł. Grochowskiego)

(Hymn w Kaplicy S. Rafała: „Chryste ozdobo wojska anielskiego ...")

Kalwarya Zebrzydowska

99

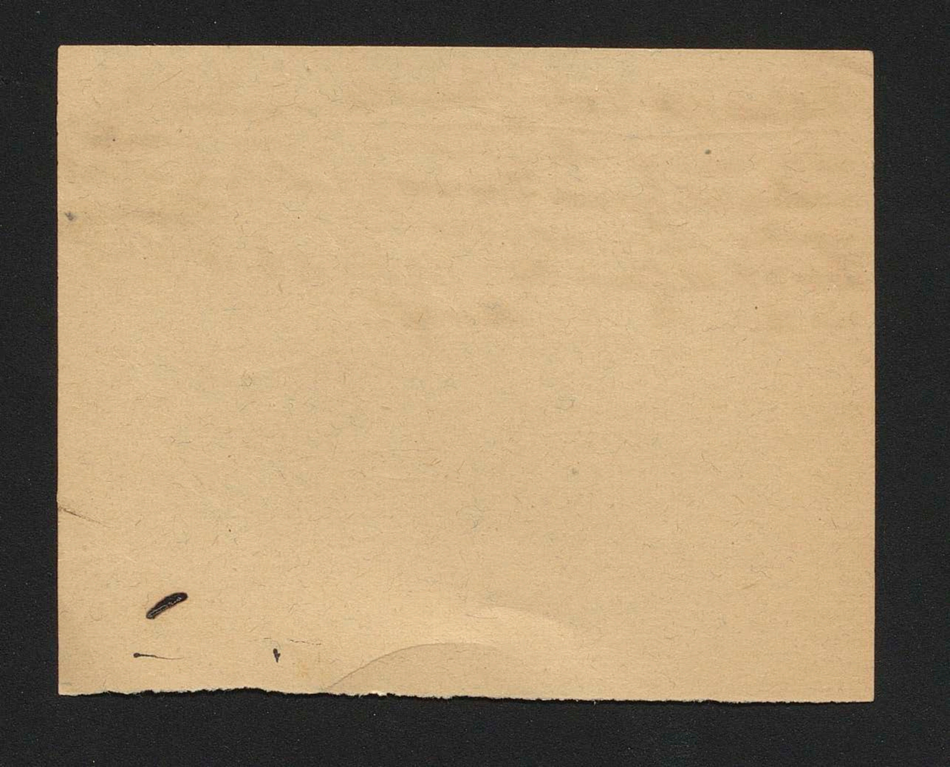
(Czartoryski Józef): Głos wołającego na puszczy: Gotujcie drogę Panu i proste czyńcie ścieszki jego! albo raczej Rekollekcye na trzy dni postu Tygodnia świętego, Srzodę, Czwartek, Piątek, przez pewnego zecnie urodzonego Katolika na chwałę bozą a pożytek dusz szczerze pokutujących wydane do pustyni S. Maryi Magdaleny za Krakowem na Kalwaryi fundowanej applikowane R. 1728 w Krakowie, w druk. Akadem. 4to k. i (tytuł) k. niel. 12, str. 469 — (Medytacye, psalmy wierszem i modlitwy Tauińskie.)
(Bibl. Sieniaw.)

— Medytacye i reflexye nabożne na dni wielkotygodniowe. Kraków 1728. 4o

100

Kalwarya Zebrzydowska (w wadowick.)

Widok Kalwaryi Zebrzydowskiej podług rysunku z natury Władysława Szernera (i krótki listy artykuł) w piśmie: Kłosy czasopismo illustrowane tygodniowe Tom XIV. Warszawa 1872. Nr 355 d. 6 (18) Kwietnia 1872, str. 265 (drzeworyt).

Zebrzydowianka fol. 101

K. 10 Sz. 66 g. 22

tytuł [illegible]

Commentariorum

Lib. I Secunda

Nunc primum in Polonia

impressa

Crac. ap. [illegible] et haer.

1655

f. K. 3. Sz. 228

ded. Michaeli Zebrzydowski Supr. R. P.

[illegible]

fr. Christophorus Stoata

Ord. Min. de observ.

[illegible] grób niańki

most klasztor pułac - grób. [illegible]

Lochner Georg. Wolfg. Carl.

Ueber den Antheil Johann III Sobiesky an dem Entsatze von Wien —

Nürnberg 1831.

8° 41. IV. 151

Commentariorum ac disputa
tionum in Tertium Librum
sententiarum R. Fratris
Joannis Duns Scoti Docto
ris subtilis Pars prima
complectens disputationes
viginti duas ...
De Verbo incarnato ac
Christo Redemptore in se
continent Auctore a R.P.
Petro Posnaniensi Ord. Min.
reg. observ. S.T. Lector
Cracoviae apud viduam et
haeredes Christophori Schede
lii S.R.M. Typo 1655 Prowink
Joan Chrysostomus Poplinski
ac Rev. S.R.M. Pict
sitis et delevea. - Jerosolim

Skoryna

A. 1506 Commut. hiem. ad Baccal. Art.
promotus Franciscus de Poloczko
Litphanus

Kalwarya Zebrzydowska

Prowiant podrożny drog męki Chrystusowej i Trojakiey tajemnice matki jego przenajświętszej
na górze Kalwaryey Zebrzydowskiej z Dozwoleniem Starszych wydany Roku Pańskiego 1702 W
Krakowie w drukarni Franciszka Cezarego J. K. M. Typ. 8a str. 147 na drugiej stronie kolęsznik upa-
dek P. Jezusa. (Franc. Jarocki autor anonime)
Oprócz nabożeństwo (pieśni stacyjnych aż do str. 139 są dalej opisania kaplic: 1) Kaplica i Eremitorium S. He-
leny (przy której mieszkał pustelnik 2) Kaplica Wniebowstąpienia Pańskiego 3) Kaplica Maryi Magdaleny
nad górą Kalwaryi na miejscu Zarek tam jest Eremitorium z 8 komorkami 4 na wierzchu a 4 na spodzie
tu (mieszkał włodek (była świątynia Wenery i Adonisa (str. 140) tu) z małżonką który się trudnił rozbojem. Mikołaj Zebrzydowski na pamiątkę 6 uczniów S.
Wojciecha i Benedykta, Jana, Matheusza, Izaaka, Chrystyna i Barnabasza zamordowanych pod Kazmierzem
wybudował (dla 4 eremitów) te pustelnię i sam tam często rekollekcyi zażywał. (a później przełożony konwentu tożsamo) (4) Sadzawka Bethsaida na górze zródło
wydrawiające. W Klasztorze w kalwaryi jest cudowny obraz M. Panny Kopia obrazu Myslenickiego;
darował go r. 1641 Stanisław z Brzezia Paszkowski dziedzic Kopytówki. (Sztychowany wizerunek
tego obrazu z widokiem Kalwaryi jest na str. 62 widać tam klasztor, kaplice, grób P. Maryi, Zamek Lanckoroński – widoczek ten mały
bardzo jest u spodu obrazu P. Maryi)
Archanielska Michała S. Archi-Konfraternia od O. S. niegdy Pawła V. stanowi Rycerskiemu pozwo-
lona na gorach Kalwaryi Zebrzydowski przez J. W. Jmci Pana s. p. Mikołaja Zebrzydowskiego
Wojewodę, Generała, i Starostę Krakowskiego założona w niniejszym roku 1755 w prasie drukarskiej
przez O. Jana Kapistrana Polanieckiego Gwardyana Kalwaryiskiego Odnowiona. w Krakowie w drukar-
ni Michała Dyaszewskiego J. K. M. Typ. 8a Kart nieliczb. 20.
własnemi rękami wpisali się do tej archi Konfraternij: Vladislaus Sigismundus rex mpp –
Joannes Casimirus princeps Poloniae mp. – Nicolaus Zebrzydowski palat Crac – Marcin Szyszkowski
bisk Krak. – Andrzej Lipski bisk. włocławski – Adam Nowodworski bisk. kamieniecki – Jan Michał
Korybut Xże Wiśniowiecki – Władysław na Ostrogu i Zasławiu Xiąże – Mikołaj Xże Radziwiłł
Jan Albert Radziwił – Jan Kazmierz Chodkiewicz – Kasper Denhoff wojew. sieradzki –
Fryderyk Sapieha – Jan Sobieski star. jaw. – Tomasz Zamojski – Ferdynand Margrabia
Myszkowski i inni
Rozmiar Kalwaryi Zebrzydowskiej stał się podług mappy i xiążki Christiana Adrichomiusza opisującej ziemię
świętą – X. Tomasz ~~Ocieszyński~~ Bucki officyał wislicki człowiek pobożny i uczony żył na dworze Zebrzydowskiego Mikołaja i potym
jeździł jako mistrz z synem wojewody do cudzych krajów ~~potym był spowiednikiem Zebrzydowskiego~~
Architekta przy budowaniu klasztoru Bernardynów w kalwaryi Zebrzydowskiej był Joannes Maria
Societatis Jesu laik lat 80 mający przyjęty do zakonu od S. Ignacego, który budował Kościół S. Piotra
w Krakowie; potem Paulus Baudarth Belga Katolik wielki pijanica lecz biegły w swej sztuce. Grunty
klasztorne założone są 1604 pierwotnie dla 6 Bernardynów. – Szczęsny Żebrowski sławny matematyk
i Geometra który był Pedagogiem syna Jana Mogilnika Koronnego robił rozmiar Kalwaryi Zebrzydowskiej
r. 1604. Drogi nie zewszystkim się z Jerozolimską zgadzają która nieco jest krótsza. (Obacz ten rozmiar w Skarbnicy
i Kronice Żywieckiej) Podług X. Brosciusza doktora i Geometry od Kaplicy S. Rafała aż do grobu
Pańskiego jest prętów 1575 czyli łokci krak: 11812½ – X. Boguski sławny kaznodzieja Kalwa-

ryjski będąc posłany od fundatora dla oddania ślubów w Jerozalem r. 1618 umarł w Kairze
Mikołaj Zebrzydowski w młodym wieku kształcił się przy Maciejowskim kardynale gdy Koniecpolski uwiódł Dębiń
skię z klasztoru S. Agnieszki 1612 był przeciw niemu był bardzo pobożny po śmierci żony mieszkał w klasztorze
na Kalwaryi R. 1615 zachorowawszy ciężko kazał obwołać po wszystkich kościołach w Krakowie aby mu ludzie
przebaczyli + 1620 d. 17 Junii w Krakowie (pogrzebion tamże w Kaplicy Zebrzydowskich w habie S. Fran-
ciszka) mając lat 67 Dorota Herburtowa żona jego umarła 1610 w wilią S. Franciszka pochowana w
Krakowie w habicie S. Franciszka. Jan Zebrzydowski Miecznik Koronny umarł 1642 d. 6 Septembris
pochowany w Kalwaryi z Barbarą Lubomirską Kasztelanką wojnicką zostawił 2 synów:
Michała i Franciszka i kilka córek. Michał Zebrzydowski wojewoda i Starosta Krakowski Klasztor
rozprzestrzenił kaplicę dla cudownego obrazu Maryi P. wystawił 4 obrazy Lexickiemu w kaplicy Ukrzyżo
wania malować kazał (starsza jego córka Anna poszła za Czartoryskiego) + 19 Kwietnia 1667
mając lat 54 pochowany w Kalwaryi w Kaplicy nowej. Miał za żonę Maryjannę Stadnicką Kasztelan
kę Sanocką z którą zostawił 2 córki Annę (ta poszła za Jana Karola Czartoryskiego
poszła za Jana Opalińskiego cześnika koronnego
pochowana na Kalwaryi
podkomorzego Krakowskiego) i drugą Helenę. Franciszek zaś Zebrzydowski Kasztelan
Lubelski nowomiejski korczyński i sereszowski starosta + 1653 pochowany w Kalwaryi
zostawiwszy z Krystyną Zeniewiczowną Kasztelanką połocką wdową po Xciu Radziwille
Kasztelanie Wileńskim 2 synów i 2 córki którzy młodo umarli i tylko jedna córka Krystyna
Korycińska Starościna Gniewkowska została.

Kalwarya abo krotka Historia o fundacyey mieysca y Oycow Bernardinow Zakonu Św.
Franciszka: także o drogach bolesnych Chrystusa Pana, wymierzonych na kształt mieysc świętych
Hierozolimskich na gruncie Zebrzydowskim pokazana. Pierwsza część ma też insze rozmaite
Dyskursy według potrzeby na zalecenie mieysca tego S. wtora opisuje nabożeństwo drogom
tym służące. Przez X. Mikołaia Skarbimierza Zakonu S. Franciszka de Obser. Diffinitora
Prouinciae Poloniae Gwardiana Kalwaryiskiego z dozwoleniem starszych w Krak. w druk.
Macieia Andrzeiowczyka Roku P. 1632. 8º Kart 7 str. 288 ded. Michałowi i Franciszkowi
Zebrzydowskim.

Prowiant Duchowny na drogi święte Kalwaryiskie pielgrzymuiącym z Exhortami, Me-
ditaciami i Modlitwami. W Krakowie w druk: Wdowy Franc. Cezarego 1662. 8º
kart 14 i str. 114. dedyk: Mariannie z Żmigroda Zebrzydowskiey Miecznikowej Koronnej podpisany
Hiacynt Burkwic Gwardianus Calvar.

Drog odkupienia naszego ostatnymi męki Pana naszego Jezusa Chrystusa po mieyscach zna-
kami na gruncie Zebrzydowskim, pilnym rozmierzeniem rozdzielonych Nowa Pamiątka z przydaniem
modlitw i psalmow – z Łacińskiego na polskie przełożona. str. 216 in 12º dedyk Gryzeldzie Zebrzy
dowskiey Marian Podstękalski Diffin Prov. Polon. W Krakowie w druk. Mikołaja Loba 1611.
nabożeństwo w Wielki tydzien zaczynało się w Czwartek w piątek niesiono do Grobu P. Jezusa
Drogi Maryi Panny. Jest Hymny X. Stanisł: Grochowskiego.

40

103

Kalwarya Zebrzydowska

Siedm Koronek błog. Panny siedm razy siedmią to jest 49 medytacyj albo rozpamiętywania przy znakach i osobnych ołtarzach rozdzielonych osobliwie dla pielgrzymow Kalwariey Zebrzydowskiej. W Krakowie u Szym. Kempiniego 1613. 12º

Summariusz Męki Pańskiey wedle miejsc świętych Hierozolimskich nad Zebrzydowicami wykonterfetowanych nabożnym pielgrzymom Kalwaryiyskim krótko. Teraz znowu dokładniej tamże na Kalwariey spisany. W Krakowie w druk. Andreia (sic!) Piotrkowczyka 1618. 12º Sygn. A–E. (po 12 kart.) (pieśni i modlitwy)

Viarum Compassionis Funeris et Assumptionis Gloriosissimae Virg. Mariae, propriis Stationibus in Montibus Calvariae Zebrzydoviensis distinctarum Rememoratio, Auctore R. P. F. Nicolao Scarbimirio Ordinis Minorum de Observantia Provinciae Poloniae Diffinitore. Cracoviae, Typis Matth. Andreovien. 1630. 12º kart. 16 str. 275 i k. 2. (nabożeństwo) ded. Joanni Zebrzydowski Supr. Regni Pol. ensifero.... N. Scarbimirius

Ozdoba Korony Polskiey po Świętey Jerozolimie pierwsza Święta Jerozolimie Zebrzydowska Kalwerya... z druku nowo wychodząca za staraniem x. Jana Kapistrana Połanieckiego Exprowincyała Konwentu Kalwaryiskiego gwardyana 1760. W Krakowie w druk. Sebastyana Fabiana Hebanowskiego. 8º k. 6. str. 105 i str. 83 (Prowiant podróżny) gdzie str. 60–61 (O obrazie N. P. M. z Korytówki) ded. Stanisławowi Kostce Czartoryskiemu i jego żonie Annie z Dunińów — 2ª ed. (18..) k. 2 str. 102. k. 3. 83. str. 61–62 (Relacya o obrazie)

Kanczuga druciane idą do Rossyj, Bessarabij i
na Wołoszczyznę. Żony ich robią jedwabne czepce
dla kobiet wiejskich. 104

Kenty.

Według podania miejsce to na którem dziś klasztor stoi miało być lasem i bagnem. Dwaj bracia rodzeni xiążęta oświecimscy i zatorscy żyjąc z sobą w niezgodzie; zeszli się tu na polowaniu przypadkowo pogodzili się więc i gdy oba pod drzewem spoczywali spadły na nich 3 jaja z gniazda orlego. Poczytali to za dobry znak i na pamiątkę postanowili tu miasto założyć które na pamiątkę przeprosin nazwali Liebenwerde. Na starych pieczęciach ma to miasto w herbie 3 jaja oparte na 2 mogiłach podobnych do tych które widać pod Bujakowem.

\+ Najstarszy przywilej był Władysława xięcia opolskiego dany w Raciborzu 1277 w którym potwierdza sprzedaż wójtostwa de Cant przez Brunona i braci jego na rzecz Arnolda i braci, uposaża toż wójtostwo 60 łanami i szóstym łanem wolnym zakazuje aby na milę dokoła żadnej innej karczmy nie było i sprawy prawem niemieckim szlaskim (jus lemburgense) sądzić każe (jus gladii); lecz przywileju tego niema dziś w Kętach. W 114 lat (t. j. 1391 ?) Janusz Xiąże Oświe-

\+ cimski nadał nowe swobody i co do wolności te same które Oświęcim posiadał udzielił. Kazimierz IV Król pol. (Cracoviae feria 4ta post Dominicam Reminiscere) 1454 potwierdził wszystkie prawa i nadania miasta Libenwerde alias Canthy. Zygmunt I Cracoviae (feria 5a proxima ante festum Mariae Nivis) 1519 potwierdzając przywileje xięcia Janusza i Króla Kazimierza pozwala 3 jarmarki i targi co sobotę. Przywileje te potwierdził Zygmunt August (Cracoviae in Vigilia S. Bartholomaei) 1549 w przytomności Mikołaja Myszkowskiego starosty Zatorskiego; toż samo Zygmunt August na Sejmie w Piotrkowie 16 Marca 1565; Zygmunt III w Krakowie 25 Octobris 1594; Jan Kazmierz na Sejmie Koronacyjnym 1649 d. 14 lutego; Jan III w Krakowie 25 April 1676; August II na Sejmie Koronac. w Krakowie 3 Octobr. 1697; August III w Warszawie 29 Novembr. 1746; Stanisław August d. 5 Augusti Varsaviae 1766 potwierdza swobody, wójtostwo jako też przywilej dany w Lublinie na Sejmie 18 maja 1569 (?)

Co do przywilejów granicznych nadane zostały: 1) Rozgraniczenie od Kobiernic Piotra z Kurozwęk Starosty Krak. i Oświecim 1493 potwierdzone 1521 przez Króla Zygmunta. (to potwierdzenie jest w Magistracie sub No. 15) 2) Od Kóz przez Seweryna Bonara na O.

grodzieńcu i Kamieńcu pana 1568 (Ocieski ~~Klecz~~ robił dział w Gerałtowicach) co potwierdził
król Stefan 20 November. 1578 (jest w Magistracie No. 9 Confirmatio granicierum inter
Bujaków et Kozy – orygynał Bonara po czesku podobno) 3) Rozgraniczenie od
Pisarzowic przez Jana Ocieskiego kanclerza koron. 1559 4) Rozgraniczenie od Nowej wsi
Malca i Witkowic przez Jana Xięcia Oświecimskiego (jest w Magistracie No 10) 5) Roz-
graniczenie od Bulowic i Witkowic przez Jana Ocieskiego kanclerza 1559. 6) Rozgrani-
czenie od Czańca 1564. – Przywilej Jana Kazimierza 1657 na skład soli wina
i piwa zagranicznego w Kentach – Przywileje na 12 jarmarków i targi coso-
botę: Kazimierza IV 1470, Zygmunta Aug. 1562, Zygmunta III 1590, Augusta II
1718 et 1720, Augusta III 1759.
Za rządów austriackich otrzymało miasto przywilej Franciszka I 15 Octobr. 1793
na jarmarki, propinacyą i własną juryzdykcyą; miasto zwie się tam Municipal-
stadt. Ferdynanda 27 Kwietnia 1836 na jarmarki na woły
cf. Pożar okropny zniszczył 1685 całe miasto wtedy po pożarze odbudowano kościół
farny którego patronką jest baronowa Karolina Larisch. – Kaplica S. Jana Kantego
r. 1648 przez Syxta Lubomirskiego wystawiona w niej odbywają nabożeństwo, jest
to miejsce w którem się rodził S. Jan Kanty – Klasztor reformatów wystawiony
1712 przez Andrzeja z Żydowa Żydowskiego nie ma stałego funduszu tylko od
funduszu religijnego pewne wsparcie – Pomnik S. Jana Kantego kamienny robiony
przez Stelliga. Szkoła główna Hauptschule założona 1843 w listopadzie; szkoła
dziewcząt założona w Maju 1842 – Szpital miejski mając funduszu 11,160 fl 50 kr. Cm.
utrzymuje 20 ubogich. Bractwo różańca świętego zniesione zostało w zeszłym wieku
majątek miasta w gotowiźnie [?] gruntach, czynszach wynosił w r. 1845 summę 181973 fl 28 2/4 kr. Cm.
a dochód roczny od tego 10,850 fl 15 kr. Cm.; Podług Konskrypcyi (przed 1845) ludność
miasta wraz z poddanemi gromadami Góry i Podlesie wynosił 4464 dusz
z tych najwięcej trudnią się wyrobem ordynarnego sukna i butów wiejskich. Rocznie wy-
rabiają do 5000 postawów sukna. W najnowszych czasach dopiero i farbiarz i i maszynę
do przędzenia wełny urządził wodą poruszaną. Rzemieślników jest tu w r. 1845.
sukienników 73, szewców 19, oberżystów 4, kapeluszników 3, kowalów 9, garbarzy 4,
krawców 7, handlarzy bydłem 2, farbierzy 3, handlarzy mąką 3, kupców 5, kuśnierzy
9, mydlarzy 3, kotlarzy 4, rzeźników 11, bednarzy 2, handlarzy solą 1, stolarzy 10, tokarzy
2, piekarzy 8, mularz 1, aptekarz 1, cukiernik 1, handlarzy płótnem 2, kołodziejów 2,
szyrkarzy 2, młynarzy 2, tkaczy 2, postrzygaczy 4, bronzowników (mosiężników) 1, grzebieniarzy
1, rymarzy 6, powroźnik 1, garncarzy 3, zegarmistrz 1, właściciel przędzalni wełny 1. —

niemogą Konkurencyi z Białą wytrzymać.

Spis przywilejow w Magistracie w Kętach będących.

1. Confirmatio Joannis Casimiri reg. pol. ratione erectionis seu fundationis Oppidi Kenty et trium nundinarum tum molendini 1649
2. D. Sigismundi r. p. ratione possessionis nemoris Burgwald nundinarum trium et foraliorum die sabativo
3. Privilegium Sigismundi Aug. Reg. Pol. supra 80 bancos 1565
4. D. Vladislai Reg. Pol. fundat molendini 1633.
5. D. seu Consensus pro molendino Augusti II 1697.
6. Confirmatio Joannis III privilegiorum salis 1676.
7. D. orig. erectionis civitat. Kenty praesertim circa nemus Burgwald Sigismundi Aug. 1565
8 — Stephani regis ratione salis 1582.
9. — D. D. graniciei cum Bujakow et Kozy 1578.
10. Privilegium ratione finium inter Witkowice Malec et Nowawies Joannis ducis Oswiecimensis.
11. Privilegium Jurium et libertatum Kenty Sigism. Aug. 1549
12 D. ratione finium inter Kobiernice et Kenty
13. D. super silvam Kentensem Casimiri reg. Polon. 1454.
14. Confirmatio ratione decreti contributionis Gallorum Sigismundi 1521.
15. D. finium inter Kenty et Kobiernice Sigismundi I
16. Decretum ratione fundorum Czajki Sigismundi reg. Pol. 1532.
17 Dispenditio molendini cuidam Prainer.

107

Kenty

1633 d. 22 Martii Cracoviae in comitiis Coronationis. — Vladislaus IV confirmat diversa privilegia oppidi regii Libenuerde alias Kenty videlicet: 1) Confirmationem privilegii Joannis principis Osviecimensis dat. in Oswecim die Corporis Christi 1391 fundationis oppidi praedicti / per Casimirum regem, Cracoviae fer. 4a post domin. Reminiscere 1454 / postea per Sigismundum I cum institutione in eodem oppido 3 nundinarum, dat. Cracoviae fer. 5a * ante fest. S. Mariae Nivis 1519 – deinde per Sigismundum Augustum Petricoviae in convent. regni d. 16 Martii 1565. — 2) Decretum Stephani regis dat. Nepomicis fer. 6a in vigilia festi S. Bartholomei 1595 (?) inter Petrum Mierzymloto de Kenty et communitatem oppidi Zatoriensis ratione exactionis noveti thelonei pontalis. 3) Privilegium Sigismundi III Varsaviae d. 11 Octobr. 1614 continentes consensum aedificandi molendini in fluvio Sola vigore literarum fundationis. — 4) Sigismundi III Varsaviae d. 29 Novembris 1627 confirmationem literarum Pauli Lesniowolski capitanei zatoriensis super aquaeductum ad suprascriptum molendinum concessum. — 5) Privilegium Sigismundi III Varsaviae in comitiis regni d. 11 Martii 1615 super exactionem foralium tempore nundinarum oppido Kenty concessam.

Joannes Casimirus rex Cracoviae in comitiis coronationis d. 14 Febr. 1649 confirmat suprascriptum privilegium Vladislai IV. de anno 1633

Joannes III rex Cracoviae d. 25 Aprilis 1676 confirmat suprascriptum privilegium Joannis Casimiri de anno 1649 item omnia lauda, statuta, plebiscita, usus et consuetudines oppidi Kenty generaliter. (Libr. Relat. castri crac. 1687 Tom. 114 pag. 1096)

1510 fer. 3a post fest. Epiphaniarum, Cracoviae. - Sigismundus I rex sopiendo controversiam inter oppidanos Osvecimenses et oppidanos de Kenty ratione depositorii salis statuit ut oppidani de Kenty salem de depositorio Osvecimensi vel de zuppis cracoviensibus libere efferant, eundem in frustis incisum cuilibet vendant sine contradictione oppidanorum osvecimensium, integros tamen bancos hospitibus vendendi nullam habeant facultatem in detrimentum depositorii osvecimensis.

Stephanus rex Varsaviae in comitiis regni d. 6 Decembris 1579 confirmat praemissum privilegium Sigismundi I de anno 1510 super depositorio salis in Kenty.

Joannes III rex Cracoviae d. 20 Aprilis 1676 confirmat praemissum privilegium Stephani regis de anno 1579 super depositorio salis Kentensis cum facultate ut liberum sit civibus Kentensibus salem frustatam in tunnis ex zuppis deducere non per Osvecim sed aliis solitis viis et frustratim vendere.

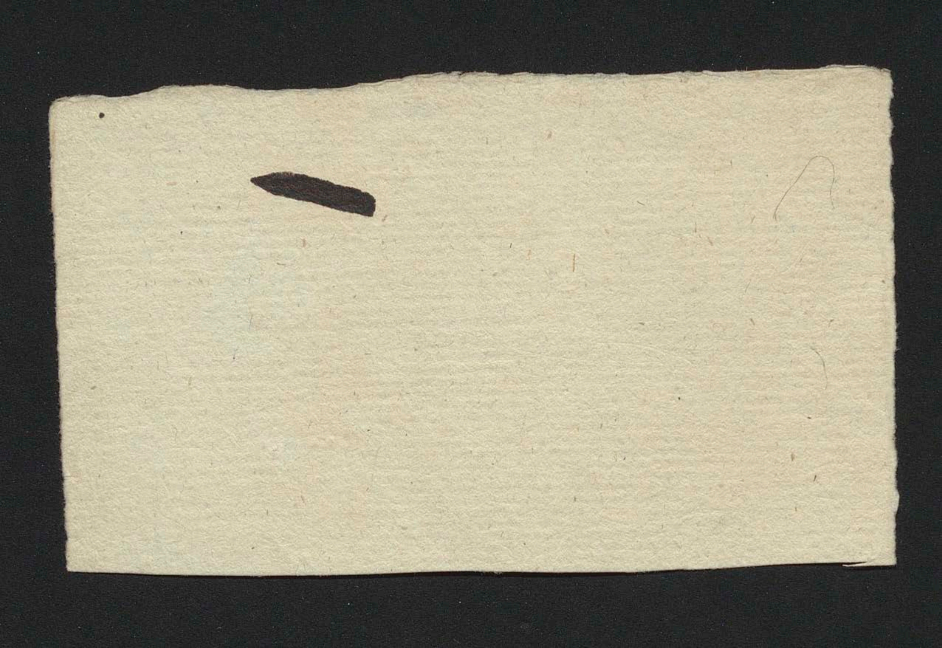
(Lib. Relat. Ann. 1687 Tom. 114 pag. 1100

108

Skidzienski a Skidzien Petrus: In faustissi-
mum adventum Bernardi Maciejowski episcopi
crac. oratio. Cracov. 1600. 4o.

Czyrnicki Michael Dr. Teolog: professor w akad Krak. probosz
w Pobiedru + 1769 autor panegiryk.

Oslinski Marcin urodz w Kentach gdzie wybu
dowal kosciolek dla S. Jana Kantego Dr. filoz i
teologii professor akad. Krak. probosz w Zie
lonkach + 1720. pisywal panegiryki

Kozy p. 35-36.

Die evangelisch-reformirten befanden sich in dem Dorfe Seyfersdorf in Polen an 64 Familien, „welche von dem katholischen „Grundherrn u. dem katholischen Pfarrer „sehr harte Religionsbedrückungen erleiden „müssen; so hat dieses bewogen das benefi: cium emigrandi zu ergreifen und Se. Durchlaucht den Fürsten Friedrich Erdmann zu Anhalt-Cöthen als jetzigen freien Standesherrn um ihre Aufnahme in dero Herrschaft ersuchen zu lassen. Nachdem ihnen nun solches unter Ihro königlichen Majestät allergnädigster Begünstigung von Sr. Durchlaucht aus Mitleiden gegen diese sehr bedrängte Leute accordiret u. ein herrschaftliches Vorwerk Namens Kielpow bei Lendzin mit völlig bestellter Winter- und Sommersaat unentgeltlich angewiesen worden; so sind dieselben in 303 Seelen bestehend den 26 Mai (1770) mit Verlust ihrer Häuser u. Gründe so sie zu Seyfersdorf gehabt aus Pohlen hieher gezogen, wohnen allda in dem für sie von der Herrschaft neu erbauten Dorfe Anhalt und genießen unter Sr. königl. Majestät allerhöchsten Schutze eine völlige Gewissensfreiheit. Ihnen wird von der Standesherrschaft ein Schulmeister Namens Pauli zu Unterweisung ihrer zahlreichen höchst unwissend gewesenen Kinder gehalten, bis ihnen auch ein Prediger dessen Wohnung nebst der Schule schon erbaut sind kann angewiesen werden. Der reformirte Hofprediger Herr Schleyermacher hält unterdessen jährlich zweimahl die Communion mit denselben.

Gottlieb Fuchs: Fortgesetzte Materialien zur evangelischen Religionsgeschichte von Oberschlesien – Reformations und Kirchengeschichte der freien Standesherrschaft Pleß. Breslau (Korn) 1774. 8.

p. 41.

W Szczepiskim topić Marzannę śpiewały dziewczęta (w Laetare)

Wyniosłyśmy wyniosłyśmy Marzanę z miasta
Przyniosłyśmy przyniosłyśmy latorośl do miasta.

Mieszkańcy ci z Kóz, którzy wyszli do Szląska pruskiego, byli najwięcej tkacze.

Wypisy z ksiąg lantwójtowskich Lanckorony miasta.

Anna z Glinek wdowa po Mikołaju Wolskim kasztelanie sandomirskim trzymała podobno r. 1562 jeszcze starostwo Lanckorońskie. – Nicolaus Wolski castellanus sochaczoviensis et tenutarius castri lanckoronensis 1531.

Miasteczko: Nowy Zebrzydow pod Kalwarią r. 1635. – (dziś się zowie Kalwaria.

\+

Międzybrodzie ad Żywiec, dziedzic r. 1633 p. Wizemberg.

Podstarości lanckorońscy: Alexander Gutteter Dobrodziejski przed r. 1633
Stanisław Siemianowski 1625. 1633, 1635
Jan Linczowski 1641. 1639
Łukasz z Charmeski 1645. 1642
Mathias Gosłowski 1531.

Z Lanckorony był rodem: Xiądz Bonifacy Mierzkowic nazwany w zakonie Lanckorona pisma S. bakałarz, definitor prowincyi ruskiéj kaznodzieja zamojski zakonu franciszkańsk. 1634.

Karol Montelupi postae Magister Secret. Reg. M. 1646

Administrator opactwa tynieckiego r. 1645 Andrzej Leszczyński biskup kamieniecki.

Biała, wieś przy Bielsku miasteczku 1634.

Wojciech Ghiza Pisma S. D^r. prowincyał ruski franciszk. 1634.

Piotr na Skrzynnie Dunin starosta zatorski P. JK.M. r. 1721.

Lanckoroński zamek r. 1607 zajęło wojsko królewskie obawiając się rokoszu Zebrzydowskiego.

Krzysztof Suchecki z Siewiora 1641, mieszczanin w mieście Siewiorze

Michał Zebrzydowski starosta lanckoroński 1641 za życia Jana Zebrzydowskiego miecznika koronnego

Zajęcie zamku Lanckorońskiego przez Szwedów r. 1655 i zdobycie na powrót r. 1656.

Landskorona zamek. Podczas wojny szwedskiej w r. 16~~60~~55
Michał z Zebrzydowic Zebrzydowski miecznik koronny uzbroił
ten zamek sprowadziwszy broń z Pieskowej Skały. Król uchodząc
przed Szwedami d. 29 Listopada 1655 z Wiśnicza zamku ~~[illegible]~~ do
Spiża się oddalił, wojsko polskie od Szwedów pod Wojniczem
zostało rozsypane. D. 30 Septembra wódz szwedzki Duglass
mając 6000 jazdy oblegał Lanckoronę w której 100 osady było
pod dowództwem Jakoba Wilkońskiego, Marcina Kreskiego
Podstarości Jan Zarzecki poddał stosownie do życzeń Zebrzydowskiego
Szwedom zamek Lanckoroński pod warunkiem że Szwedzi nie będą
Kalwaryi Zebrzydowskiej pustoszyć i zbrojownię na zamku Lancko-
rońskim całą zostawią. Król Szwedzki zdobył (Wiśnicz) [myślenice] i pod Wojniczem
kwarcianego wojska dobywał. Nad osadą (Lanckorony) [(Szwedzka 200)] został od Szwedów
przełożony Fon Burchalsen. Zarzecki Jan podstarości pozbierawszy
górali błąkał się w lasach nadszedł mu na pomoc Wojciech Karwacki
z konnicą Zebrzydowskiego. Szwedzi założyli swe kwatery także w
klasztorze Kalwaryi. Za wstawieniem się stronników Szwedzkich
Michała Gosławskiego i Kazmierza Słubowskiego dozwolony był
powrót do zamku Zarzeckiemu, który na powrót urząd podsta
rościego otrzymał. Fon Burchalsen chciał niedawno wystawione
miasteczko i klasztor Kalwaryję spalić bo tam kilka Szwe=
dów zabito i wnuka Duglassowego raniono lecz wziąwszy
okup zaniechał tego. Szlacht polska przeciw Szwedom w Sączu

zrobiła związek. Szwedzki jenerał Paweł Wirtz Krakowski Ko-
mendant wysłał 400 jezdców pod dowództwem Alex Exel
aby Żywiec zajęli. Polacy zebrawszy Górali chcieli zdobyć Wiśnicz
od Szwedów lecz zostali odparci. Podstarości zebrawszy kupę wojs-
ka w Makowie nad świtem ukrył żołnierzy w mieście Landsko-
ronie, gubernatora szwedzkiego Arnolda Strumbilinsa zwabił
nadół ze zamku obiecując mu w mieście pięknego konia turec-
kiego którego dostał darować przybył Strumbilius do miasta
z 13 żołnierzami dla bezpieczności a gdy do stajni wlazł obzierać
konia na dane hasło wyleciało wojsko z ukrycia pojma-
ło Strumbilinsa. Załoga szwedzka zamknięta w zamku Lancko-
rońskim broniła się pod dowództwem chorążego Roberta
Stewart. Po kilko dniowym oblężeniu gdy sam Zebrzydowski
miecznik z szlachtą Księstwa zatorskiego i oświecimskiego
nadciągnął do tego poddała się załoga szwedzka d. 29
maja 1656 a Szwedzi ci musieli potem w Polskim wojsku
służyć. Po zwycięztwie dziękowano Zareckiemu i w klasztor
ze Kalwaryjskim Te Deum odśpiewano. Z Lanckorony wojsko
polskie udało się pod Tyniec gdzie leżało obozem tam szwedzki
Jenerał Wirtz napadł wojsko Polskie lecz został porażony że
ledwie uszedł do Krakowa na pamiątkę tego zwycięztwa przyrzekł
Kaplicę wystawić P. Maryi postanowił Zebrzydowski. W tej
expedycyi Lanckorońskiej Szwedom pomagali Węgry. Zakrzewski uda-
wał wielkiego przyjaciela Szwedów tym czasem zdradził ich znosząc
się z Polakami. — Zamku Suchy w którym Kasztelan Sieradzki mieszkał
bronił od Szwedów Generał Major w służbie polskiej Anglik Rokieberg
Obacz: Novi Stratagematis circa ejiciendum ex arce Landscoronensi
praesidium Sueticum ejusque gubernatorem vivum capiendum ingeniose
inventi historice descripta narratio Anno Domini 1660 permissu Superio-
rum Cracoviae in officina Typographica viduae et heredum Francisci Cezary S. R.
M. et Illustriss. ac Reverendiss: Episc. Cracoviensis Typogr. (in 4o ark. 13½ wielkości.
(exemplarz bez dedykacyi) (autor Stellanovic ?)

Lanckorona (w wadow.) miasto spaliło się r. 1657 w Lipcu.

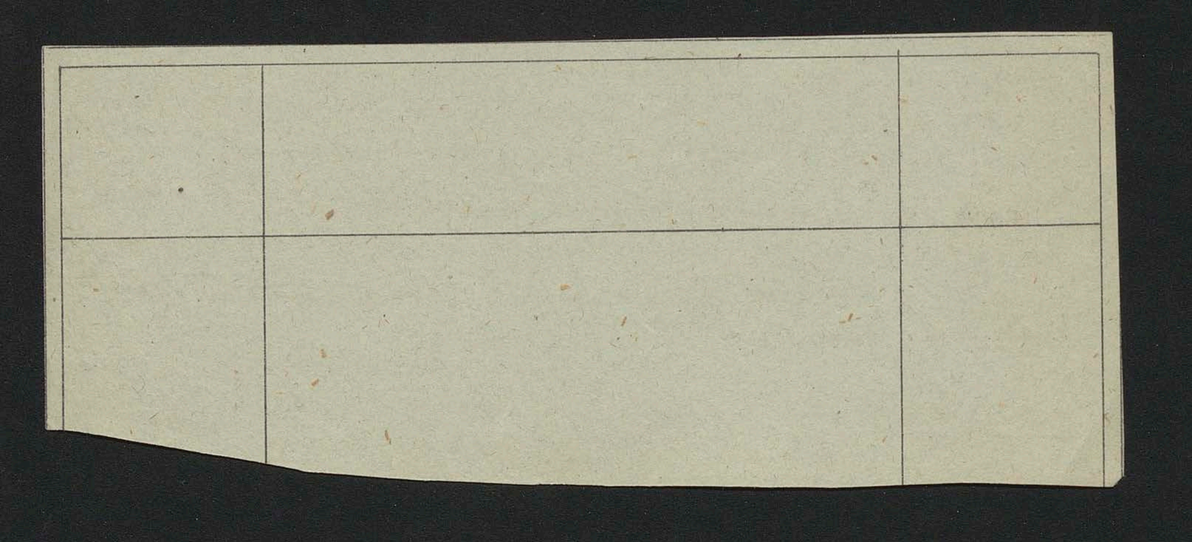
112

Dumurier r. 1771 w Kwietniu opatrzył Landskoronę d. 11 Aprila miał zjazd z Konfederacyją w Bia-
łej gdzie oczekiwano zaręby Lutawskiego i innych było tam do 10000 ludzi zbrojnych (Ferrand
I 293   R. 1771 wysłana marszałka Czernego Konfederacii do Konstantynopola

113

Xiążę Jerzy Marcin Lubomirski generał lejtnant wojsk Koronnych miał żony
1) Annę Maryją z Hrabiów Hadyków (rozwiódłszy się) (2) Honoratę z Stępkowskich ktora rozwiodszy się
z nim poszła za Załuskiego, Kasztelana Buskiego. Nabył od niego Adam Poniński
podskarbi Koronny dobra Bar i Lubar.

de Konopka Piotr (Litwin) był przy salinach wielickich r. 1787 po wyjeździe
do Lwowa Wernica rządcy salin. zastępował jego miejsce.

114

Major (ross.?) Gendré wysłany za konfederatami barskiemi w Makowie pod Lanckoroną naprzód Księcia Mariana Lubomirskiego w sierpniu położył na placu 200 ludzi wziął w niewolę 130 i samego zagnał aż na granicę gdzie uszedł w kilka osób. Gendré idąc potym do Żywca spotkał drugą partyją i zabił ludzi ~~..~~ 70 resztę rozproszył.

Zamek Lanckoroński. Od stron Kościoła góra najmniej jest przykra stoją 3 nagie ściany
z szarego kamienia na przodzie wpół rozdarta baszta pod nią głębokie fosy i ślad mostu
zwodzonego. Mury grube na dole nie mają żadnych otworów na 1 piętrze maleńkie okienka
jeszcze r. 1772 istniał w całej okazałości i był przeznaczony na więzienie dla przestępców;
potem mieszkańcy zaczęli na kamienice rozbierać mury aż tego rząd pod karą
zabronił. Góra na której zamek dzieli się na 2 ramiona wschodnio północne i południowo-
zachodnie a kąt ostry dotyka prawie samego środka. Od północy góra przepaścista i niedostępna
od południa i zachodu tworzy mała pochyłość. Od południa znać jeszcze wały. Na wschodnim
ramieniu zamku mieściły się według podania różne zabudowania. Widok cudny Wisła
od północy we mgle Lipowiec bliskiego Oświecimski pałac na prawo ruiny zamku Tęczyna,
Tyniec Bielany, Kraków z czerwonemi dachami na wschód i południe góry, Babiagóra.
ku zachodowi Kalwaryja.

Lanckorona

Das Schloß und die Stadt legte Kasimir der Große im J. 1361 indem er einem Vogte die Erlaubniß zur Gründung ertheilte. – Kasimir ertheilte auch der Stadt im J. 1366 deutsches Recht und befestigte das Schloß mit starken Mauern. Im J. 1370 schenkte König Kasimir die Stadt sammt der Burg den Gebrüdern von Brzezie aus dem Hause Zadora welche seit jener Zeit den Namen Lanckorońscy erhielten. – Sigismund der I kaufte diese Güter von Hieronim Laski Castellanen von Siradien und verwandelte sie in ein Starostei wobei er sie auch an Nicolaus Wolski Kastellanen von Sandomierz verpfändete. Im J. 1537 ertheilte derselbe König der Stadt Lanckorona Privilegien auf Jahrmärkte. Im J. 1576 nahm Albrecht Laski Wojewode von Siradien das Schloß gewaltsam in Besitz, jedoch wurde es durch König Stephan Batory mit Gewalt zurückerobert, welcher König dieses Schloß sammt den Gütern an Nicolaus Zebrzydowski verpfändete. Im J. 1607 wurde das Landskoroner Schloß aus Anlaß eines öffentlichen Aufruhrs durch königliche Truppen besetzt. Später besaß es im XVII Jahrhundert Michael Zebrzydowski poln. Schwertträger. Im J. 1655 eroberte das Schloß d. 19 September 1655 der schwedische General Robert Duglas jedoch d. 29 Mai 1656 wurde das Schloß von den polnischen Truppen belagert wobei die schwedischen Comendanten Arnold Strumbil und Robert Stewart in die Gefangenschaft geriethen. Im J. 1768 bemächtigte sich Moritz Beniowski Anführer der poln. Confoederirten des Schlosses und leisteten den Russen tapferen Widerstand wobei der französische General Doumouriez das Schloß aufs neue befestigte. Unter den Mauern des Schlosses lieferte d. 22 Juni 1771 der russische General Suwarow eine mörderische Schlacht den Confoederirten, konnte aber doch das Schloß nicht erobern, bis die Besatzung d. 6 Juni 1772 den österreichischen Truppen unter dem Commando des General Althan die Thore öffnete.

Der letzte Starosteibesitzer von Lanckorona war im J. 1772 Joseph Graf Wielopolski.

117

ym e	e	–
y	e	=
ymi	=	=
ych	=	=

Zostawiwszy za sobą porządne obwodowe miasto Wado= | in einer schönen
wice prowadzi nas droga cesarska przez przyjemne niziny | schönen Berg über Infante
które rzeczka Skawina ~~prowadzi~~ zerzyna do nieznacznego dziś | rie Kaserne-
miasteczka Lanckorony. Miejsce to starożytne w najpo= | Kreisamt budowz ładne kilka kamie- nic prywatnych pa

[illegible]

ożywili i zaludnili. Lanckorona była wprzód Królews

kiej własnością, podniej zaś podniesiona zostałą na go

nosi starostwa które król zasłużonym ojczyznie osob

na dożywocie oddawał. – Roku 1567 ~~[illegible]~~ za

mek Lanckoroński posiadał Sieradzki Wojewoda

Wojciech ~~Olbracht~~ Łaski ten ~~który~~ po ucieczce Króla Henryka

... znatamo do ja kej

Myslenice. Wird schon in Diplomen aus dem XIII Jahrhunderte als ein befestigter Ort erwähnt, welcher Myslimich oder Myslimice hieß und zu den Gütern der Krakauer Castellanei gehörte. Im J. 1342 ertheilte der polnische König Kasimir der Große dem Wieliczkaer Bürger Hinko (Sohn des Bergmeisters Wilhelm) und einem zweiten Hinko (Sohn Pauls) die Stadt Myslenice am Flusse Raba anzulegen indem er zugleich das deutsche Recht und andere Begünstigungen der neuen Stadt verlieh. Im J. 1424 trafen hier zusammen die Könige: Wladislaus Jagiello von Pohlen Sigismund von Ungarn und Erich von Dänemark woraus es ersichtlich ist, daß der Ort schon damals ziemlich bedeutend war indem es sogar zu den Städten gehörte welche berechtigt waren richterliche Beisitzer zu dem deutschen obersten Appelazionsgerichte (oder obersten Magdeburger Recht) nach Krakau seit dem J. 1365 zu schicken. – Im J. 1433 fielen hier die Hussiten auf ihrem Zuge nach Ungarn unter der Anführung des Geistlichen Biedrzyk aus Schlesien ein, wobei die Stadt Myslenice geplündert wurde. Im J. ~~[illegible]~~ 1457 bemächtigte sich eine Schar böhmischer Soldaten und Schlesier unter Anführung Johans Herzog von Auschwitz der Stadt und wehrte sich tapfer durch ein ganzes Jahr den überlegenen stürmenden polnischen Heeren, bis sie endlich 1458 vertrieben wurden, wobei die Stadt eingeäschert wurde. Alexander König von Polen befreite die Einwohner von Myslenice im J. 1502 von allen Zollabgaben. – Im J. 1552 baute der Myslenicer Vogt Spytek Jordan von Zakliczyn hinter der Stadt auf dem Berge eine Burg deren Ruinen noch sichtbar sind. Der polnische König Stanislaus Augustus ertheilte im J. 1766 der Stadt neue Freiheiten wobei er alle Stadtrechte bestätigte und die Zünfte regulirte. – Nach der Besitznahme Galiziens wurden

diese Güter der verwittweten Kurfürstin Franziska gebornen Krasins-
ka später nach Carl (Sohn des polnischen Königs August des II) geschenkt
– und zum Sitz des Kreisamtes erhoben, welches im J. 182.. [1819] nach dem
Brande welcher die ganze Stadt in Aschenhaufen legte nach Wadowice
übersiedelt wurde.

Myslenice liegt 37°32'35" nördlicher Länge und 49°49,50" südlicher Breite – die Höhe über die Meeresfläche beträgt in der Stadt nach den Messungen des österreich. Generalquartiermeisterstabes 159,6 Wiener Klafter, und nach den ~~[illegible]~~ barometrischen ~~[illegible]~~ Messungen des Prof Zeischer 950 Pariser Fuß.

Die Pfarrkirche in Myslenice im XV Jahrhunderte gestiftet besitzt ein wunderthätiges Muttergottesbild welches Fürst Georg von Zbaraz im J. 1631 aus Venedig brachte; Stanislaus Koniecpolski Castellan von Krakau baute bei der Pfarrkirche für dieses Bild im J. 1647 eine eigene Kapelle.

Zum letzten Mal brannte 1841 ein Theil der Stadt ab.

Papiérnia w Osieku

w obwodzie wadowickim.

(Od zwyczajnego korespondenta z Liska).

Że obwód wadowicki co do rękodzielnictwa i przemysłu wszelkie inne obwady galicyjskie przewyższa, żadnéj to nie popada wątpliwości: z jednéj bowiem strony tamtejsi właściciele dóbr będąc majętniejsi, mają łatwiej kapitały do rozrządzenia, – z drugiéj zaś strony, sąsiedni Szląsk i Morawija ułatwiają napływ robotników.

Z rzeki Soły wypływającéj z Karpat w obwodzie wadowickim, założono jeszcze dawniejszemi czasy wodociąg w kształcie kanału, któryto kanał na rozległości dwóch mil przerzyna niższe okolice tegoż obwodu, i utrzymuje w ruchu 26 młynów, 4 tartaki, przędzalnię wełny, kuźnicę miedzianą i papiérnię w Osieku, i prócz tego jeszcze 21 stawów wodą zasila. – Do założenia tego kanału należało kilkunastu właścicieli ziemskich, których grunta on przerzyna; a chociaż utrzymanie go w należnym stanie przez tychże właścicieli ziemskich jest ~~szcze~~ osobliwie w latach powodzi utrudzone i kosztowne, przecież wszelkie zakłady siłą wody tegoż kanału poruszane, wypłacają się przedsiębiercom korzystnie.

W Osieku, majętności baronea Larisch, jeszcze w r. 1793 przerobiono stary młyn na papiérnię, która jednakże dopiéro w r. 1831 do takiego przyszła stanu, w jakim ją dziś widzimy. Kapitał w urządzenie téj papierni włożony, wynosił tylko 1078 zr. m. k. A chociaż ta papiernia nie może ~~się~~ bynajmniej mierzyć się z zakładami tego rodzaju w Niemczech, a nawet z ~~swéj~~ jéj nieznacznéj wielkości nie tyle pomiędzy fabryki ile ~~jak~~ raczej ~~ile tylko~~ do przedsiębierstw przemysłowych w każdym względzie pochwalnych liczyby ją wypadało, – jednakże czysty jéj dochód jest w miarę włożonego

w nią kapitału i małych kosztów zarządu i utrzymania, stosunkowo daleko wyższy, aniżeli papierni niemieckich na wielką miarę założonych; powszechne bowiem jest w prowincyjach niemieckich użalanie się, iż papiernie muszą surowy materyjał (gałgany) coraz drożej płacić, a wyrób swój nad wszelką miarę ~~taniéj~~ tanio sprzedawać, – co z zbytniej ich wielości pochodzi. Niejedną przed niewielą laty w Czechach podług najnowszych zasad założoną papiernię wystawiają już właściciele na sprzedaż, i to za summę daleko mniejszą niż na nią wyłożyli; mimo tego nie trafia się kupiec, a to z téj przyczyny, iż produkcyja przechodzi o wiele rzeczywiste potrzeby tego artykułu w handlu, a przytém jeszcze jakeśmy dopiéro mówili, materyjał surowy ciągle drożeje.

W Osieku są w ruchu dniem i nocą: dwa holendry, prasownia papieru i ~~ta~~ machina do krajania surowego materyjału. – Stępy są w oddzielnym budynku. Naczelnik fabryki, jeden czeladnik starszy, 8 innych czeladników i 12 robotników mają codzień zajęcie w tym zakładzie. Możnaby przeważniejszemi siłami wyrabiać więcéj papiéru, tak, aby mieć zawsze zapasy, i tym sposobem papiernię na większą miarę rozwinąć, atoli poprzestają tu na pewnym przyzwoitym zysku, nie wdając się w niepewne korzyści. Dlategoto zakład ten dostarcza papiery tylko ~~papier~~ na zamówienie.

Że wyrób téj papiérni nie ustępuje wyrobom niemieckich prowincyj, dowód tego dostateczny z odbytu: nietylko bowiem że miasta Bielsk i Biała ~~sprzedają~~ mają w swoim handlu sklepowym po największéj części papier ~~osiecki~~ z Osieka, ale też i c. k. urząd obwodowy w Wadowicach, wiele magistratów i dominijów używają tylko tego papieru. A nawet ~~dla~~ ~~[illegible]~~ jeden z znaczniejszych handlów w Wiédniu ~~dostarcza~~ zaopatruje się najwięcéj wyrobem téj papiérni.

Fabryka osiecka wyrabia papier wszelkiego gatunku: kancelaryjny, konceptowy, do pakowania, papier z odcinków i drukowy. W r. 1842 ~~[illegible]~~ spotrzebowała ta papiérnia 646 cetnarów gałganów i wyrobiła

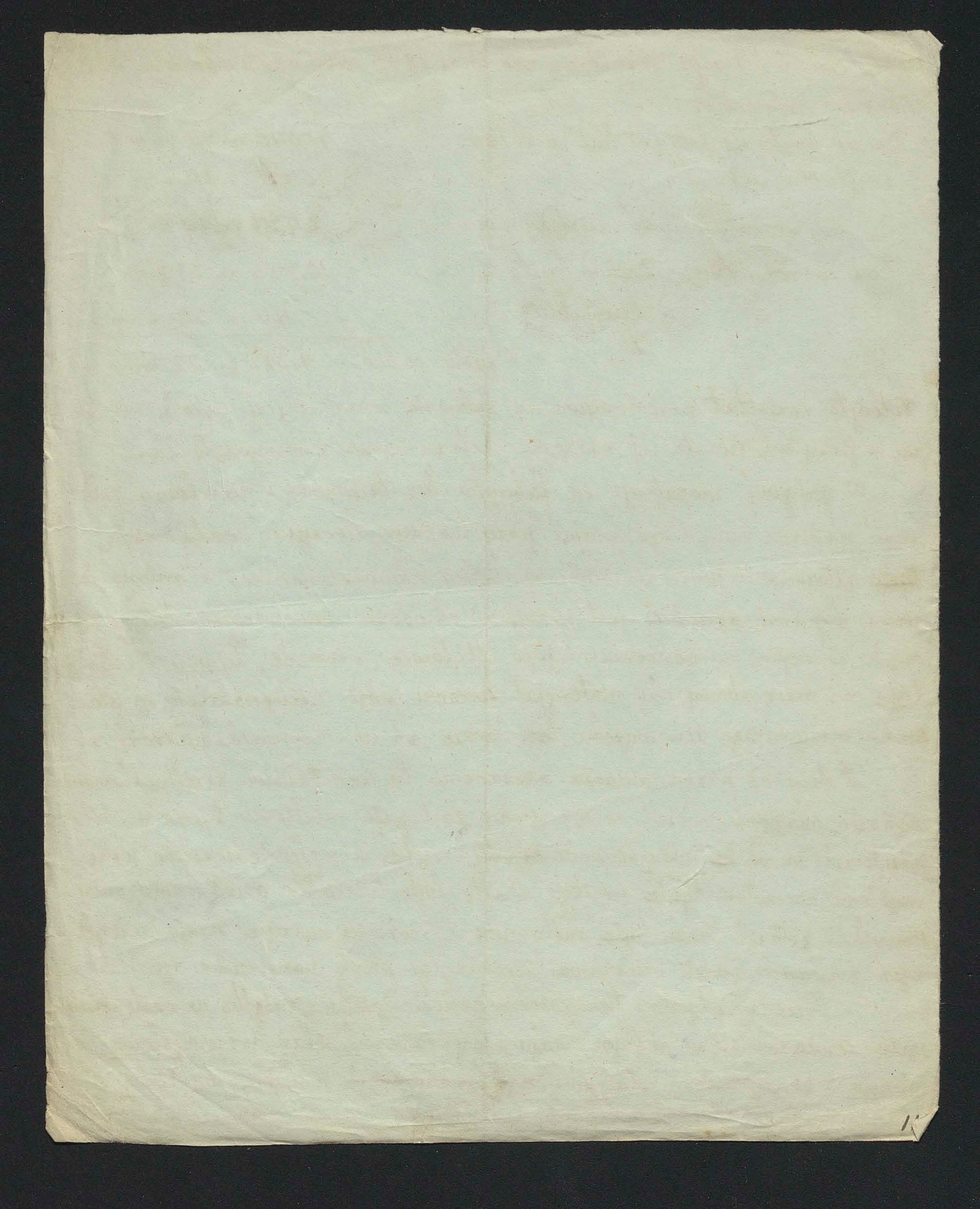
436 bal i 14 ryz papiéru; zaś w r. 1843 ~~xxx~~ spotrzebowała 763 cetnarów gałganów.

Dochód bruto téj fabryki był w r. 1842	10,040 zr. 44 kr. m.k.
Wydatki uczyniły	6,613 „ 15 „ . .
Pozostało więc czystego dochodu . . .	3,427 zr. 29 kr. „ „
Zaś w roku 1843: Dochód bruto	10,723 zr. 51 kr. „ „
Wydatki	6,411 „ 29 „ . .
Czysty dochód . .	4,312 zr. 22 kr. „ „

Któryto rezultat przekonywa, iż fabryka coraz więcéj wyrobu dostarcza, a przytém koszta jéj zarządu i utrzymania zmniejszyły się.

W gałgany zaopatruje się fabryka bez trudności: niektórzy poddani państwa osieckiego mając przy tém swe korzyści, dostarczają ~~tych~~ gałganów w porze zimowéj z okolicy nadwiślańskiéj; a mimo iż prócz papierni osieckiéj jest jeszcze w obwodzie wadowickim cztéry innych w ciągłém zatrudnieniu, t.j. w Miłówce, Siennie, Żywcu i Mikołaju, nie masz obawy, aby materyjał surowy mógł kiedykolwiek w stosunku otrzymanego zeń wyrobu tak bardzo jak w Niemczech podrożéć.

Dalecy od przyznawania opisanemu tu zakładowi przemysłowemu większéj ważności, aniżeli sam z siebie zasługuje, mieliśmy tylko na celu przytoczyć dowód ~~za~~ z doświadczenia ~~oparty~~ wzięty, że przedsiębierstwo przemysłowe na małym nawet ~~tylko~~ kapitale oparte, byle tylko było do okoliczności miejscowych i potrzeb czasu ~~było~~ zastosowane, może w naszym kraju większy zysk przynosić, aniżeli dzierżawa ziemska lub proste pożyczanie kapitału na procent. Przez takie tylko i tym podobne przedsiębierstwa, mógłby w następstwie czasu zawiązać się w naszym kraju i wykształcić stan przemysłowy; a Galicyja z oszczędzeniem własnych drogich ~~przychodzących~~ pieniędzy, wybiłaby się z czasem z pod władztwa obcych fabryk.

<u>Betman</u> Erazm (ob. Orzek)

Gdy r. 1526 Heberstein do Moskwy jechał przyjął do dworu swego na zalecenie mieszczana znakomitego Krakow. młodego Erazma Bethmanna, ten lubo wykształcony tak pił iż Heberstein ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ kazał mu nogi (krępować) okuć w Moskwie. Więc Erazm zmówił z Moskali i woźnicą (Stanisława) Polaka uciekli w nocy z Moskwy ku Azowu przepłynąwszy rzekę Okkę. Wielki Xiążę dowiedziawszy się o tem wysłał za niemi gońców. Na granicy Tatarskiej pod noc gdy konie paśli a sami przy ogniszku siedzieli zostali obskoczeni i powiązani. Erazm Betman bronił się długo nakoniec gdy innych związanych widział sam się poddał. W Moskwie przyjął wiarę prawosławną i do Hebersteina mimo próśb powrócić niechciał obawiając się karcenia; ~~[illegible]~~ wtedy Heberstein który go familii chciał wrócić powiedział mu: Jak sobie posłałeś tak się i wyśpisz. Wreszcie za namową litwina sługi jego hrabiego Leonarda Nugarolis przystał do jego dworu i powrócił do Polski. (Heberst. p. 44)

122

Skawina Kazimierz W. chciał tu osadzić
Franciszkanów na co Ociec Urban V bullą
z Awenionu d. 5 marca 1637 1367 pozwo
lił lecz fundacja nie przyszła do
skutku

Kraszewski J. Poezye
Tomów 2 z portretem
Autora w-16ce. Wilno
1838.

№ 355

123

1618.

rodem z Skawiny

Laurent. Śmiatecki Świeczkowicz (Magister leopol. † 1634 miał żonę Reginę Moskwiczankę. Magistrat 1634 naznacza tutorów dla dzieci

r. 1628 Zygmunt III w Wars. d. 30 Junii Laurentio Śmiatecki art liber. Magistro Phil Dr. który kilka lat był geometrą w sprawach wielkich daje dyplom na geometrę publicznego w Lwowie był on judicii civilis leopol. notarius leop. iuratus.

Spytkowice

August III król pol. zważając na zasługi Augusta Alexandra Xięcia Lubomirskiego wojewody rusk. pozwala w dziedzicznem mieście jego Spytkowicach co roku odprawiać 12 jarmarków: 1) na trzech Króli 2) na Gromnice 3) na S. Macieja. 4) na S. Józef. 5) na S. Wojciech. 6) na S. Trojcę. 7) na SS. Piotra i Pawła. 8) na S. Annę. 9) na S. Wawrzyńca 10) na S. Narodzenia P. Maryi. 11) na S. Szymona i Judy 12) na S. Katarzynę – Varsavia d. XI Augusti 1744.

Kościoł w Suchy sub titulo et invocatione Visitationis
B. Mariae V. Hebronensis wymurował
Piotr Komorowski hrabia na Liptowie i Ora=
wie * starosta oswiecimski i doznawszy
w chorobie swej cudu przy grobie błogosł. Sta=
nisława Kazmierczyka w Krakowie kościoł
ten pod zarząd klasztoru Bożego Ciała na
Kazmierzu w Krakowie kanoników regular=
nych (s. Augustyna) oddał za przeorstwa Marcina Kłoczyns=
kiego. Tomasz Oborski biskup laodycki sufra=
gan i kanonik krakowski (za zezwoleniem
Krzysztofa Staborzewskiego proboszcza w
Zembrzycach, który się na erekcyją tego nowe=
go probostwa zgodził) w dzień Niepokal.
Poczęcia N. Maryi P. 1624 poświęcał ten koś=
cioł i 4 ołtarze (jak to opiewa akt konse=
kracyi przez tegoż Oborskiego w Zamku
Sucha d. 12 Grudnia 1624 spisany)
Kościoł ten uposażył tenże Piotr Komorows=
ki starosta oswiecimski aktem wpisanym 1625 feria 2a post festum S. Jacobi Apostoli proxima
w księgi grodu starostwa krakowskiego
w ten sposób: nadał folwark Przerąb nowozałożony
we wsi Sucha (in fundo villae praefatae Sucha
cracoviensi, districtu vero Zatoriensi et Oswie=
cimensi) z polami i lasami który to folwark
przytykał do murów kościoła i który potokiem
przecznym oddzielony był od gruntów dworskich

W tym folwarku 4 zagrodników, oraz las
sięgający aż do granic wsi Grzechynia, ogrod:
pozwolił oraz wolno w młynie zamkowym [illegible] (mlec
zakonnikom zboże na potrzeby klasztoru
suskiego, wolne rybołowstwo w rzekach Sucha
i Skawa, dziesięcinę z wszystkich w Suchej
wyrabianych gontów (którą dziesięciny wprzód
dziedzic wybierał, pozwolił jeden sklep muro:
wany w zamku suskiem na skład rzeczy kos:
cielnych
Drugim zapisem przed księgami grodzkiemi
Krakowskiemi feria 2da post festum S. Jaco:
bi Apostoli proxima 1625 zapisał tenże
Piotr Komorowski starosta oświecimski in
Sucha et Błądzonka haeres czynsz roczny
630 złp. z summy 9000 zł. na wsiach Sucha
i Błądzonka zabezpieczonej czyli na widerkauff
temuż klasztorowi suskiemu, który to wider:
kauf roczny w 2 ratach co roku miał się wy=
płacać – za co rektor tegoż klasztoru suskie:
go obowiązany być pełnić obowiązki parafial:
ne we wsiach Sucha, Błądzonka, Stryszo=
wa i Lubnica od probostwa Zebrzydowskiego
oderwanych, co tydzień 2 msze przy grobie fun:
datorów w kościele suskim odprawić, po każdem
kazaniu w niedziele i święta imiona fundatorów
modłom ludu polecać i przy każdej processyi
przed grobem fundatorów w kaplicy śpiewać anty:
fonę do P. Maryi: Sub tuum praesidium; i
mieć staranie aby w grobie familijnym nikogo
innego nie chowano tylko Komorowskich lub
kogo oni zechcą.
Oba te zapisy potwierdził w Bodzęcinie d.
7 Kwietnia 1626 Marcin Szyszkowski bis:
kup krak. Które to oryginalne potwierdze:
nie znajduje się w klasztorze Bożego Ciała
na Kazmierzu w Krakowie.

R. 1644 Krzysztof Komorowski Oświęcimski Bar:
wałdski starosta zapisał 70 zł. pol. na wider:
kauf od summy 1000 złp. na wsiach Suchy i Błą:
dzonce Kościołowi suskiemu. – Wdowa tegoż
Marianna z Przyłęka zapisała r. 1649 złp.
350 na wyderkauf od summy 5000 złp. Kościo:
łowi suskiemu na wsiach Rabka i Skomielna.
– R. 1649 zapisuje wyderkaufu rocznego
350 od summy 5000 złp. na dobrach Nowawieś
i Widłak Zofia z Bnina Stokowska żona
Samuela z Stoków Stokowskiego, a siostra
Kateryny z Bnina 1° voto Ławta z Obor
Leśniowskiego starosty zatorskiego 2° voto
Krzysztofa Komorowskiego żony
R. 1665 w Krakowie d. 8 Lipca Andrzej Trze:
bicki biskup krakowski zapisuje klasztorowi sus:
kiemu dziesięciny biskupie z wsi: Sucha,
Zasepnica, Stryszawa, Lachowice, Błączyna,
Kuków, Błądzonka, Czerna.
R. 1740 d. 1 Lipca Jan Wielopolski starosta
lanckoroński zapisuje na nabożeństwo
summę 100 złp. klasztorowi suskiemu
co roku płacić się mającą.
Układ o granice probostwa suskiego zrobiła
w Krakowie we środę przed S. Maryą Magda:
leną blisko 1668 Konstancyja Komorowska
żona Jana Wielopolskiego stolnika koronnego
generała małopolskiego, starosty nowotars:
kiego, bocheńskiego.
Klasztor w Suchy supprymowany r. 1781 –
pierwszy pleban świecki Machajski 1782 +
1823 po nim Andrzej Stankowski z Sidziny.

Dobra Sucha z wsiami Stryszawa, Lachowice, Kukow, Zdziebel, Krzeszow i Tarnawa.

Wieś Sucha: Zamek murowany w nim: 2 Stancye w bramie, Stancya od bramy poboczney, Sklep na octy, Skarbiec, Stancya ekonoma, 2 Stancye, Stancya przedspizarniana, Spizarnia, Kuchnia, Piekarnia, 3 Stancye przed Kuchnią, Stancya pisarza prowentowego, Sklepik na gorzałki, Stolarnia (w niey warsztaty, żelaza do chybanków, hebli i Kalików, Strankownik, Cenglina, Strzała do warsztatu z sprezynami, Kalki, Dłotka, Rasziple, Listniki, Litki, Szraycery, Rayburzyli Szwajca, Świder ze strzałą obcęgi, młotki, czopy, tokarnia) — Pierwsze Piętro: Sień pomiędzy pokoje w niey 2 obrazy S. Rocha i S. Wawrzynca — Pokoj do jedzenia: obicie płocienne na dnie popielatym w kwiaty zielone Kredens duży fornerowany w mosiądz kuty z herbem Stanykoń, Szafy fornerowane w mosiądz kute, Krzesła skorą czerwoną obite — Pokoj do kompanii 2 portrety familijne, 3 Gierydoniki podświece Komody fornerowane w mosiądz pozłacany okute z marmurowym wierzchem — Pokoj sypialny — Gabinet narożny — Garderoba — Gabinecik z garderoby — Kawiarnia — 2 Pokoje po drugiey stronie sieni — Garderobka — Apartamentu narożnego 2 pokoje w nich 40 obrazków na płotnie malowanych Turczynów przedstawiających Sala duża — 2 Pokoje i garderobka zapierzone — Kredens — Garderoba — Pokoje przed kaplicą — Kaplica (w niey 8 obrazów, 3 Konkluzye na kitayce, 13 relikwiarzy, Kielich, Antepedium atłasowe, 2 Lichtarze mosiężne, Krucyfix, 5 Ornatów, 2 Alby i humeraty, 5 obrusów) — Drugie piętro: Apartament w pokojach — Gabinet — 8 Celki — Apartament w 2 pokojach — Biblioteka (Xiążek łacińskich 686, francuskich 1663, polskich 248 (między temi 6 herbarzy), włoskich 113 niemieckich 17 Summa 2727 dzieł, Stół hebanowy srebrem wykładany i Gierydoniki hebanowe) — Pod zegarem stancya — 3 Stancye

Strych - Kuznia (w niej Kowadła, szparag, perliki, miechy, szrubsztak, młotki, szczepcy czyli obcęgi, Klucze do śrub i tryb, sznajdysze do kręcenia gwintów, Szrubel, Pilniki młotki do wybijania łęków, Raszpla, Strug do Kucia Koni) - Pralnia - Kolarnia (w niej świeraża do piast dłubania, Brusy, Koło do toczenia) - Browar - Wołownia - Ogród (w nim drzewa włoskie, cytryny, cytrynaty, pomarańcze, jabłka rajskie, pompelmusy, laury, bobki, figi, juciglorios al, mortanzy, aloesy, balsamy i inne drzewa włoskie - Oranżeria - Inspekta.

Osiadłość wsi Suchy: 23 potrolki trzechdniowe bydlne 13 zarębków 2 dniowych bydlnych, 56 zagrod jedno: dniowych pieszych, 7 chałupników, 4 młyny chłopskie zakupne, 15 polan, jedna Karczma wjezdna pańska Wysiew 76 korcy żyta 44 K. pszenicy, 60 K. jęczmienia, 400 K. owsa. Stryszawa wieś 42 potrolników, 15 zarębników, 31 zagrodników, 18 chałupników, 9 młynków zakupnych, 100 polan 4 piły trybne

Lachowice: Wysiew 4½ K. pszenicy 153 K. owsa. 13 potrolników, 21 zarębników, 28 zagrodników, 6 chałupników, 5 młynków, 81 polan, 2 piły, Karczma.

Kuków i Zdziebel: 21 potroln. 14 zagrodn. 6 chałupn. 3 młyny, 1 piła i Karczma.

Krzeszów wysiew 8 korcy 3 miarki żyta, 21 K. pszenicy, 18 K. jęczmienia 435 K. owsa. 40 potroln. 39 zagrod. 3 chałupn. 3 młynki, 29 polan i Karczma - Folwark Żurawnica wysiew 40 K. owsa. Tarnawa Wysiew: 12 K. żyta 21 K. pszenicy, 24 K. jęczmienia, 435 K. owsa 33 potroln. 28 zagrod. i chałupnik, 5 młynków, 9 polan

Dobra Rabka z wsiami Skomielna, Zaryte, Słone, Ponice, Rdzawka i Chabówka (rolniki, zarębniki, zagrodniki, chałupniki w rewolucji) Wieś Bo: Dobra Bobrek z Zamkiem Bobrek (zrujnowanym w rewolucji) Wieś Bobrek spalona, Gorzów, Chełmek, Libiąż, Gromiec, folwarkami Łęg i Nowopole (Kmiecie pięciodniowi, zagrodnicy 2 dniowi, Komornicy i dniowi)

Dobra Kobylanka z pałacem starym drewnianym wsiami polskiemi Kleczany, Dominikowice, ruskiemi: Zdynia, Gładyszow, Ług, Ostrążne, Bodaki, Wierzchna, Męcina mała i wielka w powiecie bieckim
Dobra Przecławskie z wsiami Przecławice, Chorążyce i Zroniaczkowice w powiecie proszowskim
Dobra Głuszkowce z wsiami Głuszkowce, Słobodka w wojew. podolsk. ziemi kamienieckiej

(Inwentarz po śmierci Józefa Wielopolskiego starosty lanckorońskiego 1775)

=

1660 Starostwo Dobczyckie w posiadaniu Michała Jordana podkomorz. krak. i jego żony Katarzyny Skrzewskiej za cessią Jerzego Lubomirskiego marszałka w. kor. 1649 uczynioną
Miasteczko Dobczyce Przywilej fundacyjny zaginął, Kazimierz W. r. 1362 nadał prawo niemieckie, i rybołowstwo w rzekach Raba i Szmarkawa w niebytności króla. Władysław IV r. 1633 potwierdził przywileje miastu nadał targi tygodniowe w poniedziałek i jarmarki, uwolnił od podwód. Potwierdził to Jan Kazimierz d. 6 Febr. 1649. Mieszczanie mają 12 łanów ziemnych (a 3 zabrała in Raba) płacą ziemne z domow 54 po 1 gr. Wiechowe po 1 gr. Browarów w mieście 4, Jatki rzeźnicze, Sukienników 4, Piekarzy 6, Rybitwów 2, Garcarzy 6, wyprawiają wóz wojenny, Krawcy, młyn na Rabie pod zamkiem.
Wsie: Wiśniowa, Bierletka, Kobylnik (wieś ta fundowana 1350 z sołtystwem) Jarzmanowa, Węgierskie (sołtystwo fundowane 1450), Kurnatka, Rudnik, Skrzynka (z młynem na Krzyworzece) Winiary, Gorna – Zamek dobczycki opisany dokładnie w lustracji 1620 starosta ściany jedną wymurowa, 2 filary i kunszt rurmuzowy naprawił.

Sucha d. 29 marca 1613 kamień węgielny kościoła założono a budowę od.
15 Czerwca 1614 ukończono co poświadcza na kościele z strony zachod-
niej tablica marmurowa: „Ad laudem et gloriam SSS. et individuae
Trinitatis P. F. et S. S. A. D. 1613 die 28 Martii lapis I hujus
Ecclesia p. st. s. (positus) est sub titulo Visitationis B. M. semper
Virginis ipsa autem structura perfecta est A. D. 1614 die 15a
Junii opera et impensis magnif. Petri de Komorow Comitis Liptov.
et Orav. et Catharinae de Przerąb ch.mae (charissimae) Conjugis
suae. Quarum pietatem respiciat Dominus Dominus tempore re-
tributionis. — Kościół poświęcał Tomasz Oborski bisk. Laodyc.
sufragan Krak. z polecenia Marcina Szyszkowskiego bisk. Krak. d.
8 Grudnia 1624. wtedy był kościół poświęcony in honorem
Visitationis B. V. M. S. Augustini et S. Ubaldi Confess. Ołtarze
były wielki Nawiedzenia N. Panny 2) od strony ewangelii S. Zofii 3)
od str. epistoły S. Franciszka 4) w kaplicy ~~gdzie groby fundatorów dawn~~
od cmentarza S. Katarzyny. Koło kościoła było 7 kaplic, dziś 4 kaplice
Dzwon większy lany 1675 kosztem proboszcza Zygmunta Żelazowskiego jak
napis głosi. Drugi przelany r. 1814. Dzwony te wiszą nad kaplicą S. Piotra
na cmentarzu stojącej w której leżą pochowani Teresa Hr. Wielopolska
z domu Księż. Lutkowska wdowa po Józefie Wielopolskim staroście
Lanckorońskim i Zagojskim + d. 18 Grudn. 1818 w 73 wieku – Wiktorya z
Morsztynów Wielopolska żona Ignacego Wielopolskiego + 26o Stycznia 1800 w 19 roku
i jej syn Konstanty Wielopolski + 19 Marca 1800 mający 1 rok. — Franciszka Kar-
sunowska + 1804 d. 4 października żona Koniuszego Karsunowskiego była ~~bon~~ Madam
e przy dzieciach Wielopolskich była rodem Kałmuczka wzięta przez Jenerała Wita przy
zdobyciu Oczakowa wychowana u Księż. Lutkowskiej
Kościół ten oddał Piotr Komorowski ulegony wdowie na ojcy Kanonikom Latera-
neńskim Bożego ciała w Krakowie pierwotnie należała parafia do kościoła
w Zembrzycach jak widać r. 1688 z protestacyi Jana Markiewicza plebana zembrzyckiego

plebani Sufiy: Marcin Kłoczyński pierwszy przełożony Klasztoru 1624. — Jakob Kerski drugi przełożony r. 1641. sprawił obraz S. Augustyna nad kaplicą Matki boskiej bolesnej. — Dyonizy Bem 1644. — Stefan Hieronim Pietruszka 1647. — Jan Ignacy Naramowski 1649 zaprowadził 1660 bractwo różańca św. — Stefan Ranockowic zaprow r. 1653 w Kreszowie bractwo S. Anny — Zygmunt Żelazowski 1675 — Grzegorz Respondowski 1684. — Stanisław Kazimierz Korycki r. 1691. Andrzej Taborski 1694. Stanisław Zaranek i Jacob Zawadzki r. 1696. Jan Grąbczewski 1714 — Michał Zdanowski 1716. — Szymon Zawadzki 1717. — Sebast. Kozowic 1719. — Jan Szembek 1724. — Jan Mackiewicz 1725. — ~~Jan Mackiewicz 1725~~

Stanisł. Antoni Ziemowski 1729 — Wawrzyniec Bugajski 1730 Herkulan Chrapecki 1734 — Roman Lednicki 1737. — Sebast. Kotarski 1738 — Melani Kordacki 1745. — Kazimierz Georg. Rollicki 1748 — ~~Krzysztof~~ Chmielecki i Remigi Piechnikiewicz 1752 — Norbert Gorczycki 1755 — Ignacy Dewodzki 1756 — Antoni Buczyński 1759 — Euzebi Przykryt 1768 — Ignacy Akwilin Dewodzki 1773 — Bernard Skrzyszewski 1776 — Leon Kruszyński 1779.

Klasztor supprymowano 1782 pierwszy pleban Ignacy Machajski teraz X. Franciszek Cieś.

Konstancyja ~~Kat~~ Chrystina Komorowska urodzona 4 Października 1647 w Suchej corka Krzysztofa Komorowskiego starosty Oświecimskiego i Marianny Przyłęckiej przyrzcio d. 27 Octobra 1647 byli kresni ojcowie Jerzy Dymitr Wisniowiecki i panna Krystyna Stadnicka córka podczaszego Sanockiego —

Groby: Pod wielkim ołtarzem kościoła jest sklepiony grób malowany alfresco na środku na podstawie kamiennej 3 trumny — ~~pi~~ 1) wybita fioletowym axamitem z galonami złot. mieści szczątki Piotra Komorowskiego 2) wybita jedwabną materyią różową a w środku atłasem ponsowem mieści żonę Piotra pierwszą Katarzynę

Przerębska w sukni jedwabnej koloru orzechowego na około z złot. galonem obszytej w ręku paciorki białe i żółte szklanne, książeczka zbutwiała do modlenia, rękawiczki jedwabne, robron z koronek, przysypane było ciało rozmarynem 3) trumna mała wybita jedwabiem z herbem Wielopolskich mieści prochy dziecka.

na postumencie cynowym na pis w głowie: Per merita passionis Christi et virtutem Sanctissimae Crucis ne accedas et procul absesto maligne spiritus. – W nogach zaś: Crux et passio Domini nostri Jesu Christi inter animas et judicium nostrum sit semper. Ex luto facti sumus et in pulverem revertimur, miserere nostri Deus. Catharina de Przerąb Komorovia et Sexus a Comorow 1624.

W kościele na blasze ~~mosiężnej~~ miedzianej posrebrzanej (zdaje się z trumny) 15 cali wys. i tyleż szyroka, necniejwbita

Illustrissimus Christophorus a Komorow Komorowski Comes Liptoviensis et Oraviensis, Capitaneus Oswiecimensis et Barvaldensis, familia illustris, maturior virtutibus heroicis et meritis in patriam, quam annis omnium dolore, ultimus gentis suae avitae ante aetatem fato suo perfunctus. – In hac urna depositus. Qui in vita superstite ad omnes reipublicae casus se et sumptu suo et sanguine impendit. In Prussia contra Gustavum Adolphum in Valachia contra Turcam Abazy, domi vero officio suo capitaneali et judiciorum equitate hoc meditatus quam parate judicio Dei comparere supremo. – Hospes vel uno suspirio vita functum comitare et coelestem precare vitam. Mortuus 18a Novembris 1647. Aetatis suae 29. trumna spoczywała na 4 sfinxach mosiężnych które wyszło do dziś

W Presbiterium nagrobek [AM ZHYS / KBLOO, z herbem] to jest: Anna Marianna Komorowska z Brzina hrabina liptowska y orawska starościna oświęcimska (Przyłęcka ? a może Myszkowska ?)

W nawie kościelnej są dwa kamienie

[ ] grob bożych ciotków i [herby] t. j. 3 róże, Podkowa z krzyżem i Cholewa może Katarzyna z Przerębskich Komorowska

Kościół w Krzeszowie zbudowany z Drewna kosztem Łukasza Komorowskiego r. 1615 pierwszy pleban maciej Dilowiczka przyłączony jako filia do Klasztoru suskiego r. 1635 d. 17 września.

W kościele suskim nagrobki.

nagrobek z herbem Komorowskich z nieczytelnym napisem: Aeternitatis siste viator . . . pulvis et esca vermium . . latet sub anagrammate incola – commorans vivo – coelo animam reddo &c. . .

nagrobek szlachcica Kazimierza Stofuna który utonął 1631 w babicach

nagrobek Anny Konstancyi Boczkowskiej dziewicy 1626.

" Ignacego Machajskiego plebana w Suchy † 1823.
odr. 1782. był plebanem. — i kaplice

Pleban X w Suchy X. Jędrzej Stankowski

Ołtarz wielki Visitatio B. V. M. – 2) Olt. a cornu Epistolae S. Antoni Pad. 3) a cornu Evang. kaplica Matki boskiej Bolesnej obraz S. Xaverius kosztem X. Prob. postawiony 4) a cornu Epist. ołtarz w nawie S. Józef. 5) na przeciw w nawie ołtarz S. Augustyna. 6) a cornu Epist. olt. P. Jezus. 8) na przeciw olt. M. P. Różańcowa.

na ganku prowadzącym do kościoła zewnątrz z majoliki tablica P. Jezus z herbem Komorowskich na dole po bokach litery

L. K.
C. L.
C. D.

Gmina Sucha graniczy z gminami Zembrzyce, Tarnawa, Stryszawa, Grze=
chinie i Maków, od wschodu granica jest rzeka Skawa wsie
Maków i Zembrzyce od północy Tarnawa od zachodu Stryszawa
wzdłuż strumienia Krupiaków zwanego, dalej koło ujścia strumie=
nia Czerna do rzeki Stryszawki (za szosą ku południowi w zachodnim
kierunku koło góry Kamienny wierzch wzdłuż strumienia Czerna
który płynie od południa) od południa graniczy z wsią Grzechinie
idzie przez Grzechińską polanę Magórka zwaną. Do rzeki Skawy wpada
ze Suchy od zachodu rzeczka Młynówka (czyli Stryszawka) ze Suchy płynąca
Niwy czyli role w Suchej: Jasień, Smolikowa góra, Za Koszele
Lasy: Suska gajka (od południa), Las Magórka, Las Plebański
Stawy: Wyżni staw przy hamrach i Niżni st~~aw~~ przy hamrach
Rzeki: Skawa; strumienie: Stryszawka (~~ku południowi~~ ku północy) Błądzonka), Czerna,
i Zaszepnica (ku północy płynie) czyli Borszuka.
Góry: Korczakowa góra, Boszuczka, Szumerowa, Jasień (koło zamku)
Kamienna (Grzywka)
za Skawą od Makowa naprzeciw zamku jest góra Garcówka.

Gmina Stryszawa graniczy z wsiami: Sucha, Grzechinia, Zawoja, Koszarawa
Lachowice, Kuków i Tarnawa. Granice od wschodu (~~zachodu~~): Sucha
przez strumień Krupiaków przecina rzeczkę Stryszawkę w górę strumieniem
Czerna (który w Stryszawie ma źródło; ku północy płynie) od zachodu
graniczy z Grzechinią wsią – od południa z Zawoją przez górę Kiczora
idzie grzbietem góry, górą Przykrzyca, górą Jałowiec – Od zacho=
du z wsią Koszarawa z wsią Lachowice koło góry Bindoszówka
przecina strumień Lachowicki – Od północy z wsią Kuków (koło brzegu
rzeczki Koczurka) oraz z Krzeszowem (przecinając strumień Ustrzyżne)
i Tarnawą (przecinając Gołuszków potok)
Niwy: Magórka, Jaworzyna, Zawodzie
Lasy: Pod Jonikami, Stracony potok, Kucisko, pod Spyrkami, Janoszka, nad
Jaworskim, Kicora, Mirkówka, w Kówni, za Sciorami, koło Karczów, za
Boguniami, Kępówka, Zasztoki, pod Jałowcem, za Kobielasami, przy wsi Krzyż=

/.

Jaworyna, Garncarzów potok.

Strumyki: Stryszawka większa, Stryszawka mniejsza Krupiaków, Czerniański, Usztrzynice.

Góry: Jałowiec, Kicora, Jaworyna, Gołuszkowa, Jonikowa, Gawronowa, Mikuszowa, Świrkoszowa, Solnisko.

Parafia w Suchej.

Polany: Bieda, Bogdankowka, Solnisko, Wykrot, Szczawnicarka, pod Beskidem, dolina pod Goczałkową, Wykrot, Kołowrot, Chyrb, Grapa, Zalenica, nad Mtakami, Beskidowka, Solnisko, Jeleniowka, Szragórowka i t. d. (224 polan)

Gmina Lachowice graniczy z wsiami: Las, Kurów, Hucisko, Pewel ad Żywiec, Koszarawa, Stryszawa, Kuków.

Od południa z wsią Las (dalej skręca się na dół) (od wschodu) [południa] z wsią Kurow (środkiem strumienia Niedźwiedzkich aż poniżej ujścia strumienia Kadłuby dalej wierzchem góry Groník dalej Wyrycisk[iem] wodnym, przez strumień Szurkow, przecina strumień Kurowski dalej od południa z wsią Hucisko, dalej od południa z wsią Pewel ad Żywiec, dalej od południa z wsią Koszarawa – od wschodu z wsią Stryszawa (wierzchem góry Biedraszowka) przecinając strumień Lachowski – od północy z wsią Kuków (przechodząc Baców potok)

(stindr) Niwy: Podwalnia, Salachówka

Lasy: pod Jaworyną, Zimna woda, pod Wiórzami, Kupałów potok, Czarnagóra, Za granicznym potokiem, Za Sobańskim, Za Chrząszczami, Kocaniów groń, Za Targoszami, Za Krulami, Lachowska gajka.

(grapa)

Strumienie: Lachówka, Mącnianka, Kotliny, Wojtuszków, z Gajki

Góry: Bindoszówka, Chrząszczowa, Mikuszowa, Solnisko, Kocaniowa Łomańsko

Kościół parafialny s. Piotra i Pawła.

132

Gmina Kuków graniczy z wsiami Las, Lachowice, Stryszawa, Krzeszów
Od zachodu wieś Las (przez górę Tuchówkę koło źródła strumienia Słowiaki przecina strumień Kocońka, górę Lisina) od południa wieś Lachowice (przecinając Baców potok) – od wschodu wieś Stryszawa (przecinając strumień Kocońka – od północy wieś Krzeszów (przez rzekę Młynówkę i strumień Rzycki, strumień Krzeszowski, przez strumień Żebretnica, strumień Stąkowski

Niwy: Dziduchówka, Zawodzie (Lasu niema?)

Strumienie: Kocońka, Stąkówka, Rzecki, Żebretnica.

wysoka 329,1 stop wied. Góry: Lenartowa góra, Dyduchowa góra

Patronka kościelna S. Katarzyna (parafia w Krzeszowie?)

Gmina Krzeszów graniczy z wsiami Rzyki, Ponikiew, Górna Tarnawa, Sleszowice, Dólna Tarnawa, Kuków, Stryszawa, Las.

Od północy wsie Rzyki, Ponikiew, – Od wschodu Tarnawa (przecinające lasowy strumień: Potok Barani, Potok Tarnawka, z którą się łączy Młynówka) wieś Sleszowice (przez górę Żurawica) – Od południa wieś Dólna Tarnawa –

mlyn jest Od wschodu Stryszawa (przerzyna rzekę Uście/Ujstryzna) – Od południa Kuków (przez potok Rzycki, Potok Skupniów, Młynówka, góra Ćwiękałów, Potokiem Żebretnica, potokiem Stąkowski – Od zachodu z wsią Las (potokiem i górą Żebretnica)

Niwy: Żurawnica, Kozłe.

Lasy: Kukowska Gajka, Dziebeloka, Czarnagóra, pod Beskidami, Jaworzyna z Palenicą, za Targoszami, Żurawnica.

Strumienie: Ujstryzna, Rzecki, Żebretnica, Stąkówka, Targoszów

wys. 333,3 stop wied. Góry: Żurawnica, Liskowiec, Czarna góra.

Kościół założenia S. Katarzyny

Gmina Tarnawa dzieli się na 2 części: Tarnawa górna i dólna (Dólna Tarnawa: Graniczy z Krzeszowem, Sleszowicami, Suchą, Zembrzycami, Skawcami, Stryszawą. Górna Tarnawa graniczy z Sleszowice, Jaszczurowa, Ponikiew, Krzeszów.

Od zachodu Krzeszów – Od południa Stryszawa (przez Gołuszków potok) Sucha – Od wschodu: Zembrzyce (koło Skawy przyjęcie rzeki Paleczki) wieś Skawce (przez potoku Stożowka od północy Sleszowice (wzdłuż potoka Stożowka, potoka Lipowiec i Jaworek, potok Gucyce, rzekę Tarnawkę do której wpada Żurawnica)

od Zachodu: Jaszczurowa (przez potok Jaszczurowka) Od północy Ponikiew, Kreszów (przez Barani potok) od Zachodu Kreszów (potokami Tarnawką i Młynówką

Niwy: Nizinie, Prorokowa góra, Górnia Tarnawa

Lasy: pod Żmiją, za Rdzami, pod Beskidem, przy Suszycy, Tarnawska gajka.

Góry: Makowa góra, Beskid, Żmijowa gora, Prorokowa góra jedna i druga.

Rzeki: Skawa: Strumienie: Tarnawka, Stołówka, Żurawnica

Kościół nowo erygowany.

Czwarcizna mają łąki niektóre i pastwiska / F

~~Rola role~~, Lodrolki, Zagrody (gdzie tylko piesza pańszczyzna bez pastwisk

F Zarębki mają pańszczyznę ~~czyn~~ pieszą i ~~pańs~~ pastwiska

Czwarcizna jest półrolka. ~~Zaiboga~~

9 – 45
4 – 30
15

8 Weitzen

22

7-30 Korn
4.

org. do Suskiego tylko Sucha

" Laskowice należą które mają 1100 morgow [illegible]

" ~~[illegible]~~ Kneszow osobny rewir ma [illegible] 908 morgow z tych na Kukow będzie 100 morg.

Rewir Tanawski... 1200

młyny? piły?

Karte vom J. 1787. [illegible] – Kamienie do budow. 1846. – Żydów r. 184[illegible]

[illegible]
Pańszczyzna.
Wald.
[illegible]
Kościół.

	1834 Äcker		Wiesen		Hutweid.		Zusammen		Haus nummer	Wohn parteien	Weiber	[illegible] zusammen	Rustikal Gründe Äcker Wiesen, Hutweiden Waldungen	
	Joch	Klft.	Joch	Klaft.	Joch	Klft.							Joch	Klaft.
Sucha (folwark)	365	681 4/6	75	805 3/	62	1356	503	1243 4/6	348	689	1684	3267	3416	994 5/

w Suchej folwark – zamek z ogrodem i oranżeryją – dom pocztowy cegielnia (zburzona) – 1 młyn na 2 kamienie prywatny – w Suchej piła dominikalna – i oberża – szpital dominik na 6 kalek ([illegible]) na górze Gołuszkowej kwiczoły, na której do 8000 kwiczołów czasami ujmie[illegible] do Warszawy wywożą.
Inwentarz bydlęcy w Suchej r. 1834 był 8 koni 16 wołów ~~[illegible]~~ 924 owiec krów: byków 21.

W Suchej [illegible] bis 8000 [illegible]

Stryszawa — – – – 98 384 98 384. 409. 780 1948 3743. 5395 | 896 3/

Stryszawa wpród herb noże dwa

gruntów dworskich nie ma tylko polany dworskie na górze Wiorz zwane Zawoczyna, kamieniste porośnięte jałowcem – te się wydzierżawiają pod danym. – nowa piła teraz wybudowana. – młynek prywatny –

Lachowice (folwark) 64 712 1 800 20 1550 86 1462 256 423. 1189 2255 3274 115/.

1/4 mil od Suchy zwano dawniej Kobiłączka czyli Lublica

folwark drewniany, grunta kamieniste-gliniaste zdatne pod żyto, konicz, owies – pastwiska jałowcowe dla kwiczołów – piła dominikalna – ~~[illegible]~~ – młyn prywatny – Karczma – Kościół parafialny. miejscami grunta mar glowate.

(mieszkańcy prowadzą [illegible] 100 f. w.w. wyrabi[illegible])

Sarnawa folwark — 227 410 5 974 64 1436 297 1220 207 446 1130 2162 2609 | 250

3/4 mil od Suchy herb wieniec róż

grunta w górach [illegible], w dolinach [illegible] na kartofle i owies folwark młyn prywatny – Kościół nowo-erygowany wpród kaplica

Krzeszów (folwark) 167 929 5 1191 47 1192 218 112. 323 646 1579 3036 3049 | 195

1 1/2 mili od Suchy herb ich dwa sajdaki z strzałami na krzyż wpród Krzeszów.

grunta [illegible] w dolinach lekko gliniaste zdolne pod pszenicę, jęczmień ~~konicz~~ rowżanię, żyto i owies – Kościół – folwark drewniany – w tej wsi jest filialny folwark Żurawnica na wysokiej górze – Karczma – [illegible] – Kościół filia Sucha

Kuków — — — 138 314 – 766 1451. 1419 | 1535

1 mila od Suchy

piła skarbowa przygoszcza – ~~Karczma~~ oberża

Razem 821. 1132 4/6. 88. 570 3/. 294. 1118 3/. 1204. 1221 4/6. 1681 3348 8296 15915

ydów r. 1846 w Lanckorońskim 5. Herrschaft Sucha Section Nr. 9 Conscript. Nro 56.

t. Kal
z. Ackern
n. Zutern
Waldungen

Państwo Suskie ma niespełna 2 □ mil – w Tarnawie i Krzeszowie trudnią się stolarką – w Kukowie Lachowicach i Stryszawie bednarką, w Krzeszowie, Lachowicach owczarstwem. – ludność chodzi na roboty do Galicyi, Polski najchętniej przez Kraków.

6 | Klaft. 994 5/.

r. 1834

y W Suchy Zamek z ogrodem: 1) Inventurbewohnung beim Schloss – Kanzlei u. Mandatarwohnung Bräuhaus sammt Brantweinbrennerey u. den Wirthschaftsgebäuden – Ziegelhütte – Scheuer – Schäferei – Wohnhaus Nr. 3. – Wirthshaus Losthaus – Brettsäge – Fleischhauerwohnung

Im Suchaer Forsten wird jähr. bis 8000 Ctr. Roheisen geschmolzen – dabey ist 28 proz. pelty u. 2 Frischfeuern werden gegen 2000 Centner geschmiedet.

y. bydło 21.

| 896 3/. ||

re

nod.

115/. ||

szkańce prowadzą handel drzewem, płótnem, kłóciegoszt...; po szw. wyrabiają mają drzewa ... owocowe, grunta lepsze

1834 Vorwerk. – Wirthshaus – Kościół parafialny drewniany założony r. 1789 przez Teresę Wielopolską, poświęcany 1792 malowany 1796 jest tu tab. czarna marmurowa na pamiątkę wiktoryi z Morsztynów Wielopolskiej † 1800

| 250 ||

folwark drewniany

1834. Hofgebäude gemauert.

9 | 195 ||

e

k

na

e

| 1535 ||

1834. Vorwerk – Schenkhaus – Żurawicer Hof

1834 Wirthshaus

cf przywileje na Tarnawę i. t. d.

Kopalnie w państwie Suskiem były oddawna lecz piec był w Slemienin później r. 1834 Jan Wielopolski piec w Suchej wystawił i fryszerki

Lasy dominikalne suskie składają się z 3 rewirów

I	Suski rewir	ma 600 morgow □ między tem jest starego lasu	600 □ m
II	Stryszawski	" 3896 " "	" "	" 2598 "
III	Krzeszowski	" 2008 " "	" "	" 1138 "
		6504 " "		4336 " □

IV Tarnawski należał do Krzeszowsk

więc ⅔ lasu t. j 4336 jest stary las do rąbania

na morg rachuje się 150 sążni więc 4336 morgów uczyni 650,400 sążni podzieliwszy na 100 letni turnus rocznie można mieć śmiało dochodu 8130 sążni drewa Dla browar, gorzelnie deputat dla urzędnikow rocznie potrzeba 2000 sągow dla poddanych 2000 sągow; roczny wychod 4000; więc się zostaje do kopalni i sprzedaży 4130 sążni (za podstawę rachunku tego służy iż na morg z drzew po 2 sągi przyjęto – chociaż można śmiało 3–4 sągów przyjąć)

Suski rewir ma lasy Suska gajka, Makowica
Stryszawski " " Pod Koczonem, Czernawa, Ostrygroń &.
Krzeszowski " " Czarna gora, Rzadki groń, pod Beskidem, Wierch Jaworzyna.

5/ 41,300 / 8260
13
30 1600
32
3200
48

135

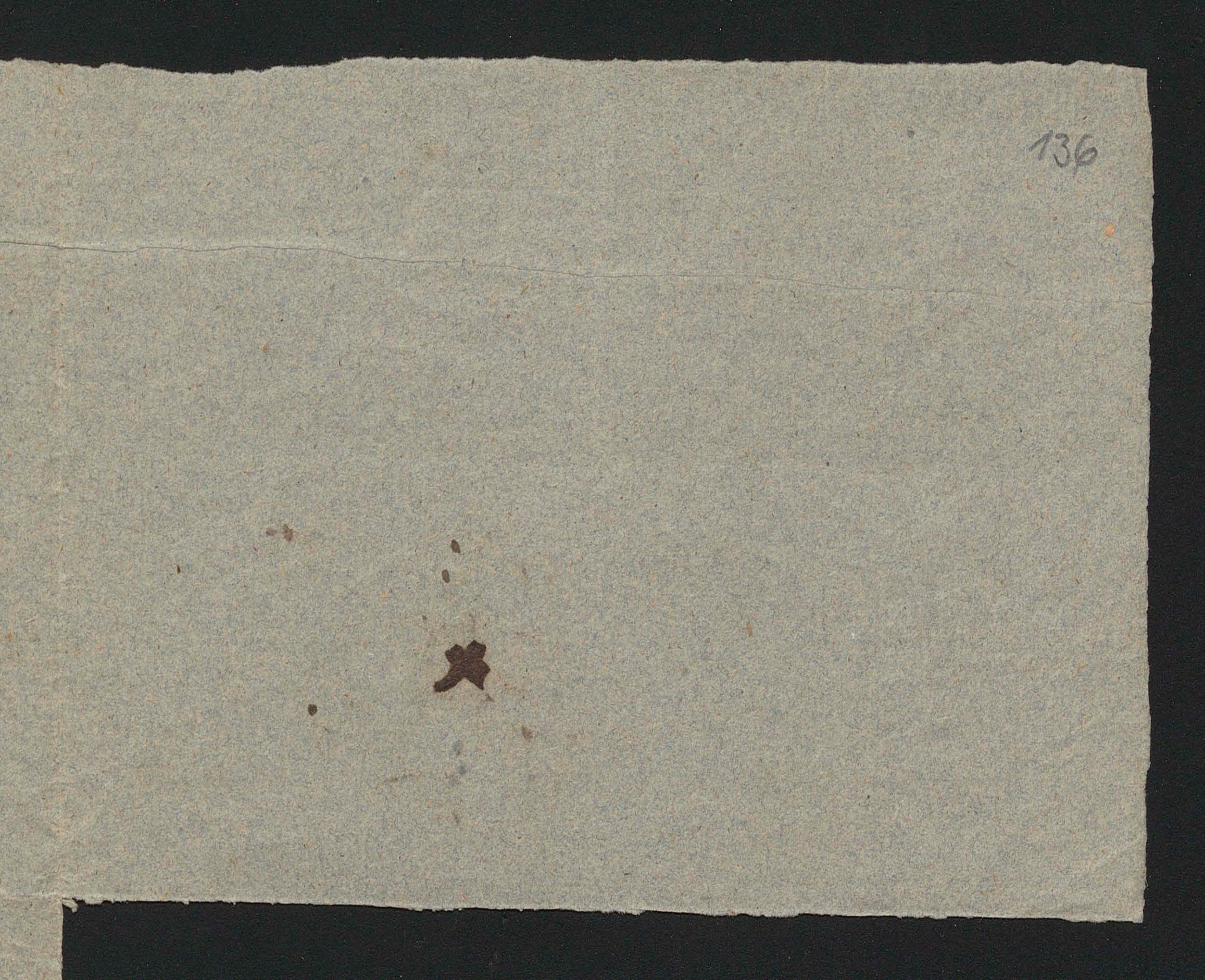
Lasy wiele □ morg. zwierzyna, kwiczoły polany.

Górnictwo Jakie pobudynki 1 Zolhofen 2 Hamry w Suchej (o wielu młotach – 1 Hamra w Stryszawie (murowana czy drewn.) co Hr. St. Genois dostawił – jakie pobudynki wiele topią żelaza jakie Gebläse. – W Tryszczerkach wiele kują z skąd gr...

R. 1839 było 47 sztolni do kopania czy nie przyrosło.

Topografia góry, lasy, potoki, położenie, gleba, pobudynki publiczne, kościoły, szkoły, ilość N-rów chałup ludności, czym się trudnią ilość gruntów dominikaln. rustykalnych.

Granice Suchy
Auszug aus d. Waldstande
" Rustikal gründe
" Robot
Wohnungs tabellen
Privilegium üb. Märkte.

1786 cesarza Józef cesarz na 82 panów
~~te~~ i dyplom Wielopolskich
Fidkowska wyrobiła.

Zagrody

Tarnawa

Stryszów

Kopacz

1839. 137

<u>Górnictwo.</u>

1. Hochofen mit Formgewölbe und Gußhütte mit Gebläse, Rohnenschuppen, Röstofen und Frischfeuer. (in Sucha)
2. Hammer No 1. in Sucha (mit 2 Hämmern) samt Wohngebäude [illegible]
3. Hamer No 2 in Sucha (do) do do do
4. Hammer No 3 in Stryszawa. do do do

<u>Wohngebäude beim Hochofen in Sucha.</u>

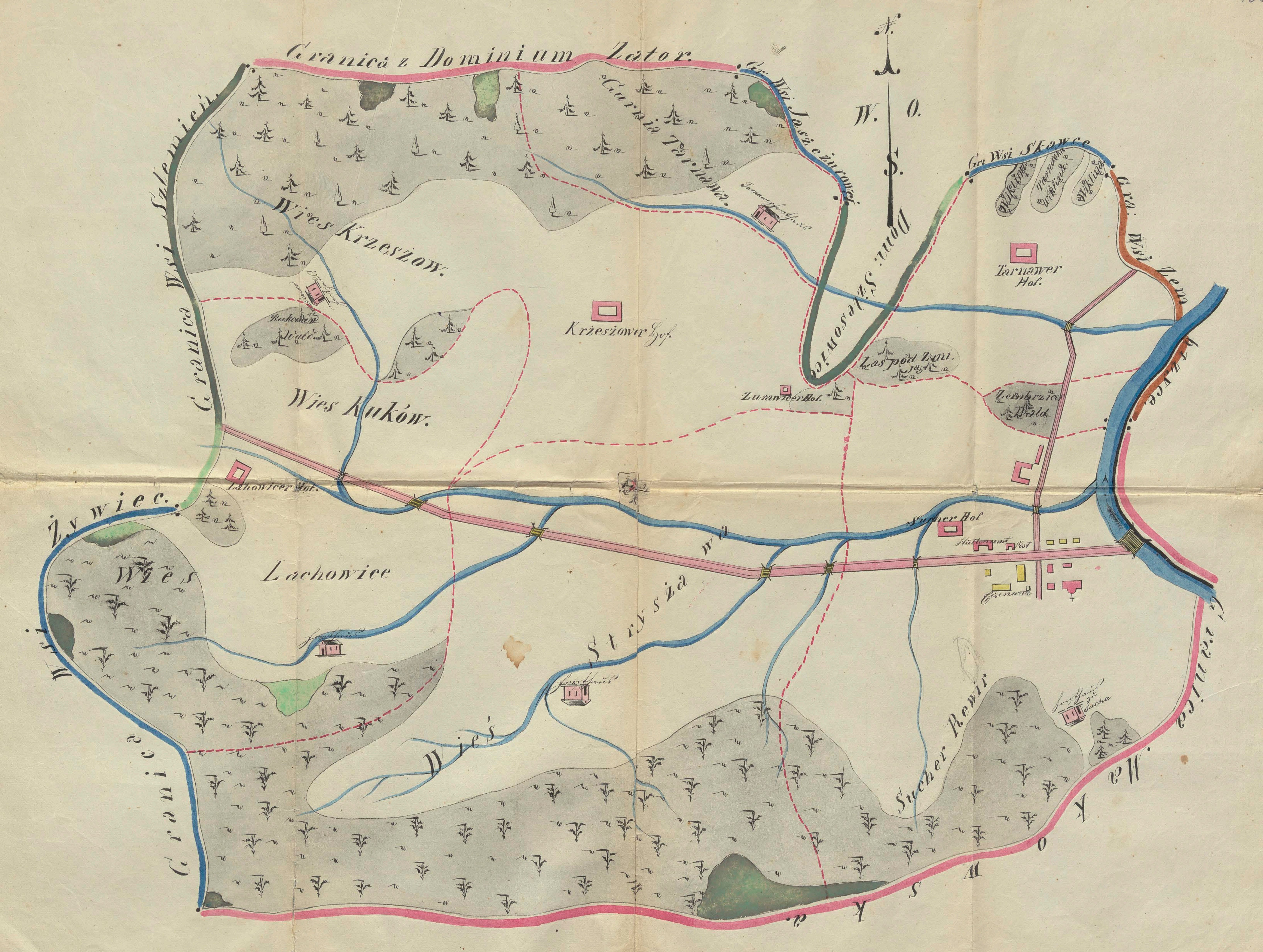
1. Beamtenwohnung gemauert
2. Arbeiterwohnung von Holz

~~Wobege~~ Woda ze Stryszawki pędzi piec i 3 fryszerki.

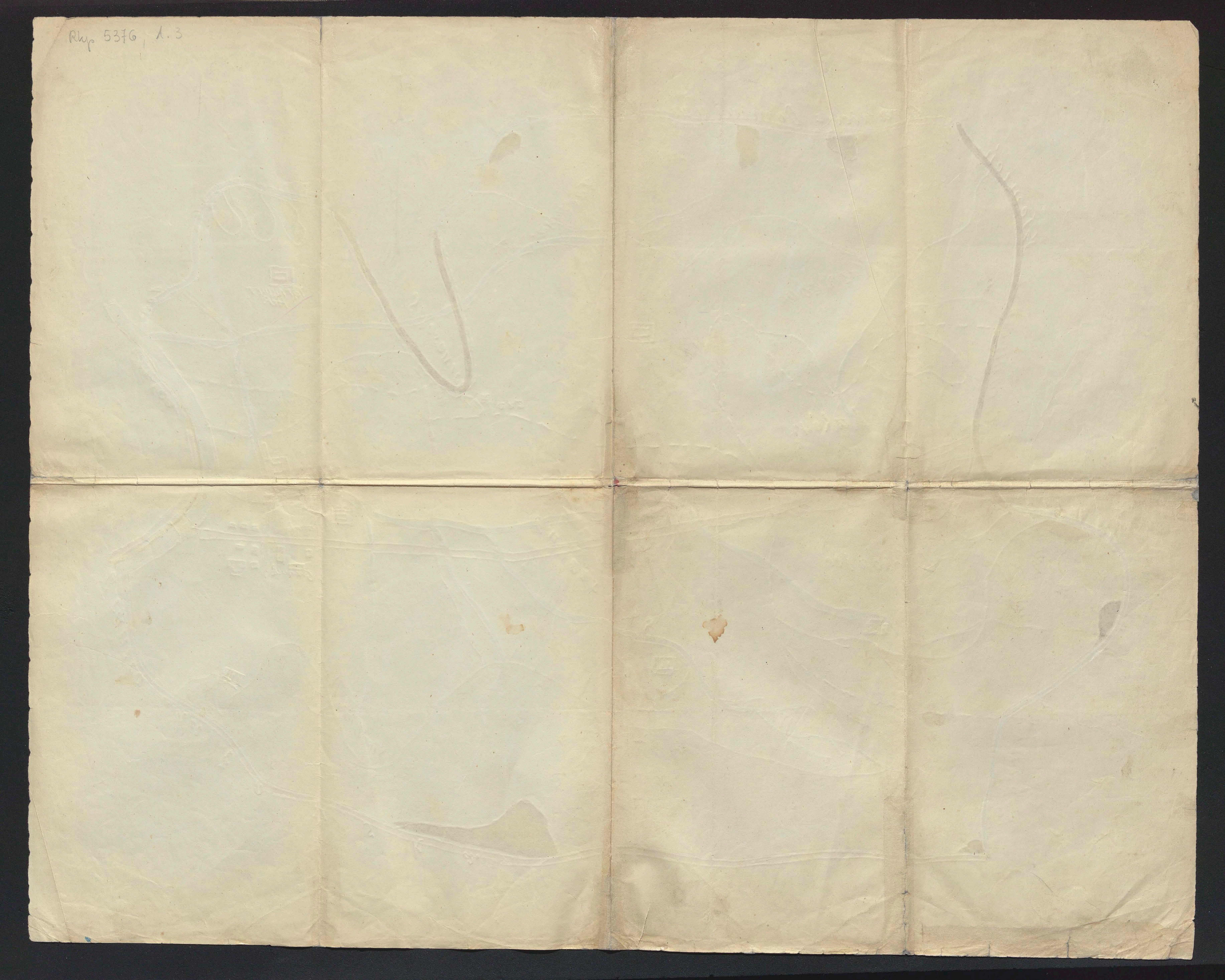
Do owych zakładów należą następujące kopalnie od r. 1837

1. Sztolnia St. Kazimierz w Suchy od r. 1839. przy potoku Krzoniczkow 28-29 / proc. kosztadobycia 1/15 kr. (Kübel
2. " St. Michał w Zembrzycach w lesie Krzolmucha 20-22 / proc.
3. " Christi Himmelfahrt w Kalwaryi. 30-35 / proc
4. " St. Antoni w Lanckoronie 30-35 / 00 od r. 1838.
5. " Przy drodze do Palczy w Lanckoronie 18-20 / 00
6. " St. Maria w Sułkowicach 30-35 / 0/0
7. " Włochówka do do 34-35 / 0/0
8. " Troppkówka do do 36-35 / 0/0
9. " Sty Ferdynand w Stryszawie w ~~Potoku~~ dolinie Mikowy Potok 15-18 / 0/0
10. " St. Stanisław do 20-25
11. " Sta Józefina do 18-30
12. " Gawronków potok do
13. " Sty Józef w Krzeszowie pr. 28
14. " Bożezdarz w Kukowie pr. 18
15. " Sta Maria do
16. " Sta Barbara w Lachowicach pr. 33.
17. " Sty Jan w Tarnawie pr. 20-25.
18. 19 " Sty Wilhelm i Sta Rozalia w Makowie pr. 18-25.
20. " Sty Maurycy w Grzechyni pr. 18-20.
21. " Sty Piotr w Zawoi pr. 20-22. i No 21. Sty Paweł w Zawoi pr. 20-22.
23. " Sty ~~Stanisław~~ Paweł w Tarnawie
24. S. Stanisław w Stryszowicach pr. 32.
25. Sty Stanisław w Kalwaryi pr. 34-35.
26. Sty Stanisław w Lanckoronie pr. 34
27. " do w Leśnicy koło Izdebnika pr. 34.
28 do do w Lanckoronie pr. 20.
29. 30. " Sty Andrzej i S. Anna w Jastrzębia
31. 32. " Sta Anna i Sty Wincenty w Lachowicach pr. 28.
33. " pod Żmiją w Tarnawie
34. " Tatarówka w Krzeszowie
35. " Sty Wincenty w Krzeszowie pr. 27.
36. 37. " Palichleb i Stryczykówka w Krzeszowie pr. 20-27.

38 Stolnia Kocur w Slemieniu
39 i 40 " Sołtyszków Potok i Pod Szpyrkami w Stryszawie
41. " Kachlow potok w Kukowie
42. " Świrkoszow Potok w Lachowicach —
43 " pod Macharzem w ~~Lachowicach~~ Jaszczurowej
44. " pod Folwarkiem w Lachowicach —
45 " Mądralów potok w Makowie
46 " Potok Dulski w Suchej
47. " Gołuszkow potok w Kukowie.

138
Granica z Dominium Zator.
Gr: Wsi Jaszczurowej
Gurnia Tarnawa.
N.
W.
O.
S.
Granica Wsi Szlemień
Wies Krzeszów.
Gr: Wsi Skawce
Gr: Wsi Lem
Dom: Szlesowice
Tarnawer Hof.
Krzeszower Hof.
Las pod Zani.
Zurawicer Hof.
Zembrzicer Wald
Wies Kuków.
Lachowicer Hof.
Żywiec.
Sucher Hof
Wieś
Lachowice
Wieś Stryszawa
Sucher Revir
Wsi Makowska
Granica Wsi
Granica

~~[illegible] 1819~~

przywileje Tarnowa –

[illegible] w Tarnowie

[illegible] 1789 [illegible]

1792 malowany [illegible]

[illegible]

140

<u>Trebol</u> r. 1278 dziedzic Michał, Unarzd i Stazon Radwanici
R. 1356 Kazimierz Wielki potwierdził ten przywilej Januszio
dicto Radwanczewycz haeredi de Trebol, a r. 1428 Władysław
Jagiełło: Filipowi Radwan de Brzeziny; r. 1494 Jan
Albert Mikołajowi Radwan (synowi Jana).

Trzebol pow. wadowicki

141

Willamowice z dawnych czasach przez Niemców osadzone wieś zostata miasteczkiem. Mieszkańce mieli od dawna w Krakowie i Warszawie składy płócienných towarów i mate kantory. Mieli odbyt i w Amerykańskich północnych wolnych państwach

(Wadowice)

Bouszowiec. Kor. 1777.

Bouszowiec Obraz malerjony w wojennej wyprawie z Karanow[ica] Karanowskiego hetm. poln. kor. — podczas Fundator[em] Xżę Antoni Jabłonowski Wojewoda Poznański łożył koszta na Koronacyi Podczas uroczystego Aktu Koronacyi Najśw. Maryi Panny w obrazie swoim cudownej w Karanie w Bouszowcu w Kościele X.X. Karmelitów dawnej regularnej Obserwancyi przez Andrzeja Filipeckiego Dn. 15 Sierpnia R. 1777 miane. We Lwowie 1777. 8o

142

Jan Wilamowski (z Wilamowic w pow. Oświecimskim) kanonik krakowski i płocki poseł od Zygmunta I do papieże Pawła III i Krola rymskiego Ferdynanda I umarł jako biskup kamieniecki 1540. pisał elegie łacińskie w rekopismie

Jakób Wilamowski poseł do Solimana II r. 1540 posłował 1546 do Piotra hospodara wołoskiego był sekretarzem Królewskim.

143

X. Michał Stebeński wystawił 1844 w Włosiennicy Kościół murowany parafialny z filarcami cisowemi

1114

Zamek Załorski są na spodzie sklepienia łuczaste, dziś w mozaikę złocenia fras=
ki przyozdobione misternie rzeźbione drzwi, mozaikowana podłoga na bramie i
murze otaczającym zamek różne rzeźby dawne z kościołów zbierane — Po drugiej
stronie zamku szeroki taras otoczony balustradą kamienną na której sto=
wiązony [?], posągi marmurowe drzewa pomarańczowe, stąd widok na rzekę
Skawę i na wschód). — Taca Królowej Bony (którą ją dała Dertoffom ?) z obrazem kutym mitologicznym Jadwigi — głaz duży marmurowy z napi=
tafla 4 stopy długa 2 1/2 szeroka scali [?] gruba
sem arabskim — puchar z słoniowej kości rzeźbiony po Kościuszce — Portret
dawano zań 100000 franków
Kobiety p. Leonardo da Vinci (śliczny z Galeryi Poniatowskiego) portret Por=
(Ob: Czas 1852 Nr 140 i Dodatek literacki — Czas Nr 201 3 r. 852) Wyszacany [?]
Napoleona z [illegible] cesarza

znalezionym na wydworach [?] przy roz: bieraniu gorzelni bursa [?] wnuro [?] sztucznie wanaby [?] Ta [illegible]

jedynym śladem księżąt [illegible] 4 mury na 3 łokcie grube wszystkie sklepienia.

Stanec [?] rachujący pieniądze p. Ve: lasquez (z galeryi Poniatows: kiego)

Portret Kobiety przez Mierwelta, męka S. Sebastiana p. Zurbaran mały
– Ujeżdżalnia pod Zamkiem Warszawskim p. Bernard Belloto – Stanisław
August konno powraca do zamku Warszaw. p. Bernarda Belloto
dwa duże obrazy – Szkice czarną kredą przez Fidanza Gregorio
pittore di S. M. il Re di Polonia 1790. (malował sufity w zamku warszaw)
Kościół w Zalone budowa gotycka z XIV wieku z nowym portykiem
(lichym i niestosownym)

Zator miasto (w obw. wadow.) Obacz: Zatorski zamek (Czas 1852 Nr 140). Jeszcze słowo o Zatorze (Czas 1852 Nr 201.) przez A. (Gorczyńskiego?) – O starożytnych zbiorach w Polsce (Czas około 1850) – przez Siemieńskiego) – Le chateau de Zator (Chodźko Leonard: La Pologne historique, litteraire, monumentale et pittoresque. Paris 1837–1838 Tome IIe; pag. 228–230 z ryciną sztychow. zamku). Z dawnego zamku książęcego pozostały tylko szczątki dolnych mieszkań sklepionych z grubemi murami i głębokiemi piwnicami. Na tych to szczątkach około r. 1830–1835 wzniosła Anna z Tyszkiewiczów 1° voto za Alexandrem Potockim, 2° voto za Stanisławem Duninem Wąsowiczem (ur. 1776 zaśl. 1805 z Potockim, 1820 z Wąsowiczem + 30 czerwca 1864) zmarła w Paryżu 18 sierpn. 1867) nowy gmach dwupiętrowy w stylu wenecko gotyckim, podług planu budowniczego Lanci.

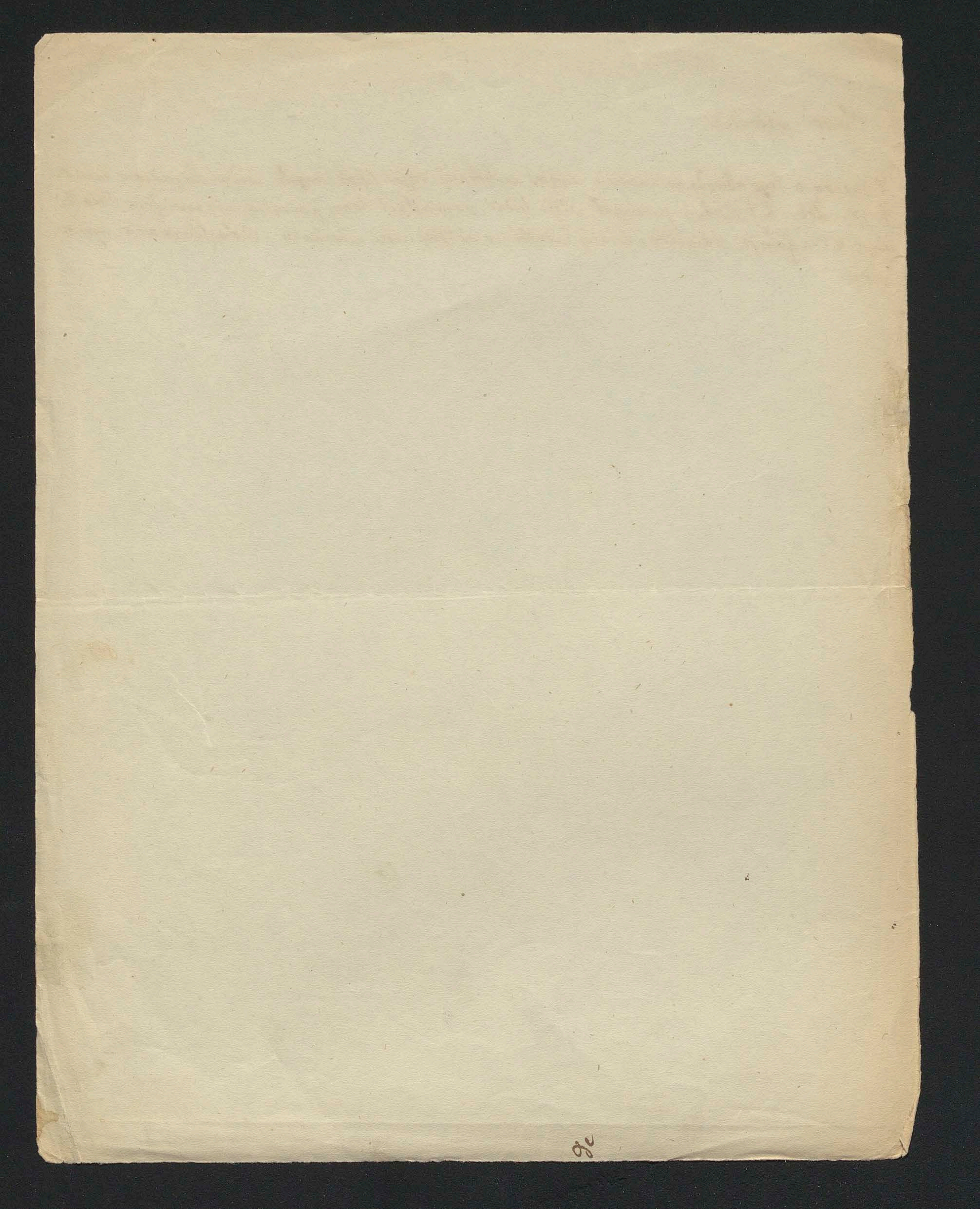
Nad bramą wjezdną zamkową, która oddziela kościół od zamku, umieszczony herb książąt zatorskich. W murze odłamki rzeźb z XIV wieku wmurowane jako to fragment polowania, herby i inne. Widok z zamku czarujący i rozległy: dostrzega się tu szczyty Beskidów, góry nad Kalwarią, zamek Oświęcimski, pałac w Osieku, dorzecze Wisły i Skawy a za Wisłą ruiny zamku Lipowca i Klasztor w Alwerni. Zamek w Zatorze otoczony pięknemi starem jasionami i lipami; od strony północnej taras z wazonami roślin, z którego piękny widok. W zamku są obrazy: Portret młodej damy w zielonej szacie (Leonardo da Vinci, wartości 100000 franków ze zbioru Stanisława ks. Poniatowskiego), Starzec rachujący pieniądze (Velasquez), Portret kobiety (Mirwelt), Męczeństwo ś. Sebastiana (Zurbaran), Ujeżdżalnia w zamku Królewskim w Warszawie z figurami współczesnemi (Bernard Bellotto Canaletto), Powrót Króla Stanisława z konnej wycieczki do zamku

warszawskiego (Bern. Bellotto-Canaletto), srebrna taca Królowej Bony z wyobrażeniami mitologicznemi, darowana przez Bony Denhoffom, Puhar z Kości słoniowej darowany Kościuszce, Sztuciec wyzłacany darowany przez Napoleona Wąsowiczowi. To w dolnych salach. – W apartamentach górnych szkice Grzegorza Fidanza malarza nadwornego pol. 1790. – W oranżeryi oparta płyta z białego marmuru 4 stopy dług. 2½ stopy szerok. 5 cali gruba, mająca rzeźbiony wypukło napis turecki lub perski w 10 wierszach otoczony ramkami z arabesków i kwiatów. Znaleziona we wsi Dworach ½ mili od Oświęcima przy rozbieraniu starej gorzelni, służyła ona za próg do owczarni, lecz ekonom kazał ją wnieść do spichrza. Hr. Bobrowska darowała ją do Zatora. – Kościół gotycki w Zatorze z cegieł nietynkowany, ma tylko prezbiterium sklepione gotyckie, reszta pokryta drewnianym pułapem. Są tu tablice nagrobne: Apolonii Poniatowskiej, Kanonicznego Potockiego. W kościele stara chrzcielnica spiżowa z r. 1460. Na zewnątrz kościółka powmurowywane nagrobki starożytne (Broniewskiego) odłamki rzeźb (ołtarza Jakoba Vedeliciusa), posągi, herby n.p. Łodzia i nad wejściem herb Lewart lub Gryf podtrzymywany przez 2 aniołków z XVI wieku. Okna kolorowe z herbem Pilawa.

Zator miasto (obw. wadowick.) Ostatnią posiadaczką
była z Małachowskich Duninowa starościna za:
torska, które na wymurowanie kościoła w Wadowicach za:
pisała na Zatorze 100,000 złp. Po jéj bezdzietnej 1796 śmierci
oddziedziczyła jéj krewna Karolina z hrabiów Gozdzkich
Księżna de Nassau-Siegen (siostrzenica Duninowej) Zator miasto
z przyległościami, i r. 1799 za 18,000 dukatów odprzeda:
ła Księżnie Poniatowskiej podkomorzynie Koronnej, po
której te dobra dostała w spadku hr. z Tyszkiewiczów
1o voto Potocka 2o voto Wąsowiczowa.

Obwód wadowicki:

Fizyonomia tego obwodu mianowicie w części zachodniej różni się od innych, widać ładniejsze miasteczka, dobry byt, kwitnie przemysł, włości ludne, po miastach domy porządne mianowicie w Białej; gdzie kilka fabryk. W Lipniku i Białej ludność po większej części niemiecka – Role starannie uprawione

Bieskidy (w Wadowickim, Bocheńskim, Sądeckim)

Części Karpat pomiędzy ujściem Raby (w bocheńskim) a Jabłonką w górnym
szlązku nazywają Bieskidami (lud zaś każdą górę wyższą zowie Bieskidem)
Na końcu zachodniopołudniowym leży najwyższy szczyt ich Babia góra, na
wschód mniejsze są gory, nad miasteczkiem Myslenice ciągnie się długi grzbiet
z lekka wycięty zwany Kotuń. Z szczytów Bieskid widać Tatry szereg zębatych
szczytów, należący do innego pasma. Podwzględem geologicznym Bieskidy są forma=
cyją neptuniczną, czyli błota z wód osadzane, które podziemne ogniowe siły miejscami
powypychały i powznosiły i pokręciły. Składają się z wapienia zupełnie podobnego jaki
w górach Jura (czyli Alpach odgraniczających Szwajcaryją od Alp napotykamy) Anglicy
wszelkie te rodzaje zowią Wapień koralowy (Coralrag) Podłużny grzbiet Bieskid
o który się miasteczko Podgórze opiera zowią Krzemionkami albowiem w wapieniu
napotykamy mnóstwo krzemieni wrosłych w postaci kul i nerek spłaszczonych które
niegdyś były płynami, a nawet żyjątka w sobie zawierały, albowiem dotąd widać w krzemie=
niach muszle Nodosaria urceolata, Soldania elegans, Pixidicula prisca. – Za pasmem
wapiennym osadził się osad zawierający ważne pokłady soli. Osad ten począwszy od miasteczka
Skawina ciągnie się wązkim pasem zaledwie 3/4 mili szerokim pomiędzy białym wapieniem
Jura a piaskowcem karpackim – jest on nierownie późniejszym od obydwóch tych pokładów.
Od Swoszowic poczyna się północny grzbiet gór który się zniża pod Wieliczką; na tym
grzbiecie leżą wsie Rajsko i Kossocice; Grzbiet ten zwie się Krzemionki. Morze z którego
pod Krakowem a Podgórzem karpackiem osadziła się formacyja trzeciorzędowa zawierająca pokłady soli
płynęło wązkiem gardłem zaledwie milę szerokiem pomiędzy skałami wapienia koralowego a piaskowcem
fukoidowym, od Wieliczki coraz więcej na wschód rozszerzało się to morze a granice północne sięgały mo=
pobrzeża teraźniejszego morza bałtyckiego najwięcej soli osadziło się u stóp północnych Karpat we
wschodniej Galicyi. – Długie pasmo Karpackie począwszy od Wadowic jest prawie jednakowe z wysokim
grzbietem w 3 miejscach są znaczniejsze wyłomy przy wypływie Skawy pod Wadowicami pod Andry=
chowem i niedaleko Kęt przy wypływie Soły. Pod Inwałdem widać skały formacyi Jura wydobywa=
jące się z pośród glin i spoczywające na wapieniu koralowym (Pokład geologiczny wadowickiego obwo=
du jest na spodzie wapień koralowy na nim wapień Jura przykryty z wierzchu glinami i wydobywający się
w wzgórzystych skałach pod Inwałdem) We wzgórkach leżących przy wypływie Soły w czarnych iłach są cien=
kie pokłady wybornej rudy żelaznej (iłowy węglan żelazny) przy Czańcu, Kobiernicach, Bujakowie, Koło Lanc=
korony i w Suchej kopią go do topienia w piecach: Makowie, Suchej, Węgierskiej Górce. Za Wadowicami
na wschód aż pod Tarnów ciągną się około 12 mil długo a 3–4 mil szeroko mniejsze pagórki stanowiące Podgórze
Karpackie czyli pierwsze wzniesienia Karpat, leżą 200 do 300 stóp wyżej nad równiny, wzniesienie nad poziom morza

dochodzi do 900' składają się z właściwego piaskowca Karpackiego który okrywa gruba warstwa gliny, grunta przetoż zimniejsze i mniej urodzajniejsze jak na wapieniach. W lasach przeważają tylko świerki i jodły – sosny niema. Podgórzanie mają wzrost bujniejszy od mieszkańców równin jednak nie są tak smukli jak górale. Domy w wioskach rozrzucone. Lubiertów leży 916' nad morze, Mogilany leżą 1144 stóp nad Morze widok na północ zachwycający widać Szlązk pruski; całe Krakowskie i Polskie. Ku południowi widok na góry które coraz wyższe. Koło Sieprawia widać jeszcze bryły granitowe, zapędzone falami ze Szwecyi. – W Bieskidach południowych w Wadowickim są wsie najwięcej nad rzekami, boki gór pokrywają czarne lasy świerkowe. Mieszkańce górscy mają nienawiść do mieszkańców równin. Bieskidy są właściwie góry z których wypływają rzeki do Wisły płynące aż po San; górale na Szlązku zowią wierzch góry Kidem. Bieskidy są to długie miernej wysokości grzbiety wznoszące się od 2000' aż do 3500' najwyższe wyniesienia przenoszą 5600'. Pomiędzy niemi są długie lecz wązkie doliny, składają się z jałowego piaskowca Karpatowego (fukoidowego) w dolinach tylko ~~gdzie~~ są grubsze powłoki ziemi zdolne do uprawy. Wisła wypływa na granicy Galicyi trzema strumieniami: (Biała, Czarna Wisła) z gór Malinów wierch, Barania i Żubroń, łączą się u stóp góry zwanej Tarków nad wioską Wisła. Przyczyną tej rzeki powodzi są na wiosnę topniejące śniegi a w lecie długo trwające deszcze zwłaszcza w Sierpniu. Pod Żywcem na górze Grojec wydobyła się roztopiona lawa diorytu z głębi ziemi (formacyi wulkanicznej) – Najwyższy szczyt Bieskid jest Babia Góra, świerki karłowate rosną na niej do 4381' a dalej Kosodrzewina (pinus mughus) i rzadkie rośliny Aconitum cammarum z ciemno-niebieskim kolorem i Gentiana ciliata z blado-fioletową barwą. Wysokość Babiej Góry mierzona przez Zeiznera 5393 stóp paryzkich. Na szczycie (tworzącym podłużny grzbiet prawie 1/4 mili długi) są tablice wielkie piaskowca fukoidowego powalone które lud nazywa djabla kuchnia. Południowy bok tej góry spada nagle, północny łagodniej. Górę tę zwiedzał Staszyc 1804 i 1805. Ku północy jest góra Kocierz z wygodną Karczmą na szczycie 2248' wysoka z kąd cudny widok na dolinę żywiecką – Sucha leży 936' wysoko ma rudy w pokładach cienkich, nie bardzo wydatne – Maków leży 1023' nad morzem. – Na wschodzie koło Myślenic najwyższe góry są Kotuń i Strebel nad wioską Lubień która leży 1032 stóp par. nad Morzem. Od wioski Lubień poczynają się siedziby Górali. Na górze Strebel rosną na szczycie skarłowaciałe buki, w około zaś bujne świerki. Górale opowiadają wiele o zakopanych w tej górze skarbach które strzeże Kuracz (Kogut) dalej góra wysoka Luboń z kościółkiem S. Sebestyana na wierzchu i porządną Karczmą, koło której gościniec prowadzi. Wegetacyja tu aż do Nowotarskiej doliny bardzo licha. – Wioska Rabówka wzniesiona 1400 stop – za tą wsią wysoka góra z Kościołem S. Krzyż lipami otoczonym koło którego idzie gościniec; karczma stoi gdzie nocował Król Saski 1841; Karczma ta wzniesiona 1966 stóp nad morze. Wieś Rdzawka położona 2400 stóp wysoko; domy górali są tu rozrzucone jednak porządniejsze od domów w równinach. Koło wioski Klikuszowa jest wysoka góra Obidowa która się styka z grzbietem góry Gorce. W górach Bieskidach pojawiają się Kartały (kretyny) z wolami jednak nie w takim stopniu jak w Szwajcaryi lub Styryi, bywają w wioskach Lubień, Stróża, Pcim, w Wierzchomli koło Piwniczny, w Tylmanowie, Grybowie. Górali zamieszkujących Bieskidy zowią Kliszczakami, a Tatry Podhalanami.

Bieskidy ciągną się od granicy Jablunki góry ramieszkale aż pod same wyżyny
Satasy Dnuhilt nn leżą w leższych tych gór (Abfenung) nóg a milowe wsie
wdolinach średnia wysokość tych gór 3000 st. par. Babia góra
czyli Wielka Magura podług Hacqueta 5400 st. wysoka tworzy dzielnicę
wód Odry Wisły i Dunaju i dla tego ciekawa
Gór pasmo między Sołą a Skawą od wschodu dosyć znaczne tworzy naturalną
granicę między Księstwem Cieszyńskim a Galicyą. (Zebrzyd)
Dolina Soły urodzajna wyżej Żywca blisko milę szeroka.
Spad Wisły powyżej Oświęcima znaczny dosyć poniżej Oświęcima 6 stop.
Cały bieg Wisły aż do morza wynosi 130 mil Od Oświęcima Wisła jest
galarami schiffbar dopiero
milę powyżej Myślenic jest dobry i znaczny łom kamieni młyńskich
Kremienie koło Podgórza i Bielan leżą pojedyncze w wapieniu
na folwarku Nowopole
Gypsu kopia niedaleko Oświęcima koło Bobrku, koło Swoszowic
Wieliczki, Bochni
Siarka czysta w marglu wapiennym znajduje się w Swoszowicach w pokładach często kroć
2 do 3 stóp grubych albo też żyłkowato lub w kulach pięściowych i bułach
w marglu

Versuch einer geognostischen Beschreibung von Oberschlesien und den nächst angrenzenden Gegenden von Polen Galizien u. österreichisch-Schlesien von Carl v. Oeynhausen nebst einer geognostischen Charte und 3 Gebirgsdurchschnitts-Skizzen bei G. D. Bädeker 1822. 8. Nr Inv. 9871.

Geognostische Carte von Ober Schlesien und den angräntzenden Ländern Entworfen im Jahr 1819 durch, von Oeynhausen (Gestochen v. C. Küper 1821) Maßstab 1 Meile 1 Zoll rein ländisch. Są to 4 arkusze

Biała rzeczka wypływa z ~~góry~~ ~~[illegible]~~ z góry Magora jako potok Nesshna koło miejsca
Bistraj góry: Magura, Malnow, Magurkzani, Baranio, Zuprom (w bok Kameśnicy na granicy)
Kiczora, Wielka Magora na południowym miejsca: Kuntzdorf Dreseldorf (podlem) Seibersdorf i Altendorf
Niklasdorf i Wolfsdorf Patzdorf Altzenau pod Willamowicami.

Babia Gora. Tak zowie się gora miana za najwyższą w pasmie Tatrów czyli Karpatów, nad rzeką Solą, u stop jej płynącą, Na samym jej wierzchu znajduje się jezioro niezmiernej głębokości „Oko morskie" nazwane, i liczne zrodła wytryskujące z skał, kolorem do agatu podobnych. Nazwisko jej pochodzi stąd, że kształtem swym z daleka zdaje się bydz podobną do kobiety starej, kamieniami na kształt owiec otoczonej.

ob. Enc. powsz. T. III zesz. I. str. 5.

Babiagóra podług pomiaru barometrycznego poczt=mistrza Habelt w Skoczowie r. 1825 wysoka 5088' Wierzchołek pokryty bryłami i odłamami ~~[illegible]~~ piaskowca (Grauwacke) które tu i owdzie pokryte są różnobarwistym porostem. Na wysokości 4236' poczyna się Kozodrzewina, a nieco niżej jałowiec karłowaty (Juniperus nana) Od wierzchołka idą poboczne przeguby i wądoły pokryte rumowiskiem lub też mające skaliste miejscami ściany. Tu rosną: Doronicum austriacum — — Poa sudetica var. hybrida — Ranunculus nemorosus, — Aconitum Napellus — Sedum purpureum — Festuca varia — Saxifraga Aizoon — Juncus spadiceus — Viola biflora — Sempervivum montanum, — Potentilla aurea — Meum mutellina — Homogyne alpina — Soldanella alpina — Allium victorialis [ma piękny kwiat] (bez kwiatu) — Geum montanum — Salix silesiaca, — Festuca nigrescens Lam. — Sedum Rhodiola — Bartschia alpina — Arabis Arenosa. = Na samym wierzchołku rosną: Veronica aphylla — Soldanella alpina — Hieracium alpinum — Anemone narcissiflora — Potentilla salisburgensis i aurea — Cerastium alpinum i triviale Link. — Sempervivum montanum — Saxifraga Aizoon. = W niższych wzniesieniach: Senecio alpinus. — W ogóle wegetacyja góry tej uboga i mizerna

podług Hopfgarten wysoka 5040'
" Wahlenberg " 4800'
" Wimmera " 5080'

szarogłaz – piaskowiec Karpacki

Do drugiego rzędu Gór w Wadowickim rachujemy Beskidy jako ~~[illegible]~~ ciąg dalszy szląskich Karpat czyli Kłokaczów; niektóre wierzchołki n.p. Lilsko Barania 3800–4000' wysokie, tu dochodzi do wierzchołka Abies picea i Fagus lecz karłowato, tu rosną Veronica montana, Salvia glutinosa, Calamagrostis sylvatica, Acer pseudoplatanus, Digitalis grandiflora, Rosa alpina, Daphne mezereum, Pyrola umbellata,

Rośliny na Babiej górze tylko rosnące:

Scolopendrium officinarum (Hirschzunge)
Vinca aphylla (barwinek niski) roślina tylko na Babiej górze rosnąca. r. 1840 przy Zelcha ten Gatunek odkryty.
Hieracium alpinum (sudeticum, villosum)
Hieracium nigrescens
Cerastium alpinum
Juncus spadiceus
Sedum purpureum
Ranunculus nemorosus
Anemone alpina
Geranium sylvaticum
~~Cerastium alpinum~~
Rhodiola rosea
Sedum rubens
Sedum montanum
Saxifraga Aizoon
Meum mutellina
Potentilla aurea
" salisburgensis
Geum montanum
~~Homogyne alpina~~
Tussilago (homogyne) alpina
Tussilago petasites (Podbiał) officinalis
Gnaphalium supinum
Doronicum austriacum
Cineraria ~~crispa~~ alpina (crispa)
Senecio alpinus
Phyteuma orbiculare
Bartsia alpina
Soldanella alpina

Salix silesiaca
Salix uva ursi (wierzba mącznicowa)
Juniperus nana
Uvularia amplexifolia
Poa laxa
" sudetica (hybrida)
" nemoralis

Rubus hirtus, Ranunculus acontifolius i.t.p.
Wegetacyja bujniejsza. Z drzew rosną Abies excelsa i pectinata, Fagus z krzaków: ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~, ~~Corylus~~, Sambucus racemosa, Lonicera nigra, Salix silesiaca.
Równiny tu rośnie sosna miejscami, żyto, pszenica owies jęczmień len koniczyna, Kartofle

Góra Barania na granicy szląska	3650'
" Sülow " " "	3000'
" Lissa Gora " " "	4260'
Wisła pod Lesznyną rzeka " " "	804'

152

R. 1782 uczony matematyk astronom x. Jowin Fryderyk Boricza Bystrzycki d. 8 lipca z rozkazu króla zwiedzał Babiągórę od strony węgierskiej dla robienia pomiarów odległości od Krakowa widział doktadnie przez lunetę Kraków i Klasztor św. Krzyski odległy stąd o mil 36. naliczył on 21 gór mniejszych składających Babiągórę i widział w dole śnięg od 8 lat tamże leżący. na wierzchu góry leżą głazy szerokie długie i grube od 6 do 8 łokci.

Babia Góra jest najwyższym szczytem Beskidów kształt jej dosyć
okrągławy podług Haqueta 5400 stóp wys. Góry koło Żywca będą do 4000
st. wysokie. Podług pomiarów jeneralnego sztabu Babia góra jest
5 549 stóp wied. czyli 5400 paryzkich wysoka a podług Beudanta 800
metrów czyli 2463' nad powierzchnię morza. Zaraz za Bielskiem jest na
Szląsku góra Glimpochak. Po Babiejgórze jest najwyższy szczyt góra Lu:
bień z której piękny widok na dolinę Skawy i równinę nowotarską. Beski:
dy obrosłe są jedliną i smereczyną (fichtnu) Kosodrzewina udaje się tylko
na Babiejgórze i Pilsku. Ogrodnik hr. Wielopolskiego zasadził w Żywcu w
ogrodzie kosodrzewinę lecz w zimie wymarzła; musiał ją więc śniegiem
na zimę okryć albo do sklarni wstawić. Na Babiejgórze rosną Geum
montanum, Dentarium enneaphylla, Gentiana ciliata, Aconitum napellus
Wpływ Beskidów na atmosferę ważny, lasami okryte ściągają one z nizin chmu:
ry i tak się trafia że w górach kilka dni deszcz leje, gdy na nizinach pogoda.
Przeto też w latach posusznych przynoszą wielkie korzyści jednak w wilgotnych
szkodzą. ~~Deszcze~~ Wiatry północno-zachodnie zwykle deszcz przynoszą bo nausk ają w górach
chmury; gdy zaś wiatry południowe i wschodnie mało mają przystępu przeto
też owoce mało się udają. Wiatry panujące: północne i północno-zachodnie
przeto też zmiana temperatury nagła w nocy z +20° często na +4° spada.
Granica Beskidów ku północy: Kamesznicy, Zarąbki: Jordanowa dochodzi spadek
ku północy i wschodowi koło Żywca – między Skawą a Rabą najwyższy jest szczyt
Lubień niższy od niego gora Kalwaryjska koło Lanckorony Rzeki są następujące
Wisła powstaje z 3 źródeł: Wisła biała na górze Syfron, Wisła maleńka na górze
Malinów i Wisła czarna na górze Baranią powstaje i we wsi Wisła łączą się razem
Poniżej Schwarzwasser brzegi wisły są mokre i w nizinach. Koło Skoczawy
jest ona 20–30 koło Schwarzwasser 30–40 od Dwory do Krakowa 120–140 koło
Puław 200, Warszawy 500 Modlina 700 Torunia i Grudziąża 1000 stóp szero:
ka Nogat koło Malborga ma 250 stóp szerokości. Długość jej od źródła 105 mil
a powierzchnia (Flächenraum) 3580 □ mil. Most na niej koło Krakowa 145 stóp
długi. Rzeki poboczne: Biała powstaje 1½ za Białą z rożnych potoków mających
źródła na górach: Glimpochak, Magura, ~~Wisła~~ potok zwany Meszna z tej ostatniej
góry wypływający jest najdłuższy. Dolina jej dosyć szeroka, pod Białą jest na niej
300 stóp długi most kamienny poniżej Biały zaczyna być jej brzeg bagnisty
i niski a za wsią niższe Komorowice ~~jest~~ (Batzdorf) jest koło niej wiele ja:
zów i rybników (Stadjewek) na niej wiele młynów wpada poniżej wsi pruskiej Rudol:

łowic do Wisły 2) Soła powstaje na Wielkiej Magórze i Trojaczce pod
Żywcem łączy się z Koszarawą można spędzisto od Żywca idą przy wielkiej
wodzie a od Kęt przy mniejszej spławy. Od wsi Jeleśny łoże jej rozległą ma
dolinę dolina ta powyżej Żywca 1/4 do 1/2 mili długa. Gdzie niegdzie do 200
stop szeroka. W górach nad tą rzeką jest wielka ludność. Za Żywcem tworzy
Soła dwie doliny jedna wązka płynie druga szersza prowadzi ku Białej. Koło wsi
Porąbka dolina bardzo się zwęża, przetoż wzgórza te mają postać trójkątu.
~~Koło~~ Kęt wchodzi Soła na równe bregi jej bardzo niskie. Pod Oświęcimem jest
most przez nią i pod Żywcem. 3) Skawa ma źródła z Babiejgóry nie jest tak znaczną
jak Soła pod Wadowicami prowadzi most przez nią, łoże kamieniste 4) Raba
powyżej Jordanowa powstaje tworzy łuk, powyżej góry Lubień począwszy
od góry Strzeber płynie ku Myślenicom ku północy. Koło wsi Lubień wpływa
do niej potok Lubień. Milę powyżej Myślenic koło wsi Stróża wpływa do niej
potok Trzebonia. Pod Myślenicami jest 50 stop szeroka. Góry są bardzo ludne
najlepiej się mają mieszkańce czemu położenie handlowe sprzyja do Prus sprzedają drewo,
płótna, skóry, owoce suszone z Węgier ludzie idą do Prus i Krakowa na zarobek.
Lud w górach silny, zdrowy; koło Żywca kobiety cudne lubiezne mniej nieszczęśni
Kretyny koło Suchia, w górach żyją długo, religijni bardzo. Górale żyją z chowu
bydła przemysłu, handlu małego rolnictwa na pożywienie mleko, sery, kartofle
kapusta ich różnice od Polaków, obyczaje, ubiór gunia kierpce; krótka koszula
watażka, kobiety ich noszą krótkie koszule, niebieskie spodnice, pstre gorsety
z galonami, kierpce na lato w zimie buty żółte u żonatych mała czapeczka
rańtuch, lud wesoły. Niemcy w miastach. Miasto Biała ma 400 domów 3500
mieszk. prowadzi handel płótnem, suknem, winem mieszkańce są sukiennicy,
~~pła~~ tkacze, farbiarze jest tu kościół katolicki i kościół lutetski. Między Białą
a Kętami ku południowi drogi wzgorze z tych cudny widok mianowicie koło Kozy
można widzieć zamek książęcy w Pszczynie i bażantarnia tamże. Kenty ma
handel płótnem suknem i skórami. Andrychów z pięknym zamkiem ma 380
domów największy handel drelichami. Wadowice (Wadetz) w urodzajnej okolicy
Koszary na 3 piętra w kwadrat na batalion. Rzeka Skawina ~~p~~ bierze
potoki pod wsią Wiertowiec Wiertowkę, Głogoczówkę Podgórze ma 300 domów
handel i wielki skład solny. Góra na której kopiec Krakusa ~~[illegible]~~ 82 stop wysoki
leży wzniesiona jest 150 stop nad Wisłę ~~na~~ czyli 699 stop nad morze
Koło Suchy prowadzi most przez Skawę, a koło wsi Zabielna jest most
na Skawicy czyli małej Skawie; poniżej leży wieś Kojszówka.
Wieliczka rynek jej leży 150' nad Wisłą pod Krakowem czyli 699' nad morzem
Kopalnie w Wieliczce mają 5 piętr. Pierwsze jest 34 drugie 72 a piąte 170
toisów od powierzchni głębokie. Najsławniejsze miejsca w Kopalni Wieliczki
według Sydowa są: 1) wielka sala podobna do gotyckiej olbrzymie sklepie-
nie spoczywa na słupach aby ją w całości rozeznać trzeba w kilku miejscach
takową oświecić. W środku wisi pająk 40' długi 20' w przemiarze mający.

2) Sala do tańców jeszcze większa ma orła olbrzymiego austryjackiego, cyfrę xięcia
Lobkowicza gubernatora Galicyi, 2 obrazy transparentowe na solnych taflach malowa=
ne przedstawiające wszystkie do kopania soli używane narzędzia. Ma 6-8 pająków
z soli kryształowej. 3) Kaplica S. Antoniego w szybie Danielowiec z gotyckim skle=
pieniem 25' wysokim na słupach mała. Przy wchodzie Pan Jezus na krzyżu z soli
w tyle ołtarz w nim Maryja z dzieciątkiem Jezus i kilka świętych oddających cześć takowéj
przed ołtarzem klęczy 2 świętych w niszach zaś jest kilka apostołów większej niż
naturalnej wielkości pięknie z soli robione oraz biust Augusta III wszelakoż
znacznie od wilgoci te posągi ucierpiały. 4) Kaplica Corporis Christi w szybie
Seraf mała 5) 14 czyli 16 wodozbiorów z tych największe jezioro Przykos na 3im
piętrze 30 toisów długie 12 toisów szerokie a 2 do 4 toisów głę bokie; inne jezioro
100 toisów długie 5-6 tois. szerokie 2-4 tois. głębokie

Myślenice 37° 32' 35" wschodniej długości 49° 49' 40" północnej szerokości ma
rynek 300 domów kamiennych, otoczone górami.

Góra Lubień boki jej otoczone lasem i krzakami widok z niej cudny na Babią
górę, Tatry, Przedgorza widać Jordanów, Skomielnę białą – W Skomielnie bia=
łej jest karczma S. Sebastiana (3 mile od Nowego targu) leży u podnoża góry
Lubień zjeżdża się do Raby która się na moście przebywa potem znowu na górę
gdzie kościół S. Krzyża się wyjeżdża.

Biala	40° 47' 35	östl. Länge	52° 1' 0"	nördlich Breite
Bochnia	38° 5' 0"	d° d.	49° 57' 15"	d° d.
Neu Sandec	38° 19' 30"	d° d.	49° 36' 0"	d° d.

Wyjątki z Święckiego

Góry: Tyniec nad wisłą z klasztorem — Golesch mons fluvio Wisłoka imminens z zamkiem opactwa Tynieckiego (Długosz I 33 Swięcki p. 199) — Liwocz koło Kołaczyc — Mrukow nad Żmigrodem z ruinami starego zamku (Dług I p 34.) Baba nad Żywcem gdzie Soła wypływa — Dziewka niedaleko Baby nad Sołą (Dług I p. 34) — Jawornik (w Kotlinie Oświęcimskim gdzie w lasach mnóstwo jeleni i sarn — Skrzeczno nad Kosarawą (Kosiorewą) gdzie łosie gromadnie żyły. — Sadlnik z której Kosiorowa wypływa — Sucha nad Sołą. Sola z której słone potoki płyną (w Oświęcimskim) Zarnowka i Osrobita z których tychże imion strumienie wypływają Wielka puszcza nad miastem Kałuszem Wołek z zamkiem — Halicz z zamkiem — Łysa gora z zamkiem nad Lwowem — Pothylic nad miastem i rzeką Potylica na górze był zamek wielki dawniej — Biesczad mons prope castrum Sobiense terras polonicales a pannonicis disterminans. In illius enim vertice situatus est lapis ruthenicis inscriptus literis et a Leone quondam duce Russiae locatus limites regnorum Poloniae et Hungariae demonstrans (Dług I 35) wypływają z tej góry rzeki Dniestr, San, Styr et Cisa

Rzeka Błozwa cujus fons ex palude Fulsztyn (Dług I. 18) circa villam Błozew

Sandecz Tu się r. 1566 urodził Michał Sędziwoj sławnym alchemikiem który na dworze Rudolfa II robił złoto. + w Krawarn w Szląsku 1646 w nędzy.

Rzeki Biała ostia habet prope oppidum Zebrzie (Długosz I. 11.) — Łososina fons prope Timbarg ostia in Dunajec prope Czchow — Uszkow fons prope villam Łąki ostia e regione villae Zrzemakow — Biała fons prope villam Giebułtow ostia in Dunajec Brzeznica fons prope oppidum Wielopole ostia in Wysłokam circa villam Kaweryc — Mleczka fons in sylva prope opidum Brzozow ostia circam villam Gniewnica — Rogoznik wielki i mały (i ... rater) — Lipnica powstająca koło góry Obidowa wpada pod Ludomierz Wiar powstaje z góry Tribuch wpada do Sanu pod ostia Orsko. Tanew ma zrodło z bagien koło Dzikowa.

Dylągówka w rzeszowskim w ogrodzie dąb olbrzymi przy korzeniu ma 4½ sążni w obwodzie zaledwie go 6 ludzi objąć może wysoki 15 sążni w pniu wydrążenie mające 7 stop w przecięciu ma przeszło 500 lat

Józefa Lippomana: Zastanowienie się nad mogiłami pustemi siedliskami i zamczyskami, okopanemi zmijowemi wałami. Wilno 1832.

Rękopism trzech Zelizow z wieku 6go — 11go fałszywy miał r. 1798 Jan Andrault de Buy Antoszewicz.

R. 1836. w drukarni Stauropigii lwowskiej wyszło: Stezana krobi jeho wysoko prepodobija i wsecestnij szaho hospodina Mihaila barona de Neustern Harasiewicza archi presbytera, Kritosa mitrop. Lwiehor. i t. d. przez wychowańców seminaryi rusk.

Kościół S. Anny w Łakrzowie Macocha biła pasierbicę strojną w szczebną koszulę kazała jej zioła zbierać w niedzielę młodszą zaś córkę brata do kościoła. Sierota z płaczem prosiła P. Boga w lesie aby mogła się pomodlić i wtym na drzewie obraz Maryi i Anny się pokazał i tam zbudowano kaplicę. 156

Liskowate w. w Sanockim. Mieszkańce tej wsi są potomkami Tatarów tu osiadłych dawno; dotąd jeszcze jest rodzina Hallaków tamże

Jabłonka w Sanockim tu się pokazują ślady węgli kamiennych

Mościerady w. w Przemyskim. R. ~~1836~~ 1837 Kmiotek orząc wydobył malenką urnę rzymską niedaleko starej wierzby którą pługiem rozbił w kawałki w urnie tej były monety Trajana Wespazyjana i Aureliana.

Dukla zamek z parkiem był Mniszchów, Stadnickich, Mecińskich obok Kościoła farnego ulica gdzie się S. Jan z Dukli rodził niewolno tam dotąd jednemu żydowi mieszkać.

Koło zamku Suchy jest pusta góra Żalowiei zwana tam widać stopę dziewicy albowiem żyła tam stara mamka młodej Panny Wielopolskiej a gdy miała umierać przybiegła do niej młoda panna Maryja Wielopolska przez las prosiła więc mamka Boga aby na pamiątkę ślad tej panny w skale zostawił:

Złożeście mam obwieścić
Że się obie stopy żadne
W ślad ten nóżki nie chcą zmieścić;
Ale cud ten ja odgadnę:

Bowiem mało niewiast polskich
Żadna z Niemek ni Francuzek
Niema takich małych nóżek:
Jak są nóżki Wielopolskich 3....

Nożka legenda z 18 wieku wedle miejscowego podania Rozmaitości 1838 Nr 16 p. 126.

Kołomyję, Śniatyn, Tyśmienicę r. 1531 spalił
Piotr wojewoda wołoski

Flötzgebirge (Góry warstewne) gury pierwotnie, prze-
chodnie, warstewne

Wiązownica tu się d. 1 Grudnia urodził (Xawery
Szaniawski autor kilku dzieł prawniczych, tłomacz kodexu cywiln. Napoleona teologicznych
i innej treści w języku polskim † 1830 w Warszawie. (pod starostwem Wią-
zownica)

Stan. Stadnickiego djabła Faxymile ponoś razem
z Albrychtem Męcińskim darował bibl. Ossol. Lubo-
mirski r. 1830.

Porcyjusz nagrobek w kościele S. Krzyża blisko Ostrow-
ca i Opatowa w Polsce jest tam De Lampit Scotus
civis Krosnensis proprio sumptu erexit. A. 1648 w
Czasopiśmie Ossol. Zeszyt III z r. 1830.

Słowa Staropolskie Wyrok sądu ziemskiego zjazdowego
w Hawłowicach w ziemi przemyskiej wydanego w roku
1456. Ob. Czasop. Ossol. 1830. Z. III p. 140.
super agrum et super domum ac eciam super semi-
naturam alias Nyaosszenye — haeres indixit
se alias Przypowyedzalschye super praefata bona
(poniecktym z roli włoszczanie) — ipsos condemnavit
alias zdyal sicut profugos.

157

Góry

1) Szczyrka gora

Barania g.

Rzowka

Magura Rzeczka

Rakowa

Młada Czupel

Czanicka – Łotodra na granicy

Trawna

Jelenka

Trawna między Jelenką a Suchą

Ostry między Suchą Sleszowicami a Duzą.

Kikuta poniżej Suchy i Bystrkie

Makowa

Beskid gora na południe

Juszczyna gora

---

drogi.

Biała Kobiernice Kęty Nidek Grabiszyce Zator Spytkowice

Krakow Skawina ~~Łu~~ Grabie Barwałd Wadowice Kęty. ~~Żyg~~ (Droga wołowa)

~~W~~ Wysła, Łęczany Wojniki Frydrychowice Wadowice

Krakow Łagiewniki. Myslenice Lubien Żelownia Jordanow Makow do Arwy

Wadowice Jaszczurowa, Lankowice Żywiec Sol.

158

die Weichsel u. ihre Nebenflüsse.

Die Weichsel (Wisla) entspringt bei Kemesnica in den
Karpathen, und sie würde ihren anfänglichen
Lauf nach Norden nicht verändern, wenn nicht die
vorliegenden Erhebungen der Oberschlesien
und Südpolen sie gezwungen hätte, bei Oświecim
eine fast ganz östliche u. nordöstliche Rich-
tung anzunehmen. Doch würde diese Umgegend
vielleicht hingereicht haben diese Richtung
bei Sandomir beizubehalten, wenn nicht hier
andere Ursachen mit eingewirkt hätten.
Ich suche in der Beschaffenheit des Gebirgs-
rückens die das Quergebirge sind. Längs dem
äußeren Karpathen Rand, welche leicht
zerstörbaren Sandsteine, ..., ...
worden hingen die festen und schwer zer-
störbaren Muschel- u. Jurakalksteine
der ..., ..., welche eine ...
... mit Gyps, u. zwischen Kopszyw-
ica u. Sandomir strich der östliche Ausläufer
des Sandomirer Grauwackengebirges hergehenden
bis in das Weichselbett. Die Weichsel grub sich
nicht ihr Bette größtentheils auf dem Grenz-
scheide jener milden Sandsteine und Kalksteine
aus, und sie kann nur bis in die Gegend von
Opatowiec, wenige Stunden bei Krakau
abgerechnet als natürliche Begränzung
dieser grobkörnigen Formationen gelten.

endlich überwältigte der von Südosten andrängende San die Weichsel und zwang sie das Gebirge in nordöstlicher Richtung zu durchschneiden, und dieser Durchschnitt ist zwischen Kazimierz u. Janowiec am engsten und am deutlichsten zu sehen. Die Weichsel ist hier als Gränzfluß zu betrachten, das sich freilich sehr bald erweitert und seine nördliche Richtung Warschau vorbei bis Modlin beibehält, wo der von Osten herströmende, mit dem Bug vereinigte Narew die Weichsel zwang von Westen zu gehen zwang. Erst in der nächsten Bromberg gegen wendet sie sich ursprüngliche Richtung wieder, um auf dem kürzesten Wege dem Baltischen Meere zuzuströmen. Bei Krakau liegt nach Barometrischen Messungen der Weichselspiegel 611, 6 Par. Fuß über dem Meere.

38 N.) Die Bergstromflüsse, welche die Weichsel von Süden heranführen, fließen in wahren Querthalern, welche die Schichten des Karpathischen Sandsteingebirges mehr oder weniger rechtwinklich durchschneiden. Diese Flüsse haben ein starkes Gefälle, fließen

meist in engen Thälern, bis sie den Fuß des Gebirges erreichen, sind wasserarm, schwellen aber im Frühjahr, Herbst und bei jedem Gebirgsregen außerordentlich stark an und sind dann sehr reißend. Sie sind die Hauptursache von der starken Versandung der Weichsel, weil sie alle fast nur aus leicht zerstörbaren Sandsteingebirgen herabkommen. Von diesen Flüssen fällt:

1). die Sola unterhalb Oswięcim bei Borek in die Weichsel. Sie entspringt aus den beiden Flüssen Sola und Koszaraba, die sich oberhalb Żywiec (Saybusch) vereinigen und dann in einem breiten fruchtbaren Thal ihren Weg nach Norden fortsetzen.

2) die Skawa entspringt oberhalb Jordanów in der Nähe der Babiagóra, nimmt die Skawina und den Bach von Andrichow auf, und fällt unterhalb Zator in die Weichsel.

3) die Raba entspringt aus demselben Gebirgszug wie jene und fließt nördlich in einem sehr engen und tiefen Thale bis Myslenice. Hier zwingt sie der Gebirgsrücken von Mogilany nach Osten zu gehen, so daß sie erst bei Gdów aus dem Gebirge hervortritt und in nördlicher Richtung unterhalb Solne uście, erst 6 Meilen unter Krakau, die Weichsel erreicht. Ihr Thal gibt bis Gdów vorzüglichen Aufschluß über die Construction des Gebirges.

4) Der Dunajec ist der einzige unter diesen Karpaten-
flüssen, dessen Quellen in dem tatrischen Urgebirge
liegen, der einzige also auch, durch welchen Blöcke und
Gerölle von Granit und Granitgneis aus der Karpaten
(Tatra) in die Weichsel und durch diese in die Niederung von
Kleinpolen getragen werden konnten. darum ist die
Verbreitung karpatischer Urgebirgsblöcke in Polen
so beschränkt auf einen kleinen Raum, und die außer-
ordentliche Menge derselben außerhalb des Wirkungs-
kreises dieses Flusses stammt aus Skandinavien. Der
Dunajec entsteht aus den beiden Flüssen: dem schwarzen u.
dem weißen Dunajec, deren Quellen im Granit ober-
halb Zakopane und Kościelisko liegen, und nördlich
in Querthälern fließen, bis sie sich unterhalb
Nowytarg vereinigen. Von hier zwingt die Vorlage
der Kette der Nordkarpaten den Fluß in einem kurzen
Wechsel in der Richtung von OSO fortzugehen, wo er bei
Dębno noch die oberhalb aus Granit quellende weiße
die Białka aufnimmt, und den zitternden Fels von
Czorsztyn passirt, bis er plötzlich beim Rothen Kloster
(ungarisch Veres Klastrom) das Gebirge durchbricht und
im engen Querthale Krościenko vorbei gegen
Norden bis Czernice fließt. Hier wird das Thal nach
und nach zum östlichen fortlaufenden Längenthal, bis end-
lich unterhalb Alt Sandec der aus dem ungarischen Zips
einfallende Poprad-Fluß dem Dunajec eine unter-
änderlich neue Richtung giebt, bis zum Einfluß in die Weich-
sel gegenüber Opatowice.

5.) die geographisch weniger interessante Wistoka entspringt an den Beskiden oberhalb des ungarischen Grenzstädtchens Zboró, fließt immer nördlich durch ein Querthal, nimmt bei Jasło linkerseits die Ropa, und den Jasiel-Bach auf, und fällt bei Ostrowka unterhalb Polaniec in die Weichsel.

6.) Der San entspringt bei Uszok an der ungarischen Gränze, fließt erst nordwestlich fast in einem Längenthal und nimmt in dieser Länge linkerseits die Gebirgsbäche: Solinka, Hoczewka, Oslawa und Sanoczek auf, dann fließt er nördlich im Querthal Sanok vorbei bis Dinów, wendet sich dann nach östlich bis unterhalb Przemysl, und von dort fließt er in nordwestlicher Richtung im flachen Lande, wo er durch die Wysznica, Luboszówka, Rzeszowa und Tanew verstärkt wird, und fällt unterhalb Sandomir bei Szczytniki in die Weichsel.

44 seit) Der Dniester und seine Nebenflüsse.

Der Dniester entspringt nördlich von den Sanquellen, und fließt im Querthal gegen Norden bis unterhalb Sambor. Von dem Punkte an, wo er den Strwiąż-Fluß aufnimmt, der von Ustrzyki kommt, nimmt der Strom plötzlich südöstliche Richtung an und fließt nun zwischen Fuß der Karpathen und zuletzt ganz im flachen Lande, bis er bei Akkirmen das Schwarze Meer erreicht. Sein tief eingeschnittenes Flußbett ist fast auf seinem ganzen Lauf dem Geographen höchst wichtig, indem es nicht allein die karpathischen

formationen, sondern selbst die Granite bis auf die der-
selben liegenden älteren Formationen ganz durch-
schnitten hat. Aus gleichem Grunde sind die Flüsse Złota-
Lipa, Strypa, Sereth und Podhorce wichtig, welche
der Dniester an seiner linken Seite vom Norden
her im flachen Podolien aufnimmt. An seiner rechten
Seite nimmt er Karpathenflüsse auf, die vortreffli-
che Durchschnitte durchs Gebirge gewähren. Die wich-
tigsten sind der Stry mit seinem Nebenfluss Opór,
die Swica mit dem Nebenfluss Mizunia, die Łom-
nica und die Bystrica.

Ad 44) Der Pruth, der einzige Fluss, welcher seine
Gewässer in die Donau führt, gehört nur zum
geringsten Theile hierher. Sein Lauf ist aber
selbst von der Quelle bis unterhalb Delatyn wich-
tig, da er parallel dem Dniester fließt. Sein
Thal und die der Nebenbäche Łuczka und Cysłinka
sind für die Auflagerung tertiärer Gebilde auf
karpathischem Salzgebirge sehr lehrreich. Weiter
in der Bukowina sind von seinen Zuflüssen
die schwarze und weiße Czeremosz, die Moldawa
und die goldene Bistrzyca (Bistrica d'oro) mit den
Bächen Cibo, Kirlibaba, Dorna und Serischowa
noch lehrreicher, weil sie aus der Bukowiner Urge-
birgskette entspringen und deren Verbindung
mit der karpathischen Formation kennen lehren.

Obwód Wadowicki

Rzeka Wisła przez Pomponiusza Mela w 48 po Chrystusie zwana Visula, a od Pliniusza r. 79 po Chr. Vistula w XIII wieku Vandalus zwana - ma nazwę od wiseti wisieć co jej spadek z gór potwierdza.

Lud ~~Naród~~ Osów wspomniany od Tacyta miał mieszkać koło Oświęcimia

Rzeczka Biała wpada pod Zebraczem do Wisły wytryska
z tegoż prawie źródła co i Wisła niedaleko Skoczowa,
Soła pod Oświęcimem Raba pod Ujściem Skawa pod Smo
lice, Wisłoka pod Zdakowem wzybrana Brzeznica,
mleczka pod Gniewonica, Dwa Rogozniki z Tatrów
z Lipnica wpadają do Dunajca —
Do Wiepra wpada Gielcow, Bystrzyca, Tor, Zołkiew
Wołuca, Wieprzec Tyśmienica
Bug bierze Muchawiec Bełz, Ugew, Ratę z Swinia
Błotnia: Drzewnia pod Sokalem, Połtew pod Buskiem
Rzeki spławne Wisła Stryj, Styr, Dunajec, Bug, San,
Wisłok, Ropa,

Skawa rzeka 1783 w Czerwcu okropnie wylała i wiele wsi potopiła. 163

Żydzi r. 1783 w Nieświeżu zamordowali dziewczynkę.

Sola powstaje pod wsią Ujsoły (u Soły) przebiegłszy 10 mil w kierunku od południa ku północy. We wsi Sol i Ujsołach pokazywały się wody solne

164

Trigonometrische Höhen-Bestimmungen

des Wadowitzer Kreises.
durch den k.k. österr. Generalquartiermeisterstab

Wiener Klafter.

Babia góra (im Dorfe Zawoja) . . . 908,0
Rachowiec im Dorfe Sol) . 302,7 im Walde
Ochodzita (Lochodzita) im Dorf Kamesznica 469,2 an der schles. Gränze
Kikorki (im Dorfe Szare) . . 420,4
Magura Berg im Dorfe Rycerka gorna . 562,7 an der ungar. Gränze
Halla Racza (eigentlich Raiza wielka) " " do. do. 650,7 " " " "
Praszivka (eigentlich Praszawka) " " " do. do. 549,8 — — —
Ryczerzowa " " Rycerka dolna 635,7 an der ung. Gränze
Moncol (eigentlich Munczow) " " " Ujsoł . . 614,7 — — —
Hutyrow " " " do. . . 391,7 an der Gränze von Rycerka dolna
Bieskid " " " do. . . — an der ung. Gränze
Kubiesowka " " " do. . . 457,1 — — — —
Krawców Wrch " " " do. — an der ung. Gränze
Polom " " " do. — do. do. do. do.
Janeisznik (oder Toniesznik) Sopotnia wielka 796,2 an der Gränze von Zabnica (heißt früher Tonieśznik nach Syfron)
(eigentlich Wielki Jałowiec)
Jalowcowa gora " do. do. — an der ung. Gränze
Pilsko Berg " Korbielow 819,3 do. do. do.
Beskid Krzyżowski " Krzyżówka 485,9 do. do. do.
Przyborowiec " Przyborow 464,0 do. do. do.
Jalowiec (eigentlich Jalowczyk) " do. 524,9 do. do. do.
Mondralawa " " do. 908,0 do. do. do.
Zawoja " " Zawoja 476,3 an der Gränze von Stryszawa
Polica " " Sydzina 720,0 do. do. von Ungarn
Kietek " " do. 505,5 do. do. do. do.
Hostojow " " do. 389,6 in der Mitte des Dorfes
Łysagora " " Spytkowice 423,7 an der ungar. Gränze
Kasiniec " " do. 283,4 im Dorfe
Spytkowicer Kirchhof " " do. 284,3 do. do.

Jelesnica Berg im Dorfe		Bielanka	480,3	an der Grenze ~~[illegible]~~ Ungarns u. d. Sandetz. Kreises
Janulowka "	"	Sieniawa	429,9	" " " des Sandetz. Kreises
Obydowa "	"	Rdzawka	540,9	" " " d. d. d.
Dorf Rabka Kirchhof		Rabka	227,7	
~~Lubień~~ Lubon wielki Berg (~~Rdzawka~~)	"	Skomielna biała	538,9	an der Grenze des sand. Kreises.
~~Lubień mały~~ Lubiec mały (oder Święty ~~[illegible]~~ Sebastian)	-	d.	457,7	" " " von Krzczow
Strzebel Berg	" "	Tenczyn	514,5	" " " des sandez. Kreises
Lubień Kirche	Dorfe	Lubień	187,0	
Kiczora Berg	"	Lubień	382,2	an der Grenze des Sandezer Kreises
Stroża "	"	Chełm	341,4	d. d. d. d. d.
Myslenice Stadt	—	—	159,6	
Barnasiowka Wald	"	Myslenice	298,4	
Dalin "	"	d.	266,9	
Sularzow Wald "	"	Bysina	325,6	
Babica Berg "	"	Trzebonia	383,6	.. 734 m.
Koskowa góra d. "	"	Bogdanówka	457,2	
Stołowa Berg	"	Skomielna czarna	442,4	
Zembalowa "	"	Łętownia	452,2	
Jordanów (Kirchthurm)		—	260,8	
Hajdówka Berg	"	Malejowa	280,7	
Bystra Wald	"	Bystra	465,3	
Kamienna "	"	Żarnówka	378,2	
Lanckorona (Schloßruine)		Lanckorona	286,5	... 550 m.
~~[illegible]~~ Kalwaria (Kloster)		—	336,1	.. 406 m.
Stryszow Dorf	-	-	237,2	.. 457 m.
Buczyno Berg im Dorfe		Zachełmna	302,7	.. 581 m.
Maków (Kirchhof)	..	Maków	197,9	
Dział ostry (Berg)	..	Maków	333,1	
Witkowka Berg	...	Biała	399,8	
Juszczyna (Chartaquenärar.)		Juszczyna	559,7	
Wadowice Stadt	..		140,6	.... 272 m.
Andrichau Stadt	.....		172,3	.... 333 m.
Złota gora Berg	"	Roczyny	396,4	
Jawornice "	"	Sulkowice	436,2	
Łomna skała "	"	Kocierz	488,9	... 822 m.

Zawa
Gołęb
Przy
Chetr
Gan
Lena
Żorc
Pieś
Suśi
Zaw
Soln
Czeż
Las
Wece
Lase
Bak
Kośc
Jele
Bulo
Kent
Czeń
Lipn
Biała
Wilko
Mago
Hrab
Szron
Kizo
Kocierz
Hiza
Jawo
Barut
Żywie
Grojec
Kizo
Hudn
Radz

Zawadka Wald u. Dorf Gorzeń górny 248,1
Gołębiówka " " " Klecza 283,3 . . . 370 m.
Przy~~g~~twon Berg " " Skawce 187,4 . . 310 m.
Chełm Wald " Dąbrowka 316,2
Ganczarz Berg " Ponikiew 419,5
Lenartowa " " Krukow ~~[struck]~~ 329,1
Żorawnica " " Krzeszow 333,3 . . . 734 m.
Pieski " " D° 483,2
Susinow " " Stryszawa ~~[struck]~~ 459,5
Zawoja " " Stryszawa 476,3
Solni~~[struck]~~ka " " Stryszawa 446,8
Czeczniawiec " " Koszarawa 584,8
Las Dorf " " Las 360,9
Weceskom " " Pewel wielka 390,9
Lasek " " Pewel wielka 457,1
Bakow " " D° D° 404,5
Kościnka Berg " Kocoń 368,6
Jeleśna Kirchhof Jeleśna 239,7
Bulowice Dorf Bulowice 168,4
Kenty Stadt Kenty 159,45 oder 956' beim Vorwerk ~~[struck]~~ Czajki
Czaniec (Kirche) Czaniec 175,8
Lipnik (Kirche) Lipnik 214,2
Biała Stadt Biała 161,1
Wilkowice (Berg) Wilkowice 220,3
Magórka Berg Wilkowice 478,1 oder 2869'
Hrabacza Łąka (Berg) Międzybrodzie 434,1 oder 2404'
Szronka . . Porąbka 380,2 oder 2281'
Kirowa . . D° D° 434,7 oder 2608'
Kocierski Beskid Berg " Kocierz 460,2 oder 2761'
Hirzawa " " D° 407,4
Jaworzyna Berg " Oczkow 451,8 oder 2710'
Barutka Berg " Rychwałdek 326,8
Żywiec Kirche Żywiec Stadt 180,9
Grojec (Ruine u. Berg bei Żywiec) " Sporysz 321,6 oder 1929'
Kiczora Berg . . . Sopotnia mała 401,2
Studnicka (Kapelle) . . Pietrzykowice 236,1 oder 1416'
Radziechow (Kirche) Radziechow 235,5 oder 1411'

Klimczak Berg im Dorfe Szczyrk 587,4 oder 3524' (an der Gränze Schlesiens
Magorka oder Magora " " dto. 575,6 oder 3453' — —
Skrzyżny " " Lipowa 659,1 — —
Barania " " Kamesznica 639,6 oder 3837' (an der Gränze Schlesiens (nach Wimmer 3650' ~~[illegible]~~)
Mała Barania " " Kamesznica 346,9 oder 2081' im Dorfe gegen Osten
Ochodzita (eigentlich Pochodzita) " " dto. 469,2 oder 2815' (an der Gränze Schlesiens bei der Chaussee nach Jabłonka
Wołowiec " " dto. —
Rachowice " " Sol 502,7 oder 3016'
Kiczorki " " Szare ~~Żabnica~~ 420,4 oder 2526'
Zabawa " " Rajcza 433,7 oder 2602'
Sucha góra " " dto. 548,7 oder 3288'
Prusów " " Milówka 531,7 oder 3190'
Tanieczník " " Sopotnia wielka 796,2
Kiczorka " " Brzeźnik ~~Żabnica~~ 440,4 oder 2642'
Krzyżowski " " ~~[illegible]~~ Krzyżowa 380,6
Krzezina " " Radziechow 534,1 oder 3204' im ~~W~~ Walde südlich
Oświęcim Stadt " Oświęcim 128,7
Weichselfluss bei Babice " Babice ... nach Wimmer 804'
Osiek Dorf 150,4
Polanka wielka Dorf 143,2
Dwory Dorf 126,2
Przeciszow " 125,9
Zator Stadt .... 143,7 .... 245 m.
Bachowice Dorf 152,9
Kossowa Dorf 148,9
Tyniec ~~([illegible])~~ .... 146,6 ... 209 m.
Bestwina 156,3
Hałcnow .... 210,8 oder 1264'
Dankowice 139,6
Wilamowice .... 156,0 oder 936'
Pisarzowice 187,9
Bielany .... 133,5 oder 801'
Głębowice 158,8
Wilkowice 220,3
Nidek 168,5
Gierałtowice 156,6
Wieprz .... 191,2 ... 369 m.
Tomice .... 152,7 ... 297 m.
Jawornik ... 154,9
Krzyżkowice 182,4.

Tłuczan ... 180,3 ... 250 m.
Witanowice ... 186,1 ... 360 m.
Wysoka ... 228,4 ... 332 m.
Stanisław (Mrowia góra) ~~[illegible]~~ 198,0 ... 382 m.
Brzeżnica (Draboż Wald) 224,8 ... 435 m.
Przytkowice ... 182,0 ... 352 m.
Frydrychowice? ...
Facimiech ... 110,9 ... 217 m.
Krzęcin ... 143,4 ... 279 m.
Izdebnik ... 144,8 ... 275 m.
Libiertów ... 168,6
Mogilany ... 212,2
Głogoczów ... 139,9

Barometrische Höhen-Bestimmungen des Wadowitzer Kreises durch Prof. Ludwig Zeischner

(Biblioteka Warszaw 1844 T. IV. p. 361)

(Zeuschner theilt das Terrain des Wadowitzer Kreises in das a) Stromgebiet der Weichsel b) der Raba c) der Skawa, d) der Koszarawa (Sola) und in die nördliche Höhe. Vorherrschend ist der Karpathensandstein.

=

nach Pariser Schuhen berechnet

Pariser Schuh

Babia góra (im Dorf Zawoja) 5393 (die Bäume wachsen nur bis 4831)

Beskit (im Dorfe Krzyzówka) 2609

Grojec (Ruinen u. Berg bei Zywiec im Dorfe (Sporysz) . . . 1346

Żywiec (Kirche - Stadt) . . . 1027

Libiertów (nach Kreil 942 Wiener Schuh) 916 oder 926 Wiener Schuh

Mogilany . . . . . 1144 vel 1176' Wiener Schuh

Kalwaria (Kloster) 960

Kalwarienberg oberhalb des Klosters 1569

Barwałd ~~[illegible]~~ . . . 846 vel 870 Wiener Schuh

Kocierski Beskit (Berg) in Kocierz 2208 (später 2247) oder 2269 Wiener Schuh

Święty Krzyż im Dorfe Hałbówka ~~Mały Lubień (oder Święty Krzyż) in Sko~~: ~~mielna biała~~ . . . 1966

~~Wielki Lubień (Rdzawka ungültig in Skomielna biała . . . 2390~~

Lubień (Kirche Dorf) . . . 1032

Myślenice Stadt . . . 845 später gab er Zeischner 950'

Jordanow 1362

Maków 1023

Tucha 936

Obydowa ~~góra~~ Berg (im Dorfe Rdzawka) 2390 später 2400

Beskit (im Dorfe Kryzówka) . . . 2609

Habówka (Dorf) . . . 1400

Mały Lubień (S. Sebastian) in Skomielna biała 1132

nach den barometr. Messungen des Postmeisters Habelt aus Skotschau im J. 1825 hat die Babiagóra 5088' (u. die Baumgränze 4236')

nach Hopfgarten 5040'

" Wahlenberg 4800'

" Wimmer 5080'

" Haguet . . 5400'

" österr. General-Quartiermeisterstab (im J. 1825) ~~[illegible]~~ 5400 (Pariser oder 5549' Wiener)

" Beudant 800 metres oder 2463'

Barania (in Kameszenica) 3657' pariser Schuh nach Wimmer

Malinow (in Lipowa) 3500' par. nach Wimmer

~~Mały Lubień (S. Sebastian Kaplica [illegible]) Berg~~

~~Strzebel Berg im Dorfe [illegible] . . . 1132~~

~~Rdzawka . . . 2400~~

Jahrbuch der geolog. Reichsanstalt 1853. No 1
pag. 120.

Höhen nach Zeuschner in Wiener Schuh:

Kalwaria 1 Berg über d. Kloster	1516'
" 2 " " "	1589
" 3 " " "	1613
(nach Kreil liegt Kalwaria 687 Wiener Schuh mittelst Markt)	
Libiertów	926 (nach Kreil 942)
Mogilany	1176.
Barwałd	870
Koiersz (Beskid Koierski)	2269
Odzewka (Obidowa)	2459 (nach Kreil 2456)
Święty Krzyż	2035 (nach Kreil 2021)
Lubień	1036 (nach Kreil 1061)
Lubień (Wirthshaus)	1041.
Myślenice	869
Gdow	613 (nach Kreil 627)
Habówka	— (nach Kreil 1439)
Jordanow	1400
Maków	1052
Sucha	965 (nach Kreil 962)
Babia góra	— (nach Kreil 5542)
" "	— (nach Desjardins 5580)
" " (Gränze der Holzregion)	4299.
Żywiec	— (nach Kreil 1055)

Höhen nach der Catastralvermessung:

Pochodzita oder Ochodzita Berg (in Kamesznica) 2815 Wiener Schuh
Skrzeczny Berg (im Dorfe Lipowa) 3790.
Rachowice (im Dorfe Sol) 302,7° oder 3016' Wiener Schuh
Kikorki (im Dorfe Szare 420,4° oder 2526'

Gory w Wadowickim

Solowy (we wsi Kameszńicy) gdzie granica Galicyi, Szląska i Węgier
Magorka (" " Radziechowie) na granicy Szląskiej
Lienkow czyli Tinkow (we wsi Lipowej) na granicy Szląskiej
Skala (" " Lipowej) " " "
Malinow (" " Lipowej) " " "
Kizowaniec (" " Salmopol) " " "
Skalka (" " Szczyrk) " " "
Romanka (" " Sopotnia mała)
Lipowska (" " Ujsol)

O kartakach mianowicie przedtatrowych p. Dr. A. Kozubowskiego.

Postać kartaka: Duża niekształtna głowa, najeżona włosami roczochranemi,
twarz ogromna z obwisłemi policzkami, oczy przez powieki spadające zachmurzone,
wzrok dziki i ponury, nos mały zaklęknięty usta obrzmiałe i najczęściej otwar:
te, zęby brzydkie wysokie naprzód wychylone, pomiędzy temi język gruby, mięsisty,
sterczący i wszystkie rysy twarzy tak szpetne, iż ta więcej do małpiego jak człowiecze:
go podobna jest oblicza; szyja przytem krótka gruba z wolem t.j. narośla znaczną
pierś krótka i nieco wypukła brzuch wielki napuczony, ręce i nogi niezgrabne jak:
by nakręcane; wzrost wreszcie karłowaty i chód jakiś niepewny, utykający: mowa
bełkotliwa i niezrozumiała, żaden wyraz w twarzy. Zwykle pojawiają się
kartacy w głębokich dolinach pomiędzy górami lub przy niektórych większych rze:
kach, w samych górach rzadko tylko. Wysokość kartaków sięga zaledwie 3 stóp
i parę cali, twarz pomarszczona czoło niskie i ku tyłowi przechylone, szczęki obie
ściśnione i naprzód wystające. Oddech kartaka ciężki, przyczem mu przy oddecha:
niu w krtani charczy; zwykle głuchy nieco bywa kartak. Kartacy są w Szwajca:
ryi (Kretyni) Tyrolu i Karyntyi (Gari) Salzburgu i Styryi (Fexeln i Trotteln)
w Galicyi w Sądeckim cyrkule koło Łącka, Krynicy, Grybowa. W obwodzie bocheńs:
kim nad Rabą koło Drogini, Ojeczan, Pcima, Lubnia, Kasiny małej, w lichej, Czarnym
Dunajcu, Hohołowie, Wróblowie i.t.d. Kartacy są głuptasiowaci, uśmiechują się ciągle
włosy u nich zwykle płowe, władze umysłowe, słabe, nierozwinięte, są złośliwi łatwo
koło Nowego targu i pod Tatrami kartactwo już jest rzadkie. Po wsiach Stroży i Pci:
nie najwięcej kartaków i wolowatych we wsi Liche i Ratałów. Są kartacy tylko na
północnej stronie Tatrów na południowej w Węgrzech wcale ich niemasz. Wól jest to właś:
ciwie rozrost gruczołu tarczowego (Schilddrüse) włosy na głowie kartaka nigdy nie urosną
są one grube krótkie szorstkie najeżone, uszy zazwyczaj duże i od głowy odstające, wargi
grube sine, zarost bardzo rzadki, meszkowaty, oczy wpadnięte, zezowate, szyja krótka i gruba.
piers krótka nieco wydatna i mięsista, brzuch duży napuczony części płciowe, wątłe, obwisłe
biodra szerokie, ręce za długie, nogi krótkie, w kolanach zgięte; ciało ciemno żółtawe, grzbiet
pochylony, chód chwiejący się. Kartactwo zwykle jest dziedziczne słuch u nich tępy, oczy
mdłe, żarłoczność wielka. Przyczyny kartactwa podług jednych ma być woda z rostopio:
nych śniegów lub przesycona częściami obcemi lub brak w niej kwasu węglowego, pod:
ług drugich powietrze, mgliste, parne ciężkie i duszne w dolinach ściśnione i padanie u:
kośne promieni słonecznych, podług innych pokarmy nie zdrowe, tłuste, nieczystości, złe
pielęgnowanie, chodzenie po górach dźwiganie ciężarów na głowie. i.t.p.

W Rabie jest źródło słone pomocne na rozpędzanie woli. Zdaje się iż każda woda mająca w sobie mało kwasu węglowego sprzyja nader tworzeniu się woli i kartactwu; także zaś wody mało gazu kwasu węglowego mające wytryskują z pomiędzy pokładów granitu, porfiru, piaskowca, marglu gliny, także wody i strumienie które płynąc po kamieniach szeroko się rozlewają i spadek mają prędki. Zostaje prócz tego kartactwo w związku z wilgocią, tam pojawia się ono najczęściej gdzie wilgoć do 10 stopni na higrometrze dochodzi i gdzie przetoż jest brak wolnej elektryczności; bo i zdrowi ludzie nawet w takowych miejscach doznają chwilowego ogłuchnienia; w okolicach takich jest też częsta niemoc drewa (arthritis) i kołtun cygli gwoździec

Rocznik wydziału lekarskiego w uniwersytecie jagiellońskim Tom IV. Kraków 1841.

Iwonicz

prof. Muczkowski bibliotekarz posiada rękopism w którym jest: „Censura o wodzie Iwanickiej przez pana Jana Sechkiniego doktora przemyskiego A. 1630." Podług niego zawierała ta woda iwonicka nafty i trochy hałunu, była pomocna na zawrót głowy, suchoty, paraliż, kurcze szumy w uszu, katary, kaszle, dychawice, choroby nerkowe, zatkania boków, puchliny, podagry, świerzby, krosty, goście. Chwali kąpanie się w niej i picie takowej; na nowiu i pełni ta woda przybywa

Rocznik IV 371.

170

Obyczaje

pobicie Księdza tynieckiego
strzała
wódkowa
powieść o Przemysławie
handel (przywilej mieszczaństwa)
szkoły, uczeni
S. Jan Kanty, Elgot
Sacranus Paweł z Zatora
Palczewski, Sirenius
sztuki piękne
budownictwo klasztor
w Oświęcimiu szkoła
chodził do niej Nidecki
zapis zrobił
rybniki Karpiki hidraulicz
ne dzieło

4
4
4
4
16
32

16
16
32
1
33 - 10

4
z - 20
6 20

3 - 10

15 - 55 - 15 1
45
100

6) 100 / 1
40

55
45
. 0

40

w podr. do Krakowa

171

Opis obrzynków – Opis dziewicy która 3 razy na Kalw. była ~~[illegible]~~ nosiła na process. obraz boga rodzicy a w tańcu się wodziła

20

Rożnych stanow piękne grono
Gęsto śmiercią przeplecono
Żyjąc wszyscy tańcujemy
A że obok śmierć nie wiemy

—

36

Czemuś to wiedząc nie pytał
Kiedyś jest ta [illegible] chwila
Na obe raz dekret srogi
Zostat umrze i ubogi

—

Wszak kanony zakazują
niechaj księża nie tańcują
A wszyscie święci kapłani
Gwałtem w ten taniec zabrani

August 10 kawałków Igora i dawniej 1 kawał
Brzezław. (Rozmajtości) 173

Jabł. Kajet. Patnik – Olearius – Węgrzynkowi
Marysia z Andrychowa
20 ryciny widoków
za 2, 3, 4 zeszyt podpisów.
Ładurra – 2 paki ksiąg. Uprzed[illegible]

Zychowicz Piosnki sielskie
Amor überall
Venus und Amor
Jelarze
Skwarczewa
Bitka – Uryga Filipony
Straż wchód – Starzęsioło – Gonta –
~~[illegible]~~, Zimorowicz –
Dalej.

Herm. Pracki o żydach

1630 Piotr Komorowski
[illegible]
[illegible] regularnych
Klasztor

Urodziłem się 1 Lipca 1814 a Krzczony 4. z ojca Mathiasza i matki Zofij Wojciechowskiej Chrzesny ojciec Franciszek Gotwald i Joanna Gulowska. chrzcił proboszcz Bartłomiej Janczy zwie się Ignatius Jacobus Pauli

Janocia I 26-27-49-60-77-78-91-93-97-161-162-163-179-180-186-271 288.
II 8-42-65-66-79-101-113-132-143-198-240-257-258-283-

Sęstwo Oświecimskie
wsi 20 miast 3
1515 jedr Kościelek
Starosta Oświecimski
Barnaś Starostwo
ojciec
Ojciec Bonarów
Betmanów Ossi-
wartów

Góra
1336
Tilm
W So
naj
Ar
Lo
Tab
an
N
Do

174

Góra Justowa jednej Żórawka + 1007
1336 soror Salomea Abatissa Petro et filio ejus Tilmano

W Solinie nad Sanem na skale kalkisinie najniższy

Anno domini millesimo ccc
ccc q Obije
Tabędz Gryf

Nr 67 ¼ Alexi Czerm
z Schulzendider
Alex Czajt

Danielski Walenty
syn w starym Sadzie

Zdralski w Przeworsku Akta-rynek

Gabrieli monetki lekki frizjer

na rogu przy Szczepańskim placu w kamienicy Tomaszka mieszka na I piętrze M. Spinarski

Ulica S. Anny ~~Kol~~

dworek Konopków

przy Kapucynach.

Heling w Rynku na
1 piętrze

Histor. wielk. Krol. macedonsk.
Alexandra Wielk. 8° 1766
zł 2

Lobzow około karmelitow

Mariampoli Rohl

Laszek zabił Ba
czyńskiego

przy gwiazd grupie

Zywot swiętey Anny / nāczyst // szey pānny Mariey mātki bożey / y pāna Jesu Crystá sta= // rey mātki iego.
hdcs. S. Anny

S. Jan Kanty, ur 1397 + dzban z mlekiem rozbity zlepił + 1473.
Colonus Academicus
Tarnowski Leopolien
sis Becerski Kenterski

w Zatuczynem rola Kozaindowska.

Wsp[...]

Jan[...]

Kto[...]

Mie[...]

Vo[...]

176

Wspomoż Anno najświętsza
mnie grzesznego
Jana bakałarza Skoszyckiego
sługę twego
Który w polskie wyłożył
żywot z łaciny
miesiączgo opuszczaj
ostatniej godziny

(alfa) 3 ||| (mały)

Vol. legum 7 tom
Tomkowicz

~~1786~~

Stan Chomentowski poseł do Turek: do Piotra Alexie wicza od Aug II wielki poseł wojew mazowieck wód z wojsk polsk Starosta Radom. Drohobycz Doliński, Złoczyjsk, Zwoleński + pochowany u Jezuitów w Samborze których fundował 1786 [illegible] order

Piotr Kmita Sprzeniec
z Kmitów ostatni mąż
jest Anny Gorkan
+ 1553

drzwi do Kapl. Psałter
Michał Wanhold
Gedanensis 1673

Ksiądz Tyr. pod dziekan

Julia G. w Wadow
Szatkowska

Stefania Fischer

pod Krukiem
na Piasku
Wasilewski mesji

~~Witkowski~~ dl

~~Libanu sugeruje~~

Konopka –

Prof Wyżniewski

~~[illegible]~~

~~Jana [illegible] medycat~~

Anno Domini 1633

den 7 May
ist in Got
selig ~~entsch~~
~~entsch~~
licher
entschlafen
die tugend
same

ires alters 37 Jar

Petrus & Sophia filius
Joannes Orzechowicz
Sacerdos superstes
1667

Bieniaszewski w kopie
garni W. Czecha

Grobowiec nad Wisłą na
przeciw Opatowca
nagrobki

Czymon Chatubre
kaplicę budował w Łanach
1634 roku

pustoszeje
strzyżąc

Ochotnica od Chodnika
pan jest może ogląda

valentino Carabio Zivic
plebano canten decano Opvei
+1615 (w Ketach).

~~Crasopsa~~

~~Rok szósty 1833~~
~~zeszyt I II III~~

~~Rok 7 zeszyt I~~

Chodani Kazania 2 Ex.
Nabożeństwo.
50 Historyi dla dzieci
2 Ex. Kurpie

Tokarnia bagno koło
w obydzyiowpr... pieniądze nas
bojnick. nawrock-trzeba
wietrzna góla

Kozy Arhalt Kotulców
ks. fryd. 1770 –
[illegible] (koło Gliwic)
~~Rufoski Kleiza.~~
~~Gieraltowice~~ –
zrwały Kopalnie Wegle
żyły
Tuchu Stryszów Ogurei
do Kszstwa
koło S. Krzyż wał.
~~[illegible]~~

Wyskrecaj pióra
z Kazimierza

Thaimuth
1 f 6 kr zur Luft
44 Schützel
1 8 Wein
Liffen

1 f 43 k
[illegible] rozsada
[illegible]

Ojek Kamedzyna - Mlawka

Zpiecl papierne zelazo

zpiec żelaza

zydłyk (zpiecz)

Wino - 24

Obiad - 48

Zawoja Ks. Dziekan

Biblie

świecznik gentiana cruciata

amarilla

vk

Świeczary w

Białej góre